

Årsredovisning 2017

Detta är Handelsbanken

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring. Banken har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Handelsbanken ser dessa länder som sina hemmamarknader. Handelsbanken grundades 1871 och har verksamhet i fler än 20 länder.

Nöjdare kunder

än genomsnittet för branschen på alla våra sex hemmamarknader.*

Över

800

kontor på våra sex hemmamarknader.

146

 år
av tillgänglighet.

46

 år i rad

med bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

NÖJDA KUNDER PÅ SAMTLIGA SEX HEMMAMARKNADER*

Varje år genomför EPSI Rating, där SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, oberoende mätningar av kundnöjdhet. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Banken har därmed en fortsatt stark position avseende kundnöjdhet.

I Sverige har Handelsbanken haft nöjdast kunder 29 år i rad enligt SKI.

HANDELSBANKENS KREDITRATING I TOPP AV VÄRLDENS BANKER

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's. Under första kvartalet 2017 ändrade Standard & Poor's utsikterna för Handelsbanken till stabila från tidigare negativa. I övrigt var Handelsbankens lång- och kortfristiga rating oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

POSITIVT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde sedan finanskrisen startade hösten 2007. Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt be sina aktieägare om nytt kapital.

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2012, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 71 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 50 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna.

* Enligt EPSI/SKI (Svenskt Kvalitetsindex). Sedan SKI:s mätningar startade 1989 har Handelsbanken nöjdast privatkunder av de fyra stora bankerna i Sverige (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank).

Året i korthet

Rörelseresultatet steg med 2 procent till 21 025 miljoner kronor (20 633) och med 3 procent justerat för engångsposter.

Periodens resultat efter skatt för total verksamhet minskade med 1 procent till 16 102 miljoner kronor (16 245).

Resultatet per aktie för total verksamhet minskade till 8,28 kronor (8,43).

Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 12,3 procent (13,1).

Intäkterna steg med 2 procent till 41 674 miljoner kronor (40 763), men ökade med 5 procent justerat för engångsposter.

Räntenettet ökade med 7 procent till 29 766 miljoner kronor (27 943).

Provisionsnettot ökade med 6 procent till 9 718 miljoner kronor (9 156).

Fortsatt utlåningstillväxt och tillväxt i förvaltad kapital i alla hemmamarknader.

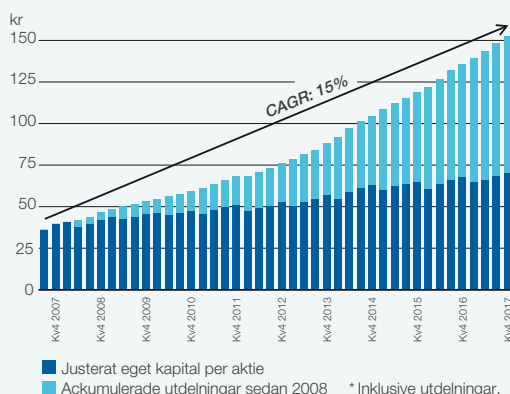
K/I-talet steg till 45,5 procent (45,2).

Kreditförlustnivån sjönk till 0,08 procent (0,09).

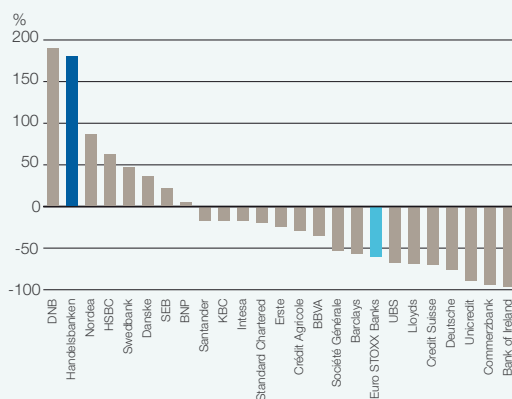
Kärnprimärkapitalrelationen minskade till 22,7 procent (25,1) efter föreslagen utdelning och den totala kapitalrelationen uppgick till 28,3 procent (31,4).

Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,50 kronor per aktie samt en extra utdelning på 2,00 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital 2007–2017*

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007–31 december 2017

Källa: SNL, per 2017-12-31 (utdelningar återinvesterade).

Kort information

Handelsbankens årsstämma 2018

Plats: Grand Hôtel, Vinterträdgården, ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm.

Tid: Onsdagen den 21 mars 2018 klockan 10.00.

Anmälan om deltagande

Aktieägare som önskar delta i stämman ska vara införda i den av Euroclear Sweden AB (tidigare VPC AB) förda aktieboken senast torsdag den 15 mars 2018. Anmälan sker till Handelsbanken, Corporate Governance, 106 70 Stockholm, telefon 08-701 19 84, eller via handelsbanken.se/bolagsstamma, senast torsdagen den 15 mars 2018.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av Euroclear förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren om detta i god tid före torsdag den 15 mars 2018, då sådan införing ska vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredag den 23 mars 2018, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdag den 22 mars 2018. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen skickas ut av Euroclear onsdag den 28 mars 2018.

Finansiell kalender 2018

7 februari	Bokslut 2017
21 mars	Årsstämma
25 april	Delårsrapport januari – mars 2018
18 juli	Delårsrapport januari – juni 2018
24 oktober	Delårsrapport januari – september 2018

Finansiell information

Följande rapporter kan laddas ner alternativt beställas från handelsbanken.se/ir:

- årsredovisningar
- delårsrapporter
- riskrapporter
- bolagsstyrningsrapporter
- faktaböcker
- hållbarhetsredovisningar.

Distribution

Årsredovisningen kan beställas genom Investor Relations, telefon 08-701 10 00, eller via handelsbanken.se/ir. På bankens webbplats finns även Handelsbankens rapport Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3 samt övriga rapporter som nämns här ovanför tillgängliga.

Handelsbankens hållbarhetsrapportering 2017

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2017, ger Handelsbanken även ut en fullständig hållbarhetsredovisning. Hållbarhetsredovisningen omfattar aktiviteter och resultat under kalenderåret 2017 och är en separat publikation. Redovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer Standards för hållbarhetsrapportering och är granskad av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar årligen koncernens hållbarhetsarbete och hållbarhetsredovisningen omfattar hela koncernen och utgör den formella hållbarhetsrapporteringen enligt årsredovisningslagen för de bolag som omfattas av rapporteringskravet.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress Report till FN:s Global Compact.

Information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns även publicerad på handelsbanken.se/hallbarhet.

Innehåll

Vd-ord	Ett vanligt år i en ovanlig bank	4
	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE KONCERNEN	
	Innehåll	7
	Idé och mål	9
	Måluppfyllelse	10
	Vår idé	12
	Organisation och arbetssätt	14
	Vår affärsmodell i en digitaliserad värld	16
Verksamhetens utveckling	Finansiell översikt 2017	19
	Verksamhetens utveckling	20
	5-årsöversikt Koncernen	22
	Nyckeltal per år	24
	Utveckling per kvartal	25
	Segmentinformation	26
	Handelsbanken Sverige	28
	Handelsbanken Storbritannien	30
	Handelsbanken Danmark	32
	Handelsbanken Finland	34
	Handelsbanken Norge	36
	Handelsbanken Nederländerna	38
	Handelsbanken Capital Markets	40
	Aktien och ägarna	42
	Hållbarhet, miljö och medarbetare	44
Bolagsstyrningsrapport	Bolagsstyrningsrapport 2017	47
	Innehåll	47
	Struktur för bolagsstyrning	48
	Styrelse	60
	Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	62
	FINANSIELLA RAPPORTER KONCERNEN	
	Innehåll	64
	Resultaträkning Koncernen	65
	Totalresultat Koncernen	66
	Balansräkning Koncernen	67
	Förändring i eget kapital Koncernen	68
	Kassaflödesanalys Koncernen	69
	Noter Koncernen	70
	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE MODERBOLAGET	164
	FINANSIELLA RAPPORTER MODERBOLAGET	
	Innehåll	165
	Resultaträkning Moderbolaget	166
	Totalresultat Moderbolaget	166
	Balansräkning Moderbolaget	167
	Förändring i eget kapital Moderbolaget	168
	Kassaflödesanalys Moderbolaget	169
	5-årsöversikt Moderbolaget	170
	Noter Moderbolaget	172
	STYRELSENS OCH VD:S UNDERSKRIFTER	
	Styrelsens och vd:s underskrifter	205
	REVISIONSBERÄTTELSE	
	Revisionsberättelse	206
	KONTAKTUPPGIFTER	
	Innehåll	211
	Kontaktuppgifter	212
	Kontor och kontorschefer	214
	Styrelser dotterbolag	221
	ÖVRIGT	
	Definitioner och förklaringar	222

Ett vanligt år i en ovanlig bank

Det har varit ett ganska vanligt år i vår ganska ovanliga bank.

Därmed inte sagt att det har varit ett händelselöst år – tvärtom – det har varit hög aktivitet runt om i hela banken. Detta har gett oss fler och nöjdare kunder samt stabilare finanser.

Som vanligt.

Handelsbanken har under det gångna året vunnit många nya, bra kunder. Våra befintliga kunder har också under året i stor utsträckning utökat sin affär med oss och liksom tidigare år, är vi den bank som har nöjdare kunder än branschen på alla våra hemmamarknader.

Vi har tagit fram nya produkter, lösningar och tjänster. Samtidigt har vi arbetat metodiskt med att hela tiden förbättra och utveckla våra befintliga erbjudanden, samt att vi fortsatt arbetet med att uppfylla alla regelverk med stort fokus på god ordning och reda. Trots flera stora och omfattande projekt, inte minst vad gäller nya, digitala tjänster – så har vi, precis som tidigare år, gnetat på med att hålla våra kostnader i schack.

Vår räntabilitet, det vill säga avkastningen på vårt eget kapital, blev 12,3 procent. Det innebär att vi för 46:e året i rad når vårt företagsmål: att ha en bättre lönsamhet än genomsnittet för våra konkurrenter.

Vi når detta företagsmål genom att hela tiden sträva efter lägre kostnader och nöjdare kunder än våra konkurrenter. Detta kan låta som en paradox, en omöjlig ekvation: högre avkastning, lägre kostnader – och nöjdare kunder. Aktieägarevärde och kundnytta. Samtidigt.

Vi håller inte med – tvärtom. Vi tror att just nöjdare kunder är en helt avgörande förutsättning för god, stabil lönsamhet över tid. Nöjdare kunder gör fler affärer, använder fler tjänster och är dessutom vår bästa marknadsföring. När våra kunder berättar om oss för sina vänner och affärsbekanta, ger det en trovärdighet som ingen reklambyrå i världen kan matcha.

Det här är faktiskt inte bara en åsikt, det finns fakta bakom, vetenskapliga sådana dessutom. Forskare vid Handelshögskolan i Stockholm har tillsammans med det oberoende kundundersökningsföretaget SKI/EPSI under flera år kartlagt sambandet mellan nöjd kund och lönsamhet – och hittat det, inte bara allmänt, utan mycket exakt kvantifierbart i siffror, ända ner på det enskilda bankkontoret.

”Vi tror att just nöjdare kunder är en helt avgörande förutsättning för god, stabil lönsamhet över tid.”

Därför ser vi varje satsning på ökad kundnöjdhet inte som en kostnad, utan som en investering.

Handelsbanken har också haft nöjdare kunder än genomsnittet för branschen, på alla hemmamarknader, ända sedan SKI/EPSI startade sina mätningar. På vår största marknad – Sverige – ökade under året gapet mot våra stora konkurrenter. Både på företags- och privatkundssidan.

Detta att vi har nöjdare kunder är inte en slump eller tillfällighet – utan frukten av ett mycket konsekvent och långsiktigt arbete för att vinna, behålla och utveckla nöjda kunder.

Vi pratar med tiotusentals kunder dagligen, vi anlitar oberoende undersökningsinstitut som kontinuerligt följer och analyserar vad kunderna förväntar sig av oss – och vi diskuterar dagligen överallt i hela banken vad vi kan göra ytterligare för att möta och helst överträffa kundernas förväntningar.

Jag tror framförallt att kundnöjdheten är ett resultat av vår kultur, av vårt sätt att organisera oss och hur vi arbetar. Handelsbanken har ett mycket decentraliserat arbetssätt – lite förenklat kan man säga att den som sitter närmast beslutet, också fattar beslutet. Det innebär att alla viktiga affärsbeslut i banken tas lokalt, ute på våra kontor. Inte sällan i sittande möte, med den kund beslutet berör.

”Handelsbanken har ett mycket decentraliserat arbetssätt – lite förenklat kan man säga att den som sitter närmast beslutet, också fattar beslutet.”

Detta att kunden är med när diskussionen förs, när besluten fattas, tror jag bidrar starkt till kundnöjdheten. Våra kunder träffar alltid den som bestämmer, inte ett ombud utan mandat.

Decentraliseringen ger oss också många andra konkurrensfördelar. Till exempel extremt skickliga kontorschefer, som har god vana att fatta beslut och som väl känner sin lokala marknad och sina kunder. Vårt lokala ansvarstagande och goda kundkännedom bidrar också starkt till att Handelsbanken genomgående haft lägre kreditförluster än branschen.

Bakom varje affärsbeslut finns således erfarenhet, god kundkännedom och kunskap om den lokala marknaden. Och det är också så vi växer som bank – med lokala beslut, väl underbyggda med kunskap och kompetens.

Vi har inte centralt bestämt någonting om tillväxttakt, inte satt några generella etableringsmål eller liknande. Istället ska varje kontor få växa i takt med sin marknad, på ett sätt de väljer själva – vilket alltid sker till låg risk och till låg kostnad. Vi växer således affär för affär, kund för kund. Vi växer med våra befintliga kontor, som vinner nya kunder och som dessutom hela tiden söker utveckla affären med sina befintliga kunder. Och, där det finns goda affärsmöjligheter, etablerar vi oss gärna på nya ställen.

Vår tillväxt är således inte begränsad till någon särskilt marknad eller annan given förutsättning. Ta Nederländerna som exempel, där växer vi nu så det knakar: nya kunder och nya affärer strömmar till i hög takt – vilket kanske inte är så konstigt, eftersom det är vår nyaste hemmamarknad, etablerad 2013. Men samtidigt växer vi också i Sverige, där vi etablerade oss för snart 150 år sedan. Så modellen fungerar alldeles oavsett om det är en mogen marknad eller om vi är nya i landet.

Detta innebär samtidigt att inget av Handelsbankens drygt 800 kontor är riktigt det andra likt. Eftersom varje kontorschef själv bestämmer hur kontoret ska bli bästa bank på den lokala marknaden – och skräddarsyr därefter alltifrån bemanning, kompetensmix och erbjudande – så kan det skilja sig rejält mellan kontoren. De delar dock alla samma värdegrund och genomsyras av samma kultur där hög servicegrad, ordning och reda och en ständig strävan att vara bästa bank på orten sitter i väggarna.

Men, som sagt, utifrån den bottenplattan kan sedan skillnaderna vara stora mellan kontoren.

Till exempel har Erwin van der Steur, vår kontorschef i villatäta Groningen, några av Nederländernas skickligaste bolånerådgivare i sitt team. Samtidigt har Paul Brooksbank mycket målmedvetet knutit till sig medarbetare med mångårig erfarenhet av små och medelstora företag, eftersom hans kontor ligger i Leamington Spa, som är hemort för många, mycket välskötta sådana företag.

Ett annat exempel är Tarja Suvisalmi, som satsat på att Handelsbankens kontor på Kuninkaankatu ska vara det självklara valet för private bankingkunder i Tammerfors eller vår kontorschef i Humlegården i Stockholm, AnneMarie Dahlstedt, som har några av branschens absolut mest kompetenta företagsrådgivare, för att attrahera de många, fina företagskunder som finns på hennes marknad.

Samtidigt har varje kontor alltid tillgång till hela Handelsbankens samlade bredd och styrka. Den kompetens som inte finns lokalt på kontoret, finns kraftsamlat antingen regionalt eller centralt – till kontorets fulla förfogande. Ingen expert eller specialist är längre bort från ett kontor än ett telefonsamtal.

Så trots att Handelsbanken är en av Europas starkaste banker, med sex hemmamarknader och kontor i över 20 länder, så har vi en mycket stark lokal förankring, unikt anpassade till förutsättningarna överallt där vi verkar. Vi känner våra kunder, ofta personligen, sedan många år tillbaka – och våra kunder känner oss.

Under senare år – och kanske särskilt det gångna året – har många dödförklarar bankkontoren. Kontoren är, sägs det, dyra och gammalmodiga. Istället ska det satsas digitalt. Väljer man att ha kvar kontoren, har man inte råd med nödvändiga digitala satsningar.

Vi håller inte med. Hemmamarknaden i Sverige hade under det gångna året ett K/I-tal på 34,2 – vilket är en av de bästa noteringarna någonsin. Så för Handelsbanken gäller det omvända: utan kontoren – och deras goda lönsamhet – skulle vi inte ha råd med våra digitala satsningar.

Dessutom ger våra kontor oss en unik och ständig marktkontakt med kundernas vardag – vad efterfrågar de? Vad saknar de?

Svaren skiljer sig naturligtvis åt, lite beroende på marknad, men generellt kan man säga att våra kunder förväntar sig att vi fortsätter utveckla våra digitala tjänster. Enligt samstämmiga, oberoende undersökningar ger kunderna också bankens befintliga digitala lösningar och erbjudanden höga betyg:

”Handelsbankens tekniska lösningar toppar på både privat- och företagsidan” skrev till exempel det oberoende undersökningsföretaget SKI i sin årliga rapport om de svenska bankkunderna.

”Tempot och omfattningen av digitaliseringen har ökat på senare år i vår omvärld. Därför har också vi ökat både tempo och omfattning med våra digitala satsningar.”

Vi kommer fortsätta digitalisera Handelsbanken. Tempot och omfattningen av digitaliseringen har ökat på senare år i vår omvärld. Därför har också vi ökat både tempo och omfattning med våra digitala satsningar.

Det är samtidigt viktigt att understryka att för våra kunder finns inget motsatsförhållande mellan en ökad digitalisering och lokala kontor. Tvärtom, en väldigt tydlig signal i bland annat EPSI/SKI:s undersökningar är att kunden önskar fortsatt lokal närvaro och möjlighet till personliga möten. Så även om våra kunder blir mer och mer digitala, är de fortfarande lokala. Därför kommer Handelsbanken också fortsatt vara både lokal och digital. En strävan är att Handelsbankens digitala lösningar ska, i de fall detta är möjligt, också kunna anpassas lokalt. Detta, kombinerat med fortsatt

möjlighet till mänskliga möten med kompetenta medarbetare som har god kund- och lokalkännedom, tror jag kommer vara väldigt konkurrenskraftigt. Och dessutom ganska svårt att kopiera.

Att snabbt anpassa sig till nya omständigheter och krav från omvärlden är sällan svårt i Handelsbanken. Jag tror även här att decentraliseringen spelar en avgörande roll. Överallt i banken finns det människor med befogenhet att självständigt fatta beslut. Med detta följer också ett ökat ansvarstagande och ett väldigt starkt engagemang från alla medarbetare.

Låt mig ta ett exempel från Storbritannien, en del i banken jag känner väl sedan många år tillbaka. Där har vår affär utvecklats på ett fantastiskt sätt det senaste decenniet. Redan för ett antal år sedan stod klart för oss att vi förr eller senare skulle behöva omvandla den delen av banken till ett dotterbolag för att kunna verka optimalt på den brittiska marknaden. Nu kommer detta ske lite tidigare än tänkt, som en anpassning till Brexit. Jag vet att de medarbetare som leder vår verksamhet i UK har full kontroll över vad som krävs – både affärsmässigt och för att möta det nya regelverket. De fattar nu alla beslut, de genomför förändringar och anpassningar – utan att störa kundaffären.

Det vill säga, precis som vanligt i Handelsbanken.

Intresset kring vårt arbete med hållbarhetsfrågor är mycket stort – våra kunder vill inte bara ha god service och bra produkter. De vill också köpa detta från goda och bra företag.

För oss i Handelsbanken är hållbarhetsfrågor inget nytt – vi har jobbat med dessa frågor långt innan de samlades under begreppet Hållbarhet. Det är således inte en fråga om anpassning till tidens krav, utan en fortsättning på något vi alltid jobbat med.

Ett exempel på det är vår syn på jämställdhet och mångfald. Vi arbetar sedan decennier för en inkluderande miljö med tilltro och respekt för varje individ. Om vi kan attrahera, rekrytera och utveckla medarbetare med olika bakgrund och erfarenheter blir vi en ännu bättre bank, och stärker vår förmåga att anpassa oss till ett samhälle i ständig förändring.

Att Handelsbanken fortsatt stödjer och arbetar med internationella initiativ för hållbart företagande, bland annat Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI), de Globala målen i Agenda 2030 och FN:s Global Compact är självklart. Det ligger också helt i linje med Handelsbankens sätt att arbeta.

”Det är samtidigt viktigt att understryka att för våra kunder finns inget motsatsförhållande mellan en ökad digitalisering och lokala kontor.”

Kort sagt, hållbarhet är en naturlig del av Handelsbankens idé, kultur och sätt att driva bank. Vårt arbete med hållbarhetsfrågor bidrar väsentligt också till bankens anseende.

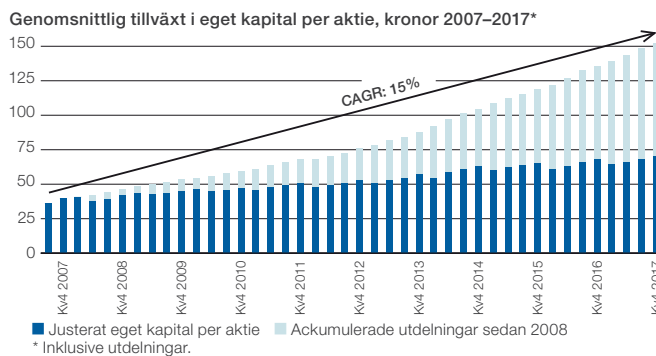
Ända sedan de oberoende undersökningsföretaget SIFO började undersöka vad allmänheten tycker om svenska företag, har Handelsbanken varje år tillhört ett av de tio mest ansedda företagen i Sverige. Detta anseende stärks också av Handelsbankens finansiella stabilitet och därmed förmåga att alltid vara en tillgång – och inte en belastning – i de samhällen vi verkar.

Under 2018 inträffar ett för många tämligen smärtsamt jubileum – det är i september jämnt tio år sedan Lehman-kraschen, den händelse som

markerade starten på den senaste finanskrisen. På hösten det året ingrep regeringar och centralbanker, på alla våra hemmamarknader, med omfattande stödprogram för den finansiella sektorn.

Vi var den enda större bank i Sverige som inte tog emot något stöd. Skälet var enkelt: vi behövde inte. Vi hade god tillgång till kapital, trygga reserver och kunde därför fortsätta göra alla de affärer vi och våra kunder önskade.

I dag, snart tio år senare, har vi också facit. Vi har haft en stabil och kontinuerlig tillväxt av aktieägarvärdet under de gångna tio åren.

Denna bild illustrerar Handelsbankens värdeskapande för aktieägarna sedan tredje kvartalet 2007. Staplarna uttrycker, i SEK/aktie, justerat eget kapital samt ackumulerad utdelning. Den genomsnittliga årliga tillväxten har uppgått till 15 procent. Tillväxten har varit stabil, kvartal för kvartal, vilket är ett uttryck för bankens låga riskprofil och robusta affärsmodell. Affärsmodellen har visat sig kunna hantera en mängd olika utmanande omvärldsförutsättningar och fortsatt leverera ett stabilt, växande värdeskapande.

De stora ratinginstituten rankar oss fortsatt som en av världens absolut starkaste banker. En starkt bidragande orsak till detta är naturligtvis vår bevisade förmåga att fortsätta verka, oberoende av förändringar i omvärlden.

Denna förmåga kommer av vår ganska okomplicerade idé om hur vi vill driva banken: vi försöker med lägre kostnader och nöjdare kunder att skapa en lönsamhet som är högre än snittet för våra konkurrenter. Vi har lyckats med detta 46 år i rad.

Detta sätt att arbeta gör oss också till en allt mer annorlunda bank. Det finns dock ingen självklar strävan efter att avvika från branschpraxis, vi är inte annorlunda för sakens egen skull. Vi är annorlunda eftersom det skapar nöjdare kunder, god lönsamhet och därmed bra aktieägarevärde.

Det som krävs för att vi ska lyckas med detta även i år, är att alla våra medarbetare fortsätter göra som de gjort under det gångna året: genomgående gedigna insatser där alla har tagit sitt ansvar för att utveckla banken och vår affär.

Ett stort tack till er alla för detta.

Jag vill också rikta ett varmt tack till våra aktieägare för ert förtroende för Handelsbanken.

Slutligen, ett stort tack till alla våra kunder. Vi ska även kommande år göra vårt yttersta för att motsvara – eller ännu hellre, överträffa – era förväntningar.

Hur? Genom att fortsätta vara Handelsbanken. Bara ännu lite bättre, kanske också lite mer annorlunda.

Precis som vanligt.

Stockholm i februari 2018

Anders Bouvin, verkställande direktör och koncernchef

Förvaltningsberättelse

INNEHÅLL	
Idé och mål	9
Måluppfyllelse	10
Vår idé	12
Organisation och arbetssätt	14
Vår affärsmodell i en digitaliserad värld	16
FINANSIELL ÖVERSIKT 2017	19
VERKSAMHETENS UTVECKLING	20
5-ÅRSÖVERSIKT KONCERNEN	22
NYCKELTAL PER ÅR	24
UTVECKLING PER KVARTAL	25
SEGMENTINFORMATION	26
Handelsbanken Sverige	28
Handelsbanken Storbritannien	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Norge	36
Handelsbanken Nederländerna	38
Handelsbanken Capital Markets	40
AKTIEN OCH ÄGARNA	42
HÅLLBARHET, MILJÖ OCH MEDARBETARE	44
BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT 2017	47
Innehåll Bolagsstyrningsrapport	47
Struktur för bolagsstyrning	48
Styrelse	60
Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	62

Idé

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna.

Banken växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

Mål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt, uttryckt i en över konjunkturcykeln stigande vinst per aktie.

Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Hög lönsamhet är avgörande, inte enbart för att attrahera aktieägare att investera i banken, utan också för att skapa förutsättningar för tillväxt, hög rating och låga fundingkostnader samt för bankens utlåningskapacitet.

Lönsamheten påverkar också bankens förmåga att hantera risker och bedriva effektiv kapitalhantering.

Måluppfyllelse

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom att banken har nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital för total verksamhet uppgick till 12,3 procent (13,1). Justerat för engångsposter uppgick räntabiliteten till 12,0 procent (12,2). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 11,5 procent (10,9). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 10,9 procent (10,0). Detta innebär att Handelsbanken för 46:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2017

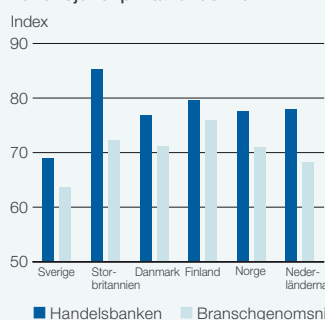
MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet genom att bland annat ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

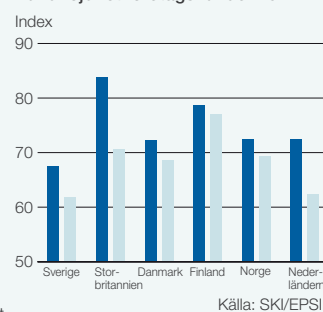
Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2017

Kundnöjdhet företagskunder 2017

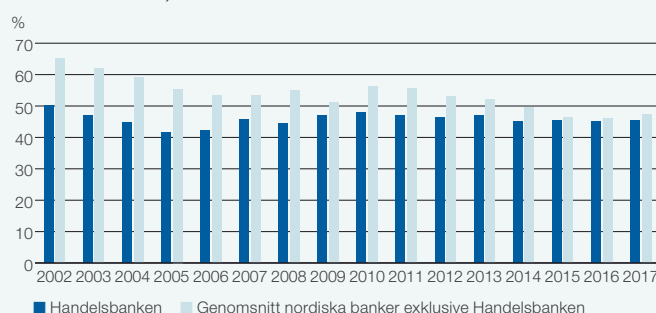
MEST KOSTNADSEFFEKTIVA BANKEN

Lönsamhetsmålet ska också nås genom att kostnadseffektiviteten ska vara högre än i jämförbara banker.

Utfall

Handelsbankens omkostnader i relation till intäkter för kvarvarande verksamhet uppgick till 45,5 procent (45,2). Motsvarande nyckeltal för ett genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 47,2 procent (48,1).

Kostnader/Intäkter, exklusive kreditförluster 2002–2017

KREDITKVALITET

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna uppgick till -1 683 miljoner kronor (-1 724). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,08 procent (0,09). Under de senaste tio åren, det vill säga sedan 2008, har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,10 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,27 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2017

RATING

Handelsbanken ska ha en hög rating hos de externa ratinginstituten.

Utfall

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's. Under första kvartalet 2017 ändrade Standard & Poor's utsikterna för Handelsbanken till stabila från tidigare negativa. I övrigt var Handelsbankens lång- och kortfristiga rating oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

Nordiska bankers rating

31 december 2017	Moody's			Standard & Poor's		Fitch	
	Finansiell styrka (BCA)*	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig
Handelsbanken	a2	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA	F1+
Nordea	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
Swedbank	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
SEB	a3	Aa3	P-1	A+	A-1	AA-	F1+
DNB	a3	Aa2	P-1	A+	A-1		
Danske Bank	a3	Aa3	P-1	A	A-1	A	F1

* Baseline Credit Assessments (BCA) är en indikator för the issuers' standalone intrinsic strength.

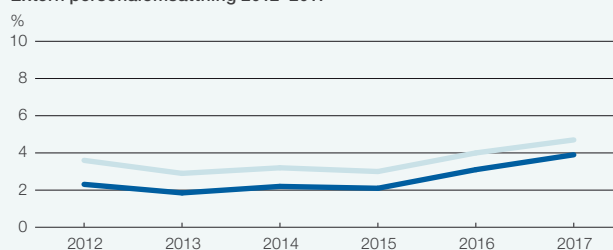
Källa: SNL.

LÅNGSIKTIGHET

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig.

Utfall

Den externa personalomsättningen var fortsatt låg och uppgick till 4,7 procent (4,0) i koncernen och 3,9 procent (3,1) i Sverige.

Extern personalomsättning 2012–2017*

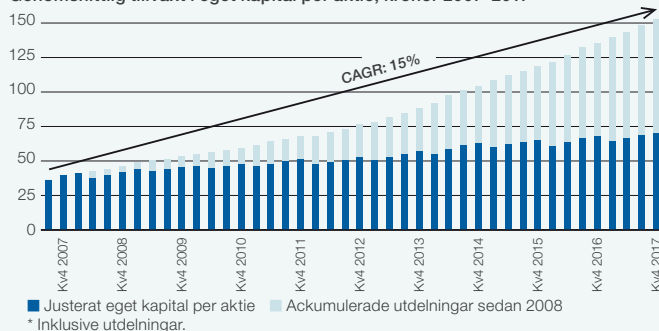
* Andel anställda som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till medeltalet anställda.

STABIL, HÖG VÄRDETILLVÄXT

Tillväxten i eget kapital, inklusive utdelningar och aktieåterköp, är ett mått på det finansiella värde som skapas.

Utfall

Den genomsnittliga tillväxten i eget kapital inklusive utdelning och aktieåterköp, uppgick till 15 procent per år under de senaste nio åren. Den låga variationen mellan kvartalen bekräftar bankens låga risktolerans och är ett mått på stabiliteten i värdeskapandet.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital per aktie, kronor 2007–2017*

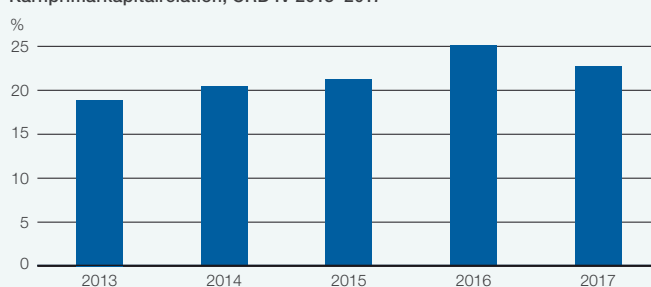
* Inklusive utdelningar.

KAPITAL

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick till 22,7 procent (25,1). Banken bedömer att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid årsskiftet uppgick till 20,2 procent.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2013–2017**LIKVIDITET OCH FINANSIERING**

Handelsbanken ska kunna klara sig i minst tolv månader under stressade förhållanden utan att låna upp nya pengar på de finansiella marknaderna. Upplåningskostnaderna ska vara lägre än för jämförbara banker.

Utfall

Emissionsvolymen av obligationer uppgick under året till 163 miljarder kronor (198), varav 138 miljarder kronor (148) i säkerställda obligationer och 22 miljarder kronor (50) i seniora obligationer. Banken har en stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 267 miljarder kronor (232).

ITRAXX Financials 5 år och Handelsbankens CDS-spread 5 år

Källa: Ecowin, Bloomberg.

Vår idé

I Handelsbanken är lokal närvaro och det personliga mötet med kunderna centralt.

Vi har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät.

Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

LÅNGSIKTIGHET

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och har den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Vår idé om hur vi ska driva vår bank bygger i grunden på tilltro och respekt för den enskilde individen. Därför är vi decentraliserade. Detta arbetssätt skapar bättre och snabbare beslut nära kunden samt delaktighet och möjlighet för våra medarbetare att påverka och göra ett ännu bättre arbete, vilket i sin tur bidrar till att banken får nöjdare kunder.

En bank bygger hela sin affär på förtroende. Våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank.

I korthet handlar det om att våra kunder fäster stor vikt vid att vi är tillgängliga, enkla att ha att göra med och att vårt sätt att bemöta kunderna präglas av förståelse och omtanke. Vår mer än 140-åriga erfarenhet har lärt oss vad som är viktigt för våra kunder.

”Vår mer än 140-åriga erfarenhet har lärt oss vad som är viktigt för våra kunder.”

Lite förenklat utgörs grunden för vårt sätt att bygga och driva Handelsbanken av flera viktiga fundament. Dessa är i korthet:

NÖJDA KUNDER

Alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre beslut och nöjdare kunder: våra kunder får träffa den som bestämmer – inte ett ombud. Det är en god förutsättning för bra kundmöten, både på våra kontor och på våra övriga mötesplatser. Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinn och vårdas vid varje kundmöte. Genom att vinna kundernas förtroende blir Handelsbanken

kundens naturliga val som leverantör av finansiella tjänster. Kundmötet är därför centralt i Handelsbankens verksamhet. För att hjälpa kunderna på bästa sätt får kontoren stöd av bankens koncerngemensamma enheter, affärsområden och regionala huvudkontor.

”Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten.”

Tillgänglighet

Vi lägger stor omsorg på att vara tillgängliga för våra kunder; det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och den lokala marknaden, samt att vi tar våra affärsbeslut just där, lokalt tillsammans med kunden. Samtidigt förväntar sig våra kunder att de kan göra sina bankaffärer när och var de vill. Därför fortsätter vi hela tiden att utveckla och förbättra vår tillgänglighet och våra digitala mötesplatser på samtliga av våra hemmamarknader, så att kunden kan besöka kontoret till exempel i sin telefon, på surfplattan eller i sin dator. På flera hemmamarknader erbjuder vi även personlig teknisk support dygnet runt. I Sverige kan våra kunder dessutom få personlig service dygnet runt, året om via telefon av kvalificerade banktjänstemän.

Enkelhet

Alla våra kundrelationer har börjat på kundens lokala bankkontor, men därefter möter kunden Handelsbanken betydligt oftare via telefon, surfplatta och internet. När kunden tar kontakt med oss ska mötet vara obyråkratiskt. Vi strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför arbetar vi ständigt med att utveckla och förbättra bankens tekniska lösningar så att kunderna fritt kan växla mellan våra mötesplatser och sköta sina bankaffärer – när och var det passar dem bäst.

Under året har nya digitala tjänster och tekniska lösningar lanserats på samtliga hemmamarknader för att förenkla för våra privat- och företagskunder. Dessutom har många nya funktioner och tjänster lanserats i bankens appar och internetjänster.

Omtanke

Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten. Det är så banken inleder, bevarar och utvecklar goda, långsiktiga kundrelationer.

Ett exempel är att vi fortsätter utveckla bankens olika mötesplatser – eftersom våra kunder vill ha det så. Det skapar förutsättningar för att kunden ska uppleva oss som "bästa bank på orten".

Kundmötet innebär inte bara att vi ska lösa kundens vardagsärenden på ett enkelt sätt. Vi ska dessutom alltid ha kundens behov i fokus så att kunden upplever att vår rådgivning och service präglas av omtanke.

Decentraliserade beslut

Handelsbanken strävar hela tiden efter att alla viktiga affärsbeslut tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre kundmöten, bättre beslut och nöjdare kunder.

”Handelsbanken strävar hela tiden efter att alla viktiga affärsbeslut tas så nära kunden som möjligt.”

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Kontoren i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer. Korta beslutsvägar ger också en snabbare anpassningsförmåga till olika förändringar på lokala marknader och möjlighet att snabbt ta tillvara nya affärs- och möjligheter.

Skickliga medarbetare

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att ta beslut i alla typer av frågor som är av betydelse för kunden. Denna höga grad av förtroende grundar sig på en övertygelse om människans vilja och förmåga att hela tiden bli lite skickligare i sitt arbete och sträva efter att söka och lösa nya utmaningar.

”Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att ta beslut i alla typer av frågor som är av betydelse för kunden.”

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med stor kunskap och erfarenhet från många delar av banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. För att behålla medarbetare krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i.

Vår strävan efter långsiktiga relationer med våra medarbetare förstärks av resultatandelsystemet Oktogonen som istället för kortsiktiga bonussystem skapar ett långsiktigt och likvärdigt incitament för alla bankens medarbetare, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Dessutom är personalen största ägare i banken via Oktogonen eftersom den främst placerar medarbetarnas resultatandelar i aktier i Handelsbanken. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen.

Den externa personalomsättningen i koncernen uppgick under året till 4,7 procent.

Heltäckande sortiment

En viktig förutsättning för lyckade kundmöten är att Handelsbanken erbjuder ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta

alla våra kunders olika finansiella behov. Vi delar inte upp kunderna i olika segment eller riktar in oss inom särskilda produkt- eller tjänsteområden. Det är den enskilde kundens unika behov som styr.

Vårt bästa råd

Oavsett mötesplats ger vi alltid vårt bästa råd till kunden utan att snegla på vad som kortsiktigt är den mest lönsamma produkten för Handelsbanken. Våra medarbetare som möter kunden har inte rörlig ersättning, varken i form av bonus eller provisioner, och saknar därför personliga ekonomiska incitament att försöka övertyga kunden om att en viss tjänst eller produkt passar bäst.

Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla, långsiktiga relationer med varje kund.

LÖNSAMHET FÖRE VOLYM

Handelsbanken anpassar sitt erbjudande till varje enskild kunds unika behov och förutsättningar. Därför finns inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.

Handelsbanken når en högre lönsamhet genom att driva banken mer effektivt och därmed till lägre kostnad än jämförbara banker på hemmamarknaderna. Hög lönsamhet betyder således inte att Handelsbankens kunder betalar mer.

ORGANISK TILLVÄXT

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs också tillväxt. Handelsbanken växer, främst genom att öppna kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam. På så sätt växer Handelsbanken kund för kund, kontor för kontor. Denna organiska tillväxtmodell innebär att Handelsbanken kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna. Såväl sättet att arbeta som sättet att växa har visat sig fungera på allt fler orter och i allt fler länder.

Handelsbanken har rikstäckande kontorsnät på sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna.

Stabila finanser

Genom låga fundingkostnader och låga kreditförluster i kombination med hög lönsamhet bygger Handelsbanken en stark balansräkning. Stabila finanser är en förutsättning för förmågan att göra alla de affärer banken och våra kunder önskar göra – med goda villkor.

Stabila finanser ger inte enbart handlingsfrihet, utan också lägre finansieringskostnader och bidrar därmed till högre lönsamhet – utan att kunden betalar mer.

”Därför finns inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.”

Handelsbanken bygger sina stabila finanser på helt kommersiella villkor och är en av få banker på sina hemmamarknader som inte sökt finansiellt stöd från staten, centralbanker eller aktieägare under tider av oro på de finansiella marknaderna.

LÅG RISKOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om ersättningen för ögonblicket är hög. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen.

Bankens affärsmodell fokuserar på att kreditrisker tas i kontorsrörelsen och de enda risker vi är beredda att ta är kreditrisker till kunder som vi känner väl och som vi bygger långsiktiga relationer med. Målsättningen är därför att minimera övriga risker, till exempel marknadsrisker, i syfte att ha en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturcykeln. Positionstagande i bankens affärsverksamhet är bara accepterat i kunddrivna affärer och enbart inom strikt definierade limiter.

Organisation och arbetssätt

I Handelsbanken är vi geografiskt organiserade för att skapa bästa möjliga förutsättningar för relationer med våra kunder. I stort sett alla viktiga affärsbeslut tas nära kunden ute på något av våra över 800 lokala bankkontor på våra sex hemmamarknader.

Våra kontor kan nås på många olika sätt: digitalt via internet och appar, fysiskt besök på kontoret eller dygnet runt per telefon.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbanken har sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. I dessa länder har vi rikstäckande kontorsnät, organiserade i en eller flera regionbanker i varje land.

I takt med att nya hemmamarknader etableras strävar banken efter att flytta ut centralt placerad beslutskraft, så att besluten tas så nära kunden och marknaden som möjligt. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land.

Handelsbanken har över 800 kontor i fler än 20 länder. De flesta kontor finns på våra hemmamarknader men vi har också bankkontor och representantkontor runt om i världen. De har som huvuduppgift att stödja bankens kunder på hemmamarknaderna med deras internationella affärer.

”Vi har gett våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som sitter närmast kunden fattar de klokaste besluten - både ur kundens och ur bankens synvinkel.”

Vi har gett våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som sitter närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och ur bankens synvinkel.

I Handelsbanken strävar vi efter att så många affärsbeslut som möjligt ska tas lokalt, nära kunden. Det skapar en både kostnadseffektiv och

flexibel organisation som samtidigt utgår från kundens behov och ger möjligheter att anpassa sig efter lokala förutsättningar och att reagera snabbt på marknadsförändringar.

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION

Handelsbanken är en internationellt verksam bank med lokal förankring och med långsiktiga kundrelationer. Det är den enskilde kundens unika behov som styr. Handelsbanken har därför ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta alla våra kunders olika finansiella behov.

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Det innebär att vi inte har några utmaningar med en komplicerad matrisorganisation där både medarbetare och kunder riskerar att hamna i ineffektiva arbetsprocesser.

Vår geografiska organisation är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Varje lokalt kontor i banken har ett eget verksamhetsområde med eget resultatansvar. Ett verksamhetsområde är ett geografiskt avgränsat område som utgör kontorets lokala marknad.

När det är tillräckligt många kontor inom ett större geografiskt område bildar Handelsbanken en regionbank. Där finns gemensamma administrativa resurser, regional expertis och specialister som stöd för kontorens affärer.

Regionbanken ingår i, eller bildar i sin tur, en landsorganisation som också kan omfatta flera regionbanker, beroende på hur många lokala kontor som finns i det aktuella landet och var de är belägna.

Handelsbanken har för närvarande över 800 kontor, som vart och ett bidrar till koncernens resultat.

Handelsbankens geografiska organisation leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam. Produktspecialister på bankens affärsområden ansvarar för ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster som de lokala kontoren erbjuder sina kunder. Men ansvaret för en kund ligger alltid på ett lokalt bankkontor som till exempel tar alla kreditbeslut för kunder i sitt geografiska verksamhetsområde.

Centrala funktioner som koncerngemensamma staber, affärsområden och landsorganisationer har bara en huvuduppgift: att stödja kontoren.

Alla intäkter och kostnader fördelas på de enskilda lokala bankkontoren.

SJÄLVSTÄNDIGA LOKALA KONTOR

Handelsbankens geografiska organisation ger en lokal närvaro som skapar nöjda och lojala kunder och ger tillgång till lokal information på de marknader där vi är verksamma.

Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala kontoret.

Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären i sitt lokala verksamhetsområde. Kontorschefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad.

Detta mandat, att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden, är en god förutsättning för att skapa och upprätthålla starka kundrelationer. Våra kunder får träffa den som bestämmer, inte ett ombud för en beslutsfattare på central nivå.

”Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå kontoret när det passar kunden bäst, och med största möjliga handlingsfrihet.”

Det skapar förtroende och ökar kundnöjdheten. I de flesta fall bor dessutom kontorschefen på den lokala orten och är väl engagerad i samhället där hon eller han verkar med värdefulla kunskaper om lokala marknadsförhållanden. Det lokala bankkontoret har det yttersta kund- och kreditansvaret, men får vid behov stöd från regionala huvudkontor och centrala avdelningar.

Den lokala närvaron skapar också goda förutsättningar för lokal och snabb information vid bedömningar av till exempel kreditrisker. Det innebär att kreditgivningen har en stark lokal förankring, där den nära relationen till kunden

verkar för låga kreditrisker. Samtidigt ökar det kontorets kunskaper om kunderna och deras lokala förutsättningar samt möjliggör både personlig kundservice och bättre beslutsunderlag som anpassas individuellt för våra kunder.

På central nivå fastställer Handelsbanken policyer och regelverk på en rad olika områden, bland annat för kreditgivning, etik och personalfrågor. Inom ramen för dessa centrala ramverk, och inom bankens företagskultur, är det de lokala kontoren som tar beslut som bygger på lokal information.

Handelsbankens decentraliserade organisation har utvecklats och förfinats under 146 år för att öka kundnöjdheten och bankens effektivitet. Med en geografisk organisation är det lättare för kontoren att bidra till koncernens lönsamhet.

Genom ett lokalt, decentraliserat beslutsfattande minskar dessutom bankens behov av centrala funktioner och chefer på mellannivå. Men det kräver samtidigt en väldefinierad affärsmodell, en stark företagskultur och ett gediget system för affärskontroll. Handelsbanken har detta arbetssätt och dessa funktioner på plats sedan länge och har därmed en god kostnadseffektivitet i koncernen.

KONTORET ÄR BANKEN

I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken. Kunden kan möta kontoret på många olika sätt. Nästan alla bankens kundrelationer börjar med ett personligt möte på ett lokalt bankkontor. Men sedan är det relativt få kundmöten som äger rum på just kundens fysiska kontor. Även om våra kunder tycker att det personliga mötet är viktigt för dem, är det

inte längre det fysiska mötet som är det vanligaste sättet för kunden att möta banken.

I takt med den snabba digitaliseringen utvecklar Handelsbanken ständigt nya mötesplatser där kunden möter kontoret. I Handelsbankens geografiska organisation bär alla kontaktvägar, oavsett om de är digitala eller fysiska, till kontoret. Oavsett hur kunden väljer att kontakta banken så erbjuder det lokala kontoret alltid flera mötesplatser med hög tillgänglighet så att kunden kan framföra eller utföra sitt ärende via exempelvis appar, e-post, internet eller ett fysiskt besök på ett bankkontor. I Sverige kan våra kunder dessutom kontakta Handelsbanken Direkt för personlig service på telefon. I Norge, Storbritannien och i Nederländerna erbjuder banken bland annat telefonsupport för kunder dygnet runt.

”I takt med den snabba digitaliseringen utvecklar Handelsbanken ständigt nya mötesplatser där kunden möter kontoret.”

Kundernas behov av hur de vill möta och besöka kontoret styr utvecklingen av våra mötesplatser. Vår uppgift är att göra det enkelt

för kunden att nå kontoret när det passar kunden bäst, och med största möjliga handlingsfrihet. Så arbetar vi sedan länge, därför att vi på så sätt försäkras om att våra kunder erbjuds en hög tillgänglighet till sitt lokala kontor.

Den tekniska utvecklingen och den ökade digitaliseringen är inte bara snabb, den bidrar även till större kundnytta. Den leder också till högre effektivitet så att kontorens kostnader sjunker.

De allra flesta kunder har i dag en telefon med tillgång till bankens appar där de kan göra allt fler bankärenden.

Kundernas behov är alltid i fokus, vilket innebär att Handelsbanken hela tiden strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför utökar vi ständigt våra appar med nya funktioner och gör dem ännu mer tillgängliga och användarvänliga.

På den svenska marknaden är appen Swish ett annat exempel på en tjänst som ger kundnytta och förenklar vardagen. Via Swish kan alla kunder snabbt och enkelt betala till privatpersoner, företag, föreningar och organisationer som är anslutna till tjänsten.

Ny, bättre och mer kostnadseffektiv informationsteknik skapar ständigt nya vägar för kunden att kontakta Handelsbanken. Men parallellt med dagens högteknologiska miljö fortsätter Handelsbanken ha rikstäckande kontorsnät med decentraliserad lokal beslutskraft och personlig service på samtliga sex hemmamarknader.

Helt enkelt därför att våra kunder vill ha det så.

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbjudanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter och staber som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

Vår affärsmodell i en digitaliserad värld

Digitalisering i Handelsbanken är ett sätt för oss att fortsätta fördjupa och förstärka våra kundrelationer.

Våra kunder sätter stort värde på att vi finns nära för personliga möten och professionell rådgivning – både lokalt och med digitalt stöd.

Handelsbankens decentraliserade affärsmodell med lokal beslutskraft och lokala bankkontor i kombination med ny, digital teknik ökar kundservicen, skapar nya affärsmöjligheter och nya tjänster för våra kunder.

När digitaliseringen av samhället ökar allt snabbare, fortsätter Handelsbanken att – i motsvarande höga tempo – digitalisera banken och anpassa oss efter våra kunders önskemål och behov. Det leder i sin tur till nya förväntningar på våra mötesplatser där nya digitala lösningar bidrar till en enklare vardag, effektivare service samt nya tjänster och lösningar till nytta för bankens kunder.

Vårt sätt att arbeta uppskattas av kunderna. I EPSI/SKI:s undersökning av kundnöjdhet för 2017 fortsatte Handelsbanken att ha nöjdare kunder än genomsnittet för branschen på bankens alla sex hemmamarknader. Vår lokala och personliga service är enligt undersökningen det som driver kundnöjdheten allra mest. Kunder som har en personlig relation uppskattar banken mer, vilket i sin tur skapar lojalitet och lönsamhet.

Den lokala förankringen banken har på samtliga orter där vi är verksam, är vårt sätt att träffa nuvarande och nya kunder och skapa tillväxt lokalt. Men våra kunder ställer också höga krav på smidiga och trygga vardagslösningar för telefonen, surfplattan eller datorn. Vi möter de kraven – våra digitala lösningar får högsta betyg av våra kunder, enligt EPSI/SKI (Svenskt Kvalitetsindex).

Hög utvecklingstakt av digitala tjänster är en nödvändighet för att fortsätta ligga väl framme i den digitaliseringsprocess som pågår. Handelsbanken utvecklas alltid i takt med kunderna och omvärlden, och så har vi alltid arbetat. När vår omgivning ökar takten, höjer även vi tempot i arbetet med att underlätta våra kunders vardag.

Det är kombinationen av det lokala och det digitala som gör Handelsbankens sätt att arbeta unikt. I det arbetet fokuserar vi särskilt på fyra områden: kundmötet, våra relationer, data & säkerhet och samarbeten.

KUNDMÖTET

Med verksamhet i över 20 länder är Handelsbanken Nordens mest internationella bank med en stabil position på de internationella finansmarknaderna och med betydande kunskaper om ekonomi i alla dess former. Det innebär bland annat att våra över 800 kontor i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna har goda resurser som stöd i sin strävan efter att alltid ge bankens kunder service i världsklass.

Våra kontorsmedarbetare är de som ansvarar för relationen med våra kunder och är därmed vår absolut viktigaste konkurrensfördel. Vi anser att Handelsbanken blir bättre digitalt tack vare den lokala närvaron banken har genom sitt rikstäckande kontorsnät. Med kontorens goda kundkännedom kan vi ta fram digitala lösningar som svarar mot vad kunderna faktiskt efterfrågar.

Det är alltid det lokala bankkontoret som har relationen med kunden, och utgångspunkten är alltid att erbjuda bästa möjliga kundservice och högsta möjliga tillgänglighet, oavsett i vilken kanal kunden väljer att besöka banken; om det är ett personligt besök i kontorets fysiska lokal eller på en digital mötesplats.

De flesta av våra kunder gör numera sina bankärenden digitalt via en app eller på bankens webbplats. Men de vill fortfarande även kunna vända sig till sitt lokala bankkontor och möta människor som har finansiell kunskap, som kan ge råd, ge stöd för beslut eller helt enkelt bistå med en hjälpande hand när det behövs. Då ger våra kontorsmedarbetare personlig och anpassad service på högsta möjliga nivå.

Det framtida kundmötet är både digitalt och lokalt och kontoren ska därför kunna möta kunden både digitalt och fysiskt. På så sätt är vi alltid nära våra kunder i deras vardag och verksamhet. Det är därför vi säger att kontoret är banken. I Handelsbanken är varje lokalt kontor väl integrerat i det lokala samhället sedan många år tillbaka.

Det pågår en rad olika projekt i banken som syftar till att stärka kundens möte med oss. Vi ska till exempel kunna erbjuda en integrerad lokal och digital upplevelse där kunderna kan röra sig mellan olika mötesplatser som är lätta att nå. Vi utvecklar bland annat en ny funktion, PFM (Personal Finance Manager), i den svenska mobilappen, som hjälper kunderna att kategorisera sparande och utgifter till att börja med. Fler funktioner kommer lanseras stegvis under året. Genom att vi blir TPP (Third Party Provider) kommer våra kunder också ha möjlighet att samla all sin finansiella information i en enda app.

I syfte att ge våra kunder ökad kunskap och inspiration om ekonomi bygger vi in allt mer innehåll i våra appar, till exempel nyhetsbrev från olika delar av banken och även genom att utveckla andra typer av kunskapskällor. Förutom att utveckla innehållet i apparna, utökar vi också tillgängligheten för fler användare genom att den svenska appen lanseras även på engelska.

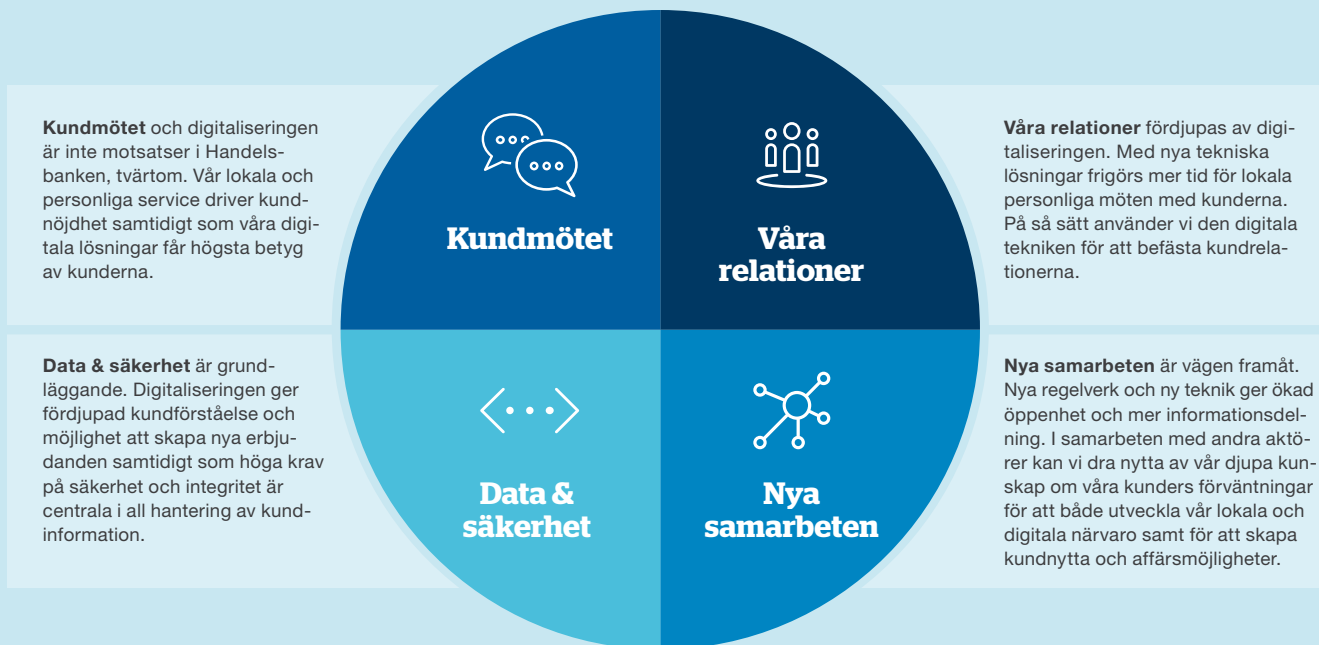
Handelsbanken har en egen tv-kanal för ekonominyheter, EFN, som för andra året i rad blev Sveriges högst rankade ekonomi-tv-kanal, enligt analysföretaget Hallvarsson & Halvarsson. I banken används EFN allt mer och bidrar till att skapa mervärde på bankens mötesplatser. EFN bygger nu upp ett nät av regionala redaktioner i Sverige för att spegla den lokala utvecklingen av samhällsekonomi och näringsliv runt om i landet. Detta stärker kontorens lokala förankring ytterligare.

VÅRA RELATIONER

Handelsbanken är en relationsbank där det personliga mötet är centralt. Våra kunder möter människor – inte robotar – när de besöker banken.

Men vi har administrativa arbetsuppgifter på interna stödfunktioner som kan automatiseras och effektiviseras med ny digital teknik. Vi identifierar systematiskt sådana tidskrävande processer som lämpar sig för automatisering i ett långsiktigt, övergripande och strukturerat arbete.

Ett exempel på det är att vi under året lanserat ett nytt rådgivningsverktyg till våra lokala bankkontor, i syfte att ytterligare skapa värde för våra kunder. Med bättre verktyg för kontoren skapar vi bättre förutsättningar för våra medarbetare att ägna mer tid åt att träffa kunder. Vi ser också möjligheter att integrera artificiell intelligens i verksamheten och på så sätt frigöra ytterligare tid för personlig service på våra lokala bankkontor.

DATA & SÄKERHET

Den digitala distributionsformen innebär nya möjligheter för banken. Till exempel genereras kunddata som ger oss ännu djupare kundförståelse. Med den kunskapen och de insikterna skapas möjligheter att möta rätt kund, vid rätt tillfälle med rätt erbjudande.

Handelsbankens kunder har mycket höga krav på säkerhet och integritet. Detta är centralt när det gäller hur vi använder vår kunddata, inte minst i det intensiva arbetet med insamling och hantering av data i samband med PSD2 – det nya betaltjänstdirektivet från EU som införs under våren 2018. Och i takt med att nya nischaktörer inom fintech-sektorn kommer in på marknaden blir kundernas förtroende för sin bank ännu viktigare.

Med en hög nivå av driftsäkerhet och trygg hantering av uppgifter som skyddar den personliga integriteten upprätthålls förtroendet för banken. Vi har stort fokus på detta område och vi använder informationen på ett tryggt sätt som motsvarar strikta krav på informationssäkerhet, samtidigt som våra mötesplatser alltid är säkra, tillgängliga och enkla att använda.

SAMARBETEN

Nya regelverk och ny teknik leder till förändrade arbetssätt med mer öppenhet och ökad informationsdelning, så kallad open banking. Det skapar möjligheter att tillsammans med andra aktörer utveckla vår lokala och digitala närvaro. Handelsbanken följer den här utvecklingen nära och noggrant och gör nödvändiga anpassningar när vi bedömer att det är motiverat. Det kan till exempel gälla en ny marknadssituation eller ny digital teknik.

En hel del av den tekniska utvecklingen gör vi själva med experter och specialister som är anställda i banken, men ibland är samarbeten med andra aktörer bäst för att utveckla kundnytta och nya typer av erbjudanden. Vi utvecklar dessa samarbeten utifrån vår djupa kunskap om vilka förväntningar våra kunder har på Handelsbanken.

Ett exempel är den digitala portalen Tambur som vi har utvecklat i samarbete med andra banker i Sverige. Med Tambur underlättas informationsutbytet mellan banker och mäklare i samband med att kunder har köpt och

tillträder en ny bostad. När den processen effektiviseras förkortas också hanteringstiden såväl för kunden som för bankkontoret och mäklaren.

Ett annat exempel på samarbeten är våra nya Affärstjänster för företag som vi utvecklat tillsammans med ett fintech-företag. Det är en så kallad molnbaserad plattform där företagskunder kan hantera ekonomi och administration på ett och samma ställe i Handelsbankens internet- eller mobilbank.

Affärstjänsten är ett tydligt exempel på hur vi som bank kan förenkla vardagen för våra kunder samtidigt som banken får en fördjupad kundrelation och kundkännedom. Det i sig ökar möjligheterna för oss att ge än mer värdeskapande rådgivning till kunden.

UNIKA KONKURRENSFÖRDELAR

Handelsbanken har inte bara en väletablerad lokal och digital närvaro på våra sex hemmamarknader i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. De lokala bankkontoren med sina fysiska och digitala mötesplatser är också en del av det lokala samhället där banken har sin verksamhet. Det skapar en känsla av samhörighet på varje ort där vi har kontor. Kunderna upplever ofta att Handelsbanken är "stadens bank" eller "ortens bank" vilket skapar en hög grad av kundlojalitet och långsiktiga kundrelationer. Vår långsiktiga integrering i det lokala samhället ger våra bankkontor unika kunskaper om kundernas behov och förutsättningar.

Våra kontorschefer bor ofta på orten och känner sin marknad och sina kunder väl. Därmed har de också djupa kunskaper om lokala marknadsförhållanden som ger möjlighet till bättre riskbedömningar och fler affärsmöjligheter. Det är en viktig förklaring till att Handelsbanken sedan lång tid tillbaka har betydligt lägre kreditförluster än våra konkurrenter.

Sammantaget bidrar allt detta till att våra kunder blir allt mer nöjda och lojala med sin lokala bank Handelsbanken, vilket också bekräftats av oberoende undersökningar av EPSI/SKI år efter år.

Det är ett kvitto på att det lönar sig att vara lokal, digital, personlig – och lite annorlunda.

SVENSKA
HANDELSBANKEN

Finansiell översikt 2017

- Rörelseresultatet steg med 2 procent till 21 025 miljoner kronor (20 633) och med 3 procent justerat för engångsposter.
- Periodens resultat efter skatt för total verksamhet minskade med 1 procent till 16 102 miljoner kronor (16 245).
- Resultatet per aktie för total verksamhet minskade till 8,28 kronor (8,43).
- Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 12,3 procent (13,1).
- Intäkterna steg med 2 procent till 41 674 miljoner kronor (40 763), men ökade med 5 procent justerat för engångsposter.
- Räntenettet ökade med 7 procent till 29 766 miljoner kronor (27 943).
- Provisionsnettot ökade med 6 procent till 9 718 miljoner kronor (9 156).
- Fortsatt utlåningstillväxt och tillväxt i förvaltad kapital i alla hemmamarknader.
- K/I-talet steg till 45,5 procent (45,2).
- Kreditförlustnivån sjönk till 0,08 procent (0,09).
- Kärnprimärkapitalrelationen minskade till 22,7 procent (25,1) efter föreslagen utdelning och den totala kapitalrelationen uppgick till 28,3 procent (31,4).
- Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,50 kronor per aktie samt en extra utdelning på 2,00 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Verksamhetens utveckling

Koncernens rörelseresultat steg med 2 procent till 21 025 miljoner kronor (20 633). Justerat för engångsposter ökade rörelseresultatet med 3 procent. Periodens resultat efter skatt för total verksamhet minskade med 1 procent till 16 102 miljoner kronor (16 245) och resultatet per aktie uppgick till 8,28 kr (8,43). Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet sjönk till 12,3 procent (13,1). K/I-talet steg till 45,5 procent (45,2).

Kärnprimärkapitalrelationen minskade till 22,7 procent (25,1). Under 2017 har nya modeller införts för beräkning av kapitalkrav för företags- och statsexponeringar, vilket medfört att såväl bankens kapitalrelationer som Finansinspektionens kommunicerade kapitalkrav uttryckt i procent har sjunkit.

INTÄKTER

Koncernen – Intäkter mkr	Helår 2017	Helår 2016	Föränd- ring
Räntenetto	29 766	27 943	7%
Provisionsnetto	9 718	9 156	6%
Nettoreultat av finansiella trans. varav reavinst aktieförsäljning	1 271	3 066	-59%
Övriga intäkter	919	598	54%
Summa intäkter	41 674	40 763	2%

Intäkterna ökade med 2 procent till 41 674 miljoner kronor (40 763). Justerat för realisationsvinster vid försäljning av aktier i jämförelseperioden samt erhållen utdelning från VISA Sweden ekonomisk förening under 2017 var ökningen 5 procent. Valutakurseffekter påverkade intäkterna negativt med -116 miljoner kronor.

Räntenettet steg med 7 procent till 29 766 miljoner kronor (27 943).

Från och med 2017 definierar banken ut- och inlåningsmarginalerna som kundränta minus de internräntor som debiteras respektive krediteras kontorsrörelsen. Högre utlåningsvolymerna ökade räntenettet med 1 237 miljoner kronor. Lägre utlåningsmarginaler i kontorsrörelsen minskade räntenettet med -138 miljoner kronor. Inlåningen ökade räntenettet med 237 miljoner kronor till följd av stigande inlåningsvolymerna.

Den så kallade benchmarkeffekten i Stadshypotek uppgick till -1 miljon kronor (-8) och den dubblerade avgiften till Resolutionsfonden uppgick till -1 730 miljoner kronor (-976). Inklusive avgifter till olika insättningsgarantier ökade statliga avgifter med -724 miljoner kronor till -2 024 miljoner kronor (-1 300). Valutakurseffekter påverkade räntenettet negativt med -115 miljoner kronor. Den resterande delen av räntenettoökningen förklaras framförallt av lägre upplåningskostnader.

Medelvolymen utlåning till allmänheten ökade med drygt 4 procent till 2 023 miljarder kronor

(1 937). Valutakurseffekterna var marginella. Utlåningen till hushållssektorn steg med 6 procent till 1 062 miljarder kronor (1 000) och företagsutlåningen ökade med drygt 2 procent till 960 miljarder kronor (937).

Medelvolymen in- och upplåning steg med 5 procent till 1 034 miljarder kronor (983). Valutakurseffekterna var marginella. Medelvolymen hushållsinlåning ökade med 11 procent till 423 miljarder kronor (381), medan inlåningen från företag ökade till 611 miljarder kronor (603).

Provisionsnettot ökade med 6 procent till 9 718 miljoner kronor (9 156), huvudsakligen till följd av högre fond- och kapitalförvaltningsprovisioner. Fondförvaltningsprovisionerna ökade med 18 procent till 3 559 miljoner kronor (3 023) och depå- och kapitalförvaltningsprovisionerna ökade med 16 procent till 722 miljoner kronor (623). Ut- och inlåningsprovisionerna steg med 6 procent till 1 238 miljoner kronor (1 172) samtidigt som betalningsprovisionerna netto minskade till 1 868 miljoner kronor (1 896). Provisionsnettot från kortverksamheten sjönk med 4 procent till 1 193 miljoner kronor (1 248), främst till följd av högre clearingavgifter. Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 1 271 miljoner kronor (3 066), vilket huvudsakligen förklaras av att jämförelseperioden inkluderade realisationsvinster vid försäljning av aktier, klassificerade som instrument tillgängliga för försäljning, om 1 685 miljoner kronor.

Övriga intäkter ökade till 919 miljoner kronor (598). Ökningen förklaras främst av erhållen utdelning från VISA Sweden ekonomisk förening.

KOSTNADER

Koncernen – Kostnader mkr	Helår 2017	Helår 2016	Föränd- ring
Personalkostnader	-12 472	-12 542	-1%
varav Oktogonen	-768	-	
varav norsk pensionsplan	239	-	
varav reserv förtida pensionering	-	-700	
Övriga kostnader	-5 889	-5 401	9%
Av- och nedskrivningar	-619	-495	25%
Summa kostnader	-18 980	-18 438	3%

De totala kostnaderna ökade med 3 procent till -18 980 miljoner kronor (-18 438). Valutakurs-

effekter minskade kostnaderna med -79 miljoner kronor.

Personalkostnaderna minskade med 1 procent till -12 472 miljoner kronor (-12 542). I första kvartalet minskade personalkostnaderna med 239 miljoner kronor till följd av en övergång till premiebaserad pensionsplan i den norska verksamheten och jämförelseperioden inkluderade en reservering på -700 miljoner kronor. Justerat för dessa poster ökade de underliggande personalkostnaderna med 7 procent, eller 869 miljoner kronor, vilket huvudsakligen förklaras av årets återupptagna avsättning till vinstdelningsstiftelsen Oktogonen, som uppgick till -768 miljoner kronor (-). De rörliga ersättningarna, inklusive socialavgifter och lönebikostnader, sjönk till -72 miljoner kronor (-102).

Genomsnittligt antal anställda ökade med 73 personer, till 11 832 medarbetare (11 759). Ökningen förklaras av den fortsatta expansionen i främst Storbritannien och Nederländerna samt av bankens ökade satsning på IT-utveckling under året. Den reservering som gjordes under 2016 för att främst möjliggöra förtidspensioneringar har tagits i fullt anspråk. Målet att nå en kostnadsänkning om 600–700 miljoner kronor, allt annat lika, jämfört med 2015 års nivå kommer att uppnås under första halvåret 2018, främst till följd av effektiviseringar i den svenska verksamheten.

Övriga kostnader ökade med 9 procent till -5 889 miljoner kronor (-5 401), främst till följd av högre kostnader för köpta tjänster samt externa datakostnader. Bankens förberedelser för att kunna omvandla den brittiska filialen till ett dotterbolag medförde under året kostnader om -104 miljoner kronor, huvudsakligen i kostnadsslagen köpta tjänster och externa datakostnader.

Utvecklingskostnader samt övriga kostnader för utvecklingen relaterad till Brexit uppskattas till cirka -300 miljoner kronor för 2018. Den IT-utveckling och övrigt förberedelsearbete som nu görs i Storbritannien innebär att den brittiska verksamheten väntas få förbättrade förutsättningar för en fortsatt långsiktigt god affärsutveckling.

Av- och nedskrivningar ökade med 25 procent till -619 miljoner kronor (-495), främst till följd av ökade IT-investeringar.

KREDITFÖRLUSTER

Koncernen – Kreditförluster mkr	Helår 2017	Helår 2016	Förändring
Kreditförluster, netto	-1 683	-1 724	-41
Kreditförlustnivå i % av utlåning, ack.	0,08	0,09	-0,01
Osäkra fordringar, netto	2 785	3 103	-10%
Andel osäkra fordringar, %	0,13	0,16	-0,03

Kreditförlusterna minskade något till -1 683 miljoner kronor (-1 724) och kreditförlustnivån sjönk till 0,08 procent (0,09). Osäkra fordringar netto sjönk något till 2 785 miljoner kronor (3 103), motsvarande 0,13 procent (0,16) av utlåningen.

FINANSIERING OCH LIKVIDITET

Emissionsvolymen av obligationer minskade under året till 163 miljarder kronor (198), varav 138 miljarder kronor (148) i säkerställda obligationer och 22 miljarder kronor (50) i seniora obligationer. Banken ersatte två tidsbundna förlagslån som förföll under fjärde kvartalet med två nya tidsbundna förlagslån med total volym om 3 miljarder kronor.

Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långgivare. Kvoten mellan icke pantsatta tillgångar och all icke säkerställd marknadsfinansiering uppgick vid periodens slut till 224 procent (210 vid utgången av 2016).

Banken har en stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 265 miljarder kronor (225) och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 179 miljarder kronor (157).

Enligt gällande svensk definition från januari 2013 uppgick koncernens Liquidity Coverage Ratio (LCR) vid utgången av december till 133 procent (126). I USD uppgick LCR till 482 procent (322) och i EUR till 175 procent (136). Koncernens LCR, beräknat enligt EU-kommissionens delegerade akt, uppgick till 139 procent (142). Net stable funding ratio (NSFR) uppgick vid årets slut till 102 procent (102 i slutet av 2016).

MREL

Riksgäldskontoret meddelade i december det individuella kravet på bankens nedskrivningsbara skulder. Det samlade MREL-behovet fastställdes till 6,6 procent av den konsoliderade situationens totala skulder och kapitalbas. En del av kravet innebär att banken senast den 1 januari 2022 förväntas ha ersatt delar av den seniora obligationsfinansieringen med en ny form av efterställd senior obligationsfinansiering som är nedskrivningsbar i kris.

Banken bedömer att emissioner av sådana instrument kommer att inledas senast under 2019. Emissionerna förväntas ske i takt med att delar av den nuvarande seniora obligationsfinansieringen förfaller och innebär ingen ökning av den totala obligationsvolymen för banken.

KAPITAL

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter.

Kärnprimärkapitalrelationen vid slutet av året uppgick till 22,7 procent. Banken bedömer samtidigt att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid årsskiftet uppgick till 20,2 procent. Bankens kapitalisering låg därmed inom målintervallet.

Baselkommittén publicerade i december förslag på omfattande förändringar av kapitaltäckningsregelverket. Hur den slutliga implementeringen av Baselkommitténs förslag kommer att se ut i EU och Sverige är ännu inte fastställt. Bankens samlade bedömning av Baselkommitténs förslag, såsom det förelades i december, är dock att banken redan vid utgången av fjärde kvartalet hade en kapitalisering i nivå med de kapitalkrav som förslaget skulle komma att innebära.

Kapitalsituationen

Kapitalfrågor mkr	31 dec 2017	31 dec 2016	Förändring
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	22,7%	25,1%	-2,4
Total kapitalrelation, CRR	28,3%	31,4%	-3,1
Risikexponeringsbelopp CRR	509 032	458 787	11%
Kärnprimärkapital	115 753	115 240	0%
Total kapitalbas	144 115	144 233	0%
Kapitalkrav, Basel I-golv	102 848	98 235	5%
Total kapitalbas, Basel I-golv	146 472	145 760	0%

Kapitalbasen uppgick till 144 miljarder kronor (144) och bankens totala kapitalrelation minskade till 28,3 procent (31,4).

Kärnprimärkapitalet ökade till 116 miljarder kronor (115) samtidigt som kärnprimärkapitalrelationen sjönk med 2,4 procentenheter till 22,7 procent (25,1). Införandet av nya PD-modeller samt IRK-modeller gällande statsexponeringar minskade kärnprimärkapitalrelationen med -2,4 procentenheter.

Periodens resultat, efter avdrag för utdelning, bidrog med 0,2 procentenheter.

Högre utlåningsvolymen minskade kärnprimärkapitalrelationen med -0,6 procentenheter. Kreditriskmigration i låneportföljen påverkade med -0,2 procentenheter. Nettoeffekten av olika risknivåer på in- och utflöden i utlåningsportföljen, så kallad volymmigration, gjorde att kärnprimärkapitalrelationen minskade med -0,2 procentenheter.

Förändringen av pensionsnettot ökade kärnprimärkapitalrelationen med 0,8 procentenheter. Effekten av högre tillgångsvärden var större än den negativa effekten av sänkta diskonteringsräntor. Valutakurseffekter var neutrala liksom nettoeffekten av övriga faktorer.

Ekonomiskt kapital och tillgängliga finansiella resurser

Handelsbankens interna bedömning av kapitalbehovet utgår från bankens kapitalkrav,

stresstester samt bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Ekonomiskt kapital ställs i relation till bankens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC för koncernen ska överstiga 120 procent. Vid utgången av året uppgick EC för koncernen till 60,0 miljarder kronor och AFR till 150,4 miljarder kronor. Kvoten mellan AFR och EC var därmed 251 procent.

För konsoliderad situation uppgick EC till 34,2 miljarder kronor och AFR till 148,6 miljarder kronor.

IFRS 9 och IFRS 15

Från och med räkenskapsåret 2018 ersätter IFRS 9 Finansiella instrument IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Vid övergången till den nya standarden ökar bankens reserveringar för kreditförluster med 0,6 miljarder kronor, vilket justeras mot det egna kapitalet med -0,5 miljarder kronor efter skatt. Övergången kommer inte att få någon negativ effekt på kapitalrelationerna.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, träder ikraft från och med räkenskapsåret 2018. Effekten av övergången är inte för banken av materiell karaktär.

Rating

Under första kvartalet ändrade Standard & Poor's utsiktorna för Handelsbanken till stabila från tidigare negativa. I övrigt var Handelsbankens lång- och kortfristiga rating oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

HANDELSBANKENS ÅRSSTÄMMA DEN 21 MARS

Styrelsen föreslår årsstämman en total utdelning om 7,50 kronor per aktie (5,00), varav 5,50 kronor per aktie i ordinarie utdelning och 2,00 kronor per aktie i extra utdelning.

Vidare föreslår styrelsen att det nuvarande återköpsprogrammet om maximalt 120 miljoner aktier förlängs ytterligare ett år. Styrelsen föreslår vidare att årsstämman bemyndigar styrelsen att kunna emittera konvertibla skuldebrev, i form av så kallade AT1-obligationer, i syfte att anpassa bankens kapitalstruktur till vid var tid rådande kapitalbehov.

Som avstämningsdag för utdelning föreslår styrelsen den 23 mars 2018, vilket betyder att Handelsbankenaktien handlas utan rätt till utdelning den 22 mars 2018 och att utbetalning då beräknas ske den 28 mars 2018.

5-årsöversikt Koncernen

Koncernens resultaträkning mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Räntenetto	29 766	27 943	27 740	27 244	26 669
Provisionsnetto	9 718	9 156	9 320	8 556	7 804
Nettoreultat av finansiella transaktioner	1 271	3 066	2 608	1 777	1 357
Riskresultat försäkring	142	142	157	165	142
Övriga utdelningsintäkter	591	228	281	251	161
Andelar i intresseföretags resultat	14	25	17	18	9
Övriga intäkter	172	203	213	303	185
Summa intäkter	41 674	40 763	40 336	38 314	36 327
Personalkostnader	-12 472	-12 542	-12 581	-11 766	-11 404
Övriga kostnader	-5 889	-5 401	-5 203	-5 099	-5 181
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-619	-495	-487	-462	-476
Summa kostnader	-18 980	-18 438	-18 271	-17 327	-17 061
Resultat före kreditförluster	22 694	22 325	22 065	20 987	19 266
Kreditförluster, netto	-1 683	-1 724	-1 597	-1 781	-1 195
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	14	32	7	6	17
Rörelseresultat	21 025	20 633	20 475	19 212	18 088
Skatter	-4 923	-4 401	-4 277	-4 069	-3 915
Årets resultat från kvarvarande verksamhet	16 102	16 232	16 198	15 143	14 173
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	-	13	145	41	122
Årets resultat	16 102	16 245	16 343	15 184	14 295
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 099	16 244	16 342	15 183	14 295
Minoritet	3	1	1	1	0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	8,28 8,20	8,42 8,30	8,49 8,32	7,94 7,82	7,45 7,36
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	- -	0,01 0,01	0,08 0,07	0,02 0,02	0,06 0,06
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	8,28 8,20	8,43 8,31	8,57 8,39	7,96 7,84	7,51 7,42

5-årsöversikt för Moderbolaget presenteras på sidan 170.

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken fortsatt att förbättra resultatet, stärkt balansräkningen, expanderat verksamheten och ökat kundnöjdheten.

Skapat aktieägarvärde

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde sedan finanskrisen startade vid halvårsskiftet 2007. Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt be sina aktieägare om nytt kapital.

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2012, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 71 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 50 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna.

15 procents årlig tillväxt i eget kapital

Sedan finanskrisen startade vid halvårsskiftet 2007 har Handelsbanken ökat justerat eget kapital per aktie med 106 procent från 35,31

kronor till 72,90 kronor per aktie. Inklusive återinvestering av periodens ackumulerade utdelningar uppgick den genomsnittliga årliga tillväxten i justerat eget kapital per aktie till 15 procent.

Lägre risk

Under den senaste femårsperioden uppgick Handelsbankens samlade kreditförluster till 7 980 miljoner kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig kreditförlustnivå på knappt 0,09 procent. Motsvarande siffra för de övriga stora nordiska bankerna uppgick till 0,11 procent.

Nöjdare kunder

Sedan SKI (Svenskt Kvalitetsindex) startade mätningarna av kundnöjdhet i Sverige 1989, har Handelsbanken varje år på privatsidan och varje år utom ett på företagssidan, varit den av de fyra stora bankerna som haft nöjdast kunder i Sverige. Under hösten presenterade SKI årets undersökning. Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 68,9, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg i intervallet

52,9–64,5. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 67,5, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg mellan 53,6–62,2.

Även på de övriga hemmamarknaderna hade Handelsbanken mer nöjda kunder än genomsnittet för branschen.

Organisk tillväxt

Vid utgången av 2012 hade Handelsbanken 754 kontor på fem hemmamarknader. Fem år senare, den 31 december 2017, hade Handelsbanken över 800 kontor på sex hemmamarknader.

Koncernens totalresultat mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Årets resultat	16 102	16 245	16 343	15 184	14 295
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Förmånsbestämda pensionsplaner	3 919	3 993	-3 152	-2 699	1 402
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-864	-876	688	592	-307
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	3 055	3 117	-2 464	-2 107	1 095
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassaflödessäkringar	-2 350	-3 145	-501	8 772	-3 410
Instrument tillgängliga för försäljning	-470	-1 160	682	295	535
Årets omräkningsdifferens	-2 241	1 183	-1 713	5 924	763
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>-1 509</i>	<i>-142</i>	<i>-394</i>	<i>2 558</i>	<i>767</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	844	833	215	-2 501	514
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	<i>517</i>	<i>692</i>	<i>110</i>	<i>-1 924</i>	<i>744</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>-5</i>	<i>110</i>	<i>18</i>	<i>-14</i>	<i>-61</i>
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>332</i>	<i>31</i>	<i>87</i>	<i>-563</i>	<i>-169</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-4 217	-2 289	-1 317	12 490	-1 598
Summa övrigt totalresultat	-1 162	828	-3 781	10 383	-503
Årets totalresultat	14 940	17 073	12 562	25 567	13 792
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	14 940	17 072	12 562	25 566	13 792
Minoritet	0	1	0	1	0
Koncernens balansräkning mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Tillgångar					
Kassa och centralbanker	265 234	224 889	236 748	505 579	369 954
Utlåning till allmänheten	2 065 761	1 963 622	1 866 467	1 807 836	1 696 339
Utlåning till övriga kreditinstitut	20 250	31 347	49 656	70 339	62 898
Räntebärande värdepapper	178 607	161 114	119 290	141 944	121 576
Övriga tillgångar	237 125	246 608	249 972	290 978	233 954
Summa tillgångar	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	941 967	829 336	753 855	1 022 267	825 205
Skulder till kreditinstitut	174 820	178 781	163 770	200 074	171 624
Emitterade värdepapper	1 276 595	1 261 765	1 245 367	1 212 613	1 150 641
Efterställda skulder	32 896	33 400	34 216	30 289	15 965
Övriga skulder	199 095	187 917	196 657	224 606	209 947
Eget kapital	141 604	136 381	128 268	126 827	111 339
Summa skulder och eget kapital	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721

Nyckeltal per år

Koncernens nyckeltal	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat före kreditförluster, kvarvarande verksamhet, mkr	22 694	22 325	22 065	20 987	19 266
Kreditförluster, netto mkr	-1 683	-1 724	-1 597	-1 781	-1 195
Rörelseresultat, kvarvarande verksamhet, mkr	21 025	20 633	20 475	19 212	18 088
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 102	16 232	16 198	15 143	14 173
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, mkr	-	13	145	41	122
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 102	16 245	16 343	15 184	14 295
Balansomslutning, mkr	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676	2 484 721
Eget kapital, mkr	141 604	136 381	128 268	126 827	111 339
Räntabilitet på eget kapital, total verksamhet, %	12,3	13,1	13,5	13,4	13,9
Räntabilitet på eget kapital, kvarvarande verksamhet, %	12,3	13,1	13,4	13,3	13,8
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,56	0,58	0,58	0,57	0,59
K/I-tal kvarvarande verksamhet, %	45,5	45,2	45,3	45,2	47,0
K/I-tal kvarvarande verksamhet, inkl kreditförluster, %	49,6	49,5	49,3	49,9	50,3
Kreditförlustnivå, %	0,08	0,09	0,09	0,10	0,07
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	64,9	59,9	54,5	47,2	56,2
Andel osäkra fordringar, %	0,13	0,16	0,21	0,25	0,18
Resultat per aktie, kr	8,28	8,43	8,57	7,96	7,51
efter utspädning	8,20	8,31	8,39	7,84	7,42
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	5,00	4,50	4,17	3,83
Total utdelning per aktie, kr	7,50 ¹	5,00	6,00	5,83	5,50
Justerat eget kapital per aktie, kr	72,90	69,28	65,14	64,13	59,24
Antal aktier per 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9
varav utestående	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 927,1	1 907,0	1 907,0	1 904,4
efter utspädning	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 959,0	1 942,6
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt Basel II					19,2
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	22,7	25,1	21,2	20,4	
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II					21,5
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	25,0	27,9	23,8	22,1	
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II					21,6
Total kapitalrelation, % enligt CRR	28,3	31,4	27,2	25,6	
Medelantal anställda	11 832	11 759	11 819	11 692	11 503
Antal kontor i Sverige	420	435	474	478	474
Antal kontor i Storbritannien	208	207	198	179	161
Antal kontor i Danmark	57	57	57	57	56
Antal kontor i Finland	45	45	46	46	45
Antal kontor i Norge	49	50	50	51	49
Antal kontor i Nederländerna	28	25	23	20	18
Antal kontor i övriga världen	12	13	13	17	19

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 222 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

Utveckling per kvartal

Koncernens utveckling per kvartal mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	2016:4
Ränteintäkter	10 853	10 631	10 398	10 210	10 220
Räntekostnader	-3 076	-3 044	-3 077	-3 129	-2 921
Räntenetto	7 777	7 587	7 321	7 081	7 299
Provisionsintäkter	2 998	2 807	2 962	2 772	2 895
Provisionskostnader	-497	-452	-454	-418	-448
Provisionsnetto	2 501	2 355	2 508	2 354	2 447
Nettoresultat av finansiella transaktioner	164	243	317	547	269
Riskresultat försäkring	34	19	53	36	6
Övriga utdelningsintäkter	576	2	11	2	2
Andelar i intresseföretags resultat	30	14	-3	-27	0
Övriga intäkter	70	28	31	43	102
Summa intäkter	11 152	10 248	10 238	10 036	10 125
Personalkostnader	-3 178	-3 134	-3 242	-2 918	-2 981
Övriga kostnader	-1 712	-1 337	-1 410	-1 430	-1 518
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-184	-140	-145	-150	-114
Summa kostnader	-5 074	-4 611	-4 797	-4 498	-4 613
Resultat före kreditförluster	6 078	5 637	5 441	5 538	5 512
Kreditförluster, netto	-1 084	-217	-186	-196	-832
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	3	4	2	5	18
Rörelseresultat	4 997	5 424	5 257	5 347	4 698
Skatter	-1 235	-1 251	-1 201	-1 236	-1 254
Periodens resultat från kvarvarande verksamhet	3 762	4 173	4 056	4 111	3 444
Periodens resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	-	-	-	-	-
Periodens resultat	3 762	4 173	4 056	4 111	3 444
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	3 760	4 172	4 056	4 111	3 444
Minoritet	2	1	0	0	0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	1,93 1,92	2,15 2,13	2,09 2,06	2,11 2,10	1,77 1,76
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	- -	- -	- -	- -	- -
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	1,93 1,92	2,15 2,13	2,09 2,06	2,11 2,10	1,77 1,76

Segmentinformation

mkr	Hemmamarknader								Justeringar och elimine- ringar	Totalt
	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	16 694	4 659	1 714	1 203	3 666	557	472	801		29 766
Provisionsnetto	4 434	602	433	462	410	155	3 174	48		9 718
Nettoresultat av finansiella transaktioner	663	127	95	52	90	20	979	-755		1 271
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat							2	12		14
Övriga intäkter	49	3	15	18	14	1	26	637		763
Summa intäkter	21 840	5 391	2 257	1 735	4 180	735	4 793	743		41 674
Personalkostnader	-3 465	-1 828	-669	-396	-570	-289	-2 241	-2 818	-196	-12 472
Övriga kostnader	-1 180	-549	-159	-180	-223	-85	-922	-2 591		-5 889
Internt köpta och sålda tjänster	-3 168	-595	-335	-303	-424	-98	52	4 871		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-79	-63	-13	-19	-14	-13	-83	-282	-53	-619
Summa kostnader	-7 892	-3 035	-1 176	-898	-1 231	-485	-3 194	-820	-249	-18 980
Resultat före kreditförluster	13 948	2 356	1 081	837	2 949	250	1 599	-77	-249	22 694
Kreditförluster, netto	-210	-739	-466	-57	-157	2	-56			-1 683
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	-1	13	0	1	-	-1	0		14
Rörelseresultat	13 740	1 616	628	780	2 793	252	1 542	-77	-249	21 025
Resultatutdelning	1 257	35	94	150	90	3	-1 629	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	14 997	1 651	722	930	2 883	255	-87	-77	-249	21 025
Interna intäkter	601	-935	-237	-228	-2 196	-227	-2 735	5 957		
K/I-tal, %	34,2	55,9	50,0	47,6	28,8	65,7	100,9			45,5
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,38	0,48	0,05	0,06	-0,01	0,12			0,08
Tillgångar	1 716 334	366 440	114 495	188 330	247 576	47 478	284 454	1 943 297	-2 141 427	2 766 977
Skulder	1 636 370	353 334	108 784	182 684	231 739	46 013	280 140	1 943 297	-2 156 988	2 625 373
Allokerat kapital	79 964	13 106	5 711	5 646	15 837	1 465	4 314		15 561	141 604
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,3	10,2	9,7	12,8	14,1	14,3	-1,5			12,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	54	112	1	45	22	28	463	431		1 156
Årets investeringar i intresseföretag								76		76
Medelantal anställda	4 078	2 045	608	506	672	273	1 625	2 025		11 832

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och eliminerings framgår av not K45.

Segmentinformation 2016	Hemmamarknader									
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt	Justeringar och elimineringsringar	Totalt
Räntenetto	15 519	4 414	1 686	1 218	3 355	438	557	756		27 943
Provisionsnetto	4 233	519	379	419	381	75	3 081	69		9 156
Nettoresultat av finansiella transaktioner	725	219	75	87	114	5	984	857		3 066
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat						2		23		25
Övriga intäkter	47	3	15	10	81	1	8	266		431
Summa intäkter	20 524	5 155	2 155	1 734	3 931	521	4 772	1 971		40 763
Personalkostnader	-3 671	-1 849	-655	-380	-676	-210	-2 368	-2 335	-398	-12 542
Övriga kostnader	-1 153	-463	-194	-210	-206	-60	-871	-2 244		-5 401
Internt köpta och sålda tjänster	-2 645	-545	-287	-239	-379	-77	-56	4 228		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-67	-46	-14	-14	-8	-7	-76	-248	-15	-495
Summa kostnader	-7 536	-2 903	-1 150	-843	-1 269	-354	-3 371	-599	-413	-18 438
Resultat före kreditförluster	12 988	2 252	1 005	891	2 662	167	1 401	1 372	-413	22 325
Kreditförluster, netto	-416	-160	-716	-36	-347	0	-49			-1 724
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	2	7	0	0	-	0	23		32
Rörelseresultat	12 572	2 094	296	855	2 315	167	1 352	1 395	-413	20 633
Resultatutdelning	997	35	85	131	91	3	-1 342	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 569	2 129	381	986	2 406	170	10	1 395	-413	20 633
Interna intäkter	116	-1 195	-334	-262	-2 463	-210	-2 851	7 199		
K/I-tal, %	35,0	55,9	51,3	45,2	31,6	67,6	98,3			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,08	0,85	0,03	0,17	0,00	0,10			0,09
Tillgångar	1 572 446	316 732	108 299	178 132	246 940	35 293	279 905	1 810 638	-1 920 805	2 627 580
Skulder	1 494 646	305 306	102 078	171 880	231 057	34 042	274 872	1 810 638	-1 933 320	2 491 199
Allokerat kapital	77 800	11 426	6 221	6 252	15 883	1 251	5 033		12 515	136 381
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	15,4	4,8	13,0	13,3	12,5	0,2			13,1
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	66	155	4	20	17	13	295	403		973
Årets investeringar i intresseföretag								19		19
Medelantal anställda	4 293	1 959	624	491	668	206	1 678	1 840		11 759

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och elimineringsringar framgår av not K45.

Handelsbanken Sverige

Handelsbanken Sverige består av kontorsrörelsen i fem regionbanker samt av Handelsbanken Finans, Ecsters och Stadshypoteks verksamheter i Sverige. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 420 kontor i hela Sverige. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal Handelsbanken Sverige							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Förändring, %
Räntenetto	4 371	4 301	4 076	3 946	16 694	15 519	8
Provisionsnetto	1 146	1 113	1 117	1 058	4 434	4 233	5
Nettoresultat av finansiella transaktioner	167	173	176	147	663	725	-9
Övriga intäkter	15	7	16	11	49	47	4
Summa intäkter	5 699	5 594	5 385	5 162	21 840	20 524	6
Personalkostnader	-885	-876	-848	-856	-3 465	-3 671	-6
Övriga kostnader	-354	-268	-279	-279	-1 180	-1 153	2
Internt köpta och sålda tjänster	-871	-732	-773	-792	-3 168	-2 645	20
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-17	-18	-17	-27	-79	-67	18
Summa kostnader	-2 127	-1 894	-1 917	-1 954	-7 892	-7 536	5
Resultat före kreditförluster	3 572	3 700	3 468	3 208	13 948	12 988	7
Kreditförluster, netto	-69	-42	-39	-60	-210	-416	-50
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	0	0	0	2	0	
Rörelseresultat	3 505	3 658	3 429	3 148	13 740	12 572	9
Resultatutdelning	311	322	330	294	1 257	997	26
Rörelseresultat efter resultatutdelning	3 816	3 980	3 759	3 442	14 997	13 569	11
Interna intäkter	216	219	182	-16	601	116	
K/I-tal, %	35,4	32,0	33,5	35,8	34,2	35,0	
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	
Tillgångar	1 716 334	1 703 387	1 675 409	1 630 189	1 716 334	1 572 446	9
Skulder	1 636 370	1 625 304	1 600 945	1 551 453	1 636 370	1 494 646	9
Allokerat kapital	79 964	78 083	74 464	78 736	79 964	77 800	3
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,9	15,9	15,7	13,6	15,3	14,7	
Medelantal anställda	4 084	4 232	3 990	4 006	4 078	4 293	-5
Antal kontor	420	422	423	425	420	435	-3

Affärsvolym, Sverige			
Medelvolym, mdkr	2017	2016	Förändring, %
Utlåning till allmänheten¹	1 270	1 219	4
varav hushåll	782	740	6
varav hypotekslån	732	687	7
företag	488	479	2
varav hypotekslån	283	271	4
Inlåning från allmänheten	550	496	11
varav hushåll	321	295	9
företag	229	201	14

¹ Exklusive utlåning till Riksgäldskontoret.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet steg med 9 procent till 13 740 miljoner kronor (12 572). Jämförelseperioden belastades med -102 miljoner kronor i reservering för framförallt förtida pensioneringar, och justerat för detta ökade rörelseresultatet med 8 procent.

Räntenettet ökade med 8 procent till 16 694 miljoner kronor (15 519). Högre utlåningsvolymer ökade räntenettet med 597 miljoner kronor medan något lägre utlåningsmarginaler påverkade räntenettet negativt med -27 miljoner kronor. Inlåningsverksamheten bidrog med 127 miljoner kronor i volymeffekt och med 18 miljoner kronor från förbättrade marginaler. Den så kallade benchmarkeffekten i Stadshypotek påverkade räntenettet positivt med 7 miljoner kronor och uppgick till -1 miljon kronor (-8). Avgifter till Resolutionsfonden och insättningsgarantin ökade med 378 miljoner kronor till -1 037 miljoner kronor (-659). Resterande del av räntenettoökningen förklaras främst av lägre upplåningskostnader.

Provisionsnettot steg med 5 procent till 4 434 miljoner kronor (4 233). Ökningen förklaras framförallt av högre fondförvaltnings- och försäkringsprovisioner.

Nettoreultatet av finansiella transaktioner minskade med 9 procent och uppgick till 663 miljoner kronor (725), främst till följd av lägre ränteskillnadsersättningar.

De totala kostnaderna ökade med 5 procent till -7 892 miljoner kronor (-7 536). Personalkostnaderna minskade med 6 procent till -3 465 miljoner kronor (-3 671). Justerat för den ovan nämnda reserveringen under jämförelseperioden, sjönk personalkostnaderna med 3 procent, medan den totala kostnadsökningen var 6 procent. Medelantalet anställda minskade med 5 procent till 4 078 (4 293).

Kostnaden för internt köpta och sålda tjänster ökade med 20 procent till -3 168 miljoner kronor (-2 645), främst till följd av ökade kostnader för IT-utveckling och anpassning till regelverk.

K/I-talet förbättrades till 34,2 procent (35,0).

Kreditförlusterna minskade till -210 miljoner kronor (-416) och kreditförlustnivån sjönk till 0,02 procent (0,03).

AFFÄRSUTVECKLING

Precis som tidigare år konstaterade SKI, Svenskt Kvalitetsindex, i sin stora undersökning att Handelsbanken har nöjdare kunder än övriga stora svenska banker. Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 68,9, en ökning jämfört med föregående år. Övriga större banker låg i intervallet 52,9–64,5. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 67,5, att jämföras med de övriga större bankerna som låg mellan 53,6–62,2.

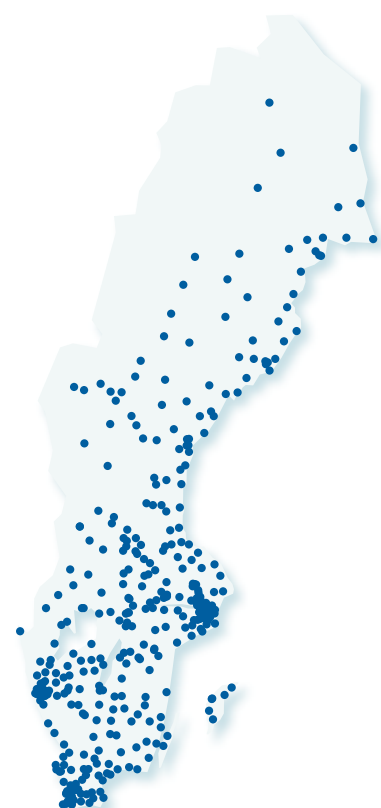
Det är Handelsbankens kombination av personlig service, lokal närvaro och bra digitala tjänster som premieras och i årets studie konstateras bland annat att "Handelsbankens tekniska lösningar toppar på både privat- och företagssidan".

För sjunde respektive sjätte året i rad fick Handelsbanken utmärkelserna Årets affärsbank och Sveriges småföretagsbank i Finansbarometerns årliga undersökning.

Under året uppgick nysparandet i bankens fonder i Sverige till 22,0 miljarder kronor (11,9), vilket motsvarade en marknadsandel på 19,5 procent och därmed var Handelsbanken största aktör avseende nysparande på den svenska fondmarknaden.

Medelvolymen hypotekslåning till privatpersoner växte med 7 procent till 732 miljarder kronor (687), medan medelvolymen utlåning till företag steg med 2 procent till 488 miljarder kronor (479). Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 9 procent och uppgick till 321 miljarder kronor (295).

Handelsbanken hade 420 kontor (435) i Sverige.

Handelsbanken Storbritannien

Handelsbanken Storbritannien består av den brittiska kontorsrörelsen med fem regionbanker samt av kapitalförvaltaren Heartwood. Dessutom ingår Handelsbanken Finans verksamhet i Storbritannien. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 208 kontor i hela Storbritannien.

Resultat per kvartal Handelsbanken Storbritannien							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Föränd- ring, %
Räntenetto	1 245	1 157	1 178	1 079	4 659	4 414	6
Provisionsnetto	165	147	150	140	602	519	16
Nettoresultat av finansiella transaktioner	-13	46	48	46	127	219	-42
Övriga intäkter	2	1	0	0	3	3	0
Summa intäkter	1 399	1 351	1 376	1 265	5 391	5 155	5
Personalkostnader	-462	-452	-461	-453	-1 828	-1 849	-1
Övriga kostnader	-194	-117	-126	-112	-549	-463	19
Internt köpta och sålda tjänster	-155	-139	-151	-150	-595	-545	9
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-16	-15	-16	-16	-63	-46	37
Summa kostnader	-827	-723	-754	-731	-3 035	-2 903	5
Resultat före kreditförluster	572	628	622	534	2 356	2 252	5
Kreditförluster, netto	-556	-148	-23	-12	-739	-160	362
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	-1	-1	2	
Rörelseresultat	16	480	599	521	1 616	2 094	-23
Resultatutdelning	11	9	7	8	35	35	0
Rörelseresultat efter resultatutdelning	27	489	606	529	1 651	2 129	-22
Interna intäkter	-126	-225	-286	-298	-935	-1 195	22
K/I-tal, %	58,7	53,2	54,5	57,4	55,9	55,9	
Kreditförlustnivå, %	1,13	0,30	0,05	0,02	0,38	0,08	
Tillgångar	366 440	354 426	340 180	329 741	366 440	316 732	16
Skulder	353 334	341 907	328 036	316 827	353 334	305 306	16
Allokerat kapital	13 106	12 519	12 144	12 914	13 106	11 426	15
Räntabilitet på allokerat kapital, %	0,6	12,2	15,6	12,8	10,2	15,4	
Medelantal anställda	2 093	2 073	2 022	1 991	2 045	1 959	4
Antal kontor	208	207	207	207	208	207	0
Affärsvolym, Storbritannien							
Medelvolym, m pund					2017	2016	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					18 391	16 534	11
varav hushåll					6 127	5 527	11
företag					12 264	11 007	11
Inlåning från allmänheten					12 429	9 787	27
varav hushåll					3 775	2 569	47
företag					8 654	7 218	20

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 23 procent till 1 616 miljoner kronor (2 094). Valutakurseffekter påverkade dock rörelseresultatet negativt med -98 miljoner kronor och i lokal valuta minskade rörelseresultatet med 19 procent. Räntabiliteten minskade till 10,2 procent (15,4).

Intäkterna steg med 5 procent. I lokal valuta steg intäkterna med 10 procent.

Räntenettet förbättrades med 245 miljoner kronor, eller 6 procent, till 4 659 miljoner kronor (4 414). Valutakurseffekter påverkade räntenettet negativt med -212 miljoner kronor och i lokal valuta ökade räntenettet med 11 procent. Ökade utlåningsvolymerna bidrog med 367 miljoner kronor och inlåningsvolymerna med 120 miljoner kronor. Lägre utlåningsmarginaler, främst på utlåning till hushåll, påverkade räntenettet negativt med -110 miljoner kronor och inlåningsmarginalerna sjönk med -31 miljoner kronor. Statliga avgifter belastade räntenettet med -173 miljoner kronor (-90). Lägre upplåningskostnader hade en positiv effekt på räntenettet.

Provisionsnettot ökade med 16 procent till 602 miljoner kronor (519). I lokal valuta var ökningen 22 procent och förklaras främst av högre utlåningsprovisioner, men även av högre betalnings- och kapitalförvaltningsprovisioner.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 127 miljoner kronor (219), främst till följd av kostnader för förtida lösen av derivat i samband med en rekonstruktionsuppgörelse. Jämförelseperioden innehöll dessutom en engångsintäkt relaterad till försäljningen av Visa Europe.

Kostnaderna steg med 5 procent till -3 035 miljoner kronor (-2 903). I lokal valuta ökade kostnaderna med 10 procent och förklaras av den expanderande verksamheten samt av kostnader relaterade till Brexit. För kontorsrörelsen i Storbritannien uppgick Brexitrelaterade kostnader till 86 miljoner kronor under året.

Banken ser fortsatt goda möjligheter till växande verksamhet och affärsvolymerna i Storbritannien. Förberedelserna för att kunna omvandla den brittiska filialen till ett dotterbolag fortlöper. De åtgärder och kostnader som den processen medför, innebär att verksamheten i Storbritannien ges förbättrade förutsättningar för en fortsatt långsiktigt gynnsam affärsutveckling.

Medelantalet anställda ökade med 4 procent till 2 045 medarbetare (1 959).

Kreditförlusterna uppgick till -739 miljoner kronor (-160) och förklaras främst av ett enskilt engagemang. Kreditförlustnivån uppgick till 0,38 procent (0,08).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Storbritannien. Privatkunderna gav banken indexvärdet 85,2, att jämföras med branschsnittet på 72,3. På företagssidan var indexvärdet 83,8 jämfört med branschsnittet 70,6.

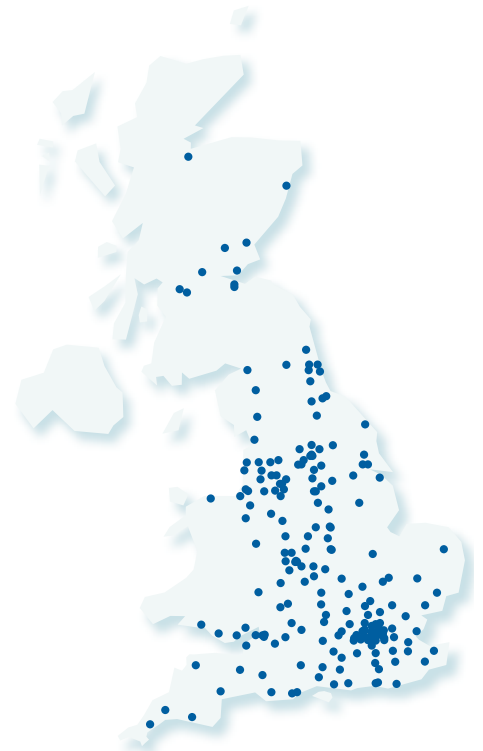
Handelsbanken har för femte året utsetts till Best Private Bank vid Financial Times and Investors Chronicle Awards. Bankens affärsmodell lyfts fram som en motivering när tidskriftens läsare och en jury har röstat.

För tredje året i rad fick Handelsbanken högsta betyg i den statligt stödda undersökningen Banking Business Insight (BBI) av småföretagarbanker i Storbritannien, vilket är ytterligare ett tecken på styrkan i Handelsbankens affärsmodell.

Affärsvolymerna fortsatte att öka. Medelvolymer inlåning från hushåll ökade med 47 procent, medan utlåningen till hushåll ökade med 11 procent jämfört med motsvarande period 2016. Totalt ökade medelvolymer utlåning med 11 procent till 18,4 miljarder brittiska pund, samtidigt som den totala inlåningen växte med 27 procent till 12,4 miljarder brittiska pund. Relationen utlåning/inlåning fortsatte därmed att minska och uppgick vid utgången av året till 143 procent, att jämföras med 162 procent vid utgången av 2016.

Det förvaltade kapitalet i Heartwood uppgick till 3,4 miljarder brittiska pund, att jämföras med 2,9 miljarder brittiska pund vid årsskiftet 2016. Nysparandet ökade kraftigt och uppgick under året till 315 miljoner brittiska pund (167).

Under hösten annonserades ett nytt kontor på Liverpool Street i London och därmed uppgick antalet kontor i Storbritannien till 208 (207).

Handelsbanken Danmark

Handelsbanken Danmark består av kontorsrörelsen i Danmark som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Danmark. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 57 kontor i hela Danmark.

Resultat per kvartal Handelsbanken Danmark							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Föränd- ring, %
Räntenetto	439	433	425	417	1 714	1 686	2
Provisionsnetto	115	89	121	108	433	379	14
Nettoreultat av finansiella transaktioner	24	18	29	24	95	75	27
Övriga intäkter	3	4	1	7	15	15	0
Summa intäkter	581	544	576	556	2 257	2 155	5
Personalkostnader	-174	-166	-163	-166	-669	-655	2
Övriga kostnader	-51	-33	-36	-39	-159	-194	-18
Internt köpta och sålda tjänster	-88	-84	-83	-80	-335	-287	17
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-3	-3	-4	-3	-13	-14	-7
Summa kostnader	-316	-286	-286	-288	-1 176	-1 150	2
Resultat före kreditförluster	265	258	290	268	1 081	1 005	8
Kreditförluster, netto	-372	-24	-66	-4	-466	-716	-35
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	3	2	6	13	7	86
Rörelseresultat	-105	237	226	270	628	296	112
Resultatutdelning	25	21	24	24	94	85	11
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-80	258	250	294	722	381	90
Interna intäkter	7	-70	-86	-88	-237	-334	29
K/I-tal, %	52,1	50,6	47,7	49,7	50,0	51,3	
Kreditförlustnivå, %	1,53	0,10	0,27	0,02	0,48	0,85	
Tillgångar	114 495	109 756	111 358	107 048	114 495	108 299	6
Skulder	108 784	104 048	105 823	100 666	108 784	102 078	7
Allokerat kapital	5 711	5 708	5 535	6 382	5 711	6 221	-8
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-4,3	14,0	14,1	14,4	9,7	4,8	
Medelantal anställda	609	608	605	611	608	624	-3
Antal kontor	57	57	57	57	57	57	0
Affärsvolymer, Danmark							
Medelvolymer, md dkr					2017	2016	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					72,8	69,6	5
<i>varav hushåll</i>					44,1	40,8	8
<i>företag</i>					28,7	28,8	0
Inlåning från allmänheten					31,9	27,6	16
<i>varav hushåll</i>					12,8	11,9	8
<i>företag</i>					19,1	15,7	22

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 112 procent till 628 miljoner kronor (296), främst till följd av lägre kreditförluster. Resultatet före kreditförluster förbättrades med 8 procent till 1 081 miljoner kronor (1 005), bland annat till följd av högre kundaktivitet. Valutakursförändringar påverkade rörelseresultatet positivt med 5 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta steg resultatet före kreditförluster med 6 procent. Räntabiliteten steg till 9,7 procent (4,8).

Räntenettet steg med 2 procent till 1 714 miljoner kronor (1 686), vilket helt förklarades av valutakursförändringar och uttryckt i lokal valuta var räntenettet i stort oförändrat mellan åren. Ökade utlåningsvolymerna bidrog positivt med 69 miljoner kronor, samtidigt som lägre utlåningsmarginaler minskade räntenettet med -72 miljoner kronor. Förbättrade inlåningsmarginaler och högre inlåningsvolymerna ökade räntenettet med 8 miljoner kronor.

Avgifter för den svenska Resolutionsfonden och insättningsgarantin ökade med 31 miljoner kronor och belastade räntenettet med -74 miljoner kronor (-43).

Provisionsnettot ökade med 14 procent till 433 miljoner kronor (379). Ökningen förklaras av hög kundaktivitet inom de flesta provisionsområdena, men särskilt inom sparandeaffären, vilket gav högre courtage och kapitalförvaltningsprovisioner. Valutakursförändringar påverkade provisionsnettot positivt med 7 miljoner kronor.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner ökade till 95 miljoner kronor (75), och förklaras främst av högre ränteskillnadsersättningar men även av ett förbättrat valutaagio.

Kostnaderna steg med 2 procent till -1 176 miljoner kronor (-1 150). Justerat för valutakursförändringar var kostnaderna i stort oförändrade.

Kreditförlusterna minskade till -466 miljoner kronor (-716) och kreditförlustnivån sjönk till 0,48 procent (0,85).

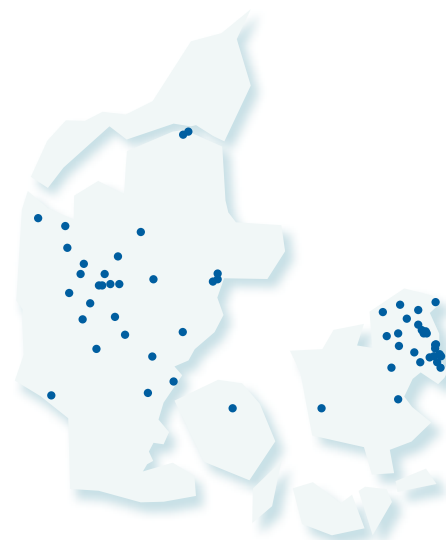
AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Danmark. Privatkunderna gav banken indexvärdet 76,8, att jämföras med branschsnittet på 71,1. På företagsidan var indexvärdet 72,3 jämfört med branschsnittet 68,6.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya kunder och affärsvolymerna fortsatte att öka. Under året ökade medelvolymerna utlåning till hushåll med 8 procent och inlåningen från hushåll ökade med 8 procent. Företagsutlåningen var i stort oförändrad medan inlåningen från företag steg med 22 procent. Totalt ökade medelvolymerna utlåning med 5 procent till 72,8 miljarder danska kronor (69,6) och inlåningen ökade med 16 procent till 31,9 miljarder danska kronor (27,6).

Nysparandet i bankens fonder i Danmark ökade kraftigt och uppgick under året till 2,3 miljarder kronor (0,9).

Under året etablerade banken ett kontor i Hørsholm. Handelsbanken hade vid utgången av året 57 kontor i Danmark.

Handelsbanken Finland

Handelsbanken Finland består av kontorsrörelsen i Finland som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Finland. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 45 kontor i hela Finland. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Finland							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Förändring, %
Räntenetto	319	301	291	292	1 203	1 218	-1
Provisionsnetto	118	110	121	113	462	419	10
Nettoresultat av finansiella transaktioner	18	7	13	14	52	87	-40
Övriga intäkter	4	4	6	4	18	10	80
Summa intäkter	459	422	431	423	1 735	1 734	0
Personalkostnader	-107	-95	-100	-94	-396	-380	4
Övriga kostnader	-48	-46	-44	-42	-180	-210	-14
Internt köpta och sålda tjänster	-80	-72	-78	-73	-303	-239	27
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-6	-4	-5	-4	-19	-14	36
Summa kostnader	-241	-217	-227	-213	-898	-843	7
Resultat före kreditförluster	218	205	204	210	837	891	-6
Kreditförluster, netto	-51	6	-15	3	-57	-36	58
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	-	0	0	
Rörelseresultat	167	211	189	213	780	855	-9
Resultatutdelning	43	37	38	32	150	131	15
Rörelseresultat efter resultatutdelning	210	248	227	245	930	986	-6
Interna intäkter	27	-81	-87	-87	-228	-262	13
K/I-tal, %	48,0	47,3	48,4	46,8	47,6	45,2	
Kreditförlustnivå, %	0,16	-0,02	0,05	-0,01	0,05	0,03	
Tillgångar	188 330	185 050	182 036	180 279	188 330	178 132	6
Skulder	182 684	179 524	176 753	174 110	182 684	171 880	6
Allokerat kapital	5 646	5 526	5 283	6 169	5 646	6 252	-10
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,6	14,0	13,4	12,4	12,8	13,0	
Medelantal anställda	519	519	505	482	506	491	3
Antal kontor	45	45	45	45	45	45	0
Affärsvolym, Finland							
Medelvolym, m euro							
Utlåning till allmänheten					12 996	12 736	2
<i>varav hushåll</i>					4 061	3 975	2
<i>företag</i>					8 935	8 761	2
Inlåning från allmänheten					4 267	3 442	24
<i>varav hushåll</i>					1 596	1 451	10
<i>företag</i>					2 671	1 991	34

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 9 procent till 780 miljoner kronor (855). Uttryckt i lokal valuta minskade rörelseresultatet med 10 procent, vilket förklaras av högre kostnader. Räntabiliteten uppgick till 12,8 procent (13,0).

Intäkterna var i stort oförändrade och uppgick till 1 735 miljoner kronor (1 734), men uttryckt i lokal valuta sjönk intäkterna med 2 procent.

Räntenettet minskade med 1 procent, eller 15 miljoner kronor, till 1 203 miljoner kronor (1 218). Valutakursförändringar ökade räntenettet med 20 miljoner kronor. Statliga avgifter till svenska Resolutionsfonden och insättningsgarantin belastade räntenettet med -101 miljoner kronor (-53). Högre utlåningsvolym gav ett positivt bidrag om 15 miljoner kronor och högre inlåningsvolym förbättrade räntenettet med 5 miljoner kronor. Resterande negativ effekt förklarades av minskade marginaler.

Provisionsnettot ökade med 10 procent till 462 miljoner kronor (419) till följd av högre betalningsprovisioner samt stigande provisioner från sparandeaffären.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 52 miljoner kronor (87), främst till följd av att jämförelseperioden innehöll en engångsintäkt relaterad till försäljningen av Visa Europe.

De totala kostnaderna ökade med 7 procent till -898 miljoner kronor (-843). Justerat för valutakursförändringar var kostnadsökningen 5 procent.

Personalkostnaderna ökade med 4 procent, men uttryckt i lokal valuta var ökningen knappt 3 procent. Medelantalet anställda ökade med 3 procent och uppgick till 506 medarbetare (491). Banken anställde under andra halvåret nya medarbetare för att ytterligare förstärka företagsaffären samt arbetet med regelverksfrågor.

Kreditförlusterna uppgick till -57 miljoner kronor (-36) och kreditförlustnivån uppgick till 0,05 procent (0,03).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Finland. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 79,6, att jämföras med branschsnittet på 75,9. Företagskunderna gav banken indexvärdet 78,7, att jämföras med branschsnittet på 77,1.

Medelvolymen inlåning från hushåll var 10 procent högre jämfört med föregående år samtidigt som utlåningen till hushåll steg med 2 procent.

Medelvolymen inlåning från företag ökade med 34 procent samtidigt som företagsutlåningen steg med 2 procent jämfört med föregående år.

Handelsbanken Norge

Handelsbanken Norge består av kontorsrörelsen i Norge som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Norge. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 49 kontor i hela Norge.

Resultat per kvartal Handelsbanken Norge							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Föränd- ring, %
Räntenetto	953	930	898	885	3 666	3 355	9
Provisionsnetto	104	101	102	103	410	381	8
Nettoresultat av finansiella transaktioner	21	23	19	27	90	114	-21
Övriga intäkter	3	1	6	4	14	81	-83
Summa intäkter	1 081	1 055	1 025	1 019	4 180	3 931	6
Personalkostnader	-192	-201	-192	15	-570	-676	-16
Övriga kostnader	-62	-54	-53	-54	-223	-206	8
Internt köpta och sålda tjänster	-118	-106	-103	-97	-424	-379	12
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-3	-4	-3	-4	-14	-8	75
Summa kostnader	-375	-365	-351	-140	-1 231	-1 269	-3
Resultat före kreditförluster	706	690	674	879	2 949	2 662	11
Kreditförluster, netto	-36	-19	-56	-46	-157	-347	-55
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	1	0	0	1	0	
Rörelseresultat	670	672	618	833	2 793	2 315	21
Resultatutdelning	26	20	23	21	90	91	-1
Rörelseresultat efter resultatutdelning	696	692	641	854	2 883	2 406	20
Interna intäkter	-362	-550	-618	-666	-2 196	-2 463	11
K/I-tal, %	33,9	34,0	33,5	13,5	28,8	31,6	
Kreditförlustnivå, %	0,06	0,03	0,09	0,08	0,06	0,17	
Tillgångar	247 576	247 284	241 855	244 388	247 576	246 940	0
Skulder	231 739	231 877	226 334	227 580	231 739	231 057	0
Allokerat kapital	15 837	15 407	15 521	16 808	15 837	15 883	0
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,7	14,0	12,9	15,9	14,1	13,3	
Medelantal anställda	673	692	662	662	672	668	1
Antal kontor	49	49	49	49	49	50	-2
Affärsvolym, Norge							
Medelvolym, md nkr					2017	2016	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					237,8	229,0	4
<i>varav hushåll</i>					88,7	85,9	3
<i>företag</i>					149,1	143,1	4
Inlåning från allmänheten					69,3	65,6	6
<i>varav hushåll</i>					19,9	19,3	3
<i>företag</i>					49,4	46,3	7

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 21 procent till 2 793 miljoner kronor (2 315) och påverkades av en engångspost under första kvartalet, som minskade personalkostnaderna med 206 miljoner kronor till följd av en övergång till premiebaserad pensionsplan i den norska verksamheten. Även lägre kreditförluster och valutakursförändringar påverkade resultatet positivt. I jämförelseperioden ingick engångsposter hänförliga till försäljningen av Visa Europe. Justerat för ovan nämnda poster, förbättrades resultatet före kreditförluster uttryckt i lokal valuta med 5 procent.

Räntabiliteten uppgick till 14,1 procent (13,3).

Intäkterna steg med 6 procent och justerat för valutakurseffekter med 5 procent.

Räntenettet ökade med 311 miljoner kronor, eller 9 procent, till 3 666 miljoner kronor (3 355), vilket främst förklaras av växande utlåningsvolym och lägre fundingskostnader. Högre utlåningsvolym bidrog positivt med 77 miljoner kronor medan högre inlåningsvolym bidrog med 18 miljoner kronor. Valutakursförändringar påverkade räntenettet positivt med 39 miljoner kronor. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden och insättningsgarantin belastade räntenettet med -192 miljoner kronor (-98).

Provisionsnettot ökade med 8 procent till 410 miljoner kronor (381). Justerat för valutakursförändringar steg provisionsnettot med 6 procent, främst till följd av högre fondförvaltningsprovisioner.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade med 21 procent till 90 miljoner kronor (114). Minskningen förklaras framförallt av att jämförelseperioden innehöll en realisationsvinst relaterad till försäljningen av Visa Europe.

Justerat för den ovan nämnda engångsposten till följd av övergången till premiebaserad pensionsplan, steg personalkostnaderna med 100 miljoner kronor, eller 15 procent, varav 9 miljoner kronor förklaras av valutakurseffekter. Den nya finansskatten i Norge, som utgår med 5 procent av underlaget för arbetsgivaravgifter, påverkade personalkostnaderna med -28 miljoner kronor. Justerat för dessa effekter ökade personalkostnaderna i lokal valuta med 8 procent, där hälften av kostnadsökningen förklaras dels av organisationsförändringar och dels högre löpande pensions-

kostnader till följd av övergången till premiebaserad pensionsplan.

Kreditförlusterna minskade till -157 miljoner kronor (-347) och kreditförlustnivån sjönk till 0,06 procent (0,17).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet var Handelsbanken den bank som hade de allra nöjdaste företagskunderna och även på privatsidan hade Handelsbanken nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Norge. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 77,5, att jämföras med branschsnittet på 70,9. Företagskunderna gav banken indexvärdet 72,5, att jämföras med branschsnittet på 69,3.

Affärsvolymerna fortsatte att öka under året. Medelvolymen inlåning från hushåll växte med 3 procent jämfört med föregående år, samtidigt som utlåningen till hushåll ökade med 3 procent. Medelvolymen utlåning till företag ökade med 4 procent, medan inlåningen från företag växte med 7 procent.

Totalt ökade medelvolymen utlåning med 4 procent till 237,8 miljarder norska kronor (229,0), medan den totala inlåningen ökade med 6 procent till 69,3 miljarder norska kronor (65,6).

Nysparandet i bankens fonder i Norge ökade kraftigt och uppgick under året till 4,3 miljarder kronor (0,7).

Handelsbanken hade vid årsskiftet 49 kontor (50) i Norge.

Handelsbanken Nederländerna

Handelsbanken Nederländerna består av kontorsrörelsen i Nederländerna som är organiserad i en regionbank samt kapitalförvaltningsverksamheten i Optimix Vermogensbeheer. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 28 kontor i hela Nederländerna.

Resultat per kvartal Handelsbanken Nederländerna							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Föränd- ring, %
Räntenetto	155	142	135	125	557	438	27
Provisionsnetto	55	35	33	32	155	75	107
Nettoresultat av finansiella transaktioner	13	2	3	2	20	5	300
Andelar i intresseföretags resultat	0	0	1	1	2	2	0
Övriga intäkter	0	1	0	0	1	1	
Summa intäkter	223	180	172	160	735	521	41
Personalkostnader	-76	-72	-74	-67	-289	-210	38
Övriga kostnader	-27	-20	-20	-18	-85	-60	42
Internt köpta och sålda tjänster	-29	-23	-24	-22	-98	-77	27
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-5	-3	-3	-2	-13	-7	86
Summa kostnader	-137	-118	-121	-109	-485	-354	37
Resultat före kreditförluster	86	62	51	51	250	167	50
Kreditförluster, netto	1	1	2	-2	2	0	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	-	-	-	-	
Rörelseresultat	87	63	53	49	252	167	51
Resultatutdelning	1	0	2	0	3	3	
Rörelseresultat efter resultatutdelning	88	63	55	49	255	170	50
Interna intäkter	-45	-60	-62	-60	-227	-210	-8
K/I-tal, %	61,2	65,6	69,5	68,1	65,7	67,6	
Kreditförlustnivå, %	-0,01	-0,01	-0,02	0,02	-0,01	0,00	
Tillgångar	47 478	44 974	42 398	43 194	47 478	35 293	35
Skulder	46 013	43 531	41 023	41 918	46 013	34 042	35
Allokerat kapital	1 465	1 443	1 375	1 276	1 465	1 251	17
Räntabilitet på allokert kapital, %	18,8	13,7	12,4	12,0	14,3	12,5	
Medelantal anställda	283	275	274	259	273	206	33
Antal kontor	28	27	27	26	28	25	12
Affärsvolym, Nederländerna							
Medelvolym, m euro					2017	2016	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					3 687	2 953	25
<i>varav hushåll</i>					1 959	1 434	37
<i>företag</i>					1 728	1 519	14
Inlåning från allmänheten					830	482	72
<i>varav hushåll</i>					91	62	47
<i>företag</i>					739	420	76

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet förbättrades med 51 procent till 252 miljoner kronor (167), framförallt som ett resultat av fortsatt växande affärsvolym. Intäkterna steg med 41 procent samtidigt som kostnaderna ökade med 37 procent. Justerat för valutakursförändringar förbättrades rörelseresultatet i lokal valuta med 48 procent. Räntabiliteten förbättrades till 14,3 procent (12,5).

Räntenettet steg med 27 procent till 557 miljoner kronor (438). Ökade utlåningsvolym bidrog med 112 miljoner kronor och högre inlåningsvolym med 2 miljoner kronor. Valutakursförändringar bidrog positivt med 7 miljoner kronor, medan högre statsavgifter påverkade räntenettet negativt med 10 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade till 155 miljoner kronor (75) och förklaras av att kapitalförvaltaren Optimix, som sedan den 1 september 2016 är en del av Handelsbanken i Nederländerna, bidrog med 136 miljoner kronor (53). Så kallade performance fees i Optimix, avseende helåret 2017, utföll vid utgången av året och uppgick till 15 miljoner kronor (15).

Kostnaderna steg med 37 procent till -485 miljoner kronor (-354) till följd av den fortsatta expansionen, bland annat av förvärvet av kapitalförvaltaren Optimix. K/I-talet förbättrades till 65,7 procent (67,6) och medelantalet anställda ökade med 33 procent till 273 (206).

Kreditförlusterna bestod av nettoåtervinningar som uppgick till 2 miljoner kronor (0) och kreditförlustnivån var -0,01 procent (0,00).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Nederländerna – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken indexvärdet 78,0, att jämföras med branschsnittet på 68,3. Företagskunderna gav Handelsbanken indexvärdet 72,4, att jämföras med branschsnittet på 62,3.

Medelvolymen utlåning till hushåll ökade med 37 procent till 1 959 miljoner euro (1 434), medan inlåningen från hushåll steg med 47 procent till 91 miljoner euro (62). Utlåningen till företag steg med 14 procent till 1 728 miljoner euro (1 519). Medelvolymen inlåning från företag ökade med 76 procent till 739 miljoner euro (420). Affärsvolymerna från små och medelstora företag fortsatte att växa.

Under första halvåret öppnade banken två nya kontor: i Alkmaar och i 's-Hertogenbosch. I december öppnades en mötesplats i Amstelveen och därmed hade Handelsbanken 28 kontor i Nederländerna.

Kapitalförvaltaren Optimix förvärvades den 1 september 2016. Förvaltad kapital uppgick vid utgången av året till 2,3 miljarder euro (2,0), inklusive egna fonder.

Handelsbanken Capital Markets

Handelsbanken Capital Markets omfattar Markets & Asset Management, Pension & Life, Handelsbanken International samt Business Support och har medarbetare i 21 länder.

En stor del av intäkterna från Handelsbanken Capital Markets produkter, bland annat kapitalförvaltningsprovisioner och intäkter från valutaväxlingar, bokförs direkt i kontorsrörelsen på kundansvarigt kontor och ingår således inte i resultaträkningen nedan.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Capital Markets							
mkr	2017:4	2017:3	2017:2	2017:1	Totalt 2017	Totalt 2016	Förändring, %
Räntenetto	116	120	118	118	472	557	-15
Provisionsnetto	789	744	859	782	3 174	3 081	3
Nettoreultat av finansiella transaktioner	195	157	228	399	979	984	-1
Riskresultat försäkringar	34	19	53	36	142	142	0
Övriga intäkter	14	2	3	7	26	8	225
Summa intäkter	1 148	1 042	1 261	1 342	4 793	4 772	0
Personalkostnader	-568	-541	-588	-544	-2 241	-2 368	-5
Övriga kostnader	-273	-201	-225	-223	-922	-871	6
Internt köpta och sålda tjänster	23	6	4	19	52	-56	-193
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-22	-21	-22	-18	-83	-76	9
Summa kostnader	-840	-757	-831	-766	-3 194	-3 371	-5
Resultat före kreditförluster	308	285	430	576	1 599	1 401	14
Kreditförluster, netto	-1	9	11	-75	-56	-49	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-1	0	0	-	-1	0	
Rörelseresultat	306	294	441	501	1 542	1 352	14
Resultatutdelning	-417	-409	-424	-379	-1 629	-1 342	21
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-111	-115	17	122	-87	10	
Interna intäkter	-670	-616	-699	-750	-2 735	-2 851	4
K/I-tal, %	114,9	119,6	99,3	79,5	100,9	98,3	
Kreditförlustnivå, %	0,01	-0,08	-0,10	0,67	0,12	0,10	
Tillgångar	284 454	345 629	324 566	313 273	284 454	279 905	2
Skulder	280 140	341 466	320 088	308 301	280 140	274 872	2
Allokerat kapital	4 314	4 163	4 478	4 972	4 314	5 033	-14
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-8,1	-8,6	1,1	7,7	-1,5	0,2	
Medelantal anställda	1 591	1 638	1 627	1 643	1 625	1 678	-3
Förvalt kapital							
mdkr						2017	2016
Fonder, exkl PPM och fondförsäkring						362	314
PPM						32	26
Fondförsäkring						107	93
varav externa fonder						-3	-2
Summa fonder						498	431
Strukturerade produkter						13	17
Depåförsäkring						24	21
varav i bankens fonder och strukturerade produkter						-10	-8
Traditionell försäkring						8	8
varav i bankens fonder och strukturerade produkter						-1	-1
Diskretionärt och Institutionellt kapital, exkl försäkring ¹						224	207
varav i bankens fonder och strukturerade produkter						-144	-127
Summa förvalt kapital, exkl värdepapper i depå						612	548
Värdepapper i depå, exklusive fonder						344	332
Värdepapper i depå, exklusive fonder, avseende Handelsbankens närstående stiftelser m m						53	52

¹ Inklusive Heartwoods hela förvaldade volym, varav 26 mdkr i Heartwoods fonder.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 14 procent till 1 542 miljoner kronor (1 352), till följd av lägre kostnader. De totala intäkterna var marginellt högre och uppgick till 4 793 miljoner kronor (4 772). Provisionsnettot ökade med 3 procent till 3 174 miljoner kronor (3 081), framförallt drivet av högre fondprovisioner. Nettoresultat av finansiella transaktioner var marginellt lägre och uppgick till 979 miljoner kronor (984).

De totala kostnaderna sjönk med 5 procent till -3 194 miljoner kronor (-3 371). Minskningen förklaras främst av att personalkostnaderna sjönk med 5 procent till -2 241 miljoner kronor (-2 368), bland annat till följd av att medelantalet anställda minskade med 3 procent till 1 625 (1 678).

Kreditförlusterna uppgick till -56 miljoner kronor (-49), vilket motsvarade en kreditförlustnivå på 0,12 procent (0,10).

AFFÄRSUTVECKLING

Kapitalförvaltningsverksamheten fortsatte att utvecklas positivt och nettosparandet i Sverige i Handelsbankens fonder uppgick under året till 22 miljarder kronor, motsvarande en marknadsandel på 19,5 procent. Handelsbanken var därmed störst avseende nysparande på fondmarknaden i Sverige.

Nettosparandet i övriga Norden i bankens fonder utvecklades starkt och uppgick till 6,4 miljarder kronor under året. På alla nordiska hemmamarknader redovisades de högsta fondvolymerna hittills, utom i Finland där volymerna låg i paritet med föregående kvartal. Totalt uppgick nettosparandet i koncernens fonder till 28,2 miljarder kronor.

Xact Kapitalförvaltning var fortsatt största aktör avseende nordiska börshandlade fonder.

Den totala fondvolymen, inklusive börshandlade fonder, ökade sedan årsskiftet med 16 procent till 498 miljarder kronor (431). Det totala förvaltade kapitalet i koncernen ökade under samma period med 12 procent till 612 miljarder kronor (548).

Fondanalysföretaget Morningstar rankade Handelsbanken Fonder högst av de nordiska bankerna när de utvärderade de 30 största fondförvaltarna på den svenska marknaden.

Från och med juli 2017 följer bankens alla globala indexfonder nya och mer hållbara index. Indexbytena innebär bland annat att ett antal företag, som inte uppfyller kriterierna, är uteslutna som placeringsalternativ för fonderna. I september lanserades också en bred nordisk indexfond med hållbarhetsprofil.

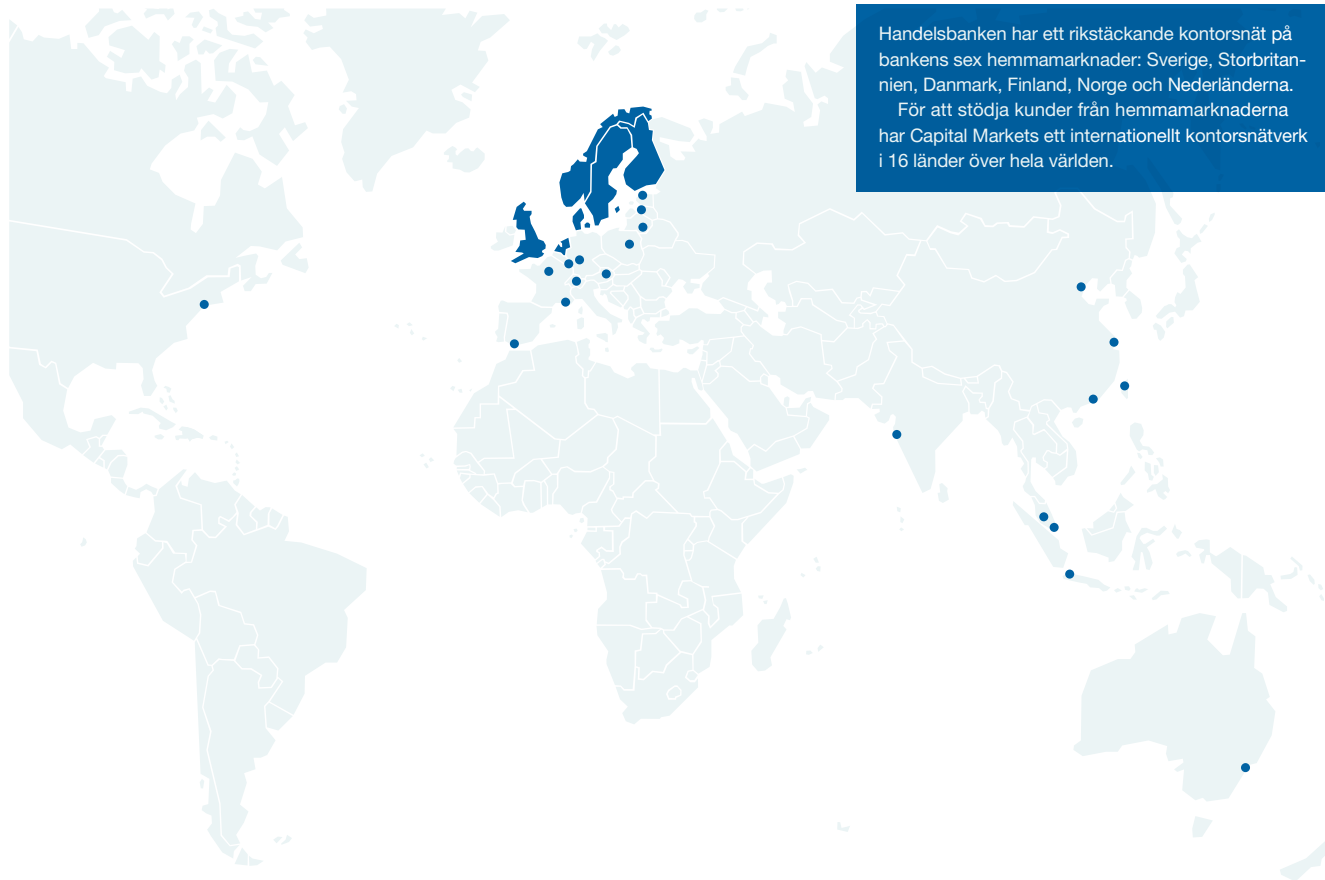
Affärsområdet Pension & Trygghet utvecklades positivt och intäkterna ökade med 14 pro-

cent samtidigt som kostnaderna ökade med 7 procent. Utveckling på tjänstepensionsområdet var särskilt stark med en ökning av inbetalda premier om 18 procent. Nettoflödet under året uppgick till 4,5 miljarder kronor. Det förvaltade kapitalet i Handelsbanken Liv ökade under året med 13 procent till 139 miljarder kronor (123).

Bankens affärsvolymerna på marknaden för kapitalmarknadsfinansiering utvecklades väl. Banken har varit fortsatt aktiv med att arrangera emissioner av gröna obligationer och även lanserat Gröna Lån för byggnader, med specifika miljö- och klimatkriterier. Totalt har banken under året arrangerat 124 obligationsemissioner till ett värde av 13,6 miljarder euro.

Bankens investeringar inom området Transaction Banking genererade högre kundnöjdhet och Global Finance Magazine utsåg Handelsbanken till "Best Trade Finance Provider 2017 in Sweden".

Medelvolymen utlåning i Handelsbanken International, det vill säga verksamhet utanför bankens hemmamarknader, uppgick till 32,2 miljarder kronor (35,6). Inlåningen ökade under samma period med 32 procent till 61,5 miljarder kronor (46,6).

Markets & Asset Management erbjuder ett komplett utbud av produkter och tjänster kopplade till riskhantering, värdepapper, derivat, fonder, analys, debt capital markets och corporate finance samt samordnar bankens erbjudande inom sparområdet.

Pension & Life omfattar dotterbolaget Handelsbanken Liv och erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder.

Handelsbanken International omfattar bankens kontor och representantkontor i

16 länder utanför bankens hemmamarknader samt enheterna Financial Institutions (globala banksamarbeten) och Transaction Banking (cash management, trade finance och exportfinansiering).

Aktien och ägarna

Aktien noterades vid Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Handelsbankens aktie finns i två aktieslag: serie A och serie B. A-aktien är den helt dominerande serien och svarar för drygt 98 procent av samtliga aktier, vad gäller både antal aktier och omsättning. Aktier av serie A har en röst vardera medan en aktie av serie B har en tiodels röst. Aktiekapitalet uppgick till 3 013 miljoner kronor fördelat på 1 944 173 551 aktier. Aktiekapital per aktie uppgår således till 1,55 kronor.

BÖRSHANDEL

Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm men sedan ett par år tillbaka handlas aktien även på alternativa handelsplatser som till exempel BATS. Under 2017 omsattes i genomsnitt 3,3 miljoner A-aktier i Handelsbanken varje handelsdag på Nasdaq Stockholm. Handelsbankens aktie tillhör gruppen av mest omsatta aktier på Stockholmsbörsen. Aktien noterades vid Stockholms Fondbörs 1873,

vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

UTDELNING

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt uttryckt i en, över konjunkturcykeln, stigande vinst per aktie. Banken strävar efter att den ordinarie utdelningen ska visa långsiktig och stabil tillväxt som reflekterar värdeskapandet. Utdelningsnivån ska dock inte leda till att myndigheternas kapitalkrav underskrids. Styrelsen föreslår att årsstämman 2018 beslutar om en ordinarie utdelning om 5,50 kronor per aktie (5,00) samt en extra utdelning på 2,00 kronor per aktie. Det kompletta förslaget till vinstutdelning framgår på sidan 164.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde under

de år som finans- och skuldskrisen pågick.

Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövde be sina aktieägare om nytt kapital. Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 71 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 50 miljarder kronor i utdelningar.

KURSUTVECKLING

Handelsbankens börsvärde uppgick per den 31 december 2017 till 218 miljarder kronor (246). Den svenska aktiemarknaden steg under året med 4 procent, men Stockholmsbörsens bankindex sjönk med 5 procent. A-aktien slutade året på stängningskursen 112,20 kronor, vilket var en nedgång med 11 procent. Inklusive utdelning uppgick totalavkastningen till -7 procent.

Handelsbankens aktie	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,28	8,43	8,57	7,96	7,51
efter utspädning	8,20	8,31	8,39	7,84	7,42
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	5,00	4,50	4,17	3,83
Total utdelning per aktie, kr	7,50 ¹	5,00	6,00	5,83	5,50
Utdelningstillväxt, ordinarie utdelning, %	10 ¹	11	8	9	7
Börskurs A-aktien, den 31 december, kr	112,20	126,60	112,90	122,20	105,33
Börskurs B-aktien, den 31 december, kr	113,00	123,40	116,30	117,67	100,50
Högsta börskurs under året, kr	135,70	134,60	142,00	124,27	106,53
Lägsta börskurs under året, kr	109,10	92,00	108,40	101,70	78,10
Kursutveckling, %	-11	12	-8	16	36
Totalavkastning, %	-7	17	-3	21	41
Direktavkastning, %	4,9 ¹	3,9	4,0	3,4	3,6
Justerat eget kapital per aktie, kr	72,90	69,28	65,14	64,13	59,24
Börskurs/eget kapital, %	154	183	173	191	178
Genomsnittlig dagsomsättning på Nasdaq OMX (antal aktier)					
Serie A	3 320 334	3 856 880	3 425 715	3 250 808	3 722 265
Serie B	41 655	37 222	60 342	58 700	51 021
P/E-tal	13,5	15,0	13,2	15,3	14,0
Börsvärde, mdkr	218	246	215	233	201
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2008, miljoner	0,0	0,0	0,0	0,0	8,5
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2011, miljoner		37,1			
Antal aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9
Innehav av återköpta egna aktier, miljoner	-	-	-	-	-
Innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-	-	-	-
Antal utestående aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0	1 906,9
Utspädningseffekt ultimo, miljoner	30,3	30,1	65,7	64,9	35,9
Antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 942,8
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 927,1	1 907,0	1 907,0	1 904,4
efter utspädning	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 959,0	1 942,6

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

ÅTERKÖP AV AKTIER

Vid årsstämman i mars 2017 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2018. Detta mandat utnyttjades inte under 2017.

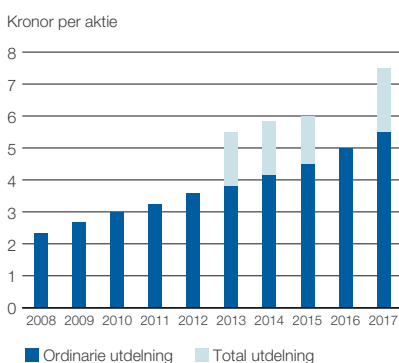
KONVERTIBLA FÖRLAGSLÅN

Under våren 2014 emitterade banken ett konvertibelt förlagslån på 3,2 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Innehavaren kan konvertera till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2019 till och med den 30 november 2019. Konvertibelns är fullt utdelningsskyddad, vilket innebär att ordinarie konverteringskurs räknas ned med ett belopp som procentuellt motsvarar den av Handelsbanken lämnade utdelningen på A-aktien. Efter utdelningen som lämnades våren 2017 har konverteringskursen räknats om till 109,92 kronor. Även banken kan påkalla konvertering.

ÄGARSTRUKTUR

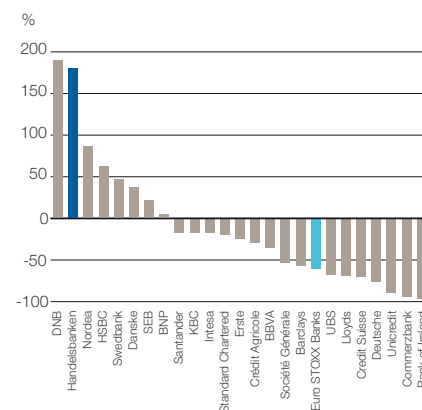
Sedan utgången av 2008 har andelen utländskt ägande ökat från 30 procent och uppgick vid årsskiftet till 49 procent (49). Handelsbanken har över 115 000 aktieägare. Nära två tredjedelar av dessa ägde färre än 1001 aktier. De 2 procent av aktieägarna vars innehav översteg 20 001 aktier vardera, ägde tillsammans 91 procent av aktiekapitalet. Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: Stiftelsen Oktogonen och Industrivärden. Utöver dessa två har även den Edinburgh-baserade förvaltare Baillie Gifford en röstandel som överstiger 5 procent.

Aktieutdelning de senaste 10 åren

2017 enligt styrelsens förslag. En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. De historiska utdelningarna har justerats för detta.

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007–31 december 2017

Källa: SNL, per 2017-12-31 (utdelningar återinvesterade).

De största svenska aktieägarna 31 december 2017

	Antal aktier	% av kapital	% av röster
Industrivärden	196 423 948	10,10	10,27
Stiftelsen Oktogonen	195 872 046	10,07	10,24
Lundberg-gruppen	60 575 000	3,12	3,17
Swedbank Robur Fonder	54 116 743	2,78	2,83
Alecta	40 769 000	2,10	2,13
Handelsbankens fondbolag	31 495 407	1,62	1,65
Didner & Gerge Fonder	18 220 178	0,94	0,95
SEB Fonder	16 947 098	0,87	0,89
3:e AP-fonden	14 091 278	0,72	0,74
SPP Fonder	12 408 864	0,64	0,65
J. Wallanders & T. Hedelius stiftelse, T. Browaldhs stiftelse	12 300 000	0,63	0,64
AFA Försäkring	11 770 541	0,61	0,62
Folksam	10 247 154	0,53	0,54
Avanza Fonder	8 559 678	0,44	0,45
4:e AP-fondern	7 842 334	0,40	0,41

Aktieinnehav per aktieägare 31 december 2017

Antal aktier	Aktieinnehav				
	Aktieägare Antal	Antal A-aktier	Antal B-aktier	% av aktiekapitalet	% av röster
1–500 aktier	57 535	6 751 192	2 875 585	0,5	0,4
501–1 000 aktier	17 666	10 434 805	3 010 859	0,7	0,5
1 001–5 000 aktier	28 606	57 776 556	9 411 047	3,5	3,1
5 001–20 000 aktier	8 988	75 076 016	8 383 147	4,3	4,0
20 001– aktier	2 637	1 758 883 653	11 570 691	91,0	92,0
Totalt	115 432	1 908 922 222	35 251 329	100,0	100,0

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 2017

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Snittkurs/ belopp återköpt	Aktiekapital
Serie A	1 908 922 222	98,19	99,82		2 958 829 444
Serie B	35 251 329	1,81	0,18		54 639 560
Totalt	1 944 173 551	100,00	100,00		3 013 469 004

Hållbarhet, miljö och medarbetare

Handelsbankens affärsmöjligheter och framgångar är beroende av det förtroende vi får av kunder, investerare, allmänhet, myndigheter och våra medarbetare. En förutsättning för detta förtroende är att bankens verksamhet präglas av hög etisk standard, ett ansvarsfullt agerande samt att bankens medarbetare uppträder förtroendeskapande. För att fördjupa sig ytterligare i Handelsbankens hållbarhetsarbete hänvisar vi till bankens separata hållbarhetsredovisning.

HÅLLBARHET

Hållbarhet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt samt omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader där banken är verksam. För Handelsbanken handlar hållbarhet om att agera ansvarsfullt och långsiktigt inom de områden där vi som bank genom vår egen verksamhet har möjlighet att påverka, direkt eller indirekt. Det omfattar såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt perspektiv. Genom att agera ansvarsfullt bygger vi långsiktiga relationer med våra kunder, medarbetare, ägare, investerare och samhället.

Bankens hållbarhetsarbete styrs även av interna styrdokument som policyer och riktlinjer som är utfärdade av styrelsen och verkställande direktören, bland annat Policy för hållbarhet, Policy för etik och Policy mot korruption, vilka i sin tur omsätts i instruktioner för bankens olika verksamhetsområden.

Handelsbanken stödjer också internationella initiativ och riktlinjer, som FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Miljöprogramns finansiella initiativ (UNEP-FI), FN:s Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI), FN:s Vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner samt Barnrättsprinciperna.

Handelsbanken vill även bidra till Agenda 2030 och integrerar de Globala målen för hållbar utveckling i väsentlighetsanalys och rapportering.

VÄSENTLIGA HÅLLBARHETSFRÅGOR

Under 2017 har Handelsbanken uppdaterat den väsentlighetsanalys som gjorts under tidigare år, som ett led i arbetet med att fortsätta definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. För att tydliggöra utfallet av dessa är de grupperade i sex olika delområden:

- Banken och kunderna
- Banken i samhället
- Bankens indirekta påverkan
- Banken som arbetsgivare
- Bankens affärskultur
- Banken som investering.

ANSVARFULL AFFÄRSKULTUR

Handelsbanken är en långsiktigt stabil bank. En bank som, oavsett vilket tillstånd det är i omvärlden,

finns till hands för våra kunder. Genom att vara en bank med stabila finanser och stabil närvaro vill Handelsbanken uppfylla rollen som en ansvarsfull samhällsaktör. I den rollen tar Handelsbanken också ansvar genom att agera på ett sådant sätt att så få kunder som möjligt ska drabbas av betalningssvårigheter. På samma sätt bidrar Handelsbankens starka lokala närvaro till samhällsutvecklingen. Banken är genom våra lokala bankkontor naturligt engagerad i det lokala näringslivet, men även när det gäller andra lokala samhällsfrågor, där bankkontoren och medarbetare bidrar med kunskap och engagemang.

Affärskultur handlar också om hur företag ser på frågor om korruption och skatt. Handelsbanken arbetar riskförebyggande vad gäller korruption. Bland annat genomförs operativa riskanalyser varje år där området korruption ingår. Även när det gäller penningtvätt och annan ekonomisk brottlighet spelar bankerna en viktig roll i sitt arbete med att förhindra sådana brott samt att utreda och rapportera misstänkta fall. Handelsbanken är också en av Sveriges största betalare av bolagsskatt och i Handelsbankens separata hållbarhetsredovisning redovisas genererade intäkter, vinster och de skatter och avgifter banken betalat i de länder där vi har verksamhet.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Handelsbankens arbete med att skydda och respektera mänskliga rättigheter baseras på internationella normer och överenskommelser och är en förutsättning för långsiktigt värdeskapande. Det gäller i vår egen verksamhet och i de verksamheter som är kopplade till banken genom produkter, tjänster och affärsförbindelser.

HÅLLBARHETSRISKER

Hållbarhetsrisker kan uppstå i och med bankens olika roller – som långgivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare. Hållbarhetsrisker spänner över områden som mänskliga rättigheter, miljö, klimat, korruption och penningtvätt. Att förutse och hantera hållbarhetsrisker är viktigt ur ekonomiskt och legalt perspektiv, men även för bankens anseende.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer bankens decentraliserade modell och ligger i linje med bankens låga risktolerans. Bankens affärsverksamheter ansvarar för att identifiera hållbarhetsrisker och hantera dessa och det görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser.

MILJÖ

Handelsbanken arbetar kontinuerligt för att minimera utsläpp av växthusgaser och annan miljöpåverkan. Vår miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning som till exempel pappersförbrukning. De totala koldioxidutsläppen från Handelsbankens verksamhet uppgick till 9 967 ton för 2017, vilket är en minskning med 4 procent från föregående år som främst beror på att banken ökat andelen förnybar el. Sedan 2013 har banken minskat sina koldioxidutsläpp med 42 procent, och den totala elförbrukningen har minskat med 19 procent.

Handelsbankens möjlighet att bidra positivt när det gäller miljö och klimat finns framförallt i vår affärsverksamhet, det vill säga genom de företag vi lånar ut pengar till eller investerar våra kunders medel i. Såväl inom kreditgivning som i investeringar görs en integrerad analys och bedömning av företagens hållbarhetsutmaningar respektive möjligheter.

MEDARBETARE

Under 2017 hade Handelsbanken 11 832 medarbetare som var verksamma i fler än 20 länder, varav drygt 40 procent var anställda utanför Sverige.

EN LÅNGSIKTIG OCH ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Att arbeta i Handelsbanken handlar främst om relationer med andra människor och att dela bankens grundläggande värderingar. Vi lägger stor vikt vid att våra medarbetare drivs av att sätta kunden främst, tycker om stort eget ansvar och vill ta egna initiativ.

Handelsbankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda bygger på bankens kultur, arbetssätt och grundläggande människosyn.

STÄNDIG UTVECKLING

Handelsbankens styrka bygger på våra medarbetares samlade kompetens. Den viktigaste källan till ökad professionalism är lärandet i det dagliga arbetet där alla medarbetare har ansvar för en ständig utveckling, både sin egen och verksamhetens.

Samverkan mellan verksamhetens och medarbetarens utveckling sker genom att samtliga medarbetare aktivt deltar och skapar den egna enhetens verksamhetsplan varje år. Därefter genomförs individuell kompetenskartläggning samt planerings- och utvecklingssamtal som utgör länken mellan verksamheten och medarbetarens mål. Resultatet blir en individuell handlingsplan för medarbetaren som ska följas upp kontinuerligt under året och som sedan ligger till grund för ett årligt lönesamtal mellan chef och medarbetare.

Intern arbetsmarknad och kulturbärare

Handelsbankens starka företagskultur och värderingar har en avgörande betydelse för bankens framgång. Intern rekrytering och långvarig anställning är därmed viktigt för oss. Medarbetare har möjlighet att under sin anställningstid utvecklas inom olika yrkesroller, arbeta inom olika områden i banken och även i olika länder där Handelsbanken har verksamhet. En förutsättning för detta är att varje medarbetare bemöts utifrån den fas i livet hon eller han befinner sig i. Handelsbanken har en fortsatt låg extern personalomsättning i koncernen som under året uppgick till 4,7 procent (4,0).

Chefer i Handelsbanken måste vara starka kulturbärare. Därför rekryteras de flesta chefer internt. Ett väl fungerande chefsförsörjningsarbete är en avgörande faktor för att kunna möta bankens nuvarande och framtida kompetens-

försörjningsbehov. Under 2017 rekryterades 97 procent (99) av alla chefer i Sverige internt. För hela koncernen var motsvarande siffra 92 procent (93).

JÄMSTÄLLDHET, MÅNGFALD OCH INKLUDERANDE KULTUR

Att arbeta med jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur är en del av Handelsbankens grundläggande värderingar. Det handlar om att ta tillvara medarbetarnas samlade potential och att bredda rekryteringsbasen för att ännu mer bli en bank vars medarbetare speglar det samhälle som banken verkar i. Mot bakgrund av detta är varje form av diskriminering och trakasserier helt oacceptabla, vilket även framgår i bankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda.

Initiativ tas på flera håll i koncernen för att ytterligare öka kunskapen och medvetenheten om jämställdhet och mångfald.

Handelsbankens jämställdhetsmål är att vara ett företag där kvinnor och män har samma möjligheter, förutsättningar och makt att forma banken och sina arbetsliv. I varje land där Handelsbanken är verksam ska banken arbeta fram en jämställdhetsplan som stödjer koncernens jämställdhetsmål och syftar bland annat till att skapa en jämn könsfördelning mellan olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter i banken. I hela koncernen var 40 procent (40) av cheferna kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i koncernen var 49 procent (50). Vid årsskiftet var 47 procent (48) av bankens chefer i Sverige kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i Sverige var 52 procent (53).

Handelsbanken arbetar för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. I Sverige har detta arbete skett tillsammans med de fackliga organisationerna under flera år och det är numera en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Banken och de fackliga parterna följer noga utvecklingen av jämställda löner inom banken. Cheferna i Handelsbanken har mandat och verktyg att korrigera de skillnader som upptäcks i årliga lönekartläggningar.

ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA

Handelsbankens riktlinjer för hälsa och arbetsmiljö beskriver hur vi ständigt utvecklar vår arbetsmiljö och förutsättningar för god hälsa. Vårt övergripande arbetsmiljömål är att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Arbetet utgår från ett antal friskfaktorer i syfte att nå målet. Alla medarbetare har ett ansvar för sin egen hälsa och för att bidra till en god arbetsmiljö.

Varje chef har ansvar för att tillsammans med sina medarbetare och facklig representant eller personalrepresentant regelbundet genomföra arbetsmiljöundersökningar, baserade på våra friskfaktorer. Här ingår frågor om fysisk och psykosocial arbetsmiljö, säkerhet, jämställdhet, mångfald och inkludering. Utifrån resultatet skapas tillsammans en arbetsmiljöplan med aktiviteter för att bevara och utveckla en god och hälsosam arbetsmiljö samt mot-

verka risk för ohälsa. Arbetsmiljöplanen integreras sedan i verksamhetsplanen och blir på så sätt en naturlig del av verksamhetens utveckling.

För att utvärdera och ständigt förbättra arbetsmiljö- och hälsoarbetet görs regelbundna uppföljningar av planerna. Handelsbanken följer även upp och analyserar utvecklingen av sjukfrånvarotalet samt inrapporterade incidenter i syfte att öka proaktiva insatser.

FACKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av bankens kultur. Banken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer.

Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar och nyheter som ska lanseras – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Förutom de frågor som hanteras i dialog med fackliga organisationer och andra former av lokala arbetstagarorganisationer i respektive land, finns även Handelsbankens European Works Council (EWC) som är ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom de länder i Europa där koncernen har verksamhet.

OKTOGONEN – BANKENS RESULTATANDELSSYSTEM

En förutsättning för att uppnå bankens företagsmål om bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, är att bankens medarbetare gör en bättre arbetsinsats jämfört med branschen i övrigt. Sedan 1973 har Handelsbanken varje år utom tre, avsatt en del av vinsten till ett resultatandelsystem för medarbetarna. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

För att avsättning ska göras är det en förutsättning att Handelsbanken uppfyller företagsmålet. Av merresultatet kan då en tredjedel sätts av till de anställda. Beloppet som sätts av begränsas till tio procent av ordinarie utdelning till aktieägarna. Om banken sänker utdelningen till aktieägarna ska ingen avsättning till vinstandelsstiftelsen göras.

Varje medarbetare får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen.

Handelsbankens hållbarhetsrapportering

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2017, ger Handelsbanken även ut en fullständig hållbarhetsredovisning där koncernens hållbarhetsarbete, inklusive affärsmodell, policyer, risker och nyckeltal redovisas. Hållbarhetsredovisningen omfattar hela koncernen och utgör den formella hållbarhetsrapporteringen enligt årsredovisningslagen för de bolag som omfattas av rapporteringskravet. Hållbarhetsredovisningen finns publicerad på handelsbanken.se/ir och handelsbanken.se/hallbarhet.

Hjulet – samverkan mellan verksamheten och medarbetarna

Hjulet speglar samspelet mellan verksamheten och medarbetarens utveckling. Både chefer och medarbetare arbetar gemensamt för att skapa den egna enhetens verksamhetsplan varje år. Därefter genomförs planerings- och utvecklingssamtal som utgör länken mellan verksamheten och medarbetarens mål. Resultatet blir att samtliga medarbetare har en individuell handlingsplan som följs upp kontinuerligt under året och ligger till grund för lönesamtal mellan chef och medarbetare.

Handelsbanken

Bolagsstyrningsrapport

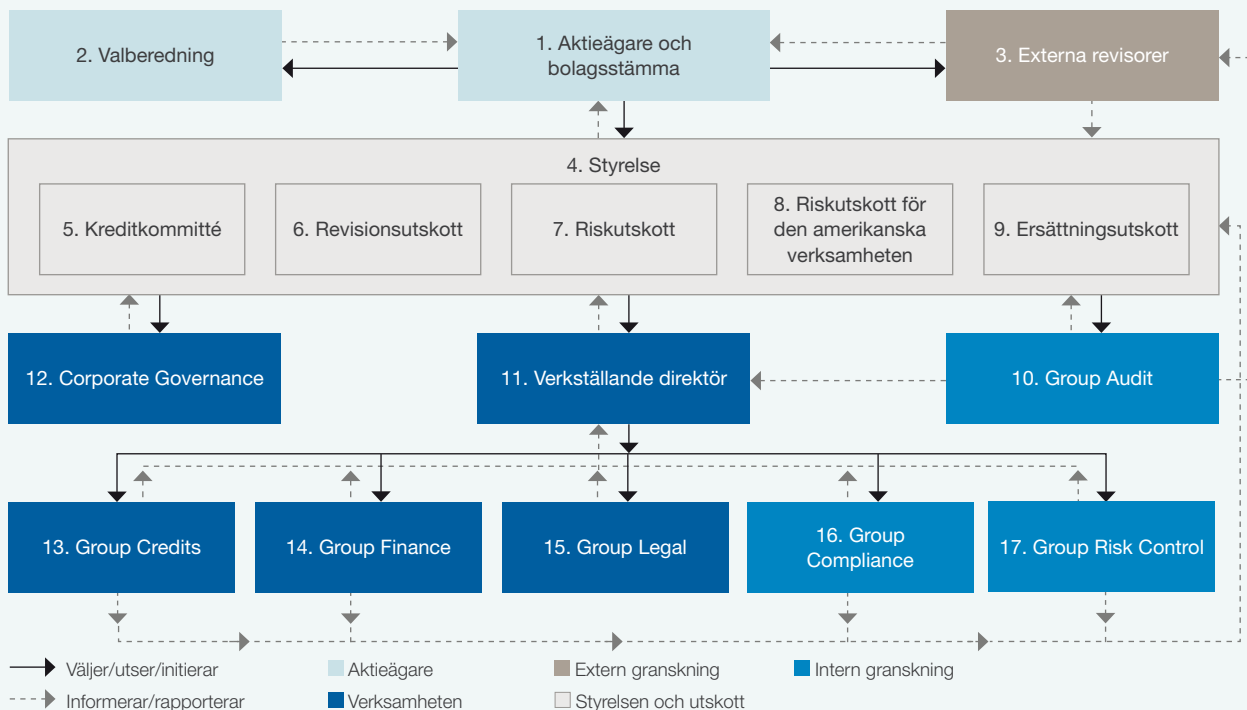
Handelsbanken är ett svenskt publikt aktiebolag vars aktier är noterade på Nasdaq Stockholm. Styrelsen lämnar här 2017 års bolagsstyrningsrapport. Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning.

INNEHÅLL

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING	48	RAMVERK FÖR KONTROLL	54
BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN	50	Risk Forum	54
Bankens kultur och långsiktiga mål	50	Verksamhetens interna kontroll	54
Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning	50	Group Audit	54
Allmänt om reglering av och tillsyn över banker	50	Group Compliance	54
AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA	50	Group Risk Control	55
Aktieägares rättigheter	50	POLICYDOKUMENT	55
Aktieägare med större innehav	50	ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN	57
Årsstämman 2017	51	Fast ersättning	58
Revisorer	51	Principer för ersättning till ledande befattningshavare	58
VALBEREDNING	51	Rörlig ersättning	58
Rekryterings- och mångfaldsarbete	51	STYRELSENS RAPPORT OM INTERN KONTROLL AVSEENDE DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN	59
STYRELSE	52	Kontrollmiljö	59
Styrelsens sammansättning	52	Riskbedömning	59
Styrelseledamöternas oberoende	52	Kontrollaktiviteter	59
Styrelsearbetets grunder	52	Information och kommunikation	59
Styrelseordförande	52	Uppföljning	59
Styrelsens arbete 2017	52	STYRELSE	60
Utskotts- och kommittéarbete	52	SENIOR MANAGEMENT SAMT AUDIT OCH WHISTLEBLOWING FUNCTION	62
BANKENS LEDNING	53		
Verkställande direktör	53		
Verksamhetsstruktur	54		

Struktur för bolagsstyrning

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt

Bilden sammanfattar bolagsstyrningen i Handelsbanken. Aktieägarna beslutar vid bolagsstämman. I vissa frågor bereds aktieägarnas beslut av valberedningen. Aktieägarna utser en styrelse som i sin tur utser en verkställande direktör för att sköta den löpande verksamheten. Styrelsen (i Handelsbanken benämnd centralstyrelsen) organiserar inom sig olika utskott och har till sitt förfogande en enhet för bolagsstyrning. Som stöd för styrningen av banken har verkställande direktören Group Finance, Group Credits och Group Legal. Inom banken finns också ett antal kontrollfunktioner. Därtill utövar aktieägarna kontroll genom de av bolagsstämman utsedda revisorerna.

1. AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rätt att besluta i bankens angelägenheter utövas på bolagsstämman, som är bankens högsta beslutande organ. Varje år hålls en årsstämma som bland annat utser styrelse, styrelsens ordförande och revisorer. Den kan också besluta om hur valberedning ska utses. Se även sidan 51.

2. VALBEREDNING

Valberedningen är aktieägarnas organ för beredning av förslag till årsstämman på styrelseordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt om arvode till ordförande och övriga ledamöter. Valberedningen föreslår även val av revisorer och arvode till dessa. Årsstämman beslutar hur valberedningen ska utses.

3. EXTERNA REVISORER

Revisorer utses av årsstämman för en period som sträcker sig till utgången av nästa årsstämma. Revisorerna är ansvariga inför aktieägarna på stämman. De granskar och lämnar en revisionsberättelse över bland annat årsredovisningen, inklusive denna bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna rapporte-

rar dessutom muntligen och skriftligen till styrelsens revisionsutskott hur revisionen har bedrivits och hur de bedömer ordningen och den interna kontrollen i banken. Revisorerna lämnar även en sammanfattande redogörelse för revisionen till styrelsen i sin helhet.

4. STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

Av dessa centrala styrdokument framgår hur ansvar och befogenheter fördelas mellan styrelsen som helhet, utskott, kommittéer, styrelsens ordförande och verkställande direktören. Styrelsen utser verkställande direktören, vice verkställande direktörer och chef för Group Audit samt fastställer anställningsvillkor för bland annat dessa personer. Styrelsen beslutar

även om anställningsvillkoren för cheferna för Group Compliance och Group Risk Control. Ordföranden ansvarar för utvärdering av styrelsens arbete och informerar valberedningen om resultatet av utvärderingen.

5. KREDITKOMMITTÉ

Styrelsen har inrättat en kreditkommitté som beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen delegerat till annan enhet. Ärenden av särskild betydelse liksom krediter till styrelseledamöter och vissa personer i ledande ställning, avgörs dock av hela styrelsen. Representant från den enhet inom banken som kreditärendet gäller är föredragande i kreditkommittén.

6. REVISIONSUTSKOTT

Styrelsens revisionsutskott övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska viktiga redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll. Utskottet övervakar även effektiviteten i bankens och koncernens interna kontroll, interntrevision och riskhantering med avseende på den finansiella

rapporteringen samt de externa revisorernas opartiskhet och självständighet. Utskottet utvärderar revisionsinsatsen och biträder valberedningen i fråga om val av revisor. Utskottet tar även del av rapporter från bankens interna och externa revisorer.

7. RISKUTSKOTT

Styrelsens riskutskott övervakar riskkontroll och riskhantering i Handelsbankenkoncernen. Utskottet bereder beslut i styrelsen om bland annat bankens riskstrategi och risktolerans samt tar del av rapporter från Group Compliance och Group Risk Control.

8. RISKUTSKOTT FÖR DEN AMERIKANSKA VERKSAMHETEN

Styrelsens riskutskott för den amerikanska verksamheten behandlar risker i Handelsbankens samlade verksamhet i Amerika i enlighet med amerikanska regler.

9. ERSÄTTNINGsutskott

Styrelsens ersättningsutskott utvärderar de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor mot bakgrund av gällande marknadsvillkor. Bland utskottets uppgifter ingår också bland annat att bereda styrelsens förslag till årsstämman om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, att följa och utvärdera tillämpningen av dessa riktlinjer liksom att bereda styrelsens beslut om ersättningar och andra anställningsvillkor för de ledande befattningshavarna samt cheferna för Group Compliance, Group Audit och Group Risk Control. Utskottet gör även en oberoende bedömning av Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem.

10. GROUP AUDIT

Group Audit (internrevision) granskar självständigt och oberoende Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. En central uppgift för Group Audit är att bedöma och verifiera processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Chefen för Group Audit utses av styrelsen och rapporterar regelbundet muntligen och skriftligen till revisionsutskottet och lämnar även en årlig sammanfattande rapportering till styrelsen i sin helhet.

11. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktören utses av styrelsen att leda Handelsbankens löpande verksamhet. För verkställande direktören gäller, förutom instruktioner från styrelsen, reglerna i aktiebolagslagen och en rad andra författningar om bankens bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

12. CORPORATE GOVERNANCE

Enheten för bolagsstyrning ser till att beslut som fattas på bolagsstämma och i styrelsen samt förändringar i lagstiftning, regelverk och bolagsstyrningskod omsätts till policydokument från styrelsen i syfte att fastställa övergripande ansvar och befogenheter. Detta förmedlas sedan vidare i organisationen, främst genom riktlinjer och instruktioner från verkställande direktören.

13. GROUP CREDITS

Group Credits ansvarar för utformningen samt upprätthållandet av bankens kreditprocess och för beredning av de större kreditärenden som beslutas av styrelsens kreditkommitté eller styrelsen i sin helhet. Chefen för avdelningen, Handelsbankens Chief Credit Officer, rapporterar till verkställande direktören och är ledamot i styrelsens kreditkommitté. Chief Credit Officer rapporterar även till styrelsen om kreditförluster och risker i kreditportföljen.

14. GROUP FINANCE

Group Finance svarar för styrsystem, rapportering, bokföring, redovisning och skatt. Avdelningen ansvarar även för koncernens likviditet, finansiering, kapital och för koncernens samlade riskhantering avseende finansiella risker, likviditetsrisker och försäkringsrisker. För en utförlig beskrivning av denna riskhantering hänvisas till not K2 på sidorna 84–113. Chefen för Group Finance, Handelsbankens CFO, rapporterar till verkställande direktören samt rapporterar på verkställande direktörens uppdrag fortlöpande till styrelsens revisionsutskott, riskutskott samt om marknadsrisker, likviditet, upplåning och kapital till styrelsen i sin helhet.

15. GROUP LEGAL

Group Legal ansvarar för juridiska frågor i koncernen och tillhandahåller juridisk rådgivning till andra enheter. Avdelningen övervakar utvecklingen avseende regler, lagar, standarder och riktlinjer på Handelsbankens hemmamarknader. Group Legal har också ett ansvar för operativ bolagsstyrning innebärande att avdelningen verkar för att såväl beslut som fattas av verkställande direktören, som förändringar i lagstiftning och myndighetsföreskrifter och myndighetsråd avseende intern styrning, riskhantering och kontroll, omsätts till interna riktlinjer och instruktioner i syfte att fastställa ansvar och befogenheter i banken.

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns att läsa på handelsbanken.se. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2007
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

16. GROUP COMPLIANCE

Compliancefunktionens ansvarsområde är att se till att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. Compliancefunktionen hanterar även myndighetskontakter relaterade till tillsynsärenden. Funktionen ska vara ett stöd till den affärsdrivande verksamheten och bistå vid utformning av interna regler och implementering av regelverk. Compliancefunktionen ska också identifiera och rapportera risker som avser regel efterlevnad samt kontrollera att interna regler efterlevs. En central uppgift är också att informera berörda enheter om regelverk och de risker som kan uppkomma i verksamheten till följd av bristande regel efterlevnad. Complianceansvariga har utsetts för alla affärsområden, regionbanker och de flesta centrala avdelningar samt för alla länder där banken är verksam. Det funktionella ansvaret för compliancefunktionen bärs av enheten Group Compliance. Chefen för Group Compliance, rapporterar regelbundet till verkställande direktören, riskutskottet och styrelsen i frågor om regel efterlevnad.

17. GROUP RISK CONTROL

Group Risk Control ansvarar för att kontrollera och rapportera koncernens alla väsentliga risker på aggregerad nivå. Ansvaret omfattar kredit- och marknadsrisker (ränte-, valuta-, aktiekurs- och råvaruprisrisker), operativa risker, likviditetsrisker, försäkringsrisker och risker förenade med koncernens ersättningssystem. Group Risk Control rapporterar löpande till verkställande direktören och regelbundet till riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen. Chefen för Group Risk Control, Handelsbankens CRO, lämnar även fortlöpande information till CFO. Group Risk Control är direkt underställd verkställande direktören och agerar självständigt och oberoende av den kontrollerade verksamheten. Group Risk Control har det funktionella ansvaret för all riskkontroll i Handelsbankenkoncernen.

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Bolagsstyrning handlar om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler. Bolagsstyrning innefattar också systemen för beslutsfattande och den struktur genom vilken aktieägarna direkt eller indirekt styr banken. Handelsbankens aktieägare utövar bolagsstyrning främst genom att de väljer styrelse. Styrelsen utser och ger instruktioner till verkställande direktören.

Grundläggande för bolagsstyrning i Handelsbanken är dels de dokument som antas av styrelsen, till exempel styrelsens arbetsordning, instruktioner till verkställande direktören och chefen för Group Audit samt kreditinstruktionen jämte policydokument för bankens verksamhet (se även sidorna 55–57), dels de instruktioner och riktlinjer som utfärdas av verkställande direktören. Dessa dokument revideras varje år, men kan vid behov justeras oftare.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningsystem.

En central del i styrningen av Handelsbanken är att hantera de risker som uppkommer i verksamheten. Riskhanteringen behandlas utförligt i ett separat riskavsnitt i årsredovisningen, not K2 på sidorna 84–113, i bankens Pelare 3-rapport och mer kortfattat i denna bolagsstyrningsrapport.

Bankens kultur och långsiktiga mål

Handelsbankens företagsmål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna. Målet syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt.

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Bankens decentraliserade sätt att arbeta innebär i sig en stark tilltro till medarbetarnas vilja och förmåga att ta ansvar. Detta arbetssätt har konsekvent tillämpats under flera årtionden och har lett till bankens mycket starka företagskultur.

Resultatandelssystemet Oktogonen stärker medarbetarnas fokus på lönsamhet och är därigenom ett sätt att stärka en företagskultur präglad av kostnadsmedvetenhet och försiktighet. Avsättningar till Oktogonen sker om Handelsbankens lönsamhet är bättre än genomsnittet för jämförbara banker på bankens hemmamarknader.

Handelsbanken har en långsiktig syn på såväl medarbetare som kunder. Bankens önskemål är att rekrytera unga medarbetare för en långvarig anställning i banken genom att erbjuda utveck-

lingsmöjligheter som gör banken självförsörjande på kompetenta medarbetare och chefer.

Denna långsiktighet gäller även bankens förhållningssätt till sina kunder. Det tar sig bland annat uttryck i ambitionen att alltid ge kunden bästa möjliga råd, utan att snegla på vad som på kort sikt är mest lönsamt för banken. Härigenom bygger banken långvariga relationer med både kunder och medarbetare.

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning

Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning utan avvikelser. Koden finns allmänt tillgänglig på webbplatsen för Kollegiet för svensk bolagsstyrning.

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker

Svenska bankers verksamhet regleras i lag och bankverksamhet får enbart bedrivas efter tillstånd från den svenska Finansinspektionen.

Regelverket för bankrörelse är mycket omfattande och beskrivs inte närmare i denna rapport. En förteckning över de mest centrala reglerna finns på Finansinspektionens webbplats. Handelsbankens huvudprincip är att för verksamhet utanför Sverige tillämpa såväl det svenska regelverket som värdlandets regler om de är strängare eller kräver avvikelser från svenska regler.

Finansinspektionen utövar en omfattande tillsyn över bankens verksamhet i Sverige och i alla länder där banken bedriver verksamhet i filial, det vill säga när den utländska verksamheten utgör en del av den svenska juridiska personen Svenska Handelsbanken AB. Tillsynsmyndigheter i andra länder bedriver en begränsad tillsyn över filialernas verksamhet men har full tillsyn över bankens dotterbolag utanför Sverige. Tillsynsinsatserna samordnas i ett tillsynskollegium för Handelsbanken under den svenska Finansinspektionens ledning.

Den svenska tillsynen bygger förutom på lagar och förordningar även på föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Finansinspektionen kräver en omfattande rapportering av bland annat bankens organisation, beslutsstruktur och interna kontroll.

I Finansinspektionens arbete ingår också att systematiskt besöka olika delar av banken. Syftet är att följa upp hur banken i praktiken lever upp till villkor i lämnade tillstånd och de detaljerade regelverken i övrigt.

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA Aktieägares rättigheter

Handelsbanken hade vid utgången av 2017 fler än 115 000 aktieägare. De har rätt att besluta i bolagets angelägenheter på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) eller extra bolagsstämma.

I Handelsbanken finns aktier i två serier, A och B. Serie A är den helt dominerande serien och svarade vid utgången av 2017 för drygt 98 procent av alla utestående aktier. Aktie av serie A har en röst och aktie av serie B har en tiondels röst. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. Aktie av serie A respektive av serie B ger rätt till samma andel av vinsten.

För att en aktieägare ska kunna få ett ärende behandlat vid årsstämman måste hon eller han komma in med en skriftlig begäran till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När sådan begäran ska vara styrelsen tillhanda framgår före stämman på bankens webbplats.

På årsstämman fattar bankens aktieägare en rad beslut av stor vikt för bankens styrning.

Aktieägarna fattar bland annat beslut om:

- fastställande av resultat- och balansräkning
- vinstdisposition
- ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören avseende det gångna verksamhetsåret
- hur många och vilka som ska sitta i bankens styrelse och vilka som ska vara bankens revisorer
- arvoden till styrelseledamöter och revisorer
- riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Därutöver fattar aktieägarna på en bolagsstämma beslut om eventuell ändring av bankens bolagsordning. Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för banken i vilket bland annat framgår vilken verksamhet banken ska bedriva, gränser för aktiekapitalets storlek, aktieägarnas rätt att delta på bolagsstämma och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämman. Bolagsordningen anger även att antalet styrelseledamöter ska vara lägst åtta och högst 15. De väljs för ett år i taget. Handelsbankens bolagsordning innehåller inga bestämmelser rörande tillsättande och entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.

Information inför bankens bolagsstämmor publiceras på handelsbanken.se/bolagsstämma. Där finns också protokoll från tidigare bolagsstämmor.

Protokollen översätts till engelska och finns tillgängliga på handelsbanken.se/ireng.

Aktieägare med större innehav

Två aktieägare hade vid utgången av 2017 mer än tio procent av rösterna: AB Industrivärden med 10,27 procent och Stiftelsen Oktogonen med 10,24 procent. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Årsstämman 2017

Årsstämman ägde rum den 29 mars 2017.

Totalt 1 533 aktieägare var företrädare på stämman. De representerade närmare 56 procent av alla röster i banken. Vid stämman var samtliga av styrelsens ledamöter närvarande. Vidare deltog valberedningens ordförande Helena Stjernholm, och från de stämموvalda revisionsbolagen huvudansvarig revisor Anders Bäckström från KPMG AB och huvudansvarig revisor Jesper Nilsson från Ernst & Young AB. Ordförande vid stämman var advokat Sven Unger.

På stämman fattade aktieägarna beslut om bland annat följande:

- Utdelning med 5,00 kronor per aktie.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av högst 120 miljoner aktier i banken samt avyttring av aktier.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om emission av konvertibler med villkor för primärkapitalinstrument. Konvertiblerna medför obligatorisk konvertering i vissa fall men ingen konverteringsrätt för innehavarna. Konvertering får som mest ge upphov till 180 miljoner aktier.
- Styrelsen ska bestå av elva ledamöter.
- Omval av nio styrelseledamöter och nyval av två styrelseledamöter, verkställande direktören Anders Bouvin och Jan-Erik Höög, för tiden till nästa årsstämma.
- Val av Pär Boman till ordförande i styrelsen.
- Arvoden ska utgå till styrelsens ledamöter med 3 150 000 kronor till styrelsens ordförande, 900 000 kronor till vice ordföranden och till övriga ledamöter 640 000 kronor. Ersättning för utskottsarbete ska utgå till varje ledamot i kreditkommittén med 375 000 kronor, i ersättningsutskottet med 130 000 kronor, i riskutskottet med 375 000 kronor, i riskutskottet för den amerikanska verksamheten med 250 000 kronor och i revisionsutskottet med 375 000 kronor. För revisionsutskottet beslutades att arvodet till utskottets ordförande ska vara 450 000

kronor. Styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken ska inte erhålla något arvode.

- Till revisorer valdes Ernst & Young AB (omval) och PricewaterhouseCoopers AB (nyval) för tiden intill slutet av den årsstämma som ska hållas 2018.

Vidare beslutade aktieägarna på stämman att fastställa de riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare som styrelsen föreslagit, nämligen följande:

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner.
- Banken kan, efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad.
- Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmånerna är premiebaserade och kan utgå utöver kollektivavtalad pensionsplan.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frånga de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Riktlinjerna påverkar inte sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana centralstyrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Revisorer

Jesper Nilsson har varit auktoriserad revisor sedan 2007 och är huvudansvarig revisor för Ernst & Young AB i Handelsbanken och ordförande i Handelsbankens revisorskollegium. Han är även revisor i bland annat Intrum, Creades och Alecta. Jesper Nilsson är född 1964.

Johan Rippe har varit auktoriserad revisor sedan 1999 och är huvudansvarig revisor för PricewaterhouseCoopers AB i Handelsbanken. Han är även revisor i bland annat Stena, Getinge och Lundin Petroleum och därtill vVD i PricewaterhouseCoopers AB och styrelseledamot i FAR. Johan Rippe är född 1968.

VALBEREDNING

På årsstämman 2010 beslutade aktieägarna att fastställa en instruktion för hur valberedningen ska utses. Enligt beslutet ska instruktionen gälla till dess den ändras av en senare årsstämma. Av instruktionen framgår bland annat att valberedningen ska bestå av fem ledamöter: styrelsens ordförande och en representant för var och en av de fyra största ägarna i banken per den 31 augusti året före det år årsstämma hålls.

I valberedningen ska det dock inte ingå någon representant för företag som utgör en betydande konkurrent inom något av bankens huvudområden. Det är styrelseordförandens uppgift att kontakta de största ägarna för att dessa ska utse varsin representant att jämte ordföranden utgöra valberedning. 2018 års valberedning presenteras i tabellen nedan.

Representant	Ägare	Röstandel i % per den 31 aug 2017
Helena Stjernholm, ordförande	Industrivärden	10,2
Christian Dahl	Stiftelsen Oktogonen	10,2
Mats Guldbrand	Ägargruppen Lundberg	3,1
Bo Selling	Alecta	2,2
Pär Boman, styrelseordförande		

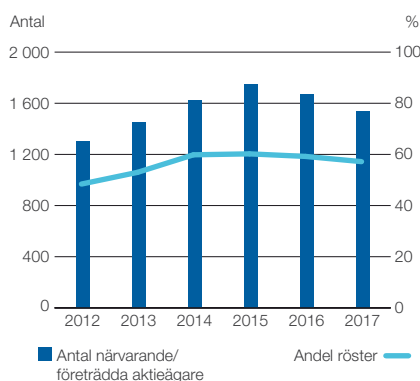
Uppgifter om valberedningens sammansättning har funnits tillgängliga på bankens webbplats sedan den 14 september 2017.

Valberedningens uppgift är att inför årsstämman den 21 mars 2018 lämna förslag på val av ordförande under årsstämman, förslag på ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, styrelsearvode till ordföranden och övriga ledamöter samt ersättning för utskottsarbete. Vidare har Handelsbankens styrelse beslutat att förslag avseende val av och arvode till revisorer ska lämnas av valberedningen.

Rekryterings- och mångfaldsarbete

Valberedningen beaktar i sitt arbete frågor om mångfald, inklusive könsfördelning, i styrelsen. Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvarvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 45 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte uppgår till 36 procent. Till grund för sitt förslag till årsstämman lägger valberedningen även den utvärdering av styrelsen som styrelsens ordförande ombesörjer.

Närvaro på årsstämman 2012–2017

STYRELSE

Sedan aktieägarna på årsstämman 2017 utsett Pär Boman till styrelsens ordförande, utsågs Fredrik Lundberg till vice ordförande på det konstituerande styrelsesammanträdet i anslutning till årsstämman. Styrelsen utsåg samtidigt ledamöter i kreditkommittén, revisionsutskottet, riskutskottet, ersättningsutskottet och riskutskottet för den amerikanska verksamheten. Uppgifter om styrelsen lämnas på sidorna 60–61.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen består av elva ledamöter. Vid styrelseval föreslår valberedningen ledamöterna. I valberedningen ingår Stiftelsen Oktogonen som också föreslår två av ledamöterna i valberedningens förslag.

Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet och flera av ledamöterna är eller har varit verkställande direktörer i större företag och flertalet innehar uppdrag som ledamöter i styrelser för större företag. Se även sidorna 60–61. Flera ledamöter har arbetat i bankens styrelse under lång tid och är väl förtrogna med bankens verksamheter. Valberedningens förslag, inklusive de motiv valberedningen lämnat, från tidigare årsstämmor finns tillgängliga på handelsbanken.se/bolagsstamma.

Styrelseledamöternas oberoende

Svensk kod för bolagsstyrning innehåller bestämmelser om att majoriteten av de bolagsstämvalda ledamöterna ska vara oberoende i förhållande till banken och bankledningen samt att minst två av de oberoende ledamöterna ska vara oberoende även i förhållande till aktieägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktier eller röster i banken. Styrelsens sammansättning uppfyller kraven på oberoende enligt koden.

Styrelsearbetets grunder

De grundläggande bestämmelserna om uppgiftsfördelningen mellan styrelse, styrelsens utskott, ordförande, verkställande direktör och Group Audit kommer till uttryck i styrelsens arbetsordning samt i styrelsens instruktioner till verkställande direktören och till chefen för Group Audit.

Styrelseordförande

Av styrelsens arbetsordning framgår bland annat att ordföranden ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. I detta ligger att organisera och leda styrelsens arbete samt skapa bästa möjliga förutsättningar för dess arbete. Dessutom ska ordföranden se till att styrelsens ledamöter löpande uppdaterar och fördjupar sina

kunskaper om bankens verksamhet och att nya ledamöter får lämplig introduktion och utbildning. Ordföranden ska stå till förfogande som rådgivare och diskussionspartner till verkställande direktören, men också bereda styrelsens utvärdering av verkställande direktörens arbete.

Till ordförandens uppgifter hör också att vara ordförande i kreditkommittén, ersättningsutskottet, riskutskottet och riskutskottet för den amerikanska verksamheten samt att vara ledamot i revisionsutskottet. Därutöver är det ordförandens uppgift att se till att styrelsens arbete utvärderas varje år. Styrelseutvärderingen har 2017 skett genom en enkät och genom samtal mellan ordföranden och varje ledamot. Ordföranden har informerat styrelsen om utfallet av utvärderingen och har lett en diskussion i styrelsen om detsamma. Han har även informerat valberedningen om styrelseutvärderingen.

Ordföranden ansvarar för kontakterna med de större ägarna i ägarfrågor och har som ordförande i bankens pensionsstiftelse, pensionskassa samt personalstiftelse även ett övergripande ansvar för de ägarfrågor som är förknippade med aktieinnehaven i dessa.

I styrelsen förekommer i övrigt ingen annan arbetsfördelning än som följer av arbetet i styrelsens utskott.

Styrelsens arbete 2017

Styrelsen har under året haft nio sammanträden inklusive ett längre strategimöte.

Bilden på sidan 53 visar en översikt av styrelsens arbete 2017 avseende återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten. Därutöver rapporteras vad som förekommit på utskottens sammanträden på det styrelsesammanträde som följer närmast efter respektive utskottssammanträde.

Utskotts- och kommittéarbete

Kreditkommittén

Kreditkommittén hade åtta ledamöter; styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i kommittén), vice ordföranden (Fredrik Lundberg), ordföranden i revisionsutskottet (Bente Rathe), verkställande direktören (Anders Bouvin), chefen för Group Credits (Per Beckman) samt tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Lise Kaae).

Kreditkommittén sammanträder i regel en gång i månaden för beslut i kreditärenden över viss limitnivå och som inte på grund av ärendets betydelse eller lagkrav ska avgöras av styrelsen i sin helhet. Chefer för regionbankerna och chefen för Handelsbanken International har under 2017 föredragit i kreditkommittén ärenden från de egna enheterna och deltagit som åhörare till övriga ärenden, i syfte att få en god bild av styrelsens syn på risk. Kreditärenden som

beslutas av styrelsen i sin helhet föredras av chefen för Group Credits. Kreditinstruktionen medger att verkställande direktören och chefen för Group Credits fattar beslut i kreditärenden mellan kreditkommitténs sammanträden om dröjsmål med beslut skulle innebära olägenhet för banken eller kredittagaren.

Kreditkommittén har under 2017 haft 13 sammanträden.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare. Bente Rathe har av utskottet utsetts till dess ordförande.

Revisionsutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- övervaka den finansiella rapporteringen samt effektiviteten i bankens interna kontroll, internrevision och riskhantering med avseende på finansiell rapportering
- lämna rekommendationer och förslag avseende den finansiella rapporteringen
- bereda styrelsens beslut om en revisionsplan för Group Audits arbete och beakta rapporter från Group Audit
- ha regelbunden kontakt med externrevisorerna som rapporterar till utskottet om viktiga omständigheter som framkommit vid den lagstadgade revisionen, särskilt om brister i den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen
- hålla sig informerad om Revisorsinspektionens kvalitetskontroll
- lämna en rekommendation om val av revisorer.

Alla delårsrapporter och bokslutskommunikéer går igenom av revisionsutskottet. Föredragande är verkställande direktören, CFO, chefen för Group Audit samt huvudsansvariga från de revisionsbolag årsstämman utsett till revisorer.

Revisionsutskottet har under 2017 haft fem sammanträden.

Riskutskottet

Riskutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Riskutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- ta del av rapporter från cheferna för Group Risk Control och Group Compliance
- bereda styrelsens beslut om fastställande av den interna kapitalutvärderingen

- ta del av validering och utvärdering av det interna riskklassificeringssystemet
- bereda styrelsens beslut om risktolerans och riskstrategi
- ta del av utvärdering av de riskberäkningsmetoder som används för limitering av finansiella risker, beräkning av kapitalkrav och beräkning av ekonomiskt kapital
- bereda styrelsens beslut om fastställande av Handelsbankens återhämtningsplan
- ta del av föredragning av Group Risk Controls kvartalsrapporter
- ta del av föredragning av Group Compliances halvårs- respektive helårsrapport.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, och chefen för Group Compliance föredrar själva sina rapporter för riskutskottet. Utskottets ledamöter har även möjlighet att ställa frågor till CRO och chefen för Group Compliance utan närvaro av representanter från bankledningen. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör, CFO samt chefen för Group Credits.

Riskutskottet har under 2017 haft fem sammanträden.

Riskutskottet för den amerikanska verksamheten

Riskutskottet för den amerikanska verksamheten bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och styrelseledamoten Jon Fredrik Baksaas som utsetts

av styrelsen. Minst en ledamot i utskottet ska ha erfarenhet av att identifiera, bedöma och hantera riskexponeringar i stora och komplexa företag.

Arbetsuppgifterna för riskutskottet för den amerikanska verksamheten omfattar bland annat följande:

- ta del av information från den amerikanska risk- och compliancekommittén beträffande riskprofilen och alla väsentliga risker för den samlade amerikanska verksamheten
- ta del av information från den amerikanska risk- och compliancekommittén beträffande riskhanteringsramverket för den samlade amerikanska verksamheten och huruvida det efterlevs.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, är föredragande för riskutskottet för den amerikanska verksamheten. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör (eller den person till vilken uppgiften delegeras) och chefen för Handelsbankens filial i Förenta staterna.

Riskutskottet för den amerikanska verksamheten har under 2017 haft två sammanträden.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Ole Johansson och Bente Rathe), vilka är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Bland ersättningsutskottets uppgifter ingår att göra en oberoende bedömning av bankens ersättningspolicy och ersättningssystem. Vidare bereder ersättningsutskottet bland annat ersättningsärenden som ska beslutas av styrelsen och årsstämman. Sedan aktieägarna på årsstämman beslutat om riktlinjer för ersättningsvillkor till ledande befattningshavare, beslutar styrelsen om ersättning till dessa och cheferna för kontrollfunktioner som utgörs av Group Audit, Group Risk Control samt Group Compliance. Ersättningsutskottet utvärderar årligen riktlinjerna samt ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i Handelsbanken i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning. Ett uttalande om detta från utskottet publiceras på handelsbanken.se innan årsstämman.

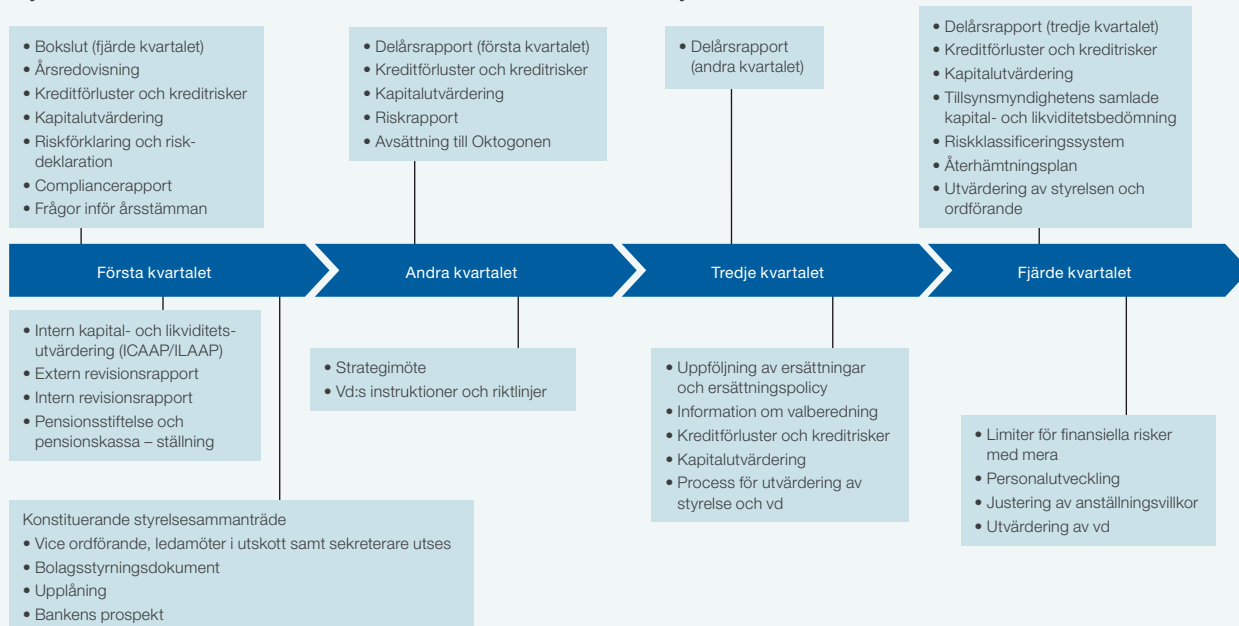
Ersättningsutskottet har under 2017 haft nio sammanträden.

BANKENS LEDNING

Verkställande direktör

Verkställande direktören Anders Bouvin är född 1958, är filosofie kandidat i ekonomi och nationalekonomi och därtill hedersdoktor vid London Institute of Banking & Finance. Han har arbetat i Handelsbanken sedan 1985. År 2002 inträdde Anders Bouvin i det som då benämndes koncernledningen som vice verkställande direktör och chef för Handelsbanken Danmark. Därefter har Anders Bouvin varit chef för regionbanken Norra Storbritannien och Handelsbanken UK. Anders Bouvin har inga väsentliga uppdrag

Styrelsens arbete 2017¹ – återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten²

¹ Utskottens arbeten är ej redovisade i bilden.

² Vid samtliga sammanträden behandlas utnyttjande av marknadsrisklimiter, likviditet och upplåning samt affärsläget.

utanför Handelsbanken förutom som vice ordförande i Svenska Bankföreningen. Eget och närståendes innehav av aktier i banken uppgår till 5 000 aktier samt 45 808 aktier indirekt via resultatandelssystemet Oktogonen. Därutöver har Anders Bouvin ett innehav av konvertibler i Handelsbanken, utgivna på marknadsmässiga villkor till bankens anställda 2014. Innehavet i 2014 års konvertibel uppgår till 5 869 254 kronor som med en konverteringskurs om 109,92 kronor motsvarar 53 395 aktier. Varken verkställande direktören eller hans närstående har några väsentliga aktieinnehav eller andra delägarskap i bolag som banken har betydande affärsförbindelser med.

Verksamhetsstruktur

Handelsbanken arbetar sedan lång tid med en decentraliserad modell, där så gott som alla viktiga affärsbeslut fattas på de lokala bankkontoren, nära kunden. Verksamheten bedrivs i stor utsträckning i moderbolaget, men även i dotterbolag.

Kontorsrörelsen

Kontorsrörelsen är geografiskt organiserad i regionbanker; fem i Sverige, fem i Storbritannien och en i respektive Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Tillsammans utgör dessa länder bankens hemmamarknader. Varje regionbank leds av en chef. Regionbankerna i Storbritannien samordnas under chefen för Storbritannien (Handelsbanken UK). I Sverige har affärsstödjande funktioner samlats centralt under en stabschef.

I Danmark, Finland, Norge och Nederländerna är chefen för respektive regionbank även landschef. Dessa, jämte chefen för Storbritannien och landscheferna inom den internationella verksamheten utanför hemmamarknaderna, ansvarar gentemot myndigheterna i respektive land för all verksamhet banken och dess dotterbolag bedriver i landet.

Affärsområden

I Handelsbanken finns fem affärsområden. Tre affärsområden ingår i segmentet Handelsbanken Capital Markets; Pension & Life, Markets & Asset Management och Handelsbanken International. Dessa tre affärsområdens gemensamma funktioner, bland annat operations (back-office), IT-utveckling, ekonomi, personal, kommunikation, riskkontroll och compliance, samordnas under en gemensam chef. Övriga affärsområden är Stadshypotek och Handel & E-tjänster. Varje affärsområde har ett koncernövergripande ansvar för sina produkter och tjänster.

I affärsområdet Pension & Life ingår bankens samlade pensionerbjudande samt dotterbolaget Handelsbanken Liv. I affärsområdet Markets & Asset Management ingår handel med finan-

siella instrument, corporate finance och kapitalförvaltning med dotterbolagen Handelsbanken Fonder och Xact Kapitalförvaltning. I affärsområdet Handelsbanken International ingår all internationell verksamhet som banken bedriver utanför hemmamarknaderna. För varje land utanför hemmamarknaderna i vilket Handelsbanken bedriver verksamhet finns en landschef som rapporterar till chefen för Handelsbanken International.

Affärsområdet Stadshypotek utgörs av dotterbolaget Stadshypotek AB i vilket bolån och annan fastighetsfinansiering bedrivs. I affärsområdet Handel & E-tjänster utvecklas tjänster för e-handel och traditionell handel under eget varumärke. I affärsområdet ingår det helägda dotterbolaget Ecster AB.

Beslutsfattande

Ansvar och befogenheter i Handelsbanken har i stor utsträckning tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer. Dock förekommer kollektiva beslut i sådana kreditbeslut som fattas i kreditkommittéer och regionbanksstyrelser. Vid sådana beslut krävs dessutom enighet hos ledamöterna.

Befattningshavare med ansvar för vissa affärsområden eller funktioner samt landschefer benämns i Handelsbanken Executive Directors. Dessa personer utgör gruppen ledande befattningshavare enligt aktiebolagslagens definition. Gruppen omfattas också av begreppet verkställande ledning enligt Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2011:1. För dessa personer tillämpas de av årsstämman beslutade ersättningsriktlinjerna. Ytterligare uppgifter om Executive Directors finns på sidan 62.

För samråd och information sammanträffar verkställande direktören regelbundet med företrädare för affärsdrivande enheter, stabsenheter och kontrollfunktioner. Gruppen benämns Senior Management. Se sidorna 62–63.

RAMVERK FÖR KONTROLL

Risk Forum

I Handelsbanken finns Risk Forum med syfte att diskutera bankens övergripande risksituation inför styrelsens sammanträden, samt för att säkerställa att tillräckliga riskbedömningar görs inför samtliga beslut av väsentlig karaktär. I Risk Forum ingår förutom verkställande direktören bland annat CFO och cheferna för Group Risk Control, Group Compliance och Group Legal.

Verksamhetens interna kontroll

Ansvar för intern kontroll har delegerats från verkställande direktören till chefer som är direkt underställda verkställande direktören, vilka ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive enheter. Dessa chefer har i sin tur

delegerat ansvaret för internkontrollen till chefer som är underställda dem. Ansvar för innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner ska följas upp regelbundet. Ansvar för den interna kontrollen och regel efterlevnaden är således en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken.

Group Audit

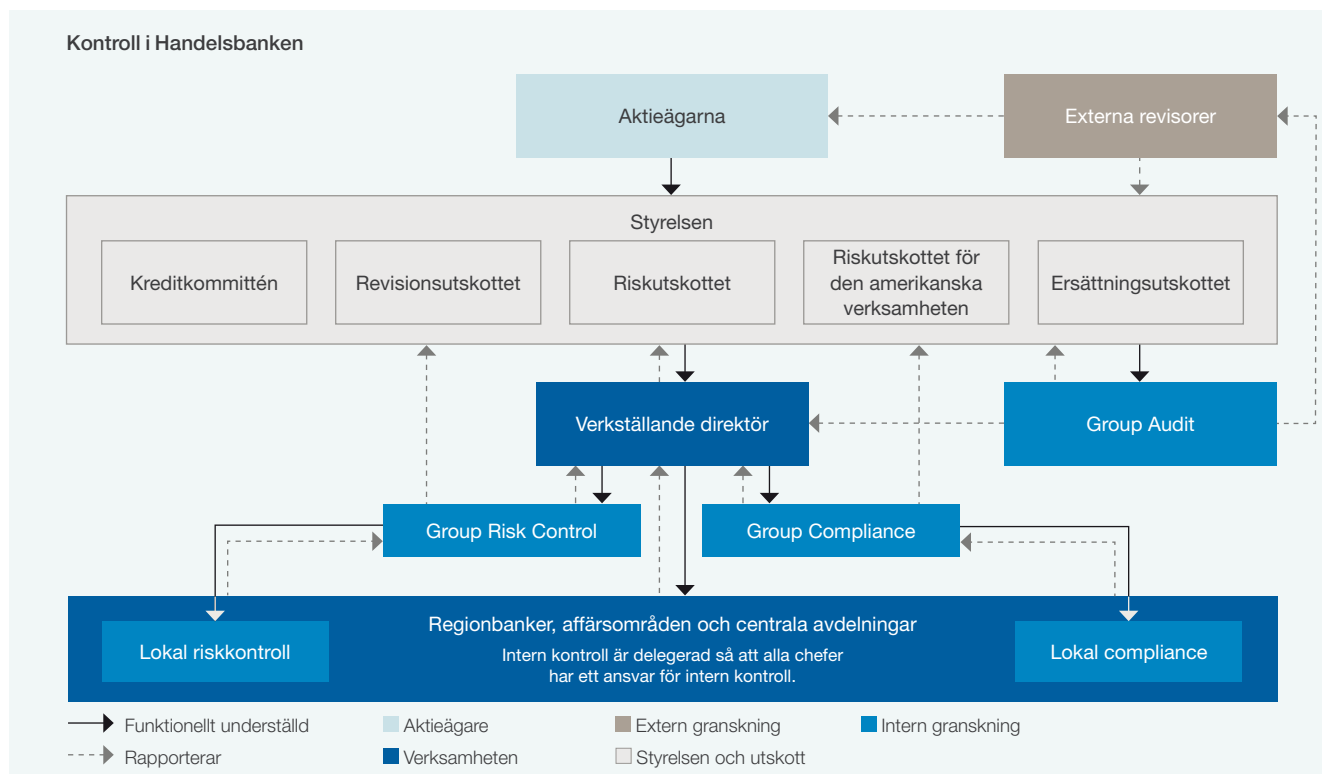
Långt innan externa krav på internrevision infördes har banken haft en från linjeorganisationen fristående internrevisionsfunktion. Organisationen har centralt och regionalt placerade internrevisorer. De regionala internrevisionsavdelningarna ingår i Group Audit som utgör en sammanhållen internrevisionsfunktion. Group Audit består av cirka 100 medarbetare. Chefen för Group Audit utses av och rapporterar till styrelsen. Group Audit är således styrelsens kontrollorgan. Den valda organisationen och den långa traditionen gör att Group Audit har den auktoritet och den integritet som fordras för att de av årsstämman valda revisorerna ska kunna förlita sig på åtgärder och uppgifter från Group Audit.

Group Audit har i uppdrag att självständigt och oberoende granska Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. I granskningen ingår att utvärdera och verifiera bankens processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Uppdraget grundas på en av styrelsen fastställd policy och utförs utifrån en riskbaserad metodik i enlighet med internationellt accepterade normer utgivna av IIA (Institute of Internal Auditors). Planerade revisionsuppgifter dokumenteras varje år i en revisionsplan som fastställs av styrelsen. Slutsatsen av Group Audits granskning, de åtgärder som ska vidtas och statusen avseende dessa, avrapporteras regelbundet till revisionsutskottet och varje år till styrelsen i sin helhet. Chefen för Group Audit är också kontaktperson för Handelsbankens särskilda system för visselblåsare (whistleblowing).

Group Audit är regelbundet föremål för oberoende extern kvalitetsutvärdering. Därutöver gör bankens externa revisorer årligen en kvalitetsutvärdering av Group Audits arbete.

Group Compliance

Regelefterlevnad är ett ansvar för alla i koncernen. Inrättandet av compliancefunktioner centralt, för regionbanker, affärsområden och centrala avdelningar samt för varje land där banken är verksam, fritar inte någon medarbetare från ansvaret att följa de externa och interna regler som gäller för verksamheten. Compliancefunktionen ska följa upp och kontrollera att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och god standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. Regelverken är ofta

komplexa och den enskilda medarbetarens erfarenhet kan ibland vara begränsad. Därför är möjligheten till stödjande vägledning från compliance väsentlig, och compliance ska i sin stödjande roll ge råd och stöd till ansvariga för verksamheten, biträda vid utformningen av interna regler och implementering av regelverk samt informera om nya och ändrade regler för verksamheten.

Group Compliance är en självständig enhet med det funktionella ansvaret för compliance-frågor i koncernen. Verkställande direktören utser chefen för Group Compliance. Chefen för Group Compliance rapporterar till verkställande direktören om regelefterlevnaden i koncernen varje kvartal. Två gånger om året rapporterar chefen för Group Compliance direkt till styrelsens riskutskott om regelefterlevnaden i koncernen och en gång om året till styrelsen i sin helhet. Dessutom rapporteras väsentliga iakttagelser löpande till verkställande direktören.

Group Risk Control

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för att riskerna hanteras. Det finns en lokal riskkontroll i varje regionbank och inom de olika affärsområdena, som bland annat kontrollerar att riskerna ligger inom limit och är korrekt värderade. Den lokala riskkontrollen gör riskanalyser och kontrollerar att affärer inte utförs på ett sätt som medför oönskade risker. Den lokala riskkontrollen rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

Group Risk Control identifierar, mäter, analyserar och rapporterar koncernens alla väsentliga risker. Här ingår att övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och bedöma ända-

målsenligheten och effektiviteten hos Handelsbankens ramverk för riskhantering. Group Risk Control övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens riskstrategi och risktolerans. Group Risk Control tillsammans med lokala riskkontroller ansvarar även för kontroll av att finansiella instrument värderas korrekt. I ansvaret ligger även att se till att ledningen har tillförlitliga underlag om riskerna för att agera vid kritiska situationer. Group Risk Control har ett funktionellt ansvar för riskkontroll i Handelsbanken.

Chefen för Group Risk Control rapporterar direkt till verkställande direktören. Information lämnas även löpande till CFO. Chefen för Group Risk Control rapporterar regelbundet till styrelsens riskutskott och ersättningsutskott samt en gång årligen till styrelsen i sin helhet. Styrelsen informeras regelbundet om väsentliga risker i banken. Group Risk Control har också hand om bankens omfattande riskrapportering till tillsynsmyndigheter.

En mer utförlig beskrivning av bankens riskhantering och kontroll framgår i not K2 på sidorna 84–113 samt i bankens Pelare 3-rapport.

POLICYDOKUMENT

Nedan sammanfattas i korthet de policydokument som styrelsen i Handelsbanken beslutat om och som är ikraft vid utgivningen av denna årsredovisning.

Kreditpolicy

Kredit får endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. Krediter ska normalt vara betryggande säkerställda. Handelsbanken strävar efter att dess historiskt låga kreditförlustnivå jämfört med

andra banker ska bestå och därmed bidra till bankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god ställning.

Policy för oberoende riskkontroll

Handelsbanken ska ha en riskkontroll som är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontroll ska utövas beträffande alla väsentliga risker i Handelsbanken. Riskkontrollen ska dels kontrollera att alla större risker som koncernen exponeras för, eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hanteras av berörda funktioner, dels övervaka och kontrollera koncernens riskhantering. Riskkontrollen ska även kontrollera att varje affärsenhet övervakar samtliga för affärsenheten väsentliga risker på ett effektivt sätt. Riskkontrollen är organiserad i dels central riskkontroll, dels lokal riskkontroll. Den centrala riskkontrollen, benämnd Group Risk Control, är direkt underställd verkställande direktören.

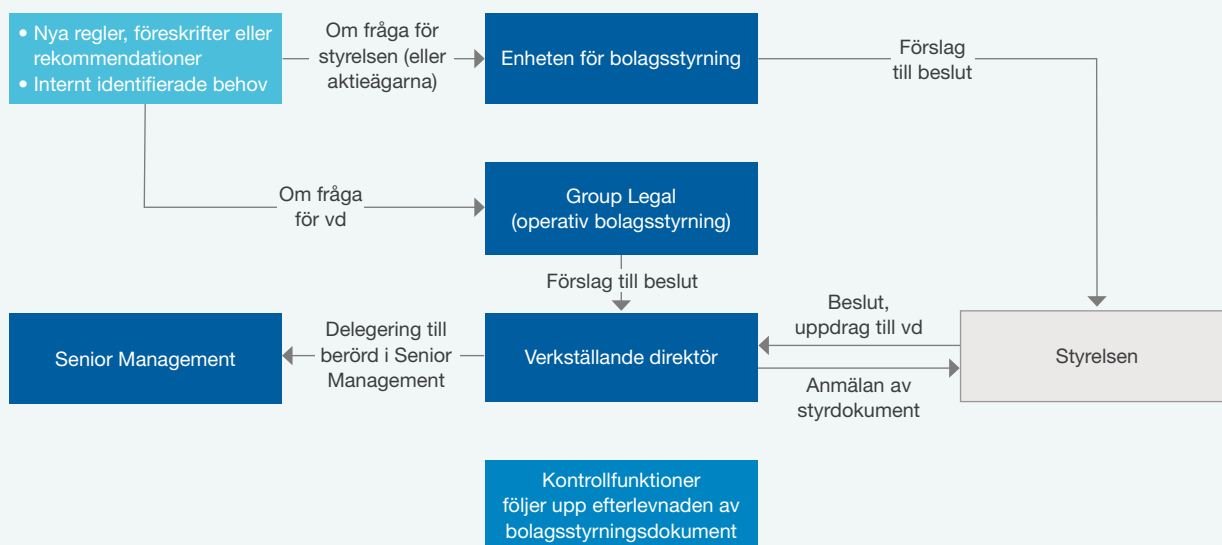
Policy för operativa risker

Handelsbankens tolerans för operativa risker är låg. Operativa risker avser bland annat handläggningsfel, fel i interna processer, felaktiga system eller externa händelser. Operativa risker ska hanteras så att operativa förluster förblir små i jämförelse med tidigare inträffade förluster. Ansvaret för operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret i hela koncernen.

Kapitalpolicy

Syftet med kapitalpolicy är att säkerställa att koncernens kapitalförsörjning är betryggande. Koncernen ska vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla av styrelsen fastställda mål och av tillsynsmyndigheter

Tillkomst och uppföljning av bolagsstyringsdokument – en översikt

Bilden visar en översikt över processen för att ta fram och följa upp bolagsstyringsdokument. Det kan vara extern påverkan, bland annat nya regelverk eller interna behov, som leder till att en policy eller riktlinje behöver tas fram eller förändras. När det gäller policyer från styrelsen tar enheten för bolagsstyrning fram ett förslag till styrelsen som antar policyn. Vad gäller riktlinjer från verkställande direktören ansvarar Group Legal för att ta fram förslag som lämnas till verkställande direktören för beslut. Verkställande direktören ser till att policyer och riktlinjer implementeras och kan delegera den uppgiften till berörd i Senior Management. Bankens kontrollfunktioner har till uppgift att följa upp att dessa dokument efterlevs i organisationen.

fastställda kapitalkrav även i situationer av finansiell stress (se även not K2 på sidorna 84–113). Handelsbankens kapitalposition ska också stödja en fortsatt hög rating hos de viktigaste ratinginstituten.

Finanspolicy

Koncernens finansiering och likviditetshandling ska säkerställa att Handelsbanken kan infria sina betalningsförpliktelser på kort och lång sikt. Koncernens upplåning ska vara väl diversifierad avseende marknad, valuta och löptid. Handelsbanken ska under stressade förhållanden ha en tillräcklig likviditetsreserv för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse utan nyupplåning på de finansiella marknaderna.

Policy för finansiella risker

Med finansiella risker avses marknadsrisker och likviditetsrisker. Marknadsriskerna delas i sin tur in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker. Finansiella risker ska endast förekomma som ett naturligt led i kundaffärer, i samband med Handelsbankens finansiering och likviditetshandling och i dess roll som market maker. Styrelsen fastställer genom policyn övergripande mätmetoder för finansiella risker.

Informationspolicy

Handelsbankens information ska vara korrekt, saklig och lättbegriplig. Den ska präglas av respekt för mottagaren och lämnas i rätt tid och på rätt sätt. Informationen ska bidra till att stärka

Handelsbankens varumärke och förtroende hos kunder, kapitalmarknaden och samhället i övrigt. Den information som lämnas till kapitalmarknaden ska vara korrekt, relevant, tydlig, aktuell och tillförlitlig samt i övrigt i enlighet med börsens regler. Offentliggörande av information ska ske så snart som möjligt och samtidigt till börsen, investerare, analytiker, nyhetsbyråer och övriga medier. Vid presskonferenser och dylikt ska normalt media och analytiker delta samtidigt.

Policy för hållbarhet

Policyn fastställer inriktningen för Handelsbankens hållbarhetsarbete med avseende på Handelsbankens förhållningssätt i väsentliga frågor som gäller relationen till kunder, koncernens agerande som arbetsgivare och samhällsaktör samt förhållandet till ägare och investerare. Handelsbanken ska integrera finansiell, social och miljömässig hållbarhet i hela sin affärsverksamhet.

Handelsbankens framgångar är beroende av kunders, anställdas, ägares, myndigheters och andra intressenters förtroende för att koncernen agerar på ett ansvarsfullt sätt. För att detta förtroende ska upprätthållas är öppenhet kring koncernens hållbarhetsarbete en förutsättning.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för etik

Anställda i Handelsbanken ska uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls. All verksamhet i koncernen ska präglas av hög

etisk standard. Ekonomisk rådgivning ska utgå från kundens behov. Intressekonflikter ska identifieras och handläggas på ett för berörda parter rimligt sätt. Vid tvekan om vad som är etiskt godtagbart ska frågan diskuteras med närmaste chef. Diskriminering på grund av exempelvis kön eller religion får inte förekomma. Policyn för etik beskriver också hur anställda som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden ska förfara, exempelvis med hjälp av Handelsbankens visseblåsarsystem (whistleblowing).

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för hantering av intressekonflikter

Intressekonflikter är en naturlig del i en affärsdrivande verksamhet vilket innebär att denna typ av konflikter kan uppkomma inom koncernens verksamhetsområden. Det åligger varje enhetschef att löpande i sin verksamhet identifiera potentiella intressekonflikter. Identifieras en intressekonflikt ska i första hand tillses att kundens intressen inte påverkas negativt. Är det inte möjligt ska kunden informeras om intressekonflikten.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy mot korruption

Genom policyn fastslås vikten av att förebygga och aldrig acceptera korruption, samt att alltid agera vid misstanke om korruption.

Anställda i koncernen ska i all sin verksamhet i koncernen och vid utförande av andra uppdrag

uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls och därför inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för ersättning, pension och lämplighetsbedömning

Den totala ersättningen ska bidra till Handelsbankenkoncernens företagsmål genom att attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare, samt att säkerställa god chefsförsörjning. Handelsbanken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och därför ska tillämpas som huvudregel medan rörlig ersättning ska tillämpas med stor försiktighet. Den totala utbetalda rörliga ersättningen under ett år får inte överstiga 0,4 procent av kärnpriärkapitalet.

Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt. Lön fastställs lokalt i enlighet med Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och baseras på i förväg uppställda lönegrundande faktorer. Policyn har inte någon inverkan på de rättigheter och skyldigheter som arbetsmarknadens parter har överenskommit genom kollektivavtal.

Chefen för Group HR ansvarar för tillämpningen av koncernens ersättningsystem. Kontrollfunktionerna och deras lokala enheter ska identifiera, övervaka, analysera och rapportera väsentliga risker eller brister med ersättningsystemet.

Pension är en del av den totala ersättningen till koncernens medarbetare. Den totala ersättningen ska vara marknadsanpassad. Pensionsvillkoren i de länder där koncernen bedriver verksamhet ska vara konkurrenskraftiga samt anpassade efter lagstiftning och regelverk i enlighet med de förutsättningar som gäller för respektive land.

En mer utförlig beskrivning av ersättningsprinciper i Handelsbanken finns på denna sida och detaljerade upplysningar om ersättningar i not K8 på sidorna 116–119.

Lämplighetsbedömningar vid val av styrelseledamöter till bankens dotterbolag utförs av ansvarig personalfunktion. Group HR utför lämplighetsbedömning inför beslut om tillsättning av medlemmar i Senior Management och chef för Group Audit.

Policy för den interna revisionsverksamheten

Group Audit ska utvärdera koncernens effektivitet och ändamålsenlighet avseende processer för riskhantering, intern styrning och kontroll. Revisionen ska självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet, redovisning och styrningsprocess, att väsentliga risker iden-

tifieras och hanteras tillfredsställande och att väsentlig finansiell information är tillförlitlig, korrekt och lämnas i tid med mera. Group Audit är direkt underställd styrelsen och rapporterar till styrelsen och dess revisionsutskott samt till verkställande direktören.

Policy för hantering och rapportering av händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse ska rapporteras till Finansinspektionen. Här avses händelser som kan äventyra moderbolagets eller dotterbolags stabilitet eller skyddet för kunders tillgångar.

Policy för bankens utnyttjande av externrevisorernas tjänster

Anlitande av bankens valda revisorer för andra tjänster än revision ska undvikas när så kan ske utan olägenhet. Beslut om detta fattas av chefen för Group Audit eller, vid mer omfattande arbete, av styrelsens revisionsutskott. Denna policy beslutas av styrelsens revisionsutskott på uppdrag av styrelsen.

Policy för compliance (regelefterlevnad)

Compliance (regelefterlevnad) innebär efterlevnad av lagar, förordningar, myndigheters föreskrifter och interna regler samt god sed eller god standard. Handelsbanken har låg tolerans för compliancerisker. Compliancefunktionen ska med ett riskbaserat arbetssätt såväl stödja som kontrollera regelefterlevnad och även analysera brister och risker avseende regelefterlevnad. Group Compliance är direkt underställd verkställande direktören och rapporterar till denne samt till styrelsen och dess riskutskott. Compliancefunktionen ska vara oberoende i förhållande till de funktioner som kontrolleras.

Policy för klagomålshantering

Kundansvarigt kontor ansvarar för att ta emot och hantera kundklagomål. Klagomål ska handläggas skyndsamt, seriöst och i dialog med kunden, med beaktande av gällande regler för det som klagomålet gäller.

Policy för anställdas värdepappers- och valutaaffärer

Policyn som omfattar samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen, både fast och tillfälligt anställda, närstående samt uppdragstagare, har till syfte att förhindra att någon som omfattas av policyn gör egna värdepappersaffärer som innebär marknadsmissbruk eller missbruk av eller otillbörligt röjande av konfidentiell information enligt de regler som gäller för Handelsbanken och anställda enligt gällande lagstiftning, myndighetsföreskrifter och frivilliga överenskommelser.

Redovisningspolicy

Policyn tillämpas på Handelsbankens redovisningsfunktion. Koncernredovisningen upprättas i enlighet med IFRS, såsom de har antagits av EU, med de tillägg som följer av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Moderbolagets årsredovisning upprättas i enlighet med ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utländska verksamheter ska utöver att följa koncernens regler även upprätta bokföring i enlighet med det regelverk som är tillämpligt i det land där de är bokföringsskyldiga.

Policy om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt iakttagande av internationella sanktioner

Policyn är baserad på lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt lagen om vissa internationella sanktioner. Handelsbanken ska inte medverka i affärer som misstänks ha en koppling till brottslig verksamhet eller som de anställda inte förstår innebörden av. Handelsbankens arbetssätt utgår från kännedom om kunden och förståelse för kundens verksamhet. Kundkännedom ska uppnås och vidmakthållas så länge kundförhållandet består. Handelsbanken ska bevaka och följa beslut och sanktioner enligt lagen om vissa internationella sanktioner.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN

Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Handelsbanken har generellt en låg risktolerans och anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och därför ska tillämpas som huvudregel. Till bankens ledande befattningshavare och till medarbetare som fattar beslut om krediter eller limiter, eller arbetar inom bankens kontrollfunktioner, ges endast fast ersättning. Detta gäller även för medarbetare som bedöms ha en väsentlig inverkan på bankens riskprofil, i banken benämnda som risktagare.

Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och i mycket begränsad omfattning, och erbjuds endast till medarbetare inom affärsområdet Capital Markets, i vissa dotterbolag med fondverksamhet och i det engelska dotterbolaget Heartwood. Rörlig ersättning inom dessa verksamheter kan endast ges till medarbetare som ingår i enheter vars resultat byggs upp av provisioner eller sådana förmedlingsaffärer som sker utan tagande av kredit-, marknads- eller likviditetsrisk för banken. Färre än 2 procent av koncernens anställda har möjlighet att erhålla rörlig ersättning. Totalt avsatt belopp för rörlig ersättning under ett år till medarbetare i Handelsbankenkoncernen får inte överstiga

0,4 procent av bankens kärnprimärkapital. För 2017 avsattes totalt 60 miljoner kronor till rörlig ersättning, vilket motsvarar cirka 0,7 procent av den totala lönesumman. Handelsbanken följer Finansinspektionens föreskrifter om ersättnings-system i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag, vilka bland annat innehåller bestämmelser om utformning av och beslut om ersättningspolicy. I ersättningsutskottets beredning och bedömning av styrelsens ersättningspolicy och bankens ersättningsystem deltar såväl chefer för berörda sakområden som cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.

Nedan följer en närmare beskrivning av fast och rörlig ersättning i Handelsbanken. Övriga uppgifter om ersättning som banken lämnar i enlighet med gällande föreskrifter framgår av not K8 på sidorna 116–119. Där lämnas även uppgifter om belopp avseende löner, pensioner och andra förmåner samt lån till Executive Directors.

Fast ersättning

Banken är i Sverige och i vissa andra länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder. Bankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken ska attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa en god chefsförsörjning. En god lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Banken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Som huvudregel fastställs lönen lokalt i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats med stor framgång under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocessen och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

Lönen baseras på i förväg kända lönegrundande faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap, marknaden och medarbetaren som bärare av bankens kultur.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Aktieägarna beslutar på årsstämman om riktlinjer för ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda

i banken. Beträffande årsstämmans riktlinjer från 2017 hänvisas till avsnittet Årsstämman 2017 på sidan 51.

Styrelsen beslutar om ersättning till de befattningshavare som omfattas av årsstämmans ersättningsriktlinjer (med undantag för de två styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken), tillsammans 14 personer (per den 31 december 2017). Styrelsen beslutar också om ersättning till chefer för kontrollfunktioner och vice verkställande direktörer som inte är ledande befattningshavare.

I enlighet med årsstämmans riktlinjer utgår ersättning endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan Handelsbanken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt beslut från styrelsen. Rörlig ersättning förekommer inte. Det finns inte heller avtal om avgångsvederlag. Uppsägningstiden från befattningshavarens sida är högst sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader, eller, om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen av ledande befattningshavare, högst 24 månader.

Enligt årsstämmans riktlinjer är pensionsåldern normalt 65 år för nya befattningshavare. För befattningshavare som kvarstår i tjänst efter ordinarie pensionsålder gäller en ömsesidig uppsägningstid om högst sex månader.

Befattningshavarna erhåller tilldelning i Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen på samma villkor som alla andra anställda i banken och har även rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för andra medarbetare. Ytterligare information om ersättning till ledande befattningshavare framgår i not K8 på sidorna 116–119. Arvodet från externa styrelseuppdrag för bankens räkning, ska betalas in till banken.

Inför årsstämman 2018 föreslår styrelsen riktlinjer för ersättningar och andra anställningsvillkor till ledande befattningshavare enligt följande. Riktlinjerna ska inte påverka sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare.

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner. Banken kan efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad. Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmåner är premiebaserade och kan utgå utöver kollektivavtalad pensionsplan.

- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare, utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis fråga de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Dessa riktlinjer ska tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i moderbolaget som också är anställda i banken.

Rörlig ersättning

I Handelsbanken beslutar styrelsen om ersättningspolicy. Ersättningspolicyns huvudprincip är att ersättning ska utgå som fast ersättning. Policyn medger dock att rörlig ersättning kan utgå. Styrelsen beslutar om det totala beloppets storlek.

Rörlig ersättning baseras på Handelsbankens lönegrundande faktorer och ska utformas så att den inte uppmuntrar till osunt risktagande. Det resultat som ligger till grund för rörlig ersättning riskjusteras och belastas med faktiska kostnader för det kapital och den likviditet som verksamheten kräver. Rörlig ersättning utgår som huvudregel endast kontant. I dotterbolag som bedriver fondverksamhet och i Heartwood utbetalas den rörliga ersättningen helt eller delvis i fondandelar.

Huvudregel för rörlig ersättning är att den ska vara föremål för uppskjutande med minst 40 procent i minst tre år. Rörlig ersättning som uppskjuts till särskilt höga belopp skjuts upp med 60 procent i fyra år. Utbetalning av och äganderätten till rörlig ersättning tillfaller den berättigade först efter utgången av uppskjutandeperioden. Uppskjuten ersättning kan bortfalla eller nedjusteras om det visar sig att förluster eller ökade risker och kostnader uppstår under uppskjutandeperioden eller i det fall utbetalning skulle bedömas oförsvarbar med hänsyn till bankens finansiella situation. Ingen medarbetare kan få en högre rörlig ersättning än 100 procent av sin fasta ersättning.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen

Redogörelsen för Handelsbankens process för intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen grundar sig på det ramverk som tagits fram av Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Processen har utformats för att säkerställa att bankens principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, samt att den finansiella rapporteringen är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.

Kontrollmiljö

Det grundläggande för Handelsbankens interna kontroll avseende den finansiella rapporteringen är den kontrollmiljö som har beskrivits tidigare i bolagsstyrningsrapporten: organisationsstruktur, ansvarsfördelning, riktlinjer och styrande dokument.

Ytterligare en del av den interna kontrollprocessen är riskbedömningen – det vill säga identifiering och hantering av de risker som kan påverka den finansiella rapporteringen samt de kontrollaktiviteter som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser.

Riskbedömning

En viktig del av bankens riskbedömning är de självvärderingar som årligen utförs på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. Risker avseende den finansiella rapporteringen är en del av denna totalanalys.

I en självvärdering definieras vilka händelser som utgör potentiella risker för verksamheten, och därefter uppskattas sannolikheten för och konsekvenserna av varje risk. Särskild hänsyn tas till risken för oegentligheter och risken för förlust eller förskingring av tillgångar. Med utgångspunkt från självvärderingen utformas en åtgärdsplan. Handelsbankens riskhantering i övrigt beskrivs i detalj i not K2 på sidorna 84–113 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Kontrollaktiviteter

Olika kontrollaktiviteter finns inbyggda i hela processen för finansiell rapportering.

Group Finance ansvarar för koncernredovisning och koncernbokslut samt för ekonomiska och administrativa styrsystem. I avdelningens ansvar ingår även koncernens likviditet, internbank, kapitalbas, skatteanalys samt den koncerngemensamma myndighetsrapporteringen. Kapitalkraven beräknas dock av Group Risk Control. Group Finance ska vidare säkerställa att instruktioner av betydelse för den finansiella rapporteringen görs kända och tillgängliga för berörd personal. Riskkontrollen identifierar, kontrollerar och rapporterar risker för fel i bankens antaganden och bedömningar som ligger till grund för bankens finansiella rapportering.

Inom redovisnings- och controllerorganisationen sker fortlöpande avstämningar och kontroller av redovisade belopp samt analyser av resultat och balansräkningar.

De ekonomiansvariga på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter ansvarar för att kontrollaktiviteterna i den finansiella rapporteringen för deras respektive enheter är ändamålsenliga, det vill säga att de är utformade för att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser, samt att de står i överensstämmelse med interna riktlinjer och instruktioner. Vid varje kvartalsbokslut intygar enheterna att nyckelkontroller har utförts, att inga differenser föreligger samt att deras balans- och resultaträkning är korrekt. Chefen för Group Finance avrapporterar status av den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen till revisionsutskottet vid varje kvartalsbokslut.

Chefen för Group Risk Control ansvarar för att inrätta och upprätthålla en värderingskommitté. Kommitténs roll är att stödja riskkontrollen, Group Finance samt lokala risk- och ekonomifunktioner i beslutsfattande inom värderings- och redovisningsfrågor. Kommittén behandlar värdering av finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivat som värderas till verkligt värde, samt finansiella garantier. Värderingen avser såväl egna innehav som sådana som hålls för annans räkning. Kommittén ska säkerställa att värderingen följer externa regelverk, interna riktlinjer och gällande marknadspraxis.

En hög informationssäkerhet är en förutsättning för en god intern kontroll av den finansiella rapporteringen. Därför finns regler och riktlinjer för att säkerställa tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet i informationen i affärssystemen.

Som ett led i arbetet med att kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen har styrelsen inrättat ett revisionsutskott bestående av styrelsens ordförande samt tre styrelseledamöter. Utskottet behandlar kritiska redovisningsfrågor samt de finansiella rapporter som banken lämnar. Utskottet övervakar också effektiviteten i internkontrollen, internrevisionen och riskhanteringssystemen avseende den finansiella rapporteringen. Se vidare under rubriken Utskotts- och kommittéarbete på sidan 52.

Information och kommunikation

Banken har informations- och kommunikationsvägar som syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Koncernens övergripande redovisningsinstruktion och särskilda rutinbeskrivningar för bokslutsarbetet kommuniceras till berörda medarbetare via koncernens intranät. Det system som används för finansiell rapportering omfattar hela koncernen.

Uppföljning

Group Audit, Group Compliance och Group Risk Control samt redovisnings- och controlleravdelningarna följer upp att interna policyer, instruktioner och andra styrdokument efterlevs. Uppföljningen sker på central nivå, men också på lokal nivå – inom regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. I den policy som styrelsen har fastställt för internrevisionen framgår att den ska granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Internrevisionen beskrivs närmare på sidan 54. Koncernens informations- och kommunikationsvägar följs upp kontinuerligt för att säkerställa att dessa är ändamålsenliga för den finansiella rapporteringen.

Styrelse

Namn	Pär Boman Ordförande	Fredrik Lundberg Vice ordförande	Karin Apelman Ledamot	Jon Fredrik Baksas Ledamot	Anders Bouvin Ledamot
Invald år	2006	2002	2016	2003	2017
Född	1961	1951	1961	1954	1958
Nationalitet	Svensk	Svensk	Svensk	Norsk	Svensk
Befattning och väsentliga styrelseuppdrag	Ordförande i Svenska Cellulosa AB SCA och Essity AB • Vice ordförande i AB Industrivärden • Ledamot i Skanska AB.	VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB • Ordförande i Holmen AB, Hufvudstaden AB, AB Industrivärden, Industrade AB • Ledamot i L E Lundbergföretagen AB, Skanska AB.	Vice ordförande i Svenska Kraftnät • Ledamot i Bliwa Livförsäkring, ömsesidigt, STINT (Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning).	Ledamot i Telefonaktiebolaget LM Ericsson.	VD och koncernchef i Handelsbanken • Vice ordförande i Svenska Bankföreningen.
Bakgrund	2006–2015 VD och koncernchef i Handelsbanken • 2002–2005 vice VD, chef för Handelsbanken Markets • 1998–2002 vice VD, chef för Handelsbanken Danmark • Anställd i Handelsbanken 1991.	Koncernchef i L E Lundbergföretagen AB sedan 1981 • Verksam inom Lundbergs sedan 1977.	2007–2016 Exportkreditnämnden, EKN, generaldirektör • 2001–2007 Luftfartsverket, finans- och ekonomidirektör • 1994–2001 SAAB Aircraft Leasing, vice VD • 1990–1994 SAS, Leasing & Project Finance samt Corporate Finance & Assistant Treasurer • 1987–1990 SAAB Aircraft Credit, vice President • 1986–1987 Sven Hagströmer AB, Corporate Finance • 1981–1985 Exportkreditnämnden, EKN.	2008–2016 ledamot i GSM Association, ordförande 2013–2016 • 2002–2015 Telenorkoncernen, VD och koncernchef • 1989–2002 Telenorkoncernen, olika uppdrag inom ekonomi, ekonomistyrning och ledning • 1988–1989 Aker AS • 1985–1988 Stolt Nielsen Seaway AS • 1979–1985 Det Norske Veritas, Norge och Japan.	2010–2016 vice VD, chef för Handelsbanken UK • 2007–2010 vice VD, chef för regionbanken Norra Storbritannien • 2002–2007 vice VD, chef för Handelsbanken Danmark • 1999–2002 chef för Handelsbankens kontor i New York • Tio års erfarenhet från den svenska kontorsrörelsen • Anställd i Handelsbanken sedan 1985.
Utbildning	Ingenjör och ekonomexamen.	Civilekonom och civilingenjör, ekon dr hc och tekn dr hc.	Civilekonom.	Civilekonom och PED från IMD.	Filosofie kandidat i ekonomi och nationalekonomi. Ekon dr hc vid London Institute of Banking & Finance.
Ersättning 2017 ¹	4 612 500 kr	1 265 000 kr	640 000 kr	1 888 750 kr	0 kr
Kreditkommitté Deltagande	Ordförande 13/13	13/13	-	8/13 ²	13/13
Revisionsutskott Deltagande	5/5	-	-	5/5	-
Ersättningsutskott Deltagande	Ordförande 9/9	-	-	-	-
Riskutskott Deltagande	Ordförande 5/5	-	-	5/5	-
Riskutskott för den amerikanska verksamheten Deltagande	Ordförande 2/2	-	-	2/2	-
Styrelsemöten Deltagande	Ordförande 9/9	9/9	8/9	9/9	7/9 ²
Egna och närståendes aktieinnehav	53 388, varav 23 388 i indirekt innehav ³ .	55 775 000	0	3 800	50 808, varav 45 808 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 5 869 254 kr.
Beroende/oberoende	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (tidigare VD). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (vice ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken och bankledningen. Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (VD). Oberoende i förhållande till större aktieägare.
Antal uppdrag ⁴ Faktiskt antal uppdrag ⁵	5 ⁶ 12	4 ⁶ 10	2 5	3 4	2 2

¹ Av årsstämman beslutad ersättning. Summan av ersättningar till styrelsen uppgick 2017 till 13 825 000 kronor.

² Ledamot i styrelsen/utskottet från mars 2017.

³ Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

⁴ Antal uppdrag beräknat enligt Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10:8 b § varvid sammanräkning får ske av uppdrag inom samma koncern och i bolag där banken har ett kvalificerat innehav. Uppdrag i organisationer utan huvudsakligt kommersiellt syfte, bland annat vissa stiftelser och ideella föreningar medräknas inte.

⁵ Antal uppdrag utan hänsynstagande till i fotnot 4 nämnda beräkningsprinciper.

⁶ Har beviljats tillstånd av Finansinspektionen att inneha ett ytterligare uppdrag som styrelseledamot i enlighet med Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10:8 b § 3 st.

Kerstin Hessius Ledamot	Jan-Erik Höög Ledamot	Ole Johansson Ledamot	Lise Kaae Ledamot	Bente Rathe Ledamot	Charlotte Skog Ledamot
2016	2017	2012	2015	2004	2012
1958	1969	1951	1969	1954	1964
Svensk	Svensk	Finsk	Dansk	Norsk	Svensk
VD Tredje AP-fonden • Ledamot i Vasakronan AB, Hemsö Fastighets AB, Trenum AB, Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB samt Øresundsbro Konsortiet.	Chef Private Banking och stf chef Affärsstöd i Handelsbanken Sydöstra Sverige. Ordförande i Stiftelsen Oktogonen.	Ordförande i Aker Arctic Technology Inc och Hartwall Capital Oy Ab • Vice ordförande i Konecranes Oyj Apb.	VD HeartLand A/S • Ledamot i Whiteway A/S och olika bolag inom Heartland-koncernen.	Ordförande i Ecohz AS och Cenium AS (båda bolagen är dotterbolag till Strawberry Invest AS) • Vice ordförande i Polaris Media ASA.	Banktjänsteman i Handelsbanken • Ordförande i Finansliv Sverige AB • Ledamot i Finansförbundet, Stiftelsen Oktogonen.
2001–2004 Stockholmsbörsen, VD • 1999–2000 Sveriges Riksbank, vice riksbankschef • 1998 Danske Bank, VD Asset Management • 1990–1997 ABN Amro Bank/Alfred Berg • 1989–1990 Finanstidningen • 1986–1989 Riksgälden • 1985–1986 Sveriges Riksbank • 1984–1985 Statskontoret.	Innehaft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1991.	1975–2011 innehaft olika uppdrag inom Wärtsilä-(Metra) koncernen med ett avbrott för Valmet 1979–1981 • Koncernchef 2000–2011.	1992–2008 PricewaterhouseCoopers.	1999–2002 vice koncernchef Gjensidige NOR (VD livbolaget, ordförande Fond- och Kapitalförvaltningsbolaget) • 1996–1999 VD Gjensidige Bank AS • 1993–1996 VD Elcon Finans AS • 1991–1993 vice VD Forenede Forsikring • 1989–1991 Ekonomidirektör Forenede Forsikring • 1977–1989 Kredit- och ekonomichef E.A. Smith AS.	Innehaft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1989.
Civilekonom.	Ekonomiskt gymnasium, marknadsekonom (IHM Business School).	Diplomekonom.	Auktoriserad revisor.	Civilekonom och MBA.	Ekonomiskt gymnasium.
640 000 kr	0 kr	1 852 500 kr	1 005 000 kr	1 921 250 kr	0 kr
-	Suppleant	13/13	12/13	12/13	Suppleant 1
-	-	5/5	-	Ordförande 5/5	-
-	-	9/9	-	9/9	-
-	-	5/5	-	5/5	-
-	-	-	-	-	-
9/9	7/9 ²	9/9	9/9	9/9	9/9
8 700	26 911, varav 26 911 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 1 188 742 kr.	73 880	2 560	0	26 263, varav 25 547 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 251 744 kr.
Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i Stiftelsen Oktogonen).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ledamot i Stiftelsen Oktogonen).
4 11	2 3	4 9	3 91	3 4	4 8

Styrelsens sekreterare och chef Corporate Governance

Klas Tollstadius

Styrelsens sekreterare och chef Corporate Governance • Född 1954 • Anställd i Handelsbanken 1991 • Aktieinnehav* 36 664, varav 24 043 i indirekt innehav** • Konvertibel 2014: 5 617 510 kr.

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

Senior Management

samt Audit och Whistleblowing Function

Executive Directors¹ i Senior Management

Namn	Befattning	Född	Anställd	Aktieinnehav	Konvertibel 2014 ²
Nina Arkilahti	CEO, Handelsbanken Finland	1967	1995	Aktieinnehav* 20 007, varav 12 810 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Per Beckman	Chief Credit Officer, Group Credits	1962	1993	Aktieinnehav* 12 797, varav 12 797 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Anders Bouvin	President and Group Chief Executive	1958	1985	Aktieinnehav* 50 808, varav 45 808 i indirekt innehav**	5 869 254 kr
Per Elcar	Head, Markets & Asset Management	1962	2002	Aktieinnehav* 25 109, varav 8 399 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Maria Hedin	CRO, Group Risk Control	1964	2010	Aktieinnehav* 3 982, varav 3 736 i indirekt innehav**	5 176 431 kr
Joakim Jansson	Head, Business Support Capital Markets	1976	2006	Aktieinnehav* 6 213, varav 6 213 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Agneta Lilja	CIO, Group IT	1961	1985	Aktieinnehav* 44 927, varav 44 927 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Rolf Marquardt	CFO, Group Finance	1964	2002	Aktieinnehav* 9 074, varav 9 074 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Lars Moesgaard	CEO, Handelsbanken Denmark	1968	1988	Aktieinnehav* 8 022, varav 6 579 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Stina Petersson	Chief Human Resources Officer, Group HR	1965	1985	Aktieinnehav* 37 522, varav 37 522 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Mikael Sørensen	CEO, Handelsbanken UK	1966	1994	Aktieinnehav* 6 387, varav 6 387 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Dag Tjernsø	CEO, Handelsbanken Norway	1962	1988	Aktieinnehav* 15 579, varav 15 579 i indirekt innehav**	5 436 030 kr
Jens Wiklund	CEO, Handelsbanken the Netherlands	1975	1997	Aktieinnehav* 5 921, varav 5 921 i indirekt innehav**	835 878 kr
Carina Åkerström	Deputy Group Chief Executive. Head, Handelsbanken Stockholm	1962	1986	Aktieinnehav* 26 454, varav 26 454 i indirekt innehav**	5 617 510 kr

¹ Executive Directors ingår i Senior Management och är Handelsbankens ledande befattningshavare enligt aktiebolagslagens definition och dessutom den verkställande ledningen enligt Finansinspektionens definition.

Övriga i Senior Management

Namn	Befattning	Född	Anställd	Aktieinnehav	Konvertibel 2014 ²
Pål Bergström	Chief Compliance Officer, Group Compliance	1967	2015	Aktieinnehav* 6 259, varav 6 259 i indirekt innehav**	–
Katarina Berner Frösödal	COO, Handelsbanken Sweden	1956	1979	Aktieinnehav* 1 735, varav 1 735 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Klas Bornälv	Head, Group Infrastructure	1971	1997	Aktieinnehav* 12 538, varav 12 538 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Magnus Ericson	Head, Handelsbanken Northern Sweden	1968	1988	Aktieinnehav* 23 262, varav 22 262 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Anders Fagerdahl	Head, Handelsbanken South East Sweden	1969	1988	Aktieinnehav* 25 958, varav 25 958 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Mikael Hallåker	Chairman of subsidiary. Acting Chief Communications Officer, Group Communications	1959	2001	Aktieinnehav* 9 604, varav 9 604 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
John Hodson	Head, Handelsbanken Southern UK	1961	2007	Aktieinnehav* 1 788, varav 1 788 i indirekt innehav**	1 340 957 kr
Elisabet Jamal Bergström	Chief Sustainability Officer, Group Sustainability	1968	1994	Aktieinnehav* 14 726, varav 11 114 i indirekt innehav**	251 744 kr
Katarina Ljungqvist	Head, Handelsbanken Western Sweden	1965	1989	Aktieinnehav* 26 170, varav 26 170 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Nick Lowe	Head, Handelsbanken Central UK	1958	2007	Aktieinnehav* 1 504, varav 1 504 i indirekt innehav**	5 152 092 kr
Suzanne Minifie	Head, Handelsbanken Yorkshire and North East UK	1972	2006	Aktieinnehav* 1 450, varav 1 450 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
John Parker	Head, Handelsbanken Northern UK	1955	2006	Aktieinnehav* 2 206, varav 2 206 i indirekt innehav**	5 769 607 kr
Juha Rantamaa	Head, Group IT Operations & Development	1964	2011	Aktieinnehav* 10 531, varav 10 531 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Hannu Saari	Chief Financial Crime Prevention Officer, Group Financial Crime Prevention	1963	1997	Aktieinnehav* 6 551, varav 6 551 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Louise Sander	CEO, Handelsbanken Liv Pension & Life	1969	2013	Aktieinnehav* 1 186, varav 1 186 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Göran Stille	Chairman of subsidiary	1966	1987	Aktieinnehav* 22 697, varav 12 797 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Ulrica Stolt Kirkegaard	CEO, Stadshypotek	1968	1994	Aktieinnehav* 15 962, varav 15 439 i indirekt innehav**	5 251 744 kr
Chris Teasdale	Head, Handelsbanken South West UK	1970	2007	Aktieinnehav* 1 848, varav 1 848 i indirekt innehav**	820 000 kr
Martin Wasteson	Chief Legal Officer, Group Legal	1971	2012	Aktieinnehav* 1 735, varav 1 735 i indirekt innehav**	–
Pontus Åhlund	Head, Handelsbanken Central Sweden	1963	1983	Aktieinnehav* 46 665, varav 38 098 i indirekt innehav**	5 617 510 kr

Audit och Whistleblowing Function, oberoende av Senior Management

Tord Jonerot	Chief Audit Executive, Group Audit	1958	1990	Aktieinnehav* 25 123, varav 25 123 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
---------------------	------------------------------------	------	------	---	--------------

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

² Se not K38.

Finansiella rapporter

Koncernen

INNEHÅLL

Resultaträkning	65	K24 Immateriella tillgångar	130
Totalresultat	66	K25 Fastigheter och inventarier	131
Balansräkning	67	K26 Övriga tillgångar	131
Förändring i eget kapital	68	K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	132
Kassaflödesanalys	69	K28 Skulder till kreditinstitut	132
Noter Koncernen	70	K29 In- och upplåning från allmänheten	132
K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna	70	K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	132
K2 Risk- och kapitalhantering	84	K31 Emitterade värdepapper	133
K3 Räntenetto	114	K32 Korta positioner	133
K4 Provisionsnetto	114	K33 Försäkringsskulder	133
K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner	115	K34 Skatter	134
K6 Riskresultat försäkring	115	K35 Avsättningar	135
K7 Övriga intäkter	115	K36 Övriga skulder	135
K8 Personalkostnader	116	K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	135
K9 Övriga kostnader	120	K38 Efterställda skulder	135
K10 Kreditförluster	120	K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	136
K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	123	K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	138
K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	123	K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	141
K13 Resultat per aktie	124	K42 Eventualförpliktelser	142
K14 Övrig utlåning till centralbanker	124	K43 Övriga åtaganden	142
K15 Utlåning till övriga kreditinstitut	125	K44 Leasing	143
K16 Utlåning till allmänheten	125	K45 Segmentinformation	144
K17 Räntebärande värdepapper	126	K46 Geografisk information	146
K18 Aktier och andelar	126	K47 Tillgångar och skulder i valuta	147
K19 Andelar i intresseföretag	127	K48 Upplysningar om närstående	148
K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	127	K49 Händelser efter balansdagen	148
K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag	127	K50 Kapitaltäckning	149
K22 Derivatinstrument	128		
K23 Kvittning av finansiella instrument	129		

Resultaträkning Koncernen

Koncernen mkr		2017	2016
Ränteintäkter	Not K3	42 092	39 950
Räntekostnader	Not K3	-12 326	-12 007
Räntenetto		29 766	27 943
Provisionsintäkter	Not K4	11 539	10 780
Provisionskostnader	Not K4	-1 821	-1 624
Provisionsnetto		9 718	9 156
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not K5	1 271	3 066
Riskresultat försäkring	Not K6	142	142
Övriga utdelningsintäkter		591	228
Andelar i intresseföretags resultat	Not K19	14	25
Övriga intäkter	Not K7	172	203
Summa intäkter		41 674	40 763
Personalkostnader	Not K8	-12 472	-12 542
Övriga kostnader	Not K9	-5 889	-5 401
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	Not K24, K25	-619	-495
Summa kostnader		-18 980	-18 438
Resultat före kreditförluster		22 694	22 325
Kreditförluster, netto	Not K10	-1 683	-1 724
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	Not K11	14	32
Rörelseresultat		21 025	20 633
Skatter	Not K34	-4 923	-4 401
Årets resultat från kvarvarande verksamhet		16 102	16 232
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	Not K12	-	13
Årets resultat		16 102	16 245
<i>Varav tillhör</i>			
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 099	16 244
Minoritet		3	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	8,28 8,20	8,42 8,30
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	- -	0,01 0,01
Resultat per aktie, total verksamhet, kr efter utspädning	Not K13 Not K13	8,28 8,20	8,43 8,31

Totalresultat Koncernen

Koncernen mkr	2017	2016
Årets resultat	16 102	16 245
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner	3 919	3 993
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-864	-876
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	3 055	3 117
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassafödersäkringar	-2 350	-3 145
Instrument tillgängliga för försäljning	-470	-1 160
Årets omräkningsdifferens	-2 241	1 183
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>-1 509</i>	<i>-142</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	844	833
<i>varav kassafödersäkringar</i>	<i>517</i>	<i>692</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>-5</i>	<i>110</i>
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	<i>332</i>	<i>31</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-4 217	-2 289
Summa övrigt totalresultat	-1 162	828
Årets totalresultat	14 940	17 073
<i>Varav tillhör</i>		
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	14 940	17 072
Minoritet	0	1

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Avvecklad verksamhet påverkar endast raden Årets omräkningsdifferens i Övrigt totalresultat.

Under 2017 uppgick övrigt totalresultat till -1 162 mkr (828) efter skatt. Resultaten av samtliga poster inom övrigt totalresultat kan för enskilda perioder vara volatila till följd av förändringar i diskonteringsränta, valutakurser och inflation.

I årsbokslutet 2016 var pensionsnettot, nettot av pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna, en skuld. Vid utgången av 2017 var pensionsnettot en tillgång. Övrigt totalresultat har under perioden januari till december ökat med 3 055 mkr (3 117) efter skatt avseende förmånsbestämda pensionsplaner. Den huvudsakliga orsaken till periodens förändring är att förvaltningstillgångarna har ökat kraftigt sedan årsskiftet 2016. Detta har motverkats något av att pensionsförpliktelserna ökat till följd av att diskonteringsräntan avseende det svenska pensionsåtagandet minskat till 2,20% jämfört med 2,40% sedan årsskiftet 2016.

Merparten av koncernens långfristiga upplåning är säkrad med derivat där samtliga kassaflöden är matchade fram till förfall. I kassafödersäkringen hanteras risken för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta och valuta på ut- och upplåning. Underliggande upplåning och den tillgång som finansieras värderas till upplupet anskaffningsvärde medan derivaten som säkrar dessa poster marknadsvärderas. Resultateffekten av marknadsvärderingen redovisas under posten Kassafödersäkringar. Över tid går dessa värden till noll vid förfall för varje enskild säkring men innebär volatilitet i övrigt totalresultat under löptiden. Sådana värdeförändringar på säkringsderivat i kassafödersäkringar uppgick under året till -1 833 mkr (-2 453) efter skatt. Värdeförändringarna härrör i viss mån från valutakursförändringar men framförallt från förändringar i respektive valutas diskonteringsräntor. Under året har -22 mkr (5) omklassificerats till resultatet till följd av ineffektivitet.

Orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning har påverkat övrigt totalresultat med -475 mkr (-1 050) efter skatt under året. Föregående års negativa resultat förklaras av att vinster från försäljning av aktier realiserats i resultaträkningen.

Orealiserade valutakurseffekter för omräkning av utländska filialer och dotterbolag till koncernens rapporteringsvaluta samt effekten av säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet har påverkat övrigt totalresultat under året med -1 909 mkr (1 214) efter skatt.

Balansräkning Koncernen

Koncernen mkr		2017	2016
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		226 314	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	Not K14	38 920	25 527
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not K17	129 006	97 205
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K15	20 250	31 347
Utlåning till allmänheten	Not K16	2 065 761	1 963 622
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring		36	35
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K17	49 601	63 909
Aktier och andelar	Not K18	14 052	20 412
Andelar i intresseföretag	Not K19	297	255
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Not K20	135 617	118 646
Derivatinstrument	Not K22	56 070	82 633
Återförsäkringstillgångar		14	9
Immateriella tillgångar	Not K24	9 861	9 393
Fastigheter och inventarier	Not K25	2 238	2 387
Aktuella skattefordringar		242	38
Uppskjutna skattefordringar	Not K34	399	962
Tillgångar som innehas för försäljning			1
Pensionstillgångar	Not K8	1 239	-
Övriga tillgångar	Not K26	10 715	5 615
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not K27	6 345	6 222
Summa tillgångar	Not K39	2 766 977	2 627 580
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not K28	174 820	178 781
In- och upplåning från allmänheten	Not K29	941 967	829 336
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Not K30	135 617	118 745
Emitterade värdepapper	Not K31	1 276 595	1 261 765
Derivatinstrument	Not K22	24 876	31 738
Korta positioner	Not K32	2 072	1 572
Försäkringsskulder	Not K33	549	574
Aktuella skatteskulder		394	514
Uppskjutna skatteskulder	Not K34	6 853	7 875
Avsättningar	Not K35	153	731
Pensionsskulder, netto	Not K8	-	2 161
Övriga skulder	Not K36	15 863	9 427
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not K37	12 718	14 580
Efterställda skulder	Not K38	32 896	33 400
Summa skulder	Not K39	2 625 373	2 491 199
Minoritetsintresse		11	6
Aktiekapital		3 013	3 013
Överkursfond		5 629	5 628
Reserver		8 106	9 268
Balanserad vinst		108 746	102 222
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 099	16 244
Summa eget kapital		141 604	136 381
Summa skulder och eget kapital		2 766 977	2 627 580

Förändring i eget kapital Koncernen

Koncernen 2017									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2017	3 013	5 628	1 656	2 487	974	4 151	118 466	6	136 381
Årets resultat							16 099	3	16 102
Övrigt totalresultat			3 055	-1 833	-475	-1 909		0	-1 162
Årets totalresultat			3 055	-1 833	-475	-1 909	16 099	3	14 940
Utdelning							-9 721		-9 721
Effekter av konvertibla förlagslån	0	1							1
Förändring av minoritetsintressen							1	2	3
Utgående eget kapital 2017	3 013	5 629	4 711	654	499	2 242	124 845	11	141 604

Koncernen 2016									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2016	2 956	3 204	-1 461	4 940	2 024	2 937	113 664	4	128 268
Årets resultat							16 244	1	16 245
Övrigt totalresultat			3 117	-2 453	-1 050	1 214		0	828
Årets totalresultat			3 117	-2 453	-1 050	1 214	16 244	1	17 073
Utdelning							-11 442		-11 442
Effekter av konvertibla förlagslån	57	2 424							2 481
Förändring av minoritetsintressen							0	1	1
Utgående eget kapital 2016	3 013	5 628	1 656	2 487	974	4 151	118 466	6	136 381

Under perioden januari-december 2017 hade konvertibler till ett nominellt värde av 1 mkr (2 513) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 22 151 A-aktier (37 105 318). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv		
mkr	2017	2016
Säkringsreserv vid årets ingång	2 487	4 940
Orealiserade värdeförändringar under året	-1 601	2 324
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-232	-4 777
Säkringsreserv vid årets utgång	654	2 487

Förändring av verkligt värdereserv		
mkr	2017	2016
Verkligt värdereserv vid årets ingång	974	2 024
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	-472	706
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-3	-1 756
Verkligt värdereserv vid årets utgång	499	974

Förändring av omräkningsreserv		
mkr	2017	2016
Omräkningsreserv vid årets ingång	4 151	2 937
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	-1 902	651
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till dotterbolag	-13	565
Omklassificerat till resultaträkningen ³	6	-2
Omräkningsreserv vid årets utgång	2 242	4 151

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 65 mkr (1 347).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (121).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 1 mkr (0).

Kassaflödesanalys Koncernen

Koncernen mkr	2017	2016
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat, total verksamhet	21 025	20 674
<i>varav inbetalda räntor</i>	42 045	40 049
<i>varav utbetalda räntor</i>	-14 902	-12 596
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	686	315
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 872	1 910
Orealiserade värdeförändringar	907	-2 317
Av- och nedskrivningar	619	495
Betalda inkomstskatter	-5 723	-5 544
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Övrig utlåning till centralbanker	-13 393	8 591
Utlåning till övriga kreditinstitut	11 097	18 401
Utlåning till allmänheten	-103 787	-99 011
Räntebärande värdepapper och aktier	-12 883	-35 764
Skulder till kreditinstitut	-3 960	15 001
In- och upplåning från allmänheten	112 631	75 480
Emitterade värdepapper	14 831	16 398
Derivatinstrument, nettopositioner	20 080	-5 529
Korta positioner	646	-1 006
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-393	-1 784
Övrigt	-3 678	-1 943
Kassaflöde från löpande verksamhet	39 891	4 052
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av dotterbolag	-	-408
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-76	-19
Försäljning av aktier och andelar	14	5 481
Försäljning av räntebärande värdepapper	-	1 003
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-724	-443
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	273	828
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-701	-558
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar	-	12
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-1 214	5 896
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-	-2 512
Emission efterställda skulder	-	-
Utbetald utdelning	-9 721	-11 442
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-9 721	-13 954
<i>varav valutakursförändringar</i>	<i>-504</i>	<i>4 177</i>
Årets kassaflöde	28 956	-4 006
Likvida medel vid årets början	199 362	202 630
Kassaflöde från löpande verksamhet	39 891	4 052
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-1 214	5 896
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-9 721	-13 954
Kursdifferens i likvida medel	-2 004	738
Likvida medel vid årets slut	226 314	199 362

Kassaflödesanalysen har upprättats i enlighet med den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, till exempel avskrivningar och kreditförluster.

Likvida medel definieras som kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

Noter Koncernen

K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna

INNEHÅLL

1. Lag- och föreskriftsenlighet
2. Förändrade redovisningsprinciper
3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats
4. Koncernredovisning och presentation
5. Segmentrapportering
6. Tillgångar och skulder i utländsk valuta
7. Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen
8. Finansiella instrument
9. Principer för värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde
10. Kreditförluster
11. Säkringsredovisning
12. Leasing
13. Försäkringsverksamhet
14. Immateriella tillgångar
15. Fastigheter och inventarier
16. Avsättningar
17. Eget kapital
18. Intäkter
19. Ersättningar till anställda
20. Skatter
21. Uppskattningar och väsentliga bedömningar

1. LAG- OCH FÖRESKRIFTSENLIGHET

Grunder för redovisningen

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS) och tolkningar av dessa standarder som antagits av EU. Därutöver tillämpas de tillägg som följer av lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. I koncernredovisningen tillämpas även RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolagets redovisningsprinciper framgår av not M1.

Avgivande och fastställelse av årsredovisningen

Års- och koncernredovisningen godkändes för utfärdande av styrelsen den 6 februari 2018 och blir föremål för fastställelse på årsstämman den 21 mars 2018.

2. FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

De redovisningsprinciper, klassificeringar och beräkningsmetoder som tillämpats av koncernen under räkenskapsåret överensstämmer i allt väsentligt med de principer som tillämpades i årsredovisningen 2016.

3. FÖRÄNDRINGAR I IFRS SOM ÄNNU INTE TILLÄMPATS

IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument, som ska ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering, har antagits för tillämpning av EU. Standarden omfattar tre områden: klassificering och värdering, nedskrivning samt allmän säkringsredovisning. Standarden ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2018. Handelsbanken avser inte att tillämpa standarden i förtid. Handelsbanken avser inte heller att räkna om jämförelsetalen för 2017 i årsredovisningen 2018 på grund av IFRS 9. Justeringar av de redovisade värdena på finansiella tillgångar och skulder vid övergångstillfället den 1 januari 2018 kommer att redovisas över balanserade vinstmedel. Handelsbanken avser att fortsätta tillämpa säkringsredovisningsreglerna i IAS 39, i enlighet med övergångsbestämmelserna i IFRS 9. Nya redovisningsprinciper på de områden som kommer att påverkas av IFRS 9 presenteras i detalj under respektive avsnitt i redovisningsprinciperna nedan. I detta avsnitt ges en övergripande beskrivning av de nya reglerna i IFRS 9.

Enligt de nya reglerna för klassificering och värdering ska finansiella tillgångar klassificeras till verkligt värde via resultaträkningen, till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat. Utgångspunkten för klassificeringen av skuldinstrument (lån och räntebärande värdepapper) är företagets affärsmodell för att hantera den finansiella tillgången samt huruvida instrumentets kontraktsliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av ränta och kapitalbelopp. Egetkapitalinstrument ska klassificeras till verkligt värde via resultaträkningen, om inte företaget vid första redovisningstillfället valt att presentera sådana instrument till verkligt värde via övrigt totalresultat. Ett sådant val innebär att endast utdelningar från dessa innehav redovisas i resultaträkningen. Andra vinster och förluster till följd av ändringar i verkligt värde får inte omklassificeras från övrigt totalresultat till resultaträkningen. Reglerna för klassificering av finansiella skulder är i stort sett oförändrade jämfört med IAS 39. Handelsbankens bedömning är att klassificerings- och värderingsreglerna inte kommer att få någon betydande

inverkan på de finansiella rapporterna. Några betydande omklassificeringar mellan verkligt värde och upplupet anskaffningsvärde förväntas inte för den första tillämpningsperioden.

Genom de nya reglerna om nedskrivning införs en modell som baseras på förväntade kreditförluster och inte, som den befintliga modellen i IAS 39, på inträffade kreditförluster. IFRS 9 anger att finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde och skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat, samt finansiella garantier och kreditåtgärderna, ska omfattas av den nya modellen för kreditförlustredovisning. Modellen omfattar tre olika steg för kreditförlustredovisning. Steg 1 omfattar tillgångar där det inte har inträffat någon väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället. Steg 2 omfattar tillgångar där det har inträffat en väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället, men som inte är kreditförsämrade finansiella tillgångar. Steg 3 omfattar tillgångar som är kreditförsämrade och där individuell bedömning av förväntad kreditförlust ska göras. I steg 1 ska reserveringar som motsvarar den förlust som förväntas inträffa vid fallissemang inom tolv månader redovisas. I steg 2 och 3 ska reserveringar som motsvarar den förlust som förväntas inträffa vid fallissemang någon gång under tillgångens hela återstående löptid redovisas. I samband med beräkningen av dessa reserveringar ska framåtblickande faktorer beaktas. Sammantaget innebär övergången till IFRS 9 högre kreditförlustreserveringar med 0,6 miljarder kronor, vilka justeras mot det egna kapitalet med -0,5 miljarder kronor efter skatt. Handelsbanken kommer inte tillämpa de beslutade övergångsreglerna avseende kapitaltäckningen utan kommer låta IFRS 9 påverka fullt ut i kapitaltäckningen. De aktuella kapitalrelationerna kommer inte att påverkas negativt av övergången. Skälet till detta är att kapitaltäckningsregelverket medger att kreditförlustreserveringar i redovisningen kvittas mot förväntade förluster (expected loss) enligt kapitaltäckningsregelverket. De senare förväntade förlusterna är nedgångsjusterade, till skillnad mot IFRS 9 som utgår från aktuella framåtblickande bedömningar av kreditrisken i nuvarande kreditportfölj.

De nya allmänna reglerna för säkringsredovisning i IFRS 9 medger att företagets egen riskhantering reflekteras på ett bättre sätt i de finansiella rapporterna samt introducerar mindre detaljerade regler för hur effektiviteten av säkringarna ska bedömas. Handelsbanken avser utnyttja möjligheten att fortsätta använda säkringsredovisningskraven i IAS 39, även efter det att IFRS 9 har trätt ikraft.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder har antagits för tillämpning av EU. Standarden ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2018. IFRS 15 introducerar en femstegsmodell för att fastställa hur och när redovisning av intäkter ska ske. Standarden gäller dock inte för finansiella instrument, försäkringsavtal och leasingavtal. IFRS 15 innehåller vidare utökade upplysningskrav avseende intäkter. Handelsbankens bedömning är att den nya standarden inte kommer att få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning eller stora exponeringar.

IFRS 16 Leases

IFRS 16 Leases har publicerats av IASB och antagits av EU. Under förutsättning att den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga leasingkontrakt och leasingkontrakt av mindre värde) ska redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. I resultaträkningen ersätts den linjära operationella leasingkostnaden med kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och räntekostnad hänförlig till leasing-skulden. Vidare tillkommer upplysningskrav. För leasegivare är kraven i stort sett oförändrade. Handelsbanken avser inte att tillämpa standarden i förtid. Den huvudsakliga påverkan på bankens redovisning förväntas härröra från redovisningen av hyreskontrakt. Banken analyserar för närvarande de finansiella effekterna av den nya standarden.

IFRS 17 Insurance contracts

IFRS 17 Insurance contracts har publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 17 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från räkenskapsåret 2021. IFRS 17 medför en förändring av hur försäkringsavtal ska redovisas, presenteras och värderas samt medför utökade upplysningar. Banken analyserar för närvarande de finansiella effekterna av den nya standarden.

Övriga förändringar i IFRS

Ingen av de övriga förändringarna i redovisningsregelverken som är utfärdade för tillämpning bedöms få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning, stora exponeringar eller andra förhållanden enligt tillämpliga rörelseregler.

4. KONCERNREDOVISNING OCH PRESENTATION**Dotterföretag**

I koncernredovisningen har samtliga företag där Handelsbanken direkt eller indirekt har ett bestämmande inflytande (dotterföretag) konsoliderats fullständigt. Banken anses ha ett bestämmande inflytande över ett företag när den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt inflytande i företaget. Bestämmande inflytande uppnås i regel om Handelsbanken har mer än 50 procent av rösterna på årsstämma eller motsvarande.

Dotterföretag konsolideras med tillämpning av förvärvsmetoden. Det innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion där koncernen förvärvar företagets identifierbara tillgångar och tar över dess skulder och förpliktelser. Vid rörelseförvärv upprättas en förvärvsbalans där identifierbara tillgångar och skulder värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Anskaffningsvärdet utgörs av det verkliga värdet på samtliga tillgångar, skulder och emitterade egetkapitalinstrument som lämnats som vederlag för nettotillgångarna i dotterföretaget. Eventuella överskott till följd av att anskaffningsvärdet överstiger förvärvsbalansens identifierbara nettotillgångar redovisas som goodwill i koncernens balansräkning. Förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs när de uppstår. Dotterföretagets finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum bestämmande inflytande upphör. Koncerninterna transaktioner och mellanhanden elimineras vid upprättandet av koncernens finansiella rapporter.

Vid rörelseförvärv redovisas den förvärvade rörelsen i koncernens räkenskaper från förvärvstidpunkten. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då bestämmande inflytande över den förvärvade enheten inträder. Förvärvstidpunkten kan skilja sig från den tidpunkt då transaktionen är lagligt fastställd.

I den mån de redovisningsprinciper som tillämpas i ett enskilt dotterföretag inte överensstämmer med de principer som tillämpas av koncernen, görs en justering av koncernräkenskaperna vid konsolidering av dotterföretaget.

Strukturerade företag

Ett strukturerat företag är ett företag som bildats för att uppnå ett begränsat och väldefinierat syfte, där rösträtten inte är den avgörande faktorn för att avgöra om bestämmande inflytande föreligger. Handelsbankens innehav i strukturerade företag är begränsade till innehav i fonder. Fonder för vilka banken är kapitalförvaltare samt

i vilka banken äger mer än 50 procent av andelarna, konsolideras helt i balansräkningen på raderna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken. Ägande mellan 20 och 50 procent konsolideras i vissa fall om omständigheterna gör gällande att banken har ett bestämmande inflytande, exempelvis genom att fonden har ett brett förvaltningsmandat och genererar en hög andel variabel avkastning. Fonder som banken äger genom fondförsäkringsavtal konsolideras ej. Ytterligare information om innehav i icke konsoliderade strukturerade företag framgår av not K21.

Intresseföretag

Som intresseföretag redovisas företag där Handelsbanken har ett betydande inflytande. Betydande inflytande är rätten att delta i beslut som rör företagets finansiella och operativa strategier, men ger inte ett bestämmande inflytande över dessa. Betydande inflytande uppnås i regel när röstandelen i företaget uppgår till lägst 20 procent och högst 50 procent. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Det innebär att innehavet inledningsvis tas upp till anskaffningsvärde. Det redovisade värdet ökas eller minskas därefter för att beakta koncernens andel av intresseföretagets resultat efter förvärvstidpunkten. Eventuella utdelningar från intresseföretag minskar det redovisade värdet på innehavet. Resultatandelar i intresseföretag redovisas som Andelar i intresseföretags resultat på egen rad i koncernens resultaträkning.

Tillgångar som innehas för försäljning och redovisning av avvecklad verksamhet

Anläggningstillgångar eller en grupp av tillgångar (avyttringsgrupp) klassificeras som att de innehas för försäljning när det redovisade värdet i huvudsak kommer att återvinnas genom försäljning och när försäljning är mycket sannolik. Om klassificeringen sker som tillgång som innehas för försäljning tillämpas särskilda värderingsprinciper. Dessa innebär i huvudsak att, med undantag för bland annat finansiella tillgångar och skulder, tillgångar som innehas för försäljning och avyttringsgrupper värderas till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. Därmed görs inte några avskrivningar på materiella eller immateriella tillgångar som innehas för försäljning. Eventuella nedskrivningar och efterföljande omvärderingar redovisas direkt i resultaträkningen. Vinst redovisas inte om den överstiger ackumulerad nedskrivning. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning särredovisas i koncernens balansräkning fram till försäljningstidpunkten.

Som avvecklad verksamhet redovisas självständig verksamhet av väsentlig karaktär som är klart avskiljbar från koncernens övriga verksamhet och som klassificerats som att den innehåller försäljning med tillämpning av de principer som beskrivits ovan. Som avvecklad verksamhet redovisas även dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidareförsäljas. Redovisning som avvecklad verksamhet innebär att verksamhetens resultat särredovisas på egen rad i resultaträkningen skilt från övriga resultatposter. Resultatet från avvecklad verksamhet består av resultatet efter skatt av avvecklade verksamheter, det resultat efter skatt som uppstår vid värdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader av de tillgångar som innehåller försäljning/avyttringsgrupper som ingår i avvecklade verksamheter, samt realiserat resultat från avyttring av avvecklade verksamheter.

5. SEGMENTRAPPORTERING

I segmentrapporteringen presenteras intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder uppdelade på rörelsesegment. Ett rörelsesegment är en sådan del av koncernen som bedriver verksamhet som genererar externa eller interna intäkter och kostnader och vars resultat i styrningssyfte regelbundet granskas och följs upp av koncernledningen. Principer för segmentrapportering beskrivs vidare i not K45.

6. TILLGÅNGAR OCH SKULDER I UTLÄNDSK VALUTA

Koncernredovisningen presenteras i svenska kronor, koncernens rapporteringsvaluta. Den funktionella valutan för koncernens verksamheter utomlands avviker som regel från koncernens rapporteringsvaluta. Som funktionell valuta betraktas den valuta som används i den ekonomiska miljö där verksamheten primärt bedrivs.

Omräkning av transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan

Transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan, utländsk valuta, omräknas initialt till den funktionella valutan till transaktionsdagens kurs. Monetära poster i utländsk valuta samt icke-monetära poster i utländsk valuta som värderas till verkligt värde omvärderas per balansdagen till då gällande stängningskurs. Vinster och förluster till följd av valutaomräkning av monetära poster och icke-monetära poster som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen som valutakurseffekter i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Omräkningsdifferenser hänförliga från icke-monetära poster som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning (fram till den 31 december 2017) och som kategoriserats till verkligt värde över övrigt

totalresultat (från och med den 1 januari 2018), redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital. Så redovisas även valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av monetära poster som utgör en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet.

Omräkning av utländska verksamheter till koncernens rapporteringsvaluta

Vid omräkning av utländska etableringars (däribland filialers) balans- och resultaträkningar från funktionell valuta till koncernens rapporteringsvaluta, tillämpas dagskursmetoden. Det innebär att tillgångar och skulder omräknas till balansdagens kurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- respektive intjänandetidpunkten. Resultaträkningen räknas om efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i omräkningsreserven i eget kapital.

7. REDOVISNING OCH BORTBOKNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT I BALANSRÄKNINGEN

Köp och försäljning av aktier samt penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas på affärsdagen. Motsvarande gäller för derivat. Övriga finansiella tillgångar och skulder redovisas normalt på likviddagen.

Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till de kassaflöden som härrör från tillgången upphör eller när samtliga risker och fördelar förknippade med tillgången överförs till någon annan. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen fullgjorts, upphör eller annulleras.

Principerna för redovisning av finansiella instrument i balansräkningen har bland annat särskild betydelse för redovisning av återköps-transaktioner, värdepapperslån och leasing (se respektive separat avsnitt).

8. FINANSIELLA INSTRUMENT

Redovisningsprinciper som tillämpas fram till och med den 31 december 2017

Värderingskategorier

I värderingssyfte delas alla finansiella tillgångar i enlighet med bestämmelserna i IAS 39 in i följande värderingskategorier:

1. lån och andra fordringar
2. tillgångar som innehåller till förfall
3. tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - innehav för handel
 - tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
4. tillgångar som är tillgängliga för försäljning.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - skulder som innehåller för handel
 - skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
2. övriga finansiella skulder.

Klassificeringen i balansräkningen är oberoende av värderingskategori. Olika värderingsprinciper kan således tillämpas för tillgångar och skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen. En uppdelning av de klasser av finansiella tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen med avseende på värderingskategori görs i not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Lån och andra fordringar

I kategorin lån och andra fordringar redovisas onoterade räntebärande tillgångar. Lån och fordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av tillgångens effektivränta vid anskaffningstillfället. Lån och fordringar prövas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkt 10. Nedskrivningar redovisas över resultaträkningen. Lån och fordringar redovisas därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för sannolika och konstaterade kreditförluster. Ränteskillnadsersättning avseende lån och andra fordringar som återbetalas i förtid redovisas omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar som innehåller till förfall

I kategorin tillgångar som innehåller till förfall redovisas noterade räntebärande tillgångar som koncernen har för avsikt och förmåga att hålla till förfall. Tillgångar som kategoriserats som tillgångar innehavda till förfall värderas till upplupet anskaffningsvärde. Tillgångar som innehåller till förfall prövas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkt 10.

Tillgångar och skulder som innehåller för handel

Tillgångar och skulder som innehåller för handel består av noterade finansiella instrument och

derivat. Finansiella instrument som innehas för handel redovisas till verkligt värde i balansräkningen. Räntor, utdelningar och andra värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Valmöjligheten att kategorisera finansiella instrument som värderade till verkligt värde via resultaträkningen har tillämpats för finansiella tillgångar och skulder som inte innehas för handel men för vilka den interna förvaltningen och utvärderingen baseras på verkliga värden. Denna värderingsprincip har även tillämpats för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis (till exempel tillgångar och skulder till följd av fondförsäkringsavtal).

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta hänförlig till lån och räntebärande värdepapper som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde över resultaträkningen redovisas i räntenettet.

Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning

Som finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas större delen av koncernens innehav i sådana finansiella instrument för vilka det finns en aktiv marknad, men som inte innehas för handel.

Finansiella tillgångar som kategoriserats som tillgängliga för försäljning värderas till verkligt värde i balansräkningen. Marknadsvärdeförändringar på tillgångarna redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i verkligt värdereserven i eget kapital. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen först när tillgången realiserar eller när nedskrivning sker. Räntor hänförliga till denna kategori tillgångar redovisas direkt i räntenettet i resultaträkningen. Valutakurseffekter hänförliga till monetära tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning sker när det finns en indikation på nedskrivningsbehov – se vidare om nedskrivningar av finansiella tillgångar under punkt 10. Utdelningar på aktier som kategoriserats som tillgängliga för försäljning redovisas löpande i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter.

Omklassificering av finansiella instrument

Under räkenskapsåret 2008 omklassificerade Handelsbanken vissa portföljer av räntebärande värdepapper. Bestämmelserna i IAS 39 tillåter endast omklassificering för vissa finansiella tillgångar och endast under exceptionella omständigheter. Någon ytterligare omklassificering har inte genomförts sedan den omklassificeringen som gjordes 2008. Effekterna av omklassificeringen framgår av not K39.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument, exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som en skuld på raden Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högsta av den periodiserade premien och det belopp som representerar den förväntade kostnaden för att reglera den förpliktelse som garantin ger upphov till. Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. En infriad garanti redovisas, beroende på omständigheterna, som sannolik eller konstaterad kreditförlust.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad ränteintäkt i räntenettet i den mån räntan på det instrument garantin avser redovisas där. Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias, då mottagen avgift räknas in i lånets effektivränta.

Sammansatta finansiella instrument

Ett inbäddat derivat är en del av ett sammansatt finansiellt instrument som också omfattar ett värddkontrakt som inte är ett derivat, vilket innebär att vissa av det sammansatta instrumentets kassaflöden varierar på ett sätt som liknar kassaflödena för ett fristående derivat. Ett inbäddat derivat skiljs från värddkontraktet och redovisas separat som Derivat i balansräkningen då dess ekonomiska egenskaper inte är nära förknippade med värddkontraktets. Så sker exempelvis i fråga om emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter där derivatet redovisas separat från värddkontraktet till verkligt värde över resultaträkningen.

Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde till ursprunglig effektivränta.

Särredovisning sker inte i fråga om sammansatta finansiella instrument som innehas för handel eller sammansatta finansiella instrument där de ekonomiska egenskaperna och riskerna i instrumentets olika komponenter är besläktade, exempelvis rörlig utlåning med räntetak.

Redovisningsprinciper som tillämpas både före och efter den 1 januari 2018

Återköpsavtal och omvända återköpsavtal

Med återköpsavtal, eller repotransaktioner, avses avtal där parterna samtidigt har kommit överens om försäljning och återköp av ett visst värdepapper till ett i förväg bestämt pris. Värdepapper som säljs i en repotransaktion (återköpsavtal) kvarstår i balansräkningen under transaktionens löptid. Det sålda värdepappret redovisas därutöver utanför balansräkningen som ställd säkerhet. Erhållen likvid redovisas beroende på motpart som Skuld till kreditinstitut eller In- och upplåning från allmänheten. Värdepapper som köps i en repotransaktion (omvända återköpsavtal) redovisas på motsvarande sätt, det vill säga värdepappret tas inte upp i balansräkningen under transaktionens löptid. Den erlagda likviden redovisas beroende på motpart som Övrig utlåning till centralbanker, Utlåning till övriga kreditinstitut eller Utlåning till allmänheten. Mottagna panter som sålts vidare under återköpsavtal redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Avtal om inlåning och utlåning av värdepapper

Värdepapper som lånats ut kvarstår i balansräkningen och redovisas därutöver utanför balansräkningen som Ställd säkerhet. Inlånade värdepapper tas inte upp i balansräkningen, såvida de inte säljs, då ett värde motsvarande det avyttrade värdepapprets verkliga värde tas upp som skuld. Inlånade värdepapper som vidareutlånat redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Derivatinstrument

Samtliga derivat redovisas i balansräkningen och värderas till verkligt värde. Derivat med

positiva verkliga värden redovisas på tillgångssidan under posten Derivatinstrument. Derivat med negativa verkliga värden redovisas på skuldsidan under posten Derivatinstrument. Realiserade och orealiserade vinster och förluster på derivat redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen om banken har avtalsmässig rätt till kvittning, i den löpande verksamheten och i händelse av konkurs, och om avsikten är att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Ytterligare upplysningar om kvittning av finansiella tillgångar och skulder lämnas i not K23.

Redovisningsprinciper som kommer att tillämpas från och med den 1 januari 2018

Värderingskategorier

Alla finansiella tillgångar delas, i enlighet med bestämmelserna i IFRS 9, in i någon av följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via övrigt totalresultat
3. verkligt värde via resultaträkningen
 - a. innehav för handel, tillgångar som förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden med mera
 - b. finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via resultaträkningen
 - a. innehav för handel
 - b. finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Klassificeringen i balansräkningen är oberoende av värderingskategori. Olika värderingsprinciper kan således tillämpas för tillgångar och skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Bedömning av affärsmodell

Affärsmodellen för förvaltningen av finansiella tillgångar är avgörande för uppdelningen i

värderingskategorier. Affärsmodellen fastställs på portföljnivå, då detta bäst avspeglar hur verksamheten styrs och hur information rapporteras till och utvärderas av bankens ledning. Följande information är av betydelse för att göra en sammanvägd bedömning av affärsmodellen för en portfölj:

- angivna riktlinjer och mål med en portfölj och hur dessa genomförs i verksamheten
- hur portföljen bedöms och rapporteras till bankens ledning
- de risker som påverkar affärsmodellens resultat och hur dessa risker hanteras
- frekvens, volym och tidpunkt för försäljningar av finansiella tillgångar i portföljen i tidigare perioder, orsakerna till sådana försäljningar samt förväntningar om framtida försäljningar.

Finansiella tillgångar som innehas för handel, eller som förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden, kategoriseras alltid till verkligt värde via resultaträkningen, eftersom de varken innehas med syfte att erhålla avtalsenliga kassaflöden eller med syfte att erhålla avtalsenliga kassaflöden och säljas.

Bedömning av om avtalade kassaflöden endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta

Huruvida avtalade kassaflöden endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta har betydelse för uppdelningen i värderingskategorier. Vid denna bedömning definieras kapitalbeloppet som den finansiella tillgångens verkliga värde vid första redovisningstillfället. Ränta definieras som ersättning för pengars tidsvärde, kreditrisk, andra grundläggande utlåningsrisker (till exempel likviditetsrisk) och kostnader (till exempel administrativa kostnader) samt vinstmarginal.

Vid bedömningen av om kassaflödena utgörs endast av betalningar av kapitalbelopp och ränta görs en genomgång av den finansiella tillgångens avtalsvillkor. Detta inkluderar att bedöma om den finansiella tillgången innehåller ett avtalsvillkor som kan ändra tidpunkten eller beloppen i de avtalsenliga kassaflödena. Vid genomgången av avtalsvillkoren granskas bland annat följande:

- avtalsvillkor som ändrar belopp och tidpunkt för de avtalsenliga kassaflödena om en viss, specificerad händelse inträffar
- villkor som modifierar ersättningen för pengars tidsvärde, till exempel en rörlig ränta som sätts om varje månad till en ettårig räntesats
- avtalsvillkor som medför hävstångseffekter
- förskotts betalningsvillkor och förlängningsvillkor
- villkor som begränsar Handelsbankens anspråk på kassaflöden till specificerade tillgångar.

Upplupet anskaffningsvärde

En finansiell tillgång ska värderas till upplupet anskaffningsvärde om båda följande villkor är uppfyllda:

- Den finansiella tillgången innehas inom ramen för en affärsmodell vars mål är att inneha tillgången i syfte att erhålla avtalsenliga kassaflöden.
- De avtalade villkoren för den finansiella tillgången ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta på det utestående kapitalbeloppet.

I kategorin upplupet anskaffningsvärde redovisas utlåning samt innehav i räntebärande värdepapper som uppfyller ovanstående villkor.

Finansiella skulder ska som huvudregel redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Undantaget är finansiella skulder som innehas för handel, exempelvis derivat, samt skulder som vid första redovisningstillfället identifieras att värderas till verkligt värde.

Upplupet anskaffningsvärde utgörs av det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av effektivräntan vid anskaffningstillfället.

Finansiella tillgångar i kategorin upplupet anskaffningsvärde är föremål för nedskrivning, se vidare under punkten 9. Nedskrivningar redovisas över resultaträkningen. Finansiella tillgångar i kategorin upplupet anskaffningsvärde redovisas därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för förväntade och konstaterade kreditförluster.

Ränteintäkter, kreditförluster och valutakursresultat avseende finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen. Ränteskillnadsersättning för förtidsinlöst utlåning, samt realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper, redovisas omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Verkligt värde via övrigt totalresultat

En finansiell tillgång ska värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat om båda följande villkor är uppfyllda:

- Den finansiella tillgången innehas enligt en affärsmodell vars mål kan uppnås både genom att erhålla avtalsenliga kassaflöden och genom att sälja tillgången.
- De avtalade villkoren för den finansiella tillgången ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta på det utestående kapitalbeloppet.

I kategorin verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas innehav i räntebärande värdepapper

i bankens likviditetsportfölj som uppfyller ovanstående villkor och som inte identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

För skuldinstrument som värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas räntetäckning, kreditförluster samt valutakursresultat i resultaträkningen. Orealiserade värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och omklassificeras till resultaträkningen vid försäljning.

Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat är föremål för nedskrivning, se vidare under punkten 9.

Vid första redovisningstillfället är det tillåtet att kategorisera investeringar i egetkapitalinstrument som inte innehåller i handels syfte till verkligt värde via övrigt totalresultat. Efterföljande värdeförändringar, inklusive valutakursresultat, redovisas då i övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar omklassificeras till balanserade vinstmedel och inte till resultaträkningen. Utdelningsintäkter redovisas i resultaträkningen.

Handelsbanken har valt att kategorisera vissa onoterade aktieinnehav i företag som utför stödjande verksamhet för banken till verkligt värde via övrigt totalresultat. Motivet till denna kategorisering är att aktieinnehaven är långsiktiga och är strategisk vikt för bankverksamheten i koncernen.

Verkligt värde via resultaträkningen

En finansiell tillgång ska värderas till verkligt värde via resultaträkningen, om villkoren för redovisning till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat inte är uppfyllda.

Finansiella tillgångar och skulder som innehåller för handel kategoriseras alltid till verkligt värde via resultaträkningen, liksom finansiella tillgångar som förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden.

Värderingskategorin verkligt värde via resultaträkningen består i huvudsak av noterade aktier, fondandelar, räntebärande värdepapper samt derivat. Räntor, utdelningar och andra värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettore-sultat av finansiella transaktioner.

Finansiella instrument som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Vid första redovisningstillfället finns en möjlighet att återkalleligen identifiera en finansiell tillgång värderad till verkligt värde via resultatet, om detta eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av tillgången.

Motsvarande möjlighet finns att återkalleligen identifiera en finansiell skuld värderad till verkligt värde via resultatet, när detta leder till mer relevant information, eftersom

- detta eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av skulden, eller
- en grupp av finansiella skulder eller finansiella tillgångar och finansiella skulder som förvaltas och dess resultat utvärderas baserat på verkligt värde, i enlighet med en dokumenterad riskhanterings- eller investeringsstrategi och information om gruppen tillhandahålls internt på denna grund till bankens ledning.

Denna värderingsprincip har tillämpats för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis, till exempel skulder till följd av fondförsäkringsavtal samt vissa innehav i likviditetsportföljen som säkras med ekonomiska säkringar.

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som värderas till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i posten Nettore-sultat av finansiella transaktioner. Ränta hänförlig till räntebärande värdepapper som vid första redovisningstillfället kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i räntenettet.

Omklassificeringar av finansiella instrument

Finansiella tillgångar omklassificeras inte efter det första redovisningstillfället, med annat än om banken i sällsynta fall skulle byta affärsmodell för förvaltningen av en portfölj av finansiella tillgångar.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument, exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som en skuld på raden Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högsta av den periodiserade premien och reserven för den förväntade förlusten (se vidare under punkten 9). Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad räntetäckning i räntenettet i den mån räntan på det instrumentgarantin avser redovisas där.

Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias, då mottagen avgift räknas in i lånets effektivränta.

Sammansatta finansiella instrument

Ett inbäddat derivat är en del av ett sammansatt finansiellt instrument som också omfattar ett värdekontrakt som inte är ett derivat, vilket innebär att vissa av det sammansatta instrumentets kassaflöden varierar på ett sätt som liknar kassaflödena för ett fristående derivat.

Om ett sammansatt finansiellt instrument innehåller ett värdekontrakt som är en finansiell skuld ska ett inbäddat derivat skiljas från värdekontraktet och redovisas som ett derivat om

- det inbäddade derivatets ekonomiska egenskaper och risker inte är nära förknippade med värdekontraktets ekonomiska egenskaper och risker (exempelvis separeras inte rörligt utlåning med räntetak),
- ett separat instrument med samma villkor som det inbäddade derivatet skulle uppfylla definitionen på ett derivat, och
- det sammansatta finansiella instrumentet inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen, det vill säga ett derivat som är inbäddat i en finansiell skuld värderad till verkligt värde via resultaträkningen avskiljs inte.

Särredovisning sker exempelvis av emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter.

Särredovisning sker inte i fråga om sammansatta finansiella instrument som innehåller ett värdekontrakt som är en finansiell tillgång. Finansiella tillgångar med inbäddade derivat beaktas i sin helhet vid bedömning av om avtalade kassaflöden endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde till ursprunglig effektivränta.

9. PRINCIPER FÖR VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE

Verkligt värde definieras som priset till vilken en tillgång skulle kunna säljas eller en skuld överförs i en normal transaktion mellan oberoende marknadsaktörer.

För finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad likställs verkligt värde med det aktuella marknadspriset. Som aktiv betraktas en sådan marknad där noterade priser med lätthet och regelbundenhet finns tillgängliga på en reglerad marknad, handelsplats, tillförlitlig nyhetstjänst eller motsvarande och där erhållna prisuppgifter lätt kan verifieras genom regelbundet förekommande transaktioner. Det aktuella marknadspriset motsvaras av den kurs mellan köp- och säljkursen som under omständigheterna ger mest korrekt bild av det verkliga värdet. För grupper av finansiella instrument som förvaltas på basis av bankens nettoexponering för marknadsrisk likställs det aktuella marknadspriset med det pris som skulle erhållas eller betalas vid en avyttring av nettopositionen.

För finansiella instrument för vilka tillförlitliga uppgifter om marknadspris saknas, bestäms verkligt värde med hjälp av värderingsmodeller. De värderingsmodeller som används bygger på indata som i allt väsentligt kan verifieras med marknadsobservationer, exempelvis marknadsräntor och aktiekurser. Vid behov görs en justering för andra variabler som en marknadsaktör förväntas ta i beaktande vid prissättningen. De antaganden som används vid värdering baseras på internt genererad erfarenhet och granskas löpande av riskkontrollfunktionen. Uppföljning görs mot verkliga utfall för att därigenom identifiera eventuella behov av anpassningar av antaganden och prognosverktyg.

Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper utgivna av stater samt svenska bostadsobligationer värderas med hjälp av aktuella marknadspriser. Företagsobligationer värderas med värderingstekniker som baseras på marknadsräntor för motsvarande löptid med justering för kredit- och likviditetsrisk. Värderingen genomgår regelbundet kontroller för att säkerställa att värderingen avspeglar gällande marknadspris. Kontrollerna utförs främst genom inhämtning av prisnoteringar från fler oberoende prisställare samt genom avstämning mot nyligen genomförda transaktioner i samma eller likvärdiga instrument.

Aktier och andelar

Aktier noterade på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Vid värdering av onoterade aktier och andelar styrs valet av värderingsmodell av

vad som bedöms lämpligt för det enskilda instrumentet.

Innehav i onoterade aktier består i huvudsak av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget. För onoterade aktier för vilka bolagsavtalet reglerar det pris till vilket aktierna kan avyttras, värderas innehaven till det i förväg bestämda avyttringspriset. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Från och med den 1 januari 2018 kommer de i allt väsentligt vara kategoriserade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Orealiserade värdeförändringar på dessa innehav redovisas i övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar redovisas innevarande räkenskapsår i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Från och med den 1 januari 2018 kommer realiserade värdeförändringar att ligga kvar i eget kapital. Vid värdering av onoterade andelar i riskkapitalfonder används på marknaden vedertagna värderingsmodeller som godkänts av European Venture Capital & Private Equity Association (EVCA). Dessa modeller innebär att investeringarnas marknadsvärde härleds genom relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Resultatposter som stör jämförelser mellan investeringen och jämförelsebolaget justeras, och där efter beräknas värdet av investeringen på basis av vinstmultiplar som exempelvis P/E och EV/EBITA. Värdeförändringar samt realiserat resultat på innehav i riskkapitalfonder som utgör en del av placeringstillgångarna i försäkringsrörelsen redovisas inte direkt i resultaträkningen utan ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, se vidare under punkt 13.

Derivat

Derivat som handlas på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Värderingen av icke-linjära derivatkontrakt som inte handlas aktivt bygger även på en rimlig skattning av marknadsbaserad indata, exempelvis volatilitet.

Vid modellvärdering av derivat förekommer i vissa fall differenser mellan transaktionspriset och det värde som räknats fram med hjälp av en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället. Sådana skillnader orsakas av att den tillämpade värderingsmodellen inte fullt ut fångar upp alla komponenter som påverkar derivatets värde. Väsentliga realiserade resultat på grund

av positiva skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell (så kallade dag 1-resultat) förs inte till resultatet vid det första redovisningstillfället, utan periodiseras över derivatets löptid. Banken gör därutöver löpande en fristående värdering av den sammanlagda kreditriskkomponenten (såväl egen kreditrisk som motpartsrisk) i utestående modellvärderade derivat. Förändringar i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk tas till resultatet i den utsträckning den sammanlagda effekten överstiger ännu ej resultatförda dag 1-resultat.

Utlåning värderad till verkligt värde via resultaträkningen

Utlåning som värderas till verkligt värde via resultaträkningen värderas till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden. Vid beräkningen justeras marknadsräntan för kreditrisk. Den aktuella kreditriskpremien antas motsvaras av den ursprungliga så länge det saknas belägg för att motpartens återbetalningsförmåga väsentligen försämrats. Information om återbetalningsförmåga hämtas från bankens interna ratingssystem. Värdeförändringar på lån värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar i fondförsäkringsavtal. Sådana fondandelar värderas till fondens aktuella marknadsvärde (NAV). Tillgångarna motsvaras av skulder för vilka kunden står värdeförändringsrisken. Värderingen av dessa skulder speglar värderingen av tillgångarna. Med hänsyn till att försäkringstagarna och fondandelsägarna har förmånsrätt i tillgångsmassan, saknas skäl för att justera värderingen för kreditrisk. Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken har i allt väsentligt kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

10. KREDITFÖRLUSTER

Redovisningsprinciper som tillämpas fram till och med den 31 december 2017

Lån och fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Individuell bedömning av nedskrivningsbehov avseende lån och andra fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde genomförs löpande av samtliga kund- och kreditansvariga enheter i koncernen. Nedskrivningsprövning görs i den mån det finns objektiva omständigheter som tyder på att en fordrans återvinningsvärde understiger dess bokförda värde. Sådana

objektiva belägg kan exempelvis, beroende på omständigheterna, vara försenad eller utebliven betalning, konkurs, ändrad kreditrating eller nedgång i säkerheternas marknadsvärde.

Vid nedskrivningsprövning beräknas fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga till fordran och eventuella säkerheter (inklusive garantier) med fordrans effektivränta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen av säkerheten med utgångspunkt i det noterade värdet. I annat fall görs värderingen med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde. Säkerheter i form av fastighetsinteckningar värderas på samma sätt som övertagna fastigheter. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde och redovisas som kreditförlust i resultaträkningen. Redovisad kreditförlust reducerar fordrans bokförda värde i balansräkningen, antingen direkt (konstaterad förlust) eller genom ett avsättningskonto för kreditförluster (sannolik förlust).

Utöver denna individuella bedömning av fordringar görs en gruppvis bedömning i syfte att identifiera nedskrivningsbehov som ännu inte kan fördelas på enskilda krediter. Analysen baseras på en fördelning av individuellt värderade fordringar med avseende på riskklass. Nedskrivning görs om det är befogat med hänsyn till förändringar i riskklassificering och förväntad förlust. Nedskrivningar som redovisats för en grupp fordringar förs över till nedskrivningar avseende enskilda fordringar så snart det finns tillgänglig information om värdeminskning på individuell nivå. En gruppvis nedskrivningsprövning görs även för homogena grupper av mindre fordringar med likartad riskprofil.

Periodens kreditförluster utgörs av konstaterade och sannolika förluster för beviljade krediter med avdrag för återvinningar samt återförda tidigare gjorda nedskrivningar för sannolika kreditförluster. Konstaterade kreditförluster kan avse hela eller delar av fordringar och redovisas då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Så är exempelvis fallet när konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller när en fordran eftergivits på annat sätt. Belopp som efterges i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificeras alltid som konstaterad kreditförlust. I de fall kunden följer betalplanen för en kredit som sedan tidigare har klassificerats som konstaterad kreditförlust, sker en omprövning av förlustens storlek. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade. Information om sannolika och konstaterade kreditförluster lämnas i not K10.

Ränteeffekter som uppstår till följd av diskonteringseffekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp som redovisas som räntetäkt i enlighet med effektivräntemetoden.

Upplysningar om osäkra fordringar

Upplysningar om osäkra fordringar lämnas brutto, innan reservering för sannolika kreditförluster, och netto efter reservering för sannolika kreditförluster. Fordringar definieras som osäkra om det inte är sannolikt att samtliga kontrakterade kassaflöden kommer att fullföljas. Varje fordran som klassificerats som osäker ingår i det redovisade värdet på osäkra fordringar med sitt fulla belopp, även om delar av fordran täcks av säkerheter. Fordringar som skrivits ned som konstaterade kreditförluster ingår inte i osäkra fordringar.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning görs när det finns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser inträffat som har en inverkan på de förväntade framtida kassaflödena för tillgången. Vad avser räntebärande finansiella tillgångar utgör exempel på förlusthändelser som kan indikera ett nedskrivningsbehov en sannolik framtida konkurs, bevis för betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller bevis för bestående förändringar i marknaden för tillgången. För egetkapitalinstrument utgör en bestående eller betydande nedgång i dess verkliga värde en indikation på nedskrivningsbehov. Vid nedskrivning förs en andel av den ackumulerade förlust som tidigare redovisats i verkligt värdereserven i eget kapital till resultaträkningen.

Tidigare gjorda nedskrivningar på räntebärande värdepapper, som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, återförs via resultaträkningen om tillgångens

verkliga värde ökat efter nedskrivning och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter nedskrivningstillfället. Tidigare nedskrivningar på eget kapitalinstrument som kategoriserats som finansiella instrument tillgängliga för försäljning återförs inte.

Redovisningsprinciper som kommer att tillämpas från och med den 1 januari 2018

Förväntade kreditförluster
Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde och skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat, samt finansiella garantier och kreditåtaganden, omfattas av modellen för kreditförlustredovisning. Modellen innebär att förväntade kreditförluster ska redovisas.

De tillgångar vars nedskrivningsbehov ska prövas delas in i tre steg, beroende på graden av kreditförsämring. Steg 1 omfattar tillgångar där det inte har inträffat någon väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället. Steg 2 omfattar tillgångar där det har inträffat en väsentlig ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället. Steg 3 omfattar fallerade tillgångar.

I steg 1 reserveras ett belopp motsvarande den förlust som förväntas inträffa inom tolv månader. I steg 2 och 3 reserveras ett belopp motsvarande den förlust som förväntas inträffa under tillgångens hela återstående löptid. I samband med beräkningen av reserveringarna beaktas framåtblickande faktorer. Reserveringarna i samtliga steg baseras på ett sannolikhetsvägt utfall.

Tillgångar i steg 3 prövas för nedskrivning på individuell nivå. Denna prövning genomförs löpande av samtliga kund- och kreditansvariga enheter i koncernen. Nedskrivningsprövning görs i den mån det finns objektiva omständigheter som tyder på att en fordrans återvinningsvärde understiger dess bokförda värde. Sådana objektiva belägg kan exempelvis, beroende på omständigheterna, vara försenad eller utebliven betalning, konkurs, ändrad kreditrating eller nedgång i säkerheternas marknadsvärde. Vid nedskrivningsprövning beräknas fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga till fordran och eventuella säkerheter (inklusive garantier) med fordrans effektivränta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen av säkerheten med utgångspunkt i det noterade värdet. I annat fall görs värderingen med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde. Säkerheter i form av fastighetsinteckningar värderas på samma sätt som övertagna fastigheter. Nedskrivning görs om det beräknade återvinnings-

värdet understiger bokfört värde och redovisas som kreditförlust i resultaträkningen. Redovisad kreditförlust reducerar fordrans bokförda värde i balansräkningen, antingen direkt (konstaterad förlust) eller genom ett avsättningskonto för kreditförluster (förväntad förlust).

Förutom individuell nedskrivningsprövning görs en gruppvis nedskrivningsprövning för homogena grupper av mindre fordringar med likartad riskprofil.

En infriad finansiell garanti redovisas, beroende på omständigheterna, som förväntad eller konstaterad kreditförlust.

Periodens kreditförluster

Periodens kreditförluster utgörs av konstaterade och förväntade förluster för beviljade krediter med avdrag för återvinningar samt återförda tidigare gjorda nedskrivningar för förväntade kreditförluster.

Konstaterade kreditförluster kan avse hela eller delar av fordringar och redovisas då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Så är exempelvis fallet när konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller en fordran eftergivits på annat sätt. Belopp som efterges i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificeras alltid som konstaterad kreditförlust. I de fall kunden följer betalplanen för en kredit som sedan tidigare har klassificerats som konstaterad kreditförlust, sker en omprövning av förlustens storlek. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade.

Kreditförluster avseende skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas i raden Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Ränta

Redovisning av ränteutgifter i både steg 1 och 2 bygger på bruttoredovisning, vilket innebär att ränteutgifter redovisas till sitt fulla belopp i räntenettet. I steg 3 sker redovisning av ränteutgifterna netto, det vill säga med beaktande av nedskrivningen. Ränteeffekter som uppstår till följd av diskonteringseffekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp som redovisas som ränteutgift i enlighet med effektivräntemetoden.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras

inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas normalt till verkligt värde via resultaträkningen.

Modifierade finansiella tillgångar

Om kassaflöden från en finansiell tillgång klassificerad som värderad till upplupet anskaffningsvärde har omförhandlats eller modifierats (till exempel lån som varit föremål för eftergifter), men kassaflöden inte blir väsentligt annorlunda, resulterar inte modifieringen i att den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen. I det fallet omräknas redovisat bruttovärde på den finansiella tillgången, och justeringsbeloppet redovisas som en modifieringsvinst eller modifieringsförlust i resultaträkningen.

11. SÄKRINGSREDOVISNING

Koncernen tillämpar olika metoder för säkringsredovisning beroende på syftet med säkringen. Som säkringsinstrument används derivat, i huvudsak ränte- och valutaränteswappar. Vid säkring av valutarisker kopplade till nettoinvesteringar i utländska enheter används även skulder i respektive utländsk enhets funktionella valuta som säkringsinstrument. Som en del av koncernens säkringsstrategier delas värdet på säkringsinstrument i vissa fall upp och ingår i fler än en säkringsrelation. Ett och samma säkringsinstrument kan därmed säkra olika risker. Sådan uppdelning görs endast om de säkrade riskerna tydligt kan identifieras, om effektiviteten kan mätas tillförlitligt och om den totala värdeförändringen på instrumentet ingår i någon säkringsrelation.

Kassaflödessäkring används för att hantera exponeringar för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta på ut- och upplåning. Den förväntade löptiden för sådan ut- och upplåning är i regel betydligt längre än bindningstiden som är mycket kort. Kassaflödessäkring används även för att säkra valutarisken i framtida kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning. Även valutarisker hänförliga till koncerninterna monetära poster kan omfattas av denna typ av säkring, i den mån de ger upphov till valutaexponeringar som inte elimineras vid upprättande av koncernredovisningen. Derivat som är säkringsinstrument i kassaflödessäkringar värderas till verkligt värde. I den mån derivatets värdeförändring är effektiv, det vill säga motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten, redovisas den som en komponent i övrigt totalresultat och i säkringsre-

servern i eget kapital. Ineffektiva delar av derivatets värdeförändring redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Då kassaflödessäkringar avslutas i förtid periodiseras den ackumulerade värdeförändringen, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i Nettoresultat av finansiella transaktioner under den period de säkrade kassaflödena förväntas inträffa. Avslutas kassaflödessäkringar i förtid, och de säkrade kassaflödena inte längre förväntas inträffa, omklassificeras den ackumulerade värdeförändringen i säkringsreserven till Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkringar av verkligt värde tillämpas i syfte att skydda koncernen mot icke önskvärda resultat-effekter på grund av exponeringar för förändringar i marknadspriser. Säkringar av verkligt värde tillämpas för enskilda tillgångar och skulder samt för portföljer av finansiella instrument. Säkrade risker i säkringspaket till verkligt värde består av ränte- och valutarisk i ut- och upplåning till fast ränta samt i utlåning med räntetak. Säkringsinstrumenten i dessa säkringsrelationer består av ränte- och valutaränteswappar samt ränteoptioner. Vid säkring av verkligt värde värderas såväl säkringsinstrumentet som den säkrade risken till verkligt värde. Värdeförändringarna redovisas direkt i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. När portföljsäkring tillämpas redovisas värdet på den säkrade posten på en enskild rad i balansräkningen i anslutning till Utlåning till allmänheten. Då säkringar av verkligt värde avslutas i förtid periodiseras den upparbetade värdeförändringen på den säkrade posten i Nettoresultat av finansiella transaktioner under återstående löptid. Avslutas säkringar av verkligt värde i förtid, och den säkrade posten inte längre kvarstår, återförs den upparbetade värdeförändringen direkt i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ackumulerade värdeförändringar på portföljsäkringar som avslutats i förtid redovisas i balansräkningen under posten Övriga tillgångar.

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter tillämpas för att skydda koncernen mot valutakursdifferenser till följd av verksamhet i utlandet. Som säkringsinstrument används valutaränteswappar samt lån i utländsk valuta. Den säkrade posten i dessa säkringar utgörs av nettoinvesteringar i form av direkta investeringar samt fordringar på utlandsverksamhet som inte förväntas regleras inom en överskådlig framtid. Lån i utländsk valuta som säkras nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i koncernen till kursen på balansdagen. Den effektiva delen av valutakursdifferenser på sådana lån redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och i omräkningsreserven i eget kapital. Så redovisas även den effektiva delen av värdeförändringar på valutaränteswappar som säkras valutakursrisk i

fordringar på utlandsverksamhet. Ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

12. LEASING

Koncernens leasingavtal är antingen finansiella eller operationella. Finansiella leasingavtal är sådana avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av den leasade tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal betraktas som operationella leasingavtal. Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Erhållna leasingavgifter redovisas löpande som ränteutgifter respektive amorteringar.

Fram till och med den 31 december 2017 görs nedskrivningsprövning av finansiella leasingavtal enligt samma principer som för övrig utlåning som redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Från och med den 1 januari 2018 omfattas finansiella leasingavtal av modellen för förväntade kreditförluster, på samma sätt som andra finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde.

Operationella leasingavtal redovisas inte i balansräkningen. Kostnader hänförliga till operationella leasingavtal där koncernen är leasetagare kostnadsförs linjärt över tiden som Övriga kostnader.

13. FÖRSÄKRINGSVERKSAMHET

Koncernens försäkringsverksamhet bedrivs i dotterbolaget Handelsbanken Liv. Verksamhetens produkter består främst av legala livförsäkringar i form av traditionell livförsäkring och fondförsäkring samt riskförsäkringar i form av sjukförsäkring och premiebefrielse.

Klassificering och uppdelning av försäkringskontrakt

I koncernredovisningen klassas sådana avtal som innehåller betydande försäkringsrisk som försäkringskontrakt. Med försäkringsrisk avses risk, annan än finansiell risk, som överförs från avtalets ägare till utfärdaren. Avtal som inte överför betydande försäkringsrisk klassificeras i sin helhet som investeringsavtal. I regel innebär detta att försäkringar med återbetalningsskydd klassas som investeringsavtal, och övriga avtal klassas som försäkringskontrakt. Försäkringskontrakt som består av både försäkringskomponenter och sparande (finansiella komponenter) delas upp och särredovisas i enlighet med de principer som beskrivs i det följande.

Redovisning av försäkringskomponenter i försäkringskontrakt

Premieintäkter och utbetalda försäkringsersättningar avseende försäkringsavtal redovisas i resultaträkningen i nettoposten Riskresultat försäkring. Under denna post redovisas även årets förändring av koncernens försäkringsskulder.

Mottagna premier som ännu ej intäktsförts redovisas som skuld för inbetalda premier under posten Försäkringsskulder i balansräkningen. I balansposten Försäkringsskulder ingår även skulder för sjukräntor, livräntor samt andra oreglerade skador. Försäkringsskulden värderas genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ingångna försäkringsavtal. Värderingen bygger på antaganden om ränta, livslängd, hälsa och framtida avgifter. Livslängdsantaganden varierar med hänsyn till när försäkringen tecknats och beaktar den förväntade framtida ökningen av livslängden. Även avgiftsantaganden beror på när försäkringen tecknats. Det innebär i huvudsak en avgift som är proportionell mot premien och en avgift som är proportionell mot livförsäkringsavsättningen. Tillämpade antaganden om de försäkrades framtida hälsa är baserade på internt genererad erfarenhet och varierar beroende på produkt. Ränteantaganden är baserade på aktuella marknadsräntor och beror på skuldens löptid. Koncernens försäkringsskulder prövas regelbundet och minst årligen i syfte att säkerställa att den redovisade försäkringsskulden är tillräcklig för att täcka förväntade framtida anspråk. Vid behov görs en ytterligare avsättning. Mellanskillnaden redovisas i resultaträkningen.

Redovisning av investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt

Inbetalningar och utbetalningar avseende kunders sparkapital som härrör från investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt redovisas som insättningar respektive uttag direkt i balansräkningen.

Den från försäkringskontraktet separerade finansiella komponenten i traditionella legala livförsäkringar redovisas i balansräkningen som upplåning från allmänheten. Dessa skulder värderas till det högsta av garanterat belopp och försäkringens aktuella värde. Det garanterade beloppet förräntas med garanterad ränta och motsvarar försäkringens upplupna anskaffningsvärde. Försäkringens aktuella värde är lika med värdet av de tillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning, och förräntas med en avkastning som bestäms från totalavkastningen för tillgångarna med avdrag för eventuell avkastningsdelning. Avkastningsdelningen innebär att försäkringsgivaren tilldelas en avta-

lad del av totalavkastningen om denna avkastning under kalenderåret överstiger den garanterade räntan. Beräkningen görs årligen och ackumulerat för varje enskilt försäkringskontrakt. Det innebär att den villkorade återbäringen minskar i de fall avkastningen ett enskilt år understiger garantiräntan och vice versa. Den del av avkastningen som enligt modellen för avkastningsdelning tillfaller koncernen redovisas som provisionsintäkt. I det fall avkastningen understiger den per kontrakt garanterade räntan redovisas mellanskillnaden i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder som härrör från fondförsäkringsavtal redovisas till verkligt värde i balansräkningen i posterna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värddeförändringsrisken.

Premieavgifter samt administrativa avgifter avseende investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt periodiseras och redovisas i resultaträkningen i posten Provisionsintäkter. Anskaffningskostnader redovisas direkt i resultaträkningen.

Återförsäkring

Återförsäkrades andel av koncernens försäkringsskulder redovisas i posten Återförsäkrings-tillgångar i balansräkningen.

14. IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Redovisning i balansräkningen

En immateriell tillgång är en identifierbar, icke-monetär tillgång utan fysisk form. Immateriella tillgångar tas endast upp i balansräkningen om det är troligt att de framtida ekonomiska fördelar som härrör från tillgången kommer att tillfalla koncernen och om det går att beräkna anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt. Det innebär att internt utarbetade värden i form av goodwill, varumärken, kundregister och liknande inte redovisas som tillgångar i balansräkningen.

Investeringar i egenutvecklad programvara tas till resultatet löpande i den mån utgifterna avser underhåll av befintlig affärsverksamhet eller befintlig programvara. Vid egen utveckling av ny programvara, eller vid utveckling av befintlig programvara för ny affärsverksamhet, aktiveras nedlagda utgifter, som kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, från den tidpunkt det är sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att uppstå. Utgifter som härrör från lånekostnader aktiveras från den tidpunkt beslut har fattats om aktivering av utgifter för utveckling av immateriell tillgång.

Vid ett rörelseförvärv hänförs förvärvspriset till värdet av förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser i den förvärvade rörelsen. Bland dessa tillgångar kan även ingå sådana immateriella tillgångar som

inte skulle ha tagits upp i balansräkningen om de förvärvats separat eller upparbetats internt. Den del av förvärvspriset som vid ett rörelseförvärv inte kan hänföras till identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill.

Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsprövning sker årligen i samband med bokslutet eller när det finns en indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, det vill säga det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Så länge återvinningsvärdet överstiger redovisat värde är nedskrivning ej befogad. Nedskrivningar redovisas direkt i resultaträkningen.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att särskilja de kassaflöden som härrör från goodwill från de kassaflöden som härrör från andra tillgångar, sker nedskrivningsprövningen på nivån kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper. Goodwill följs upp på rörelsesegmentnivå. Väsentliga bedömningar och antaganden vid nedskrivningsprövning av goodwill framgår av not K24. Tidigare gjorda nedskrivningar av goodwill återförs inte.

Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod

Immateriella tillgångar för vilka det går att fastställa en bedömd nyttjandeperiod är föremål för avskrivning. Avskrivningen sker linjärt över nyttjandeperioden. För närvarande innebär det att kundkontrakt skrivs av på 20 år och att internt utvecklad programvara vanligen skrivs av på fem år. I vissa infrastrukturprojekt bedöms nyttjandeperioden vara längre än fem år. För sådana investeringar är avskrivningstiden upp till 15 år. Varumärken som är föremål för avskrivning skrivs av på fem år. Avskrivningstiden prövas individuellt, dels vid nyan-skaffning, dels fortlöpande vid indikation på att nyttjandeperioden kan ha ändrats. Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs enligt samma principer som för immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod, det vill säga genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde.

15. FASTIGHETER OCH INVENTARIER

Koncernens materiella anläggningstillgångar består av fastigheter och inventarier. Med undantag av sådana fastigheter som utgör placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt fastigheter som övertagits för skydd av fordran, värderas dessa tillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivningarna sker utifrån tillgångarnas bedömda nyttjandeperioder. Normalt tillämpas en linjär avskrivningsplan. De bedömda nyttjandeperioderna prövas årligen. De materiella tillgångar som består av delkomponenter med olika bedömda nyttjandeperioder, indelas i olika kategorier med separata avskrivningsplaner. Sådan så kallad komponentavskrivning är normalt endast aktuell avseende fastigheter. Som delkomponenter betraktas då de delar av fastigheten som har ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till det sammanlagda anskaffningsvärdet. Resterande delar av fastigheten (stomme) skrivs av som helhet över den förväntade nyttjandeperioden. För närvarande är den bedömda nyttjandeperioden för stomme 100 år, för vatten och avlopp 35 år, för tak 30 år, för fasad, värme, ventilation och el 25 år, för hissar 20 år och för byggnadsinventarier 10 år. Persondatorer och övrig IT-utrustning skrivs i regel av på tre år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på 10 år. Övriga inventarier skrivs normalt av på fem år.

Nedskrivningsprövning av materiella anläggningstillgångar sker när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivning görs i det fall återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. Eventuell nedskrivning redovisas omedelbart i resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

16. AVSÄTTNINGAR

Posten Avsättningar består av resultatförda förväntade negativa utflöden av resurser från koncernen som är ovissa vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas när koncernen till följd av en inträffad händelse har en legal eller informell förpliktelse som det är sannolikt att det kommer att krävas ett utflöde av resurser för att reglera. För att redovisning ska kunna ske måste det vara möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Avsättningen värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

Avsättningar redovisas för omstruktureringar. Med omstrukturering avses genomgripande

organisationsförändring, till exempel genom att anställda får avgångsvederlag för förtida uppsägning, eller nedläggningar av kontor. För att en avsättning ska redovisas krävs att en omstruktureringsplan har fastställts och tillkännagivits så att det har skapats en välgrundad förväntan hos dem som berörs av att företaget kommer att genomföra omstruktureringen. En avsättning för omstrukturering omfattar enbart de direkta utgifter som uppstår vid omstruktureringen och som inte hör samman med den framtida verksamheten.

17. EGET KAPITAL

Eget kapital består av de komponenter som beskrivs i det följande.

Överkursfond

Överkursfonden består av optionskomponenten av emitterade konvertibla skuldebrev och det belopp som vid emission av aktier samt vid konvertering av konvertibla skuldebrev överstiger de emitterade aktiernas kvotvärde.

Säkringsreserv

I säkringsreserven redovisas realiserade värdeförändringar på derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar.

Reserv för verkligt värde

Reserven för verkligt värde består av realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning. Från och med den 1 januari 2018 kommer reserven för verkligt värde bestå av realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som kategoriserats till verkligt värde via övrigt totalresultat.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven består av realiserade valutakurseffekter som uppstår till följd av omräkning av utländska enheter till koncernens rapporteringsvaluta.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I posten Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsräntan på förvaltningstillgångarna.

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat

Balanserade vinstmedel består av intjänat resultat från innevarande och tidigare räkenskapsår. Utdelning samt återköp av egna aktier redovisas som avdrag från balanserade vinstmedel.

Effekten av övergången till IFRS 9 kommer att redovisas i balanserade vinstmedel.

Minoritetsintresse

Minoritetsintresse utgörs av den andel av koncernens nettotillgångar som inte direkt eller indirekt ägs av moderföretagets stamaktieägare. Minoritetsintresse redovisas som en separat andel av eget kapital.

Redovisning av egna aktier

Återköpta egna aktier redovisas inte som tillgång utan kvittas mot posten Balanserade vinstmedel i eget kapital.

18. INTÄKTER**Allmänt****Redovisningsprinciper som tillämpas fram till och med den 31 december 2017**

Intäkter redovisas i resultaträkningen när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att erhållas och dessa fördelar kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Följande generella principer gäller i fråga om tidpunkt för intäktsföring av olika typer av ersättningar:

- Ersättningar som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsavgifter inom kapitalförvaltningen, intäktsförs i takt med att dessa tjänster levereras.
- Ersättningar hänförliga till en specifik tjänst eller handling intäktsförs när tjänsten utförts. Till dessa intäkter hör courtage och betalningsprovisioner.
- Ersättningar som utgör en del av effektivräntan för ett finansiellt instrument periodiseras i det fall instrumentet värderas till upplupet anskaffningsvärde i enlighet med effektivräntemetoden. För finansiella instrument som värderas till verkligt värde intäktsförs motsvarande ersättningar direkt.

Redovisningsprinciper som kommer att tillämpas från och med den 1 januari 2018

Provisionsintäkter och Övriga intäkter (exklusive hyresintäkter) redovisas i resultaträkningen när ett avtal med kund uppfyller samtliga nedanstående kriterier:

1. parterna i avtalet har godkänt avtalet och har åtagit sig att fullgöra sina respektive skyldigheter
2. prestationsåtaganden när det gäller tjänster som ska överföras har fastställts
3. betalningsvillkoren för de tjänster som ska överföras har fastställts
4. transaktionspriset kan fördelas på varje enskild tjänst i avtalet
5. det är sannolikt att ersättning kommer att erhållas, i utbyte mot de tjänster som kommer att överföras till kunden.

Följande gäller i fråga om tidpunkt för intäktsföring av olika typer av ersättningar:

- Ersättningar som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsav-

gifter inom kapitalförvaltningen, intäktsförs i takt med att dessa tjänster levereras. I praktiken sker detta linjärt över tid.

- Ersättningar hänförliga till en specifik tjänst eller handling intäktsförs när tjänsten utförts. Till dessa intäkter hör courtage och betalningsprovisioner.

Räntenetto

Ränteintäkter och räntekostnader beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden eller, om så anses lämpligt, med tillämpning av en metod som resulterar i ett belopp som utgör en rimlig uppskattning av vad en beräkning grundad på effektivräntemetoden skulle ge. Effektivräntan innefattar avgifter som anses vara en integrerad del av effektivräntan för ett finansiellt instrument (vanligen avgifter erhållna som kompensation för risk). Effektivräntan motsvarar den ränta som används för att diskontera avtalsenliga framtida kassaflöden till redovisat värde på den finansiella tillgången eller skulden.

Ränteintäkter och räntekostnader redovisas i räntenettet i resultaträkningen, med undantag för ränteinflöden som härrör från finansiella instrument som innehas för handel (fram till och med den 31 december 2017) och finansiella instrument som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen (från och med den 1 januari 2018). I räntenettet redovisas även räntor hänförliga till derivatinstrument som säkrar poster vars ränteinflöden redovisas i räntenettet. Utöver ränteintäkter och räntekostnader ingår i räntenettet avgifter för statliga garantier, exempelvis insättningsgaranti och stabilitetsavgiften.

För att få ett räntenetto rensat från ränteinflöden som härrör från finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel (fram till och med den 31 december 2017) respektive som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen och som innehas för handel (från och med den 1 januari 2018) och samtidigt åstadkomma en samlad bild av aktiviteten i handelslagret, redovisas ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till dessa finansiella tillgångar och skulder i resultatposten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Provisionsnetto

Intäkter och kostnader för olika typer av tjänster redovisas i resultaträkningen i posterna Provisionsintäkter respektive Provisionskostnader. Det innebär bland annat att courtage och olika former av förvaltningsavgifter redovisas som provisioner. Andra typer av intäkter som redovisas som provisioner är betalningsprovisioner och kortavgifter, premier avseende utställda finansiella garantier liksom provisioner i försäkringsverksamheten. Även positiv avkastnings-

delning i försäkringsrörelsen redovisas som provision. Ränteliknande garantiprovisioner samt avgifter som utgör integrerade delar av finansiella instrument och därför räknas in i effektivräntan, redovisas inte som provisioner utan ingår i räntenettet.

Nettoresultat av finansiella transaktioner Redovisningsprinciper som tillämpas fram till och med den 31 december 2017

Posten Nettoresultat av finansiella transaktioner samlar upp all den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde via resultaträkningen och vid realisation av alla finansiella tillgångar och skulder. Mer specifikt redovisas här:

- realisationsresultat från avyttring och reglering av finansiella tillgångar och skulder
- realiserade värdeförändringar på de tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som Tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen, exklusive den del av värdeförändringen som redovisas som ränta
- realiserade och orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som kategoriserats som innehav för handel
- räntor hänförliga till finansiella instrument som innehas för handel, med undantag för sådana räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteinflöde redovisas i räntenettet
- utdelningsintäkter på de finansiella tillgångar som kategoriserats som innehav för handel
- orealiserade förändringar i verkligt värde avseende den säkrade risken i tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde, samt periodisering av sådana orealiserade värdeförändringar för säkringar som avbrutits i förtid
- orealiserade värdeförändringar på derivat som utgör säkringsinstrument i säkringar till verkligt värde
- ineffektiv del av värdeförändringar på säkringsinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar och säkringar av nettoinvesteringar i utländska verksamheter
- negativ avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, det vill säga de förluster som uppstår när avkastningen på finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen understiger den garanterade skulduppställningen.

Redovisningsprinciper som kommer att tillämpas från och med den 1 januari 2018

Posten Nettoresultat av finansiella transaktioner samlar upp all den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde via resultaträkningen och vid realisation av finansiella tillgångar och

skulder (med undantag för vissa egetkapitalinstrument). Mer specifikt redovisas här:

- realisationsresultat från avyttring och reglering av finansiella tillgångar och skulder, med undantag för realisationsresultat från egetkapitalinstrument som har kategoriserats till verkligt värde via övrigt totalresultat (dessa realisationsresultat omklassificeras inte till resultaträkningen, utan ligger kvar i eget kapital)
- realiserade värdeförändringar på de finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen, exklusive den del av värdeförändringen som redovisas som ränta
- realiserade och orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som har kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
- räntor hänförliga till finansiella instrument som har kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen och som innehas för handel, med undantag för sådana räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisas i räntenettot
- kreditförluster avseende skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat
- utdelningsintäkter på de finansiella tillgångar som har kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
- orealiserade förändringar i verkligt värde avseende den säkrade risken i tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde, samt periodisering av sådana orealiserade värdeförändringar för säkringar som avbrutits i förtid
- orealiserade värdeförändringar på derivat som utgör säkringsinstrument i säkringar till verkligt värde
- ineffektiv del av värdeförändringar på säkringsinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar och säkringar av nettoinvesteringar i utländska verksamheter
- negativ avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, det vill säga de förluster som uppstår när avkastningen på finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen understiger den garanterade skulduppräknigen.

Mottagen utdelning

Utdelningar på aktier som kategoriserats som tillgängliga för försäljning (fram till och med den 31 december 2017) och som kategoriserats till verkligt värde via övrigt totalresultat (från och med den 1 januari 2018) redovisas i resultaträkningen i posten Övriga utdelningsintäkter. Utdelningar på aktier som kategoriserats som finan-

siella tillgångar som innehas för handel (fram till och med den 31 december 2017) och som kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen (från och med den 1 januari 2018) redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Utdelningar på aktier i intresseföretag ingår inte i posten Utdelningar i resultaträkningen. Redovisning av andelar i intresseföretags resultat beskrivs under punkt 4.

19. ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Personalkostnader

Som personalkostnader redovisas löner, pensionskostnader och andra former av direkta personalkostnader inklusive socialavgifter, särskild löneskatt på pensionskostnader och andra former av lönebikostnader. Eventuella ersättningar i samband med avslutad anställning skuldförs vid avtalets ingång och periodiseras över återstående tjänstgöringstid.

Redovisning av pensioner

Ersättningar till anställda efter anställningens upphörande utgörs av dels avgiftsbestämda planer (premiebestämda), dels förmånsbestämda planer. Som avgiftsbestämda planer redovisas sådana planer för ersättningar enligt vilka koncernen betalar fastställda avgifter till en utomstående juridisk enhet och därefter saknar rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten saknar tillgångar för att fullgöra sitt åtagande gentemot den anställda. Betalda premier för avgiftsbestämda planer redovisas löpande i resultaträkningen som personalkostnad. Övriga planer för ersättning efter avslutad anställning redovisas som förmånsbestämda planer. Vid förmånsbaserad pensionslösning utgår en pension baserad på lön och anställningstid, vilket innebär att arbetsgivaren bär alla väsentliga risker för fullgörandet av pensionsutfästelsen. För majoriteten av de förmånsbaserade pensionsplanerna har koncernen avskilt förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser och pensionskassa. Som nettoskuld i balansräkningen avseende de förmånsbaserade pensionsplanerna redovisas pensionsförpliktelsen minskade med förvaltningstillgångarna. Aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen, samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna, redovisas i övrigt totalresultat.

Den redovisade pensionskostnaden avseende förmånsbestämda planer utgörs av nettot av följande poster, som samtliga ingår i personalkostnader:

+ Intjänad pensionsrätt under året, det vill säga årets andel av den beräknade slutliga totala

pensionsutbetalningen. Beräkningen av intjänad pensionsrätt utgår från en beräknad slutlön och är föremål för aktuariella antaganden.

- + Årets räntekostnad på grund av att nuvärdet av pensionsskulden har ökat under året då tiden till utbetalning minskat. För beräkning av årets räntekostnad används aktuell företagsobligationsränta (räntan vid årets början) för en löptid motsvarande återstående tid till utbetalning av pensionsskulden.
- Beräknad avkastning (ränta) på förvaltningstillgångarna redovisas i resultatet med tillämpning av samma ränta som vid fastställande av årets räntekostnad.
- + Beräknade kostnader för särskild löneskatt periodiseras enligt samma principer som tillämpas för den underliggande pensionskostnaden.

Beräkningen av kostnader och åtaganden med anledning av koncernens förmånsbestämda planer är förenad med ett flertal bedömningar och antaganden som kan ha en betydande inverkan på redovisade belopp. En utförligare beskrivning av dessa antaganden och bedömningar lämnas under punkt 21 samt i not K8.

20. SKATTER

Periodens skattekostnad utgörs av aktuell skatt samt uppskjuten skatt. Som aktuell skatt redovisas skatter som hänför sig till periodens eller tidigare perioders skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt är skatt som hänför sig till temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds redovisade värde och dess skattepliktiga värde. Uppskjutna skatter värderas till den skattesats som bedöms vara tillämplig då posten realiserar. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att utnyttjas. Uppskjutna skatteskulder värderas till nominellt värde. Skatt redovisas i resultaträkningen, i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital beroende på var den underliggande transaktionen redovisas.

21. UPPSKATTNINGAR OCH VÄSENTLIGA BEDÖMNINGAR

Tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper innebär i vissa fall att bedömningar måste göras som får en väsentlig inverkan på redovisade belopp. Redovisade belopp påverkas dessutom i ett antal fall av uppskattningar och antaganden om framtiden. Sådana antaganden innebär alltid en risk för en justering av det redovisade värdet för tillgångar och skulder. De

bedömningar och antaganden som görs speglar alltid företagsledningens bästa och mest rimliga uppfattning och är kontinuerligt föremål för granskning och validering. Följande bedömningar och antaganden har haft en väsentlig påverkan på de finansiella rapporterna.

Uppskattningar och väsentliga bedömningar som berör följande områden lämnas i not:

- finansiella instrument värderade till verkligt värde, se not K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde
- nedskrivningsprövning av goodwill, se not K24 Immateriella tillgångar
- krav i civilrättsliga processer, se not K35 Avsättningar.

Aktuariell beräkning av förmånsbestämda pensionsplaner

Beräkningen av koncernens kostnader och förpliktelser för förmånsbestämda pensioner bygger på ett flertal aktuariella, demografiska och finansiella antaganden som har betydande inverkan på redovisade belopp. En förteckning över de antaganden som använts vid beräkningen av årets avsättning finns i not K8. Beräkningen av pensionsförpliktelserna avseende anställda i Sverige bygger på DUS14 som är på marknaden vedertagna antaganden om livslängd baserade på statistik framtagen av Svensk Försäkring. Antagandena om framtida löneökningar och inflation bygger på den förväntade långsiktiga utvecklingen.

Diskonteringsräntan baseras på förstklassiga företagsobligationer. Säkerställda bostadsobligationer anses i detta sammanhang vara företagsobligationer. Löptiden överensstämmer med den uppskattade genomsnittliga löptiden för pensionsförpliktelserna, vilken uppgår till 20 år. Då det saknas en likvid marknad för säkerställda bostadsobligationer med denna löptid, fastställs istället diskonteringsräntan med utgångspunkt från en räntekurva. Räntekurvan är byggd som en spread över den svenska swapkurvan. Spreaden, som baseras på säkerställda bostadsobligationer exkluderat egna emissioner, appliceras på swapkurvan. På detta sätt modelleras en räntekurva fram utifrån vilken en 20-årig ränta kan härledas.

En känslighetsanalys av koncernens pensionsförpliktelse för varje betydande aktuariellt antagande, som visar hur förpliktelsen skulle ha påverkats av rimligt möjliga förändringar i dessa antaganden, framgår av not K8.

Kreditförluster

Redovisningsprinciper som tillämpas fram till och med den 31 december 2017

Värdet på koncernens fordringar prövas löpande och individuellt för varje fordran. Vid behov skrivs fordran ned till bedömt återvinningsvärde. Det uppskattade återvinningsvärdet bygger på en bedömning av motpartens finansiella återbetalningsförmåga och antaganden om realisationsvärdet på eventuella säkerheter. Det slutliga utfallet kan komma att avvika från ursprungliga reserveringar för kreditförluster. De bedömningar och antaganden som används är föremål för regelbunden kontroll inom ramen för den interna kreditorganisationen. Se vidare not K2 för en mer utförlig beskrivning av intern riskkontroll och bankens hantering av kreditrisk.

Redovisningsprinciper som kommer att tillämpas från och med den 1 januari 2018

Modellen för att beräkna reserveringarna för steg 1 och steg 2 baseras på historisk riskdata, på samma sätt som för de interna modeller som används vid kapitalkravsberäkningar. Detta gör att redovisning och kapitalkravsberäkningar utgår från samma grundläggande kreditförlusthistorik. Den förväntade kreditförlusten i en framtida period erhålls genom att multiplicera nuvärdet av exponeringen vid fallissemang (EAD) med sannolikheten för fallissemang (PD) och med förlusten vid fallissemang (LGD). Till skillnad från kapitaltäckningsregelverket ska kreditförlustskattningen utgå från framåtblickande aktuella bedömningar av EAD, PD och LGD givet en sammanvägning av olika möjliga prognoser för makroutvecklingen.

Banken har preliminärt beslutat att använda tre makroekonomiska scenarier (base, upturn, downturn) för att ta hänsyn till de icke-linjära aspekterna av förväntade kreditförluster. Följande väsentliga makrofaktorer, uppdelade per land, beaktas i modellen:

- arbetslöshet
- styr-/centralbanksräntor
- BNP
- inflation
- fastighetspriser.

De olika scenarierna kommer att användas för att justera de aktuella parametrarna för beräkning av förväntade kreditförluster, och ett sannolikhetsviktat genomsnitt av de förväntade förlusterna enligt respektive scenario kommer att redovisas som reserveringar. Detta är en skillnad

mot gällande regler i IAS 39, där den bästa uppskattningen ligger till grund för reserveringen.

Bankens definition av väsentlig ökning av kreditrisk baseras på tre faktorer:

- Kvantitativa kriterier – en ökning om 250% av sannolikheten för fallissemang under det finansiella instrumentets återstående förväntade löptid ("livstids-PD").
- Kvalitativ bedömning av händelser som inte har fångats varken i de kvantitativa kriterierna eller i "backstop", till exempel orsaken till att en kund har blivit riskrapporterad.
- "Backstop" – Eftergifter ("forbearance") och Fordringar förfallna mer än 30 dagar.

K2 Risk- och kapitalhantering

Denna not utgör ett utdrag ur Handelsbankens publikation Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3. Det innebär att tabeller följer en numrering som är specifik för den rapporten.

Handelsbanken arbetar utifrån en väl beprövad affärsmodell som varit oförändrad i över 40 år. Banken har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät. Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader. Kreditgivningen i bankens kontorsrörelse ger upphov till kreditrisker. Övriga risker eftersträvar banken så långt som möjligt att begränsa.

Handelsbankens kreditförlustnivå har under de senaste decennierna varit väsentligt lägre än genomsnittet hos övriga nordiska banker. Bankens mål är alltid att ingen kredit ska medföra en förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer.

Genom stora likviditetsreserver och matchning av kassaflöden har banken sedan lång tid arbetat med att upprätthålla låga likviditetsrisker. Även detta är ett naturligt resultat av bankens låga risktolerans.

Även marknadsriskerna i Handelsbanken har från redan tidigare låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga.

RISKTOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Kreditrisker uppstår som en del i kreditgivningen i kontorsrörelsen. Bankens mål är alltid att ingen kredit ska medföra förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer. Banken är en relationsbank med inriktning mot kunder med god återbetalningsförmåga och stark finansiell ställning. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas till förmån för högre kreditvolym, högre pris eller marknadsandelar.

Toleransen för marknadsrisk och likviditetsrisker är låg. Marknadsrisk förekommer endast som ett led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering, i dess roll som marknadsgarant samt i pensionssystemet. En konsekvens av bankens låga tolerans för marknadsrisk är att en jämförelsevis låg andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner. All finansiering och likviditetshantering är centraliserad till Group Treasury. Likviditetsriskerna begränsas genom krav på matchande kassaflöden och betryggande likviditetsreserver av hög kvalitet.

Även för operativa risker och compliance-risker är toleransen låg. Banken strävar efter att så långt som möjligt förebygga dessa risker och reducera förlusterna på området. Förlusterna ska förbli låga.

RISKSTRATEGI

Handelsbanken har ett brett utbud av olika bank- och försäkringsprodukter. Därigenom

uppkommer olika risker som identifieras, mäts och hanteras på ett systematiskt sätt inom koncernens alla delar. Handelsbankens restriktiva förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk även om den förväntade ersättningen för ögonblicket kan vara hög.

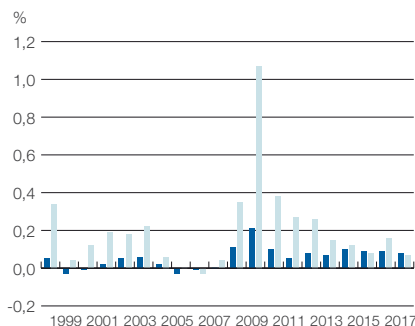
Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen. Riskkulturen genomsyrar hela bankens arbete och är väl förankrad hos bankens medarbetare. Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. En följd av detta är att det finns starka incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten. Den decentraliserade affärsmodellen är dock kombinerad med starka centraliserade kontroller. Den låga risktoleransen avspeglas också i synen på ersättning. Huvudprincipen är att ersättningar ska vara fasta eftersom detta bidrar till den långsiktighet som är en central del av Handelsbankens affärsmodell. Medarbetare med befo-

genhet att fatta affärsbeslut som innebär ett risktagande för banken kan endast erhålla fast ersättning utan rörliga inslag. De anställda är genom Stiftelsen Oktagonen en av bankens största ägare, vilket ytterligare bidrar till hög riskmedvetenhet och långsiktighet.

Kreditgivningen har stark lokal förankring, där den nära kundrelationen och lokala kännedomen verkar för låga kreditrisker. Därutöver ska koncernen vid var tid vara välkapitaliserad i förhållande till verksamhetens risker och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Handelsbanken eftersträvar på så sätt en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturen.

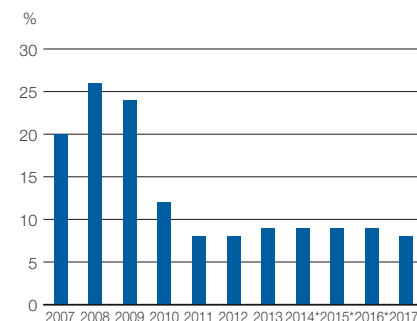
Det restriktiva förhållningssättet till risk innebär att banken är en stabil och uthållig affärspartner till kunderna oavsett konjunktur eller marknadssituation. Det bidrar till både god riskhantering och att en hög servicenivå kan upprätthållas även när verksamheten och de marknader som banken verkar på utsätts för påfrestningar. Samma principer för bankens

Figur 2 Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2017

* För perioden fram till och med 2000 ingår endast svenska banker.

Figur 3 Nettoresultat av finansiella transaktioner som andel av vinst 2007–2017

Källa: Årsredovisningar
* Exklusive poster av icke återkommande karaktär.

Figur 4 Risker i Handelsbanken

	Beskrivning
Kreditrisk	Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssliga förpliktelser.
Marknadsrisk	Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.
Likviditetsrisk	Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.
Operativ risk	Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.
Compliancerisk	Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.
Ersättningsrisk	Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningsystemet.
Försäkringsrisk	Försäkringsrisk är risken i en försäkrings utfall, som beror på den försäkrades livslängd eller hälsa.

inställning till risk gäller i alla länder där banken är verksam och är vägledande i den fortsatta utlandsexpansionen.

MOTSTÅNDSKRAFTIG RISKHANTERING

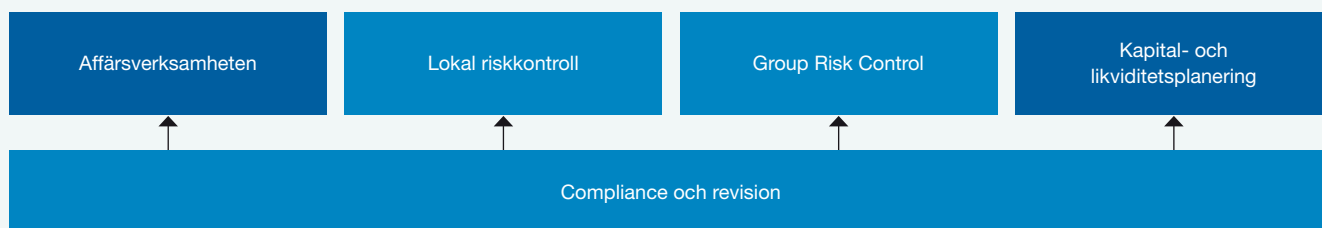
Handelsbanken har en stark kapital- och likviditetssituation. Banken har kontinuerlig tillgång till de finansiella marknaderna via sina kort- och långfristiga finansieringsprogram. Banken har en stor likviditetsreserv av hög kvalitet, vilket ger en hög motståndskraft mot eventuella störningar på de finansiella marknaderna. Group Treasurys likviditetsportfölj, som är en del av

bankens likviditetsreserv, har en låg riskprofil och består främst av tillgodohavanden i centralbanker, statsobligationer och säkerställda obligationer. Därutöver finns ett mycket omfattande utnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek. Likviditetsreserver hålls i alla för banken väsentliga valutor. Den totala likviditetsreserven täcker bankens likviditetsbehov i ett stressat scenario i mer än tre år helt utan tillgång till ny marknadsfinansiering. En bibehållen verksamhet kan upprätthållas under en betydande tid även i en extrem situation med stängda marknader för valutaväxling.

Bankens kapitalposition har fortsatt att stärkas under året, och banken har haft en stabil intjäning. Detta har, tillsammans med låga kreditförluster, bidragit till den starka positionen.

Handelsbankens låga risktolerans, goda kapitalisering och starka likviditetssituation gör banken väl rustad att verka även under de nya striktare regelverken samt under betydligt svårare marknadsförutsättningar än de som varit under de senaste åren.

Figur 5 Handelsbankens riskhantering och riskkontroll

Affärsverksamheten

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att samtliga risker hanteras. Den som bäst känner kunden och marknadsförutsättningarna har bäst möjlighet att bedöma risken och kan också på ett tidigt stadium agera om problem uppkommer. Varje kontor och varje resultatansvarig enhet bär ansvaret för att hantera uppkomna problem. Detta skapar incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten.

Decentraliserade kreditbeslut förutsätter dock en gemensam kreditprocess som Group Credits ansvarar för. Group Credits bereder de kreditlimiter som styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat fattar beslut om. Group Credits säkerställer också att kreditbedömningarna i hela koncernen sker på ett enhetligt sätt och att kreditgivningen utförs i enlighet med den kreditpolicy styrelsen har beslutat.

Affärsverksamhetens finansiella risker uppstår och hanteras huvudsakligen i Group Treasury, i Handelsbanken Capital Markets och i Handelsbanken Liv. Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetshandling i koncernen är centraliserad till Group Treasury. De marknadsriskerna som uppstår för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna hanteras i Handelsbanken Capital Markets. Operativa risker förekommer i all verksamhet inom banken, och ansvaret för att hantera operativa risker är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Hantering av marknadsrisker, hantering av bankens operativa risker samt finansierings- och likviditetshandling styrs av policyer fastställda av styrelsen.

Lokal riskkontroll

En lokal riskkontroll finns i varje land där banken har verksamhet, i varje regionbank, på centrala huvudavdelningar och i dotterbolag. Den lokala riskkontrollen arbetar med att identifiera, mäta, analysera och rapportera risker i verksamheten. Lokal riskkontroll kontrollerar också limiter för marknads-, likviditets- och motpartsrisker samt operativa risker och utvärderar överträdelser av dessa limiter samt kreditlimiter. Lokal riskkontroll ska även säkerställa att riskanalys görs av nya produkter och tjänster, IT-system och väsentliga processer, samt utvärdera verksamhetens arbete med operativa risker. Den lokala riskkontrollen på landnivå har ett uppdrag att kontrollera kreditrisker och kreditprocessen. För kontroll av risker inom IT och informationssäkerhet finns en särskild lokal riskkontroll inom Group IT. Lokal riskkontroll rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

Group Risk Control

Behovet av central uppföljning av risk- och kapitalpositionen ökar med graden av decentraliserade affärsbeslut. Group Risk Control är således en naturlig och viktig del av bankens affärsmodell.

Group Risk Control har till uppgift att identifiera, mäta, analysera och rapportera koncernens alla väsentliga risker. Den övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens låga risktolerans och att ledningen har tillförlitliga underlag för hur risker ska hanteras vid kritiska situationer. Vidare har Group Risk Control ett funktionellt ansvar för att lokal riskkontroll mäter risker på ett ändamålsenligt och enhetligt sätt i koncernen och att bankens ledning och styrelse löpande får rapporter och analyser om den aktuella risksituationen.

Stresstester – kapital- och likviditetsplanering

Om Handelsbanken, trots arbetet i de tre tidigare beskrivna delarna, skulle råka ut för allvariga förluster, håller banken ett kapital och en likviditetsreserv som säkerställer bankens fortlevnad såväl under som efter extrema händelser. Det är kapitalpositionen bedömd enligt det legala kapitalkravet som, tillsammans med beräkningen av ekonomiskt kapital och stresstester, utgör grunderna i kapitalplaneringen. Likviditetsplaneringen säkerställer att koncernen alltid klarar sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Genom stresstester och scenarioanalyser identifieras vilka åtgärder som behöver förberedas eller genomföras för att kapitaliseringen och likviditetssituationen vid varje tidpunkt ska vara tillfredsställande samt vilka åtgärder som krävs för att återställa koncernens kapital och likviditet i en återhämtningssituation efter en allvarig kris.

Compliance och revision

Utöver de tidigare beskrivna delarna granskar såväl compliance, på central, affärsområdes- och dotterbolagsnivå, som interna och externa revisorer verksamheten. Compliancefunktionens ansvarsområde är att se till att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och standard efterlevs inom Handelsbankens verksamhet. Åtgärder för att trygga regelefterlevnaden är en del av den interna kontrollen, och ansvar för att säkerställa regelefterlevnad åvilar såväl funktionsansvariga och produktägare som chefer och medarbetare i Handelsbanken-koncernen.

KREDITRISK

Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktsenliga förpliktelser.

KREDITRISKSTRATEGI

Kreditprocessen i Handelsbanken utgår från övertygelsen att en decentraliserad organisation med lokal närvaro ger hög kvalitet i kreditbesluten. Banken är en relationsbank där kontoren håller löpande kontakt med kunden, vilket ger en djup kunskap om varje enskild kund och en kontinuerligt uppdaterad bild av kundens ekonomiska situation.

Handelsbanken är inte en massmarknadsbank utan är selektiv i kundurvalet, vilket innebär att kunderna ska ha en hög kreditkvalitet. Kvalitetskravet åsidosätts aldrig till förmån för högre kreditvolym eller för att erhålla högre avkastning. Banken undviker även att delta i finansiering där det förekommer komplicerade kundkonstellationer eller komplexa och svår-förståeliga affärsupplägg.

När banken bedömer kreditrisken hos en viss kund bedöms i första hand kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt bankens kreditpolicy kan en svag återbetalningsförmåga aldrig kompenseras med att banken erbjuds goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser. Krediter ska därför normalt vara betryggande säkerställda.

Det lokala kontorets nära kontakt med kunden innebär också att kontoret snabbt kan identifiera och agera vid eventuella problem. Detta medför att banken i många fall kan agera snabbare än vad som hade varit möjligt vid en mer centraliserad hantering av problemkrediter. Kontoret har också det fulla ekonomiska ansvaret för kreditgivningen. Kontoret hanterar således de problem som uppstår när en kund brister i betalningsförmåga, och kontoret bär eventuella kreditförluster. Vid behov får det lokala kontoret stöd från det regionala huvudkontoret och från centrala avdelningar. Bankens arbetssätt leder till att alla som gör affärer förknippade med kreditrisk tillägnar sig ett väl etablerat synsätt för denna typ av risk. Detta synsätt utgör en viktig del av bankens kultur. De beskrivna arbets- och synsätten är viktiga anledningar till att banken över en lång tid redovisat mycket låga kreditförluster.

KREDITORGANISATIONEN

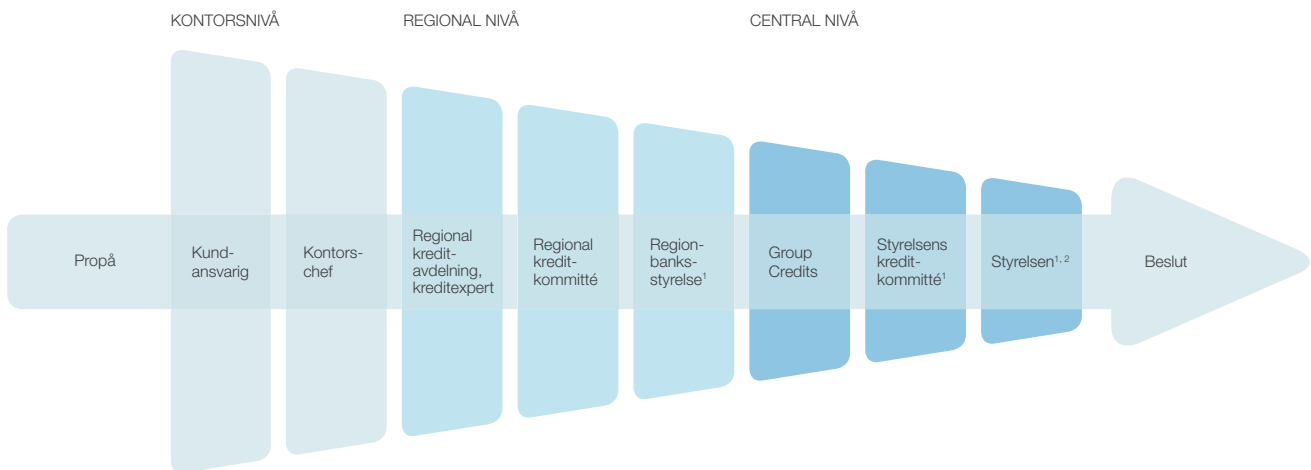
I Handelsbankens decentraliserade organisation bär varje kundansvarigt kontor det fulla kreditansvaret. Kund- och kreditansvar ligger på kontorschefen eller de medarbetare på det lokala kontoret som kontorschefen utser.

I Handelsbankens decentraliserade organisation ingår också att underlaget för kreditbeslut alltid utarbetas av det kreditansvariga kontoret oavsett om det slutgiltiga beslutet fattas på kontoret, på regional nivå, i styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen. Underlaget för kreditbeslut innehåller bland annat allmän och ekonomisk information om kredittagaren, en bedömning av dennes återbetalningsförmåga, krediter och kreditvillkor samt värdering av säkerheter. För regionbanksstyrelse, styrelsens kreditkommitté och styrelsen avser beslutet kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter.

För kredittagare vars sammanlagda krediter överstiger 3 miljoner kronor fattas kreditbeslutet i form av kreditlimit. Vid krediter till privatpersoner mot säkerhet i bostad inträder limitplikten för belopp över 6 miljoner kronor. Krediter till bostadsrättsföreningar mot säkerhet i bostadsfastighet blir limitpliktiga för belopp över 12 miljoner kronor.

Beviljade kreditlimiter gäller i normalfallet ett år. Vid förlängning av kreditlimiter är kravet på beslutsordning detsamma som för en ny kreditlimit.

Figur 7 Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken

Fördelning av fattade kreditlimitbeslut³

	KONTORSNIVÅ	REGIONAL NIVÅ	CENTRAL NIVÅ
Andel av antal limiter	71%	27%	2%
Andel av limitbelopp	12%	31%	57%

¹ Beslutet avser kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter.

² Beslutar endast om ärendet bedöms vara av särskilt eller allmänt intresse samt krediter till styrelseledamöter och vissa ledande befattningshavare.

³ Exklusive stat- och banklimiter som beslutas på central nivå.

Kontorschefer och de flesta medarbetare på kontor har personliga beslutandelimitar som gör det möjligt för dem att besluta om krediter till de kunder som de ansvarar för.

Vid beslut om större kreditlimitar finns även beslutsinstanser på regional och central nivå. Varje högre beslutandenivå tillför ytterligare kreditkompetens. På varje beslutandenivå finns rätt att avstyra kreditlimitar inom såväl den egna beslutandenivån som kreditlimitar som annars skulle beslutats på högre beslutandenivåer. Samtliga delegater i hela beslutsprocessen, oavsett nivå, måste vara eniga för att ett positivt kreditlimitbeslut ska komma till stånd. Finns minsta tveksamhet hos någon delegat avslås kreditansökan. De största krediterna har beretts av Group Credits och beslutas av styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat. Utan tillstyrkan av kreditansvarig kontorschef kan dock ingen kreditansökan processas vidare i banken.

Beslutsgången när det gäller krediter och kreditlimitar illustreras av figur 7. I figuren visas även procentuell andel av antal kreditlimitbeslut och beslutade belopp fördelade på olika beslutandenivåer.

I Handelsbankens decentraliserade organisation, där en stor andel av antalet kredit- och kreditlimitbeslut fattas på de enskilda kontoren, är det viktigt att det finns en väl fungerande eftergranskningsprocess som säkerställer att

besluten håller en hög kvalitet. Kontorschefen kvalitetsgranskar medarbetarnas beslut, och regionala kreditavdelningen kvalitetsgranskar beslut fattade av kontorschefer.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att bankens kreditpolicy och interna instruktioner efterlevs, att kreditkvaliteten upprätthålls och att kredit- och kreditlimitbeslut vittnar om gott kreditomdöme och sund affärsmässighet. En motsvarande granskning av kvaliteten utförs även av kreditlimitbeslut som fattas av högre beslutandenivåer i banken. Kreditlimitar som beviljas av regionala kreditkommittéer och regionbanksstyrelser granskas av Group Credits, som även bereder och granskar kreditlimitar som beslutas av styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat.

KREDITPORTFÖLJEN

Bankens kreditportfölj presenteras i detta avsnitt med utgångspunkt från sammanställda balansräkningsposter.

Portföljens fördelning

Med utgångspunkt från koncernbalansräkningen kategoriseras krediter i utlåning till allmänhet respektive utlåning till kreditinstitut samt poster utanför balansräkningen fördelade på produkttyp. När begreppet exponering används avses summan av poster i och utanför balansräkningen.

Tabell 8 Kreditriskeponeringar ur ett koncernperspektiv

Kreditriskeponeringar ur ett koncernperspektiv mkr	2017	2016
Utlåning till allmänheten ¹	2 065 761	1 963 622
<i>varav omvända repor</i>	6 607	7 493
Utlåning till övriga kreditinstitut	20 250	31 347
<i>varav omvända repor</i>	1 338	4 088
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	129 006	97 205
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	49 601	63 909
Derivatinstrument ²	56 070	82 633
Eventualförpliktelser	75 666	78 530
<i>varav garantiförbindelser, krediter</i>	10 177	9 643
<i>varav garantiförbindelser, övriga</i>	57 878	63 108
<i>varav dokumentkrediter</i>	7 611	5 779
Övriga åtaganden	443 383	425 267
<i>varav outnyttjad del av beviljade räkningskrediter</i>	131 121	128 967
<i>varav kreditlöften</i>	290 643	272 729
<i>varav övrigt</i>	21 619	23 571
Summa	2 839 737	2 742 513
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	38 920	25 527
Summa	3 104 971	2 967 402

¹ Av detta belopp består 377 mkr (926) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

² Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsligt hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 39 232 mkr (61 990).

Tabell 9 Geografisk fördelning

Geografisk fördelning 2017	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl. centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivat-instrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Summa
mkr												
Sverige	1 315 476	15 007	82	6 683	55 580	149 317	21 071	152 957	89 381	4 364	17 912	1 827 830
Storbritannien	213 847	472	84 766	492	41	-	6 146	40 196	7 124	54	1 262	354 400
Norge	245 189	124	3 918	7 170	-	-	6 420	34 878	17 065	46	976	315 786
Danmark	98 470	27	2 150	24 199	22	11	6 809	16 526	7 433	823	1	156 471
Finland	126 741	36	84 925	-	33	0	4 863	23 405	7 758	272	177	248 210
Nederländerna	40 352	75	397	-	-	-	124	5 442	364	1	162	46 917
USA	4 528	2 499	48 025	-	379	28518	13152	10 328	387	1245	-	109 061
Tyskland	4 454	12	5	-	-	-	5 104	2 286	476	134	1 129	13 600
Polen	1 527	1	63	376	-	-	1 573	1	163	-	-	3 704
Övriga länder	15 177	1 997	1 983	-	15	761	2 793	4 624	970	672	-	28 992
Summa	2 065 761	20 250	226 314	38 920	56 070	178 607	68 055	290 643	131 121	7 611	21 619	3 104 971

Geografisk fördelning 2016

Geografisk fördelning 2016	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl. centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivat-instrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Summa
mkr												
Sverige	1 245 654	23 161	145	4 821	81 275	127 946	23 989	136 579	85 583	2 874	15 038	1 747 065
Storbritannien	193 450	150	61 772	394	92	-	6 066	35 426	6 741	50	2 699	306 840
Norge	244 445	300	6 203	-	-	-	8 267	40 139	19 261	87	4 307	323 009
Danmark	95 540	27	120	20 269	31	11	4 930	13 780	7 662	613	3	142 986
Finland	122 534	25	98 710	-	149	-	4 506	18 977	7 179	216	190	252 486
Nederländerna	32 285	75	395	-	-	-	153	6 814	393	-	-	40 115
USA	5 283	5 495	30 386	-	958	32 421	15 795	13 208	476	1 392	-	105 414
Tyskland	4 567	61	159	-	-	-	3 497	1 558	644	146	1 326	11 958
Polen	3 016	6	25	43	-	-	1 482	1	139	-	8	4 720
Övriga länder	16 848	2 047	1 447	-	128	736	4 066	6 247	889	401	-	32 809
Summa	1 963 622	31 347	199 362	25 527	82 633	161 114	72 751	272 729	128 967	5 779	23 571	2 967 402

Tabell 10 Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag

Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag	2017			2016		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Privatpersoner	1 040 638	-710	1 039 928	982 640	-745	981 895
varav hypotekslån	850 962	-39	850 923	800 092	-33	800 059
varav övriga lån säkerställda i bostad	128 728	-133	128 595	120 121	-146	119 975
varav övriga lån privatpersoner	60 948	-538	60 410	62 427	-566	61 861
Bostadsrättsföreningar	205 984	-18	205 966	187 016	-20	186 996
varav hypotekslån	172 264	-11	172 253	156 835	-12	156 823
Fastighetsförvaltning	565 190	-523	564 667	540 194	-691	539 503
Tillverkningsindustri	27 393	-471	26 922	27 633	-522	27 111
Handel	21 282	-201	21 081	21 947	-270	21 677
Hotell- och restaurangverksamhet	8 369	-35	8 334	8 516	-32	8 484
Person- och godstransport till sjöss	8 499	-1 325	7 174	9 375	-1 244	8 131
Övrig transport och kommunikation	16 088	-25	16 063	14 614	-36	14 578
Byggnadsverksamhet	20 216	-697	19 519	18 103	-161	17 942
Elektricitet, gas och vatten	22 040	-128	21 912	25 224	-39	25 185
Jordbruk, jakt och skogsbruk	13 064	-46	13 018	11 727	-31	11 696
Övrig serviceverksamhet	22 208	-215	21 993	19 608	-113	19 495
Holding-, invest-, försäkringsbolag, fonder m m	67 805	-249	67 556	66 730	-316	66 414
Stat och kommun	13 611	0	13 611	15 891	0	15 891
Övrig företagsutlåning	18 533	-53	18 480	19 047	-75	18 972
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	2 070 920	-4 696	2 066 224	1 968 265	-4 295	1 963 970
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-463			-348
Summa utlåning till allmänheten			2 065 761			1 963 622

Tabell 11 Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch

Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch 2017 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	772 051	65 741	89 200	59 039	37 527	10 464	5 906	1 039 928
varav hypotekslån	729 891	0	59 430	41 686	19 916	0	0	850 923
varav övriga lån säkerställda i bostad	8 374	61 108	17 653	13 520	12 628	10 120	5 192	128 595
varav övriga lån privatpersoner	33 786	4 633	12 117	3 833	4 983	344	714	60 410
Bostadsrättsföreningar	165 061	0	17 694	890	22 321	0	0	205 966
Fastighetsförvaltning	244 295	125 504	104 219	20 297	37 298	27 628	5 426	564 667
Tillverkningsindustri	11 922	2 396	2 621	1 420	2 781	988	4 794	26 922
Handel	10 762	3 506	4 033	1 222	1 362	0	196	21 081
Hotell- och restaurangverksamhet	2 282	3 436	505	2 012	94	0	5	8 334
Person- och godstransport till sjöss	3 179	9	1 957	158	1 871	0	0	7 174
Övrig transport och kommunikation	9 063	1 548	3 601	436	1 106	292	17	16 063
Byggnadsverksamhet	8 336	2 730	7 315	339	758	0	41	19 519
Elektricitet, gas och vatten	8 284	305	4 994	61	7 844	197	227	21 912
Jordbruk, jakt och skogsbruk	11 458	822	70	66	52	0	550	13 018
Övrig serviceverksamhet	11 467	4 389	3 757	837	1 531	0	12	21 993
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	48 371	1 922	1 192	7 974	3 345	0	4 752	67 556
Stat och kommun	4 612	0	247	153	8 599	0	0	13 611
Övrig företagsutlåning	4 522	1 556	3 954	3 593	309	784	3 762	18 480
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 315 665	213 864	245 359	98 497	126 798	40 353	25 688	2 066 224
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-189	-17	-170	-27	-57	-1	-2	-463
Summa utlåning till allmänheten	1 315 476	213 847	245 189	98 470	126 741	40 352	25 686	2 065 761

Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch 2016 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	727 562	59 468	91 969	53 964	35 452	8 165	5 315	981 895
varav hypotekslån	682 857	0	60 017	36 371	20 814	0	0	800 059
varav övriga lån säkerställda i bostad	11 309	54 741	18 167	13 478	10 260	7 805	4 215	119 975
varav övriga lån privatpersoner	33 396	4 727	13 785	4 115	4 378	360	1 100	61 861
Bostadsrättsföreningar	149 245	0	16 911	908	19 932	0	0	186 996
Fastighetsförvaltning	240 020	111 510	103 659	19 637	33 888	23 194	7 595	539 503
Tillverkningsindustri	11 966	2 764	2 680	1 481	3 086	2	5 132	27 111
Handel	10 604	3 686	3 728	1 362	1 215	0	1 082	21 677
Hotell- och restaurangverksamhet	2 217	3 137	141	1 846	97	0	1 046	8 484
Person- och godstransport till sjöss	3 370	2	2 086	452	2 095	0	126	8 131
Övrig transport och kommunikation	9 364	1 194	2 135	360	1 201	304	20	14 578
Byggnadsverksamhet	7 129	2 824	6 468	497	989	0	35	17 942
Elektricitet, gas och vatten	8 841	243	6 227	66	8 988	192	628	25 185
Jordbruk, jakt och skogsbruk	10 723	673	57	97	132	0	14	11 696
Övrig serviceverksamhet	10 165	4 042	2 659	1 283	1 332	0	14	19 495
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	45 508	2 212	1 200	9 325	3 287	29	4 853	66 414
Stat och kommun	4 149	0	254	629	10 464	395	0	15 891
Övrig företagsutlåning	4 932	1 733	4 373	3 656	409	4	3 865	18 972
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 245 795	193 488	244 547	95 563	122 567	32 285	29 725	1 963 970
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-139	-39	-100	-25	-33	-1	-11	-348
Summa utlåning till allmänheten	1 245 656	193 449	244 447	95 538	122 534	32 284	29 714	1 963 622

Säkerheter

Då det som regel blir aktuellt att ta säkerheter i anspråk först sedan kredittagaren drabbats av allvariga betalningssvårigheter inriktas värderingen av säkerheter på det värde säkerheterna förväntas ha vid en försäljning under ogynnsamma omständigheter i samband med en obeståndssituation. För vissa tillgångar kan värdet påverkas avsevärt vid en obeståndssituation och en därigenom framtvingad försäljning.

Vid långfristiga kreditåtaganden utan säkerhet till företag avtalar banken ofta med kunden om särskilda kreditvillkor som ger rätt till omförhandling eller uppsägning vid ogynnsam utveckling.

En stor del av utlåningen till kreditinstitut är omvända repor. En omvänd repa är en återköps-transaktion som innebär att banken repar in (köper) räntebärande värdepapper eller aktier med särskild överenskommelse att värdepappret ska säljas tillbaka till ett visst pris vid en viss

tidpunkt. Omvända repor betraktas av banken som säkerställd utlåning.

Under speciella omständigheter kan banken köpa kreditderivat eller finansiella garantier som kreditriskskydd för fordringar. Detta förekommer dock inte inom bankens ordinarie kreditgivning.

Tabell 12 Kreditriskexponering inom balansräkningen, fördelad per säkerhet

Kreditriskexponering inom balansräkningen, fördelad per säkerhet mkr	2017	2016
Bostadsfastigheter ¹	1 411 424	1 308 242
<i>varav privatpersoner</i>	979 296	920 344
Övriga fastigheter	301 061	307 334
Stat, kommun och landsting ²	336 624	296 676
Borgen ³	23 236	10 844
Finansiella säkerheter	20 130	22 858
Objektssäkerheter	24 896	24 343
Övriga säkerheter	17 703	19 093
Blanko	217 755	232 032
Summa kreditriskexponering inom balansräkningen	2 352 829	2 221 422

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

Tabell 13 Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet

Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet mkr	2017	2016
Bostadsfastigheter ¹	1 411 424	1 308 242
<i>varav privatpersoner</i>	979 296	920 344
Övriga fastigheter	301 061	307 334
Stat, kommun och landsting ²	66 306	68 477
Borgen ³	22 783	10 330
Finansiella säkerheter	15 162	16 973
Objektssäkerheter	24 896	24 343
Övriga säkerheter	17 703	19 093
Blanko	206 426	208 830
Summa utlåning till allmänheten	2 065 761	1 963 622

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

Kreditriskkoncentrationer

Handelsbankens kontor är starkt fokuserade på att etablera långsiktiga relationer med kunder som har hög kreditvärdighet. Om ett kontor identifierar en bra kund ska kontoret kunna göra affärer med kunden oavsett om banken som helhet har en stor exponering mot den bransch som kunden representerar. Banken har därmed i sin kreditgivning inte något inbyggt hinder mot att få relativt stora exponeringar i enskilda sektorer. Banken följer och beräknar dock koncentrationer mot olika typer av branscher och geografiska områden. Banken mäter och följer också exponeringar mot större enskilda motparter. Särskilda limiter tillämpas för att begränsa den maximala kreditexponeringen mot enskilda motparter som ett komplement till kreditriskbedömningen. Om en koncentration i kreditportföljen avseende sektor eller motpart kan antas utgöra en förhöjd risk, följs denna koncentration upp. Koncentrationsrisker fångas upp i bankens beräkning av ekonomiskt kapital för kreditrisker och i de stresstester som görs i den interna kapitalutvärderingen. Finansinspektionen beräknar också ett särskilt kapitalkravspåslag i Pelare 2 för koncentrationsrisker i kreditportföljen. Därigenom säkerställs att banken är väl kapitaliserad med hänsyn också till koncentrationsrisker. Om koncentrationsriskerna skulle

bedömas vara för stora har banken både möjlighet och förmåga att reducera riskerna genom olika riskreducerande åtgärder.

Handelsbanken har, utöver bolån och utlåning till bostadsrättsföreningar, en betydande utlåning till fastighetsförvaltning om 565 miljarder kronor (540). Med fastighetsförvaltning avses här alla företag som riskklassificeras som fastighetsbolag. Det är vanligt förekommande att koncerner verksamma i andra branscher har dotterbolag som förvaltar de fastigheter som koncernen bedriver verksamhet i, och även sådana fastighetsbolag anses här tillhöra fastighetsförvaltning. Den underliggande kreditrisken i sådana fall är dock inte enbart fastighetsrelaterad eftersom motpartens återbetalningsförmåga bestäms av annan verksamhet än fastighetsförvaltningen. Därutöver riskklassificeras privatpersoner med större fastighetsintresse som fastighetsbolag.

En mycket stor del av fastighetsutlåningen är säkerställd i fastigheter med låg belåningsgrad vilket minskar bankens risk för kreditförluster. En stor del av fastighetsutlåningen sker dessutom till statliga fastighetsbolag, kommunala bostadsbolag och annan bostadsrelaterad verksamhet där låntagarna genomgående har starka och stabila kassaflöden och därigenom mycket hög kreditvärdighet. En stor del av

utlåningen till fastighetssektorn är således till bolag med mycket låg sannolikhet för finansiella svårigheter. Bankens exponering mot fastighetssektorn finns specificerad i tabeller nedan.

Andelen exponeringar hänförliga till fastighetsmotparter som har en sämre rating än bankens riskklass 5 (normal risk) är mycket låg. 98 procent (99) av total fastighetsutlåning i Sverige återfinns i riskklass 5 eller bättre. Motsvarande uppgift avseende fastighetsutlåningen i Storbritannien uppgår till 98 procent (97), Danmark 96 procent (96), Finland 98 procent (98), Norge 96 procent (97) och Nederländerna 99 procent (99). Av de motparter som återfinns i sämre riskklasser än normalt återfinns huvuddelen i riskklasserna 6-7 och endast små volymer i de högre riskklasserna 8-9. För information om Handelsbankens riskklassificering, se avsnitt Beräkning av kapitalkrav för kreditrisker.

Handelsbankens utlåning till fastighetsbolag har under de senaste åren vuxit delvis som en följd av att banken haft en betydande kreditillväxt i Storbritannien genom en expansion av kontorsnätet. En stor del av tillväxten har varit i fastighetsrelaterade krediter. Handelsbanken har i Storbritannien haft samma strikta krav på återbetalningsförmåga, belåningsgrader och säkerheternas kvalitet som på övriga hemmamarknader.

Tabell 18 Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning	2017			2016		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Utlåning i Sverige						
Statligt ägda fastighetsbolag	4 329	0	4 329	3 228	0	3 228
Kommunalt ägda fastighetsbolag	8 874	0	8 874	9 771	0	9 771
Bostadsfastighetsbolag	106 014	-20	105 994	99 598	-26	99 572
varav hypotekslån	92 260	0	92 260	85 134	-1	85 133
Övrig fastighetsförvaltning	125 224	-126	125 098	127 578	-130	127 448
varav hypotekslån	52 932	-2	52 930	52 925	-2	52 923
Summa utlåning i Sverige	244 441	-146	244 295	240 175	-156	240 019
Utlåning utanför Sverige						
Storbritannien	125 701	-197	125 504	111 800	-289	111 511
Norge	104 319	-100	104 219	103 767	-108	103 659
Danmark	20 367	-70	20 297	19 755	-118	19 637
Finland	37 302	-4	37 298	33 891	-4	33 887
Nederländerna	27 628	0	27 628	23 194	0	23 194
Övriga länder	5 432	-6	5 426	7 612	-16	7 596
Summa utlåning utanför Sverige	320 749	-377	320 372	300 019	-535	299 484
Summa utlåning – Fastighetsförvaltning	565 190	-523	564 667	540 194	-691	539 503

Tabell 19 Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land	2017					2016				
	Summa	Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko	Summa	Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko
mkr										
Sverige	244 441	13 598	118 902	100 362	11 579	240 175	14 129	103 681	109 681	12 684
Storbritannien	125 701	0	61 015	61 388	3 298	111 800	0	54 193	54 853	2 754
Norge	104 319	0	16 224	80 553	7 542	103 767	0	16 304	79 339	8 124
Danmark	20 367	0	10 829	7 620	1 918	19 755	0	10 166	8 388	1 201
Finland	37 302	18 083	5 777	12 848	594	33 891	14 561	5 401	12 585	1 344
Nederländerna	27 628	0	13 992	13 192	444	23 194	0	11 072	12 073	49
Övriga länder	5 432	551	808	3 373	700	7 612	267	643	2 867	3 835
Summa	565 190	32 232	227 547	279 336	26 075	540 194	28 957	201 460	279 786	29 991

Tabell 20 Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2017

Riskklass	Utlåning								%	Ackumulerat % av total
	Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder- länderna	Övriga länder	Summa		
1	22 433	950	1 287	76	8 167	19	1 241	34 173	6,05	6
2	64 187	23 702	23 010	3 780	9 856	10 404	1 988	136 927	24,23	30
3	91 895	65 576	53 368	8 927	11 199	14 653	1 358	246 976	43,70	74
4	47 323	28 664	16 243	5 043	6 218	2 070	681	106 242	18,80	93
5	15 788	4 600	6 282	1 697	1 248	257	74	29 946	5,30	98
6	1 545	595	2 701	431	94	207	61	5 634	1,00	99
7	649	194	637	110	389	18	0	1 997	0,35	99
8	208	94	330	99	31	0	0	762	0,13	100
9	90	39	172	18	27	0	2	348	0,06	100
Fallissemang	323	1 287	289	186	73	0	27	2 185	0,39	100
Summa	244 441	125 701	104 319	20 367	37 302	27 628	5 432	565 190	100	

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2016

Riskklass	Utlåning								%	Ackumulerat % av total
	Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder- länderna	Övriga länder	Summa		
1	21 647	744	1 858	82	5 474	39	1 104	30 948	5,73	6
2	60 262	21 710	26 369	2 618	10 812	8 197	3 886	133 854	24,78	31
3	97 610	54 935	50 727	8 167	11 431	12 399	1 329	236 598	43,80	74
4	44 490	25 662	14 909	5 998	5 000	1 999	914	98 972	18,32	93
5	13 444	5 326	7 081	2 113	546	302	314	29 126	5,39	98
6	1 327	1 695	1 095	220	108	214	26	4 685	0,87	99
7	805	625	1 063	112	411	44	0	3 060	0,57	99
8	185	85	336	59	26	0	0	691	0,13	100
9	93	21	99	12	10	0	0	235	0,04	100
Fallissemang	312	997	230	374	73	0	39	2 025	0,37	100
Summa	240 175	111 800	103 767	19 755	33 891	23 194	7 612	540 194	100	

Tabell 21 Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2017

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			Blanko
	Bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier av stat och kommun	Övriga säkerheter		
1	34 173	16 373	4 223	9 134	2 786	1 657
2	136 927	58 951	56 058	6 357	2 862	12 699
3	246 976	99 806	131 987	4 554	3 760	6 869
4	106 242	45 731	52 336	3 781	1 669	2 725
5	29 946	10 224	16 885	618	738	1 481
6	5 634	937	4 338	1	239	119
7	1 997	473	1 217	10	98	199
8	762	135	552	0	62	13
9	348	83	222	3	28	12
Fallissemang	2 185	342	1 324	4	85	430
Summa	565 190	233 055	269 142	24 462	12 327	26 204

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2016

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			Blanko
	Bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier av stat och kommun	Övriga säkerheter		
1	30 948	15 336	5 722	6 755	973	2 162
2	133 854	48 936	62 140	6 483	2 609	13 686
3	236 598	92 978	125 902	4 967	4 008	8 743
4	98 972	36 085	54 224	3 228	1 722	3 713
5	29 126	9 679	17 721	236	575	915
6	4 685	1 247	3 168	1	177	92
7	3 060	655	2 173	14	124	94
8	691	170	438	0	58	25
9	235	63	97	3	45	27
Fallissemang	2 025	363	946	0	152	564
Summa	540 194	205 512	272 531	21 687	10 443	30 021

BERÄKNING AV KAPITALKRAV FÖR KREDITRISKER

Riskklassificeringssystemet

Handelsbankens riskklassificeringssystem består av ett antal olika system, metoder, processer och rutiner som stödjer Handelsbankens klassificering och kvantifiering av kreditrisk.

Genom Handelsbankens interna riskklassificeringssystem mäts kreditrisken i all verksamhet på ett tillförlitligt och konsekvent sätt. Riskklassificeringen bygger på bankens interna rating, som grundar sig på en bedömning av varje motparts återbetalningsförmåga. Ratingen bestäms av risken för finansiella påfrestningar samt av den bedömda motståndskraften vid sådana påfrestningar. Metoden och klassificeringen bygger på den ratingmodell som tillämpats av banken under flera decennier.

Den interna ratingen är den viktigaste beståndsdel i bankens modell för att beräkna kapitalkrav enligt internmetoden. Ratingen är dynamisk, det vill säga den omprövas om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. Vidare omprövas ratingen med den periodicitet som regelverket föreskriver. Klassificeringen görs av den som är ansvarig för att bevilja en kredit och kontrolleras därefter av oberoende instanser.

Metoder för riskklassificeringen

För att kvantifiera bankens kreditrisker beräknas sannolikheten för att kunder ska falla (Probability of Default, PD), hur stor exponering banken förväntas ha om fallissemang inträffar (exponeringsbelopp) och hur stor andel av den exponeringen som banken väntas förlora vid fallissemang (Loss Given Default, LGD). Fallissemang definieras som att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med en betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktens enligt, till exempel i samband med konkurs.

PD-värdet uttrycks som ett procenttal, där exempelvis ett PD-värde på 0,5 procent innebär att en kredittagare av 200 med samma PD-värde väntas falla inom ett år. En fallerad kredit betyder inte nödvändigtvis att banken drabbas av förluster eftersom det i de flesta fall finns säkerhet för exponeringen. Dessutom betyder ett fallissemang inte att det är uteslutet att motparten vid något tillfälle kommer att betala, då betalningsproblemen kan vara övergående.

För företags- och institutsexponeringar samt för exponeringar mot stater, centralbanker, statliga myndigheter och kommuner (statsexponeringar) översätts den interna ratingen, som sätts för varje motpart, direkt till en riskklass på en skala mellan 1 och 10 (där riskklass 10 avser fallerade motparter). Företagsexponeringarna delas in i fyra motpartstyper och statsexponeringar i två motpartstyper baserat på den affärsbedömningsmall som används för motparten. PD beräknas individuellt för varje riskklass och motpartstyp. För exponeringar som kapitaltäcks enligt internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF tillämpas föreskrivna värden för förlustandelen givet fallissemang (LGD). Vilket före-

skrivet värde som får användas styrs av vilken säkerhet som finns för respektive exponering.

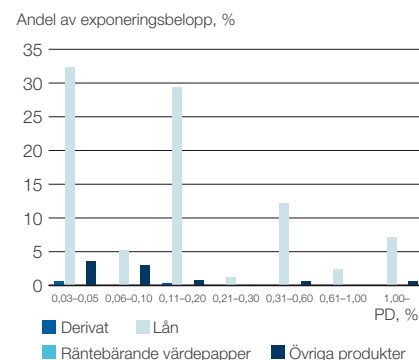
Även för hushållsexponeringar utgår riskklassificeringen från den interna rating som sätts för alla kreditkunder. Ratingen översätts inte direkt till en riskklass som för företagsexponeringar, utan de olika exponeringarna sorteras i ett antal mindre grupper, beroende på vissa faktorer. Exempel på sådana faktorer är vilken typ av kredit det gäller, motpartens betalningsskötsel och om det finns en eller flera låntagare. För var och en av de mindre grupperna beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel, och baserat på denna sorteras grupperna in i någon av de tio riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

För hushållsexponeringar och för exponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar fastställs LGD från bankens egen förlusthistorik. För exponeringar mot stora företag som kapitaltäcks med internmetoden med egna skattningar av LGD och KF fastställs LGD baserat på interna förluster och externa observationer. För hushållsexponeringar med fastighetssäkerhet i Sverige och för fastighetsexponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar tillämpas olika LGD-värden beroende på säkerhetens belåningsgrad. För övriga exponeringar styrs LGD-värdet av faktorer som kan bero på förekomst av och värde på säkerhet, produkttyp eller liknande.

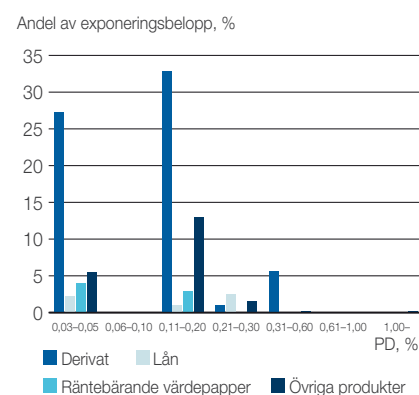
För varje exponeringsklass beräknas PD för var och en av de riskklasser som avser icke-fallerade motparter eller avtal. PD grundar sig på beräkningar av hur stor andelen fallissemang varit historiskt för olika typer av exponeringar. Den genomsnittliga fallissemangsandelen justeras därefter med olika marginaler, till exempel av försiktighetsskäl.

Under 2017 har Handelsbanken blivit godkänd för att använda nya PD-modeller för företag. Dessa utgår från den historiska fallissemangsfrekvensen, både per riskklass och per portfölj. Skattningarna per portfölj är baserade dels på bankens interna data, dels på data från andra källor, såsom till exempel externa kreditvärderingsinstitut, och ska gälla över en tänkt konjunkturcykel där ett av fem år är ett nedgångsår och där den svenska bankkrisen på 1990-talet beaktas, enligt krav från Finansinspektionen. Till skattningarna adderas också väsentliga försiktighetsmarginaler, och dessa portfölj-PD väntas i normalfallet inte variera mellan åren. Skattningarna per riskklass baseras på bankens interna fallissemangsdata och en modell som fastställer relationen i fallissemangsrisk mellan olika riskklasser. Marginaler adderas sedan så att varje portföljs aggregerade PD sammanfaller med skattningen av portfölj-PD. Detta innebär att PD per riskklass kan komma att variera över tid trots att portfölj-PD inte gör det, då fördelningen av motparter över riskklasserna varierar över tid.

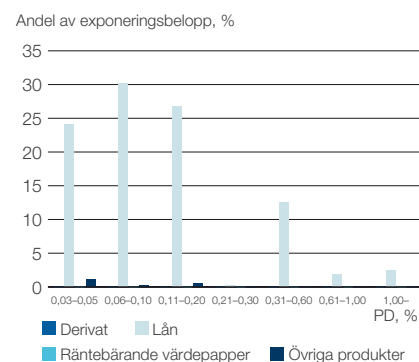
Figur 29 Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar, 2017

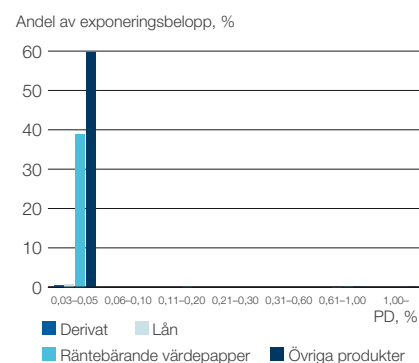
Figur 30 Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar, 2017

Figur 31 Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar, 2017

Figur 32 Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Statsexponeringar, 2017

Vid fastställande av LGD beaktas att riskmålet ska återspegla förlustandelen under ekonomiskt ogynnsamma förhållanden, vilket benämns Nedgångs-LGD. För fastighetssäkerheter baseras Nedgångs-LGD på observerade förlustandelar från fastighetskrisen under början av 1990-talet. För övriga säkerheter avseende hushållsexponeringar nedgångsjusteras observerat LGD med en faktor som beror på PD och produkttyp. För företagsexponeringar inom intermetoden med egna skattningar av LGD och KF nedgångsjusteras LGD så att bankens observerade förluster under krisåren 1991–1996 kan förklaras av riskmåten med god marginal. För exponeringar med fastighetssäkerheter skattas LGD i många fall baserat på fastighetens belåningsgrad. Eftersom fastigheters värde och därmed även belåningsgraden vanligtvis varierar med konjunkturen innebär detta att även kapitalkravet kommer att uppvisa ett visst konjunkturberoende.

När exponeringsbeloppet ska beräknas sker vissa justeringar av den bokförda exponeringen. Exempel på detta är kreditlöften eller revolving-krediter, där banken avtalar med kunden om att denne får låna upp till ett visst belopp i framtiden. Denna typ av åtaganden utgör en kreditrisk som också ska kapitaltäckas. Normalt betyder det att den beviljade krediten justeras med en viss konverteringsfaktor (KF) för den del av krediten som inte är utnyttjad vid rapporteringstillfället. När det gäller vissa produktklasser för företagsexponeringar och för institutsexponeringar är konverteringsfaktorerna bestämda av regelverket, men för hushållsexponeringar och vissa produktklasser för stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar använder banken egenberäknade konverteringsfaktorer. Här styrs konverteringsfaktorn framförallt av vilken produkt som avses, men även utnyttjandegrad kan spela in.

Riskmåten (PD, exponeringsbelopp, LGD) används förutom vid kapitaltäckningsberäkningen även för beräkning av kostnaden för kapital i varje enskild affär och vid beräkning av ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Detta innebär att det finns försiktighetsjusteringar i riskmåten även i beräkningarna av kostnader för kapital i enskilda affärer och vid beräkning av ekonomiskt kapital, vilket gör att de förlustnivåer som riskmåten implicerar är konservativa. Den använda metoden medför att bankens historiska förluster får en direkt inverkan på riskberäkningar och kapitalkrav.

För företags-, instituts- och hushållsexponeringar samt för exponeringar mot stat och centralbanker återges i figurerna 29, 30, 31 och 32 hur exponeringen fördelar sig mellan obligationer och andra räntebärande värdepapper respektive lån, derivat och övriga produkter. Övriga produkter är till exempel garantier och kreditlöften. Figurerna visar hur exponeringsbeloppen, exklusive fallerade krediter, fördelar sig mellan olika PD-intervall inom respektive exponeringsklass. De PD-värden som används är de som tillämpas vid beräkning av kapitalkravet.

MOTPARTSRISKER

Motpartsrisiker uppkommer när banken har ingått derivatkontrakt eller kontrakt för lån av värdepapper med en motpart. Kapitaltäckningsreglerna behandlar således förutom derivat också repor och aktielån som motpartsrisiker.

Vid beräkningen av såväl kapitalkrav som ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) beaktas motpartsexponeringarna utifrån de exponeringsbelopp som kapitaltäckningsreglerna ställer upp. Handelsbanken tillämpar marknadsvärderingsmetoden vid beräkning av exponeringsbelopp på derivatkontrakt för kapitaltäckningsändamål. För att fastställa den aktuella ersättningskostnaden för alla kontrakt med positivt värde åsätts kontrakten de aktuella marknadsvärdena. För att uppskatta den möjliga framtida kreditexponeringen multipliceras kontraktens nominella belopp med i regelverket fastställda procentsatser som beror på typ av derivat och löptiden på exponeringen.

Motpartsrisken är att betrakta som en kreditrisk, där exponeringens storlek styrs av marknadsvärdet på kontraktet. I det fall det finns ett positivt värde på kontraktet betyder ett fallissemang hos motparten en potentiell förlust för banken.

Reducering av motpartsrisk

Motpartsrisk förekommer från affärsdag fram till leverans och innebär att banken kan drabbas av en avvecklingskostnad om motparten inte kan fullfölja sitt åtagande. Denna risk finns i alla derivattransaktioner och i värdepappersaffärer där banken på förhand inte har säkrat betalning.

Storleken på motpartsexponeringarna begränsas genom kreditlimitering i den ordinarie kreditprocessen. Exponeringarnas storlek kan variera kraftigt med anledning av prisförändringar på den underliggande tillgången. För att beakta risken att exponeringen kan öka, görs vid kreditlimiteringen tillägg till värdet på den aktuella exponeringen. Tilläggen beräknas med schabloner som beror på typen av kontrakt och kontraktets löptid. Exponeringarna beräknas och följs upp dagligen.

Motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om så kallad close-out netting, det vill säga kvittning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen (Credit Support Annex, CSA), vilket ytterligare reducerar kreditrisken. I huvudsak används kontanter som säkerhet för dessa transaktioner, men även statspapper förekommer. Till följd av den höga andelen kontanter är koncentrationsriskerna i säkerhetsmassan begränsade.

I ett fåtal av de avtal om säkerställande som banken har ingått, förekommer villkor om ratingbaserade tröskelbelopp för Handelsbanken. Villkoren innebär att banken måste ställa ytterligare säkerheter till den aktuella motparten i händelse av att bankens externa rating försämras. Vid

årsskiftet skulle en nedgradering från AA/Aa2 till AA-/Aa3 medföra att banken måste ställa ytterligare säkerheter om 34 miljoner kronor (75).

Majoriteten av Handelsbankens avtal innehåller close-out netting och avtalen med de största exponeringarna innehåller även CSA.

Även derivat som clearas via så kallade centrala motparter ger upphov till kapitalkrav. Centrala motparter är clearinghus som går in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och som därmed övertar ansvaret för att fullfölja parternas förpliktelser. Alla som använder en central motpart måste lämna säkerheter för alla transaktioner. I de flesta fall är riskvikten för centralt clearade derivat betydligt lägre än för andra typer av derivat. Riskvägt exponeringsbelopp för derivattransaktioner mot centrala motparter var vid årsskiftet 114 miljoner kronor (72).

Icke-clearade derivattransaktioner resulterar även i kapitalkrav för kreditvärdighetsjusteringsrisk. Risken är relaterad till motpartens kreditkvalitet (Credit Valuation Adjustment, CVA). Kapitalkravet för kreditvärdighetsjusteringsrisk var vid årsskiftet 391 miljoner kronor (594).

Betalningsrisk

Betalningsrisiker uppkommer vid transaktioner där banken har fullgjort sina åtaganden i form av valutaväxling, betalning eller leverans av värdepapper och samtidigt inte kan säkerställa att motparten fullgjort sina åtaganden mot banken. Riskbeloppet är lika med beloppet för betalningstransaktionen. Betalningsriskerna ingår inte i respektive kunds kreditlimit utan de omfattas istället av en separat limit. I banken limiteras värdeförändringsrisk vid avistaaffärer som betalningsrisk medan värdeförändringsrisker i derivattransaktioner limiteras som kreditrisk.

Att begränsa betalningsrisken ingår som en väsentlig del i Handelsbankens kontinuerliga strävan att begränsa risker. Detta innebär bland annat utveckling av tekniska lösningar som minskar tidsperioden där betalningsrisk förekommer. Handelsbanken samarbetar i denna strävan med olika bankgemensamma clearinginstitut. Banken har även etablerat samarbeten med de banker som bedöms vara starkast och mest kreditvärda.

Handelsbanken deltar i clearingsarbeten som till exempel CLS (Continuous Linked Settlement) för valutahandeln. Handelsbanken är delägare i CLS tillsammans med ett 60-tal av de största internationella valutabankerna. Handelsbanken är även delägare och direktmedlem i EBA (Euro Banking Association) och dess betalningssystem för eurobetalningar.

Tabell 50 Motpartsrisik uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden
Exponeringsbeloppet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisik uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden	2017		2016	
	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser internmetoden				
Institutexponeringar	55 891	8 697	85 119	11 222
Företagsexponeringar	17 180	3 400	22 670	3 941
Statsexponeringar	8 223	183		
Summa internmetoden	81 294	12 280	107 789	15 163

Tabell 51 Motpartsrisik uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden
Exponeringsvärdet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisik uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden	2017		2016	
	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser schablonmetoden				
Stats- och centralbanksexponeringar	-	-	3 132	67
Övrigt	6 134	352	5 200	468
<i>varav clearade via centrala motparter</i>	5 708	114	3 577	72
Summa schablonmetoden	6 134	352	8 332	535
Summa intern- och schablonmetoden	87 428	12 632	116 121	15 698

Tabell 52 Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablon tillägg för potentiell framtida exponering

Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablon tillägg för potentiell framtida exponering	2017	2016
mkr		
Positivt bruttomarknadsvärde för derivatkontrakt	76 892	109 686
Nettningsvinster ¹	37 660	47 697
Aktuell kvittad exponering	39 232	61 989
Säkerheter ¹	30 023	42 238
Nettokreditexponering för derivat	9 209	19 751

¹ Säkerheter som kvittas med derivatsskulder i balansräkningen redovisas under nettningsvinster.

Tabell 53 Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2017	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	2 015	1 009	3 024	183	15
Institutexponeringar	28 702	23 812	52 514	8 638	691
Företagsexponeringar	8 455	3 504	11 959	3 515	281
Övriga	60	54	114	84	7
Summa	39 232	28 379	67 611	12 420	994
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	13 479	12 628	26 107	5 203	416

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2016

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2016	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	2 389	1 167	3 556	67	5
Institutexponeringar	48 107	25 434	73 541	10 652	852
Företagsexponeringar	11 256	3 972	15 228	3 890	311
Övriga	238	186	424	373	30
Summa	61 990	30 759	92 749	14 982	1 198
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	17 349	12 275	29 624	5 688	455

MARKNADSRISK

Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valuta-kursrisker och råvaruprisrisker.

I Handelsbanken uppstår marknadsrisker till följd av att bankens kunder efterfrågar tjänster som kräver att banken har en flexibel finansiering. Vidare kan banken finansiera sig på andra marknader än där den har sin utlåning i syfte att diversifiera finansieringskällorna. Finansieringen kan också ha en annan räntebindningstid än de tillgångar som ska finansieras. Marknadsrisker kan även ha sitt ursprung i Group Treasurys likviditetsportfölj som med kort varsel kan omsättas till likviditet i samband med eventuella störningar på de marknader där banken bedriver sin verksamhet. Portföljen säkerställer koncernens betalningar i den dagliga clearingverksamheten och är en del av bankens likviditetsreserv.

Marknadsrisker uppstår också för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna. För att möta denna efterfrågan kan det krävas att banken håller ett visst lager. Denna situation uppstår exempelvis när banken har åtagit sig att ställa priser, så kallad market maker-funktion.

Affärsverksamhetens marknadsrisker uppstår och hanteras således huvudsakligen i Group Treasury och i Handelsbanken Capital Markets, men uppstår även i Handelsbanken Liv. Marknadsriskerna i Handelsbanken Liv behandlas i

ett särskilt avsnitt. De upplysningar som lämnas i detta avsnitt avser således riskerna exklusive Handelsbanken Liv.

MARKNADSRISKSTRATEGI

Handelsbanken har en restriktiv syn på marknadsrisker. Marknadsrisker i bankens affärsverksamhet tas i allt väsentligt endast som ett led i att lösa kunders placerings- och riskhanteringsbehov. Marknadsrisker ska begränsas genom att matcha kassaflöden och räntebindningstider, säkra öppna positioner och vidta andra riskbegränsande åtgärder.

Marknadsriskerna i Handelsbanken har från låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga. Detta arbete har pågått under en längre tid och påbörjades innan finanskrisen utbröt och innan regelverket började tillmäta marknadsrisker samma grad av betydelse som i dag. En konsekvens av de låga marknadsriskerna är att en betydligt mindre andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner.

ORGANISATION

Head of Group Treasury som rapporterar till CFO har det operativa ansvaret för hanteringen av ränte-, valuta- och likviditetsrisker. Bankens limitsystem begränsar hur stor exponeringen mot marknadsrisker får vara. Mätmetoder och limiter fastställs av styrelsen. Limiterna för ränte-, valuta- och likviditetsrisk fördelas av CEO och CFO till Head of Group Treasury, som i sin tur fördelar dessa på de affärsdrivande enheterna. Limiter för aktiekursrisk och råvaruprisrisk fördelas av CFO till Head of Business Support Capital Markets.

CEO och CFO beslutar även om kompletterande riskmått, limiter och närmare riktlinjer. De kompletterande limitmåttan syftar till att minska bankens känslighet för volatilitetsförändringar på

de finansiella marknaderna samt begränsa riskerna i specifika innehav och likviditetsrisken per valuta. Vidare begränsar de kompletterande limitmåttan riskerna ur ett löptidsperspektiv. Marknadsriskerna och utnyttjande av limiter rapporteras löpande till CFO, CEO och styrelsen.

MARKNADSRISKER I HANDELSBANKEN

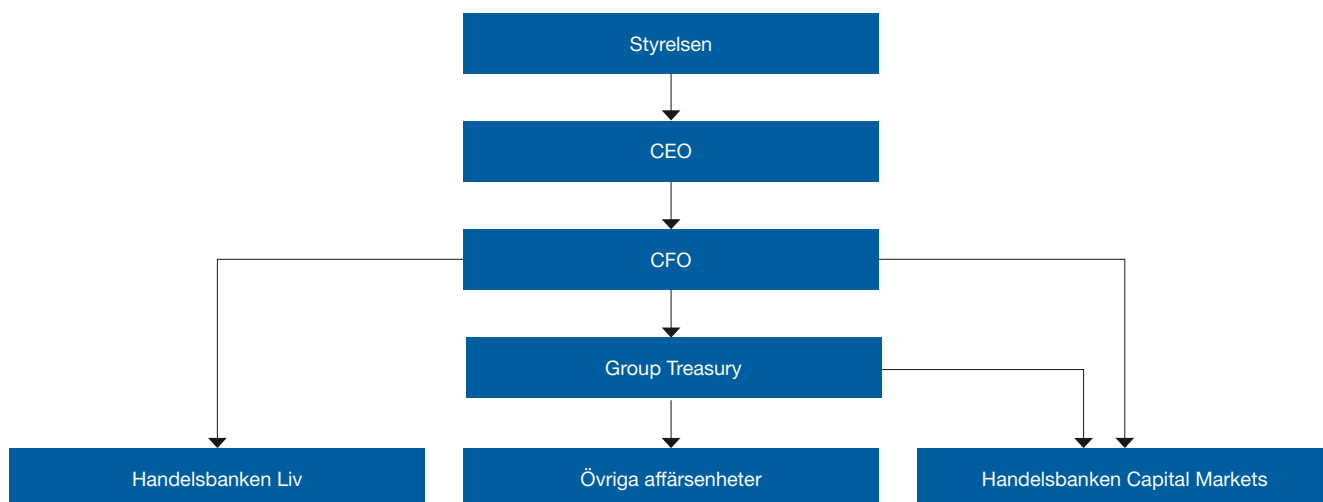
Marknadsrisken mäts med flera olika metoder. De känslighetsmått som används visar vilka värdeförändringar som uppstår av fördefinierade förändringar i priser och volatiliteter. Vidare används även positionsrelaterade riskmått och sannolikhetsbaserade Value at Risk-modeller (VaR).

VaR

För de handelslagerklassificerade portföljerna i Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury beräknas VaR. VaR är ett sannolikhetsbaserat mått och uttrycker i kronor de förluster som kan uppstå i riskpositioner på grund av rörelser i underliggande marknader över en specificerad innehavsperiod och en given konfidensnivå. VaR mäts för enskilda riskslag och på portföljnivå med 99 procents konfidensnivå och en innehavsperiod på en dag. Metoden medför att olika riskslag kan behandlas på ett enhetligt sätt, vilket möjliggör en jämförelse mellan riskslag och att dessa kan aggregeras till en total marknadsrisk. Den samlade risken i handelslagerklassificerade portföljer var vid årsskiftet 18 miljoner kronor (7). VaR redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsen.

VaR-modeller fångar inte alltid in risker vid extrema marknadsrörelser. Beräkningarna kompletteras därför med regelbundna stresstester där portföljerna testas mot scenarier som grundar sig på alla händelser på de finansiella marknaderna sedan 1994. Även resultaten av dessa stresstester redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsens riskutskott.

Figur 54 Beslutandenivåer för marknads- och likviditetsrisker

Tabell 55 VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury¹VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury¹

mkr	Totalt		Aktier		Räntor		Valuta		Råvaror	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Genomsnitt	13	12	1	1	14	12	3	4	1	1
Maximum	21	20	1	4	22	20	6	10	4	6
Minimum	8	6	0	0	9	6	1	1	0	0
Årsskifte	18	7	0	1	19	6	2	2	0	2

¹ Handelslagerklassificerade portföljer omgärdas av särskilda instruktioner och riktlinjer.

Tabell 56 Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

mkr	2017	2016
Genomsnitt	103	98
Maximum	249	253
Minimum	39	29
Årsskifte	186	61

Ränterisk

Ränterisken uppstår främst inom Handelsbanken Capital Markets, Group Treasury och i utlåningsverksamheten. Ränterisken mäts på flera sätt inom banken. Generell ränterisk mäts dagligen och limiteras som absolutsumman av de minst gynnsamma förändringarna i verkligt värde per valuta vid kraftiga momentana parallellskift uppåt eller nedåt på en procentenhet för samtliga räntor. Vid årsskiftet uppgick bankens totala generella ränterisk till 826 miljoner kronor (1 401). Rängebindingstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid fastställs med internmetod. Utgångspunkten för sådan inlåning är kortast möjliga rängebindingstid, och justering görs endast för den del som på underlag av observationer kan anses vara såväl stabil som icke-räntekänslig. Riskmålet omfattar såväl marknadsvärderade som icke-marknadsvärderade rängebärande poster och är därför inte lämpligt för att bedöma resultat effekter på balans- och resultaträkningen.

Specifik ränterisk mäts och limiteras med känsligheten för förändringar i kreditspreadar, det vill säga skillnaden mellan det aktuella innehavets ränta och räntan på en statsobligation med motsvarande löptid. Denna risk uppkommer främst inom Handelsbanken

Capital Markets och i Group Treasurys likviditetsportfölj. Risken mäts och limiteras utifrån olika ratingkategorier och beräknas som den minst gynnsamma marknadsvärdeförändringen vid en baspunkts förändring uppåt eller nedåt av samtliga kreditspreadar. Detta görs för varje enskild motpart och utfallen absolutsummeras. Total specifik ränterisk uppgick vid årsskiftet till 8 miljoner kronor (9).

Ränterisk i handelslagret

Handelslagret i Handelsbanken utgörs av Capital Markets och Group Treasurys handelslagerklassade portföljer. Den generella ränterisken i handelslagret uppgick till 62 miljoner kronor (81) och den specifika ränterisken uppgick till 6 miljoner kronor (7). Hur riskerna utvecklas vid hypotetiska förändringar av olika avkastningskurvor, så kallade kurvvriddningsrisker, mäts och följs upp löpande. Den icke-linjära ränterisken, exempelvis en del av risken i rängeboptioner, mäts och limiteras med fördefinierade stressscenarier som uttrycks i matriser. Det innebär att risken mäts som förändringar i underliggande marknadsräntor och volatiliteter. För handelslagret mäts risken även med VaR och andra riskmål som kompletteras med olika stressscenarier.

Ränterisk i övrig verksamhet

I utlåningsverksamheten uppstår ränterisken som ett resultat av att utlåningen delvis löper med annan rängebindingstid än finansieringen. Ränterisk hanteras till stor del genom rängeboswappar. Generellt gäller att ränterisken i allt väsentligt tas i marknader som kännetecknas av god likviditet. Den generella ränterisken i övrig verksamhet mätt enligt ovan uppgick till 855 miljoner kronor (1 357) och den specifika ränterisken uppgick till 2 miljoner kronor (2).

För att uppskatta effekten av rängebeförändringar på resultaträkningen mäts även rängebetoeffekten. Rängebetoeffekten vid rängebeförändringar mäts som förändringen av rängebetot över en tolv månadersperiod vid en generell ökning av marknadsräntorna med en procentenhet. Denna effekt speglar de skillnader som finns i rängebeförbindningstider och volymsammansättning mellan tillgångar, skulder och derivat utanför handelslagret med antagandet att balansräkningens storlek är konstant. I beräkningen fastställs rängebeförbindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid med internmetod. Detta görs på basis av observationer och endast den del som är såväl stabil som inte rängebekänslig justeras. Rängebetoeffekten uppgick vid årsskiftet till 463 miljoner kronor (1 116).

Tabell 57 Generell ränterisk i övrig verksamhet

Generell ränterisk i övrig verksamhet (förändring i verkligt värde vid sämsta utfallet av parallellskift av samtliga räntor med en procentenhet)

mkr	2017	2016
SEK	215	756
DKK	257	166
EUR	102	132
NOK	94	88
USD	100	66
GBP	70	135
Övriga valutor	17	14
Summa	855	1 357

Tabell 58 Rängebindingstider för tillgångar och skulder

Tabellen visar rängebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2017-12-31. Icke-rängebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Rängebindingstider för tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 3 månader	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 435 047	98 532	104 282	388 319	39 581	2 065 761
Banker och andra finansinstitut	284 029	1 288	35	107	25	285 484
Obligationer m m	96 454	4 469	10 122	55 937	11 625	178 607
Summa tillgångar	1 815 530	104 289	114 439	444 363	51 231	2 529 852
Skulder						
Inlåning	919 422	13 693	5 865	2 910	77	941 967
Banker och andra finansinstitut	164 173	3 288	2 046	2 425	2 888	174 820
Emitterade värdepapper	483 463	99 089	110 484	559 735	56 719	1 309 490
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 567 058	116 070	118 395	565 070	59 684	2 426 277
Poster utanför balansräkningen	-45 354	-107 034	-15 195	150 987	14 322	-2 274
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	203 118	-118 815	-19 151	30 280	5 869	101 301

Rängebindingstider för tillgångar och skulder 2016 mkr	Upp till 3 månader	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 302 302	157 537	102 728	369 968	31 087	1 963 622
Banker och andra finansinstitut	241 937	107	56	16	9	242 125
Obligationer m m	77 861	5 321	6 502	61 447	9 758	160 889
Summa tillgångar	1 622 100	162 965	109 286	431 431	40 854	2 366 636
Skulder						
Inlåning	821 371	4 681	2 889	393	2	829 336
Banker och andra finansinstitut	140 961	31 243	2 148	580	3 848	178 780
Emitterade värdepapper	418 039	95 677	91 718	601 304	88 427	1 295 165
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 380 371	131 601	96 755	602 277	92 277	2 303 281
Poster utanför balansräkningen	-306 545	-8 166	-18 289	202 900	63 614	-66 486
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	-64 816	23 198	-5 758	32 054	12 191	-3 131

Aktiekursrisk

Bankens aktiekursrisk uppstår främst i Handelsbanken Capital Markets genom kundhandel och i bankens egna aktieinnehav.

Risken mäts som marknadsvärdeförändringen i bankens totala aktiepositioner vid momentan förändring i aktiepriser och volatiliteter med +/-10 respektive +/-25 procent. Vid årsskiftet uppgick det värsta utfallet av denna risk till 93 miljoner kronor (152). Den största exponeringen i aktier kommer från den europeiska marknaden.

Aktiekursrisk i handelslagret

Aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets uppkommer vid kundgenererade aktierelaterade

affärer. Vidare är Handelsbanken Capital Markets market maker för strukturerade produkter, vilket ger upphov till aktiekursrisk, såväl linjär som icke-linjär. Den icke-linjära aktiekursrisken uppkommer via inslag av optioner som finns främst i de strukturerade produkterna.

Omfattningen av det egna positionstagandet, som uppkommer för att lösa kundernas behov, begränsas av de limiter som bankens styrelse, CEO och CFO har beslutat. Banken limiterar och mäter aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets med matriser. Fördelen med metoden är att den fångar upp aktiekursrisken inklusive den icke-linjära risken på ett ändamålsenligt sätt. Såväl VaR som andra riskmått och stress-scenarier används som komplement i

mätningen av aktiekursrisken. Vid årsskiftet uppgick VaR för aktiekursrisk i handelslagret till 0 miljoner kronor (1).

Aktiekursrisk utanför handelslagret

Koncernens aktieinnehav utanför handelslagret utgörs i all väsentlighet av onoterade aktier som i huvudsak består av olika typer av gemensam-ägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Innehaven är klassificerade som tillgängliga för försäljning och värderas till verkligt värde i balansräkningen enligt redovisningsregelverket. Värdering sker som regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes. Aktiekursrisken är mycket liten.

Tabell 59 Aktiekursrisk

Aktiekursrisk mkr	Förändring i volatilitet					
	2017			2016		
Förändring i aktiepris	-25%	0%	25%	-25%	0%	25%
10%	117	116	116	161	162	162
-10%	-93	-92	-91	-152	-149	-145

Tabell 60 Aktieexponeringar utanför handelslagret

Aktieexponeringar utanför handelslagret mkr	2017	2016
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 174	1 618
varav noterade	4	-
varav icke-noterade	1 170	1 618
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 174	1 618
varav näringsbetingade	1 152	1 605
varav övrigt innehav	22	13
Verkligtvärdereserv vid årets ingång	1 035	2 138
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	-485	773
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	-3	-1 876
Verkligtvärdereserv vid årets utgång	547	1 035
Inbegripet i supplementärt kapital	0	0

Valutakursrisk

Banken har hemmamarknader utanför Sverige och dessutom verksamhet i ett antal andra länder. Därigenom uppkommer en indirekt valutaexponering av strukturell natur då koncernens räkenskaper är uttryckta i svenska kronor. Den strukturella risken minimeras genom att tillgångar och skulder i möjligaste mån matchas i samma valuta. De valutakursförändringar som påverkar bankens egna kapital framgår av tabellen på sidan 68 i årsredovisningen: Förändringar i eget kapital, Koncernen.

Bankens direkta valutakursrisk uppstår till följd av kunddriven intradaghandel på de internationella valutamarknaderna. Handeln bedrivs inom Handelsbanken Capital Markets. För denna valutakursrisk har styrelsen, CEO och CFO fastställt VaR-limiter.

En viss valutaexponering uppstår även i den vanliga bankverksamheten som ett led i hantering av kundflöden och inom finansieringsverksamheten i Group Treasury. För dessa risker har styrelsen, CEO och CFO fastställt positions-limiter. Vid årsskiftet uppgick den aggregerade

nettopositionen till 620 miljoner kronor (689). Valutakursrisken i banken är inte beroende av trendutvecklingen av en enskild valuta eller grupp av valutor, då positionerna är mycket korta och uppkommer i hanteringen av kunddrivna flöden. Den samlade valutakursrisken i handelslagret och övrig verksamhet var 48 miljoner kronor (114), mätt som en påverkan på banken vid en momentan förändring av den svenska kronan med 5 procent.

Tabell 61 Valutakänslighet

Valutakänslighet (värsta utfall +/-5% förändring av SEK mot respektive valuta) mkr	2017	2016
EUR	21	57
NOK	11	25
DKK	4	6
USD	6	26
GBP	3	2
Övriga valutor	6	7

Råvaruprisrisk

Exponering i råvarurelaterade instrument uppkommer endast till följd av kunddriven handel på de internationella råvarumarknaderna och begränsas av limiter beslutade av styrelsen, CEO och CFO. Handeln med råvaror bedrivs uteslutande inom Handelsbanken Capital Markets. Råvaruprisrisk, såväl linjär som icke-linjär, mäts som absolutsumman av risken för alla råvaror där banken har exponering. Råvaruprisrisken var vid årsskiftet 3 miljoner kronor (6), mätt som den maximala förlusten vid prisförändringar upp till 20 procent i underliggande råvaror och volatilitetsförändringar upp till 35 procent. Vid årsskiftet uppgick VaR för råvaruprisrisk till 0 miljoner kronor (2).

Övriga marknadsrisk

Marknadsrisk uppkommer även inom bankens pensionssystem (pensionsrisk). Risken består i huvudsak av risken för att de värden som finns

inom ramen för tryggheten av bankens pensionsåtaganden ska minska.

Värdering till verkligt värde

Riskkontrollfunktionen kontrollerar att koncernens finansiella instrument värderas korrekt. Detta inbegriper ansvaret för att kontrollera de marknadsdata värderingen grundar sig på och att denna kontroll sker oberoende av risktagarna. Källor för marknadsdata är oberoende från affärsverksamheten. I de fall där marknadsdata erhållits från affärsverksamheten sker dokumenterade kontroller av rimlighet och mot externa källor. Verifiering av marknadspriser och marknadsdata till modeller ska ske åtminstone varje månad men sker i all väsentlighet även dagligen. Värderingsmodeller valideras av riskkontrollfunktionen som är oberoende av den som utvecklat modellen. Värderingskommittén, vars syfte är att samordna värderingsfrågor i Handelsbanken-koncernen, fyller en viktig funktion för att

säkerställa, och verka för, att värderingen är korrekt och följer gällande marknadspraxis.

Värderingen av finansiella instrument som värderas till verkligt värde sker enligt IFRS 13. Se not K40 för närmare information om de tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde samt för ytterligare information om bankens värderingsprocess.

FINANSIERING OCH LIKVIDITETSRIK

Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.

I kölvattnet av finanskrisen har ett antal nya regelverk tillkommit. Banken har på eget initiativ, sedan tidigare, genomfört en rad åtgärder och uppfyller därför sedan lång tid dessa krav. En centraliserad finansfunktion med det övergripande ansvaret för all finansiering och likviditetsriskhantering, ökad andel långfristig finansiering, internpriser som speglar såväl marknadspriset som likviditetsrisk och löptid är några av åtgärderna. Härutöver har transparensen kring finansiering och likviditetsrisk och andel pantsatta tillgångar utökats.

FINANSIERINGSSTRATEGI

Handelsbanken har låg tolerans för likviditetsrisker och arbetar aktivt för att minimera dem både totalt sett och i alla valutor var för sig. Ambitionen är att ha god tillgång till likviditet, låg resul-

tatvariation och stor kapacitet att även i svåra tider kunna tillgodose kundernas finansieringsbehov. Det sker genom att upprätthålla god matchning av ingående och utgående kassaflöden över tid i alla för banken väsentliga valutor och genom att upprätthålla stora likviditetsreserver av god kvalitet. Banken minimerar på det sättet de ekonomiska riskerna i upplåningen och kan därmed bestämma stabila och långsiktiga internräntor till de affärsdrivande enheterna.

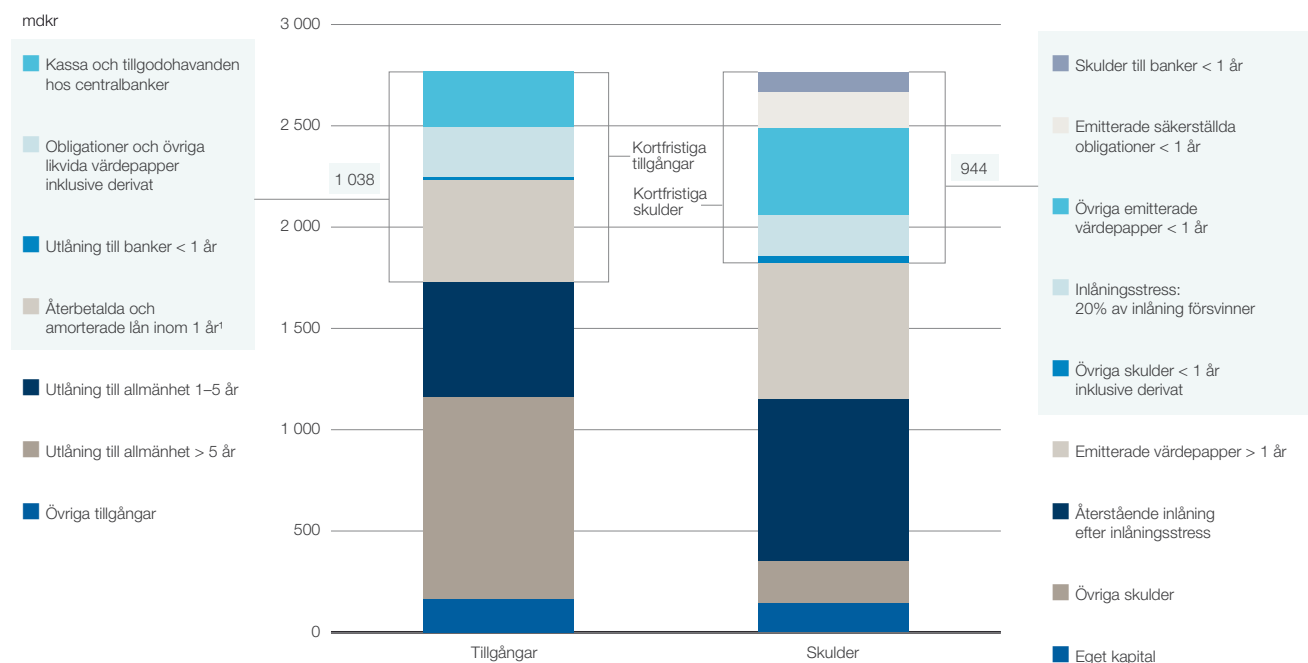
Vidare eftersträvas en bredd i finansieringsprogrammen och deras användning så att ingen typ av investerare förfördelas. Därigenom säkerställs att banken kan bedriva sin kärnverksamhet intakt under en lång period även om de finansiella marknaderna skulle ha omfattande störningar.

Utgångspunkten i detta arbete är en väl matchad balansräkning där illikvida tillgångar finansieras med stabil finansiering. De illikvida tillgångarna utgörs av krediter till hushåll och företag. Dessa krediter utgör bankens kärnverksamhet. Den långsiktiga stabila finansieringen av dessa tillgångar utgörs av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek, seniora obligationer emitterade av Handelsbanken, inlåning från hushåll och viss inlåning från företag, efterställda skulder och eget kapital. En del av kärnverksamheten utgörs av utlåning till hushåll och företag på kortare löptider, och på skuldsidan är en del av inlåningen för dessa kunder av mer kortfristig natur.

En balansräkning är en ögonblicksbild av tillgångar och skulder. För att säkerställa bankens åtaganden gentemot kunder och investerare är det viktigt med ett framåtblickande perspektiv i finansierings- och likviditetsriskhanteringen. Balansräkningen är därför strukturerad så att den reala ekonomins aktörer i form av företag och hushåll och deras behov av krediter kan understödjas även under en långvarig stress på de finansiella marknaderna. De kortfristiga skulderna täcks med god marginal av de kortfristiga tillgångarna. I figur 63 beskrivs balansräkningen i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år och all tillgång till ny marknadsfinansiering försvinner. Trots stressen beräknas korta tillgångar vid årets slut väsentligt överstiga korta skulder. Effekten av en långvarig kris skulle bli en krympt balansräkning med bibehållen kärnverksamhet där volymen korta tillgångar successivt används för att återbetala förfallande korta skulder. Skulle en kris bli än mer långvarig finns det likviditetsskapande åtgärder förberedda för att stödja verksamheten ytterligare.

Handelsbankens förtroende på marknaden är högt och marknaden bedömer att Handelsbankens kreditrisk är låg. Detta illustreras bland annat av att kostnaden för att försäkra en kreditrisk på banken, den så kallade CDS-spreaden, är en av de absolut lägsta bland europeiska banker, och Handelsbanken har lägst finansie-

Figur 63 Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv

ringskostnad bland jämförbara konkurrenter. Handelsbanken har en hög rating hos de externa ratinginstituten. Handelsbankens sammanlagda långsiktiga rating uppgår till AA och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.

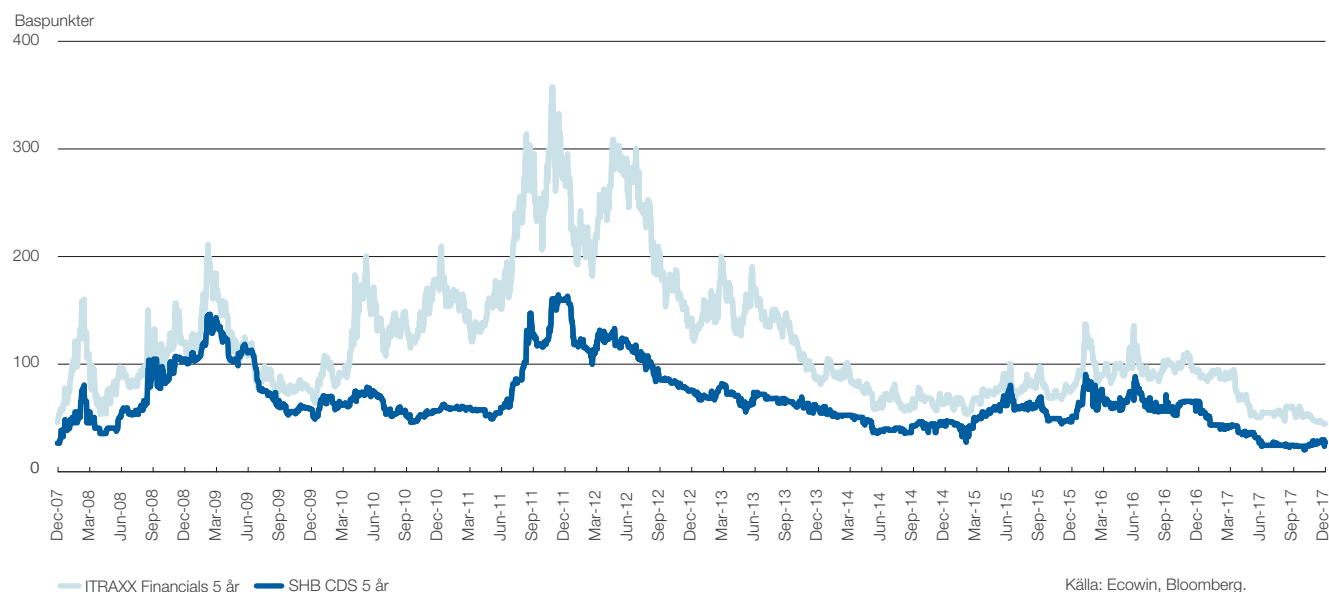
Ett viktigt inslag i finansieringsstrategin är att ha en god spridning mellan olika typer av finansieringskällor i olika marknader, valutor och typer av upplåningsinstrument. På så vis reduceras betydelsen av enskilda marknader eller finansie-

ringskällor. Banken har en geografiskt väldiversifierad långfristig utlandsfinansiering och har emitterat betydande volymer av obligationer i bland annat Storbritannien, USA, Asien och Australien samt på euromarknaden. De viktigaste finansieringskällorna är inlåning från hushåll och företag samt säkerställda och seniora obligationer. Den korta finansieringen utgörs primärt av inlåning från finansiella företag och institutioner samt emissioner av certifikat och inlåningsbevis (CD). Group Treasury förfogar

över ett antal olika finansieringsprogram för marknadsfinansiering, som utöver de program som redovisas i tabell 65 innefattar säkerställda obligationer i svenska kronor. Under dessa program emitteras obligationer och certifikat såväl i bankens som i Stadshypoteks namn. Finansieringsprogrammen säkerställer en väl diversifierad tillgång till finansiering med avseende på olika valutor, antal investerare och geografisk spridning.

Figur 64 Handelsbankens 5-åriga CDS-spread jämfört med ITRAXX Financials

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 25 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

Tabell 65 Upplåningsprogram/ramar inom koncernen

Upplåningsprogram/ramar inom koncernen 2017	Ramvaluta	Rambelopp	Nyttjat belopp	Motvärde, mkr
ECP ¹	EUR	15 000	6 984	68 728
ECP (Stadshypotek) ¹	EUR	4 000	-	-
Franska certifikat	EUR	7 500	4 051	39 860
Svenska certifikat	SEK	25 000	-	-
Svenska certifikat (Stadshypotek)	SEK	90 000	-	-
USCP	USD	15 000	3 497	28 697
AMTN	AUD	5 000	1 275	8 175
AMTCN (Stadshypotek)	AUD	5 000	-	-
EMTN ¹	USD	50 000	17 432	143 032
EMTCN (Stadshypotek) ¹	EUR	20 000	11 252	110 729
US 144A/3(a)(2)	USD	20 000	12 150	99 692
Stadshypotek US 144A	USD	15 000	5 000	41 026
Samurai	JPY	400 000	147 800	10 779
MTN ¹	SEK	100 000	10 000	10 000
Övrig upplåning > 1 år ¹	USD	15 000	3 206	26 306
Extendible notes	USD	15 000	-	-
Summa				587 024
Summa program- och rambelopp, mkr	1 832 544			
Outnyttjat belopp, mkr	1 245 520			
Kvar att utnyttja, %	68%			

¹ Inom dessa program finns möjlighet att emittera i ett antal olika valutor förutom ramvalutan, där valutaomräkning sker vid emissionstillfället.

ORGANISATION

Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetsriskhantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. Finansierings- och likviditetsriskhanteringen styrs av policyer fastställda av styrelsen som också beslutar om limiter. Dessa policyer konkretiseras i riktlinjer av CEO och instruktioner från CFO. Riktlinjerna fastställer bland annat limiter, finansieringens sammansättning och riktvärden i samband med störningar på finansieringsmarknaderna. Vidare kanaliseras alla likviditetslimiter ut i verksamheten via Group Treasury.

Group Treasury ansvarar också för bankens clearingverksamhet och övervakar likviditetsflödena under dagen för att säkerställa att banken vid var tid har tillräckligt med säkerheter i betalningssystemen för att fullfölja bankens betalningsförpliktelser. Bankens likviditetsövervakning sker lokalt nära affärerna och kompletteras med en central hantering av panter och likviditetsreserven för hela gruppen.

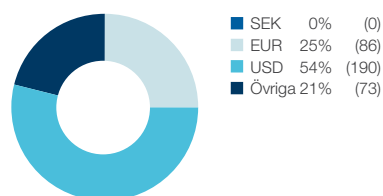
Storleken på panter i clearingsystemen sätts utifrån den omfattning som banken bedömer behövs för bankens åtaganden både vid normala förhållanden och vid större flöden. Vid förändringar av flödet justeras storleken av panter och likviditet, och vid krisituationer kan också panter omfördelas och likviditetsreserven aktiveras. Banken säkerställer likviditeten på bankens nostrokton för förväntade betalnings- och avvecklingsåtaganden genom aktiv likviditetsplanering och övervakning i samtliga valutor.

MARKNADSFINANIERING – SAMMANSÄTTNING

Handelsbanken har under året emitterat totalt 227 miljarder kronor (210) i långfristig marknadsfinansiering fördelat över alla för banken viktiga valutor. Kortfristig upplåning sker företrädesvis genom emissioner av bankcertifikat under de olika låneprogrammen, främst i Europa och USA. Dessa låneprogram kompletteras av upplåning på den internationella interbankmarknaden. Därigenom har banken under året fortsatt att möta investerare i samma omfattning som tidigare, uppdaterat upplåningsprogram och även i övrigt bibehållit förutsättningarna för en obligationsupplåning på relevanta upplåningsmarknader världen över.

Figur 67 Kortfristig marknadsfinansiering per valuta 2017

Avser fördelningen av valutor 2017-12-31 för emitterade värdepapper med en ursprunglig löptid under ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

Detta möjliggör en bibehållen finansieringsverksamhet under betydligt svårare omständigheter än de som varit de senaste åren.

LIKVIDITETSRIK

Banken hanterar en stor mängd in- och utgående kassaflöden varje dag. Gapet mellan in- och utgående kassaflöden begränsas med limiter. Group Risk Control rapporterar riskutnyttjandet dagligen till CFO, veckovis till CEO och löpande till styrelsen.

Likviditetsplaneringen bygger på en analys av kassaflöden för respektive valuta. Generellt gäller att exponeringen tillåts vara större i valutor med hög likviditet än i valutor där likviditeten är låg. Strategin är att förväntade kassaflöden ut ur banken alltid ska matchas med minst lika stora kassaflöden in i banken och ett positivt kassaflöde och en positiv kassaposition ska upprätthållas även under stressade förhållanden. En sådan gapanalys kompletteras också med scenariotester där effekten på likviditeten stressas och analyseras under olika antaganden.

Styrningen av bankens likviditetssituation baseras på dessa stresstester vilka utförs såväl på aggregerad nivå som enskilt på de för banken väsentliga valutorna. Motståndskraften för mer långvariga störningar på marknaden mäts därmed dagligen genom att kassaflöden stressas under vissa antaganden. Till exempel antas att banken inte kan finansiera sig alls på

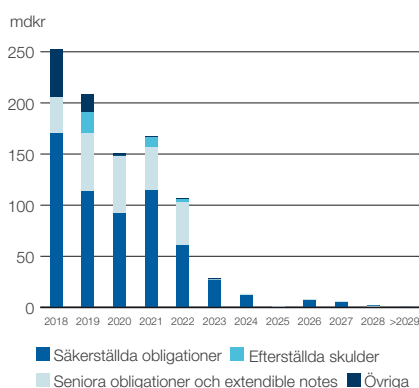
de finansiella marknaderna samtidigt som 10 procent av den icke-tidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner successivt under den första månaden. Vidare antas att banken fortsätter att bedriva sin kärnverksamhet, det vill säga att den tidsbundna in- och utlåningen till hushåll och företag förlängs vid förfall och att utställda löften och kreditfaciliteter delvis utnyttjas av kunderna. Samtidigt beaktas att tillgodohavanden i centralbanker och banker tas i anspråk och att Group Treasurys värdepapper omedelbart kan ge likviditet genom belåning i första hand via marknaden och som sista utväg i centralbanker.

Därutöver används likviditetsskapande åtgärder för att successivt ge likviditet till banken. Under dessa förutsättningar är banken likvid i mer än tre år. Banken har således en stor motståndskraft även mot allvarliga och långvariga störningar på finansieringsmarknaderna.

En förutsättning för att banken ska kunna upprätthålla en stor motståndskraft mot störningar på de finansiella marknaderna är att balansräkningen är väl balanserad. Figur 63 visar att volymen kortfristig tillgångar väsentligen överstiger volymen kortfristiga skulder i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år. Vidare krävs att volym och kvalitet på outnyttjade säkerheter är sådana att de vid en krisituation kan ge banken den likviditet som är nödvändig. Att konsekvent

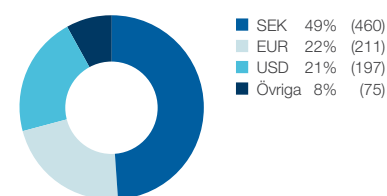
Figur 66 Långfristig marknadsfinansiering – förfallostruktur

Avser emitterade värdepapper per 2017-12-31 med en ursprunglig löptid överstigande ett år.

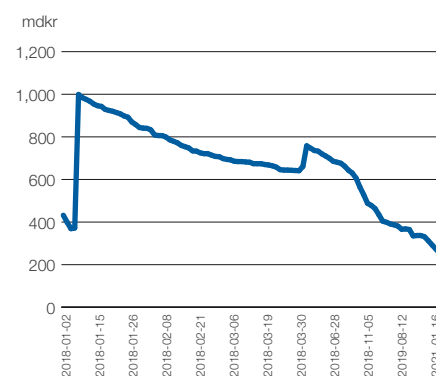

Figur 68 Långfristig marknadsfinansiering per valuta 2017

Avser fördelningen av valutor 2017-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

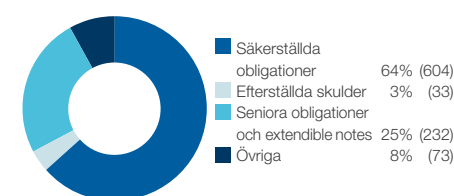

Figur 70 Stresstest av likviditeten inklusive likviditetsskapande åtgärder – ackumulerad likviditetsposition

Figur 69 Långfristig marknadsfinansiering per instrument 2017

Avser fördelning per instrument 2017-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

styra banken efter framåtblickande positiva nettokassaflöden, och inte ögonblicksbaserade kvotmått, säkerställer vidare detta över tid.

I tabell TB32 redovisas kassaflöden för de kontrakterade betalningsåtaganden inklusive ränteflöden som ska erläggas senast inom de angivna tidsintervallen. I tabellen redovisas innehav i obligationer och andra räntebärande värdepapper i det tidsintervall i vilket de kan omsättas till likviditet vid en eventuell belåning eller försäljning. Vidare redovisas tillgångar, skulder och ränteflöden som förfaller i de tidsintervall som motsvarar kontraktensliga förfalldatum. Ränteflöden för utlåning i hypoteksvksamheten matchas tidsmässigt med de skulder som finansierat utlåningen. Finansiella garantier, lånelöften och outnyttjade räkningskrediter redovisas i sin helhet i tidsintervallet upp till 30 dagar. Totalt utestående belopp för dessa åtaganden representerar inte nödvändigtvis framtida finansieringsbehov. För derivatinstrument redovisas kassaflöden netto för ränteswappar och brutto för instrument för vilka bruttokassaflöden erläggs respektive erhålls, som exempelvis valutaswappar.

Liquidity coverage ratio (LCR) har sedan 2013 varit ett bindande krav för svenska banker och Handelsbanken har redovisat enligt Finansinspektionens definition. Måttet uttrycker kvoten mellan bankens likviditetsbuffert som består av flera olika delar, vilket redovisas i senare avsnitt, och nettokassaflöden i ett mycket stressat scenario under en 30-dagarsperiod. Kvoten

ska överstiga 100 procent. Kravet har gällt LCR på aggregerad nivå och separat för USD och EUR. Från och med den 1 oktober 2015 finns i och med Europeiska kommissionens delegerade akt ett europeiskt minimikrav på LCR. Minimikravet, som gäller på aggregerad nivå, var 80 procent under 2017 men är från den 1 januari 2018 100 procent då den delegerade akten blev fullt implementerad. I samband med detta upphävdes Finansinspektionens föreskrifter om krav på likviditetstäckningskvot. Finansinspektionen har aviserat att de framöver avser utöva tillsyn av likviditetstäckningskvot i enskilda valutor inom ramen för översyn och utvärderingsprocessen i Pelare 2.

LCR kan uppvisa en viss volatilitet över tiden, till exempel när finansiering som ursprungligen är långfristig och som finansierar hypotekslåning ersatts av ny långfristig finansiering, eller när sammansättningen av motpartsgrupper i den kortfristiga upplåningen varierar. Vid årsskiftet uppgick koncernens aggregerade LCR i enlighet med Finansinspektionens definition till 133 procent (126), och bankens LCR enligt Europeiska kommissionens delegerade akt uppgick till 139 procent (142), vilket visar att banken har stor motståndskraft mot kortsiktiga störningar på finansieringsmarknaden. Detta gäller också i USD och EUR. Det strukturella likviditetsmålet net stable funding ratio (NSFR), relationen mellan tillgänglig stabil finansiering och behovet av stabil finansiering, uppgick vid utgången av 2017 till 102 procent (102) för koncernen.

PRISSÄTTNING AV LIKVIDITETSRISK

En viktig del av likviditetsriskhanteringen är att inlåning och utlåning internt prissätts med hänsyn till de likviditetsrisker de ger upphov till. När banken exempelvis ger ett lån med lång löptid så skapar det ett behov av att skaffa ytterligare långfristig finansiering, vilket är dyrare än mer kortfristig finansiering. Det beror på att investeraren som köper bankens långfristiga obligationer normalt kräver en högre kompensation för löptiden. Detta behöver beaktas i bankens interna prissättning, vilket sker genom att det pris som interna enheter i banken får betala för de lån de tar från Group Treasury bland annat beror på löptiden. Inga likviditetsrisker får tas lokalt. Den interna prissättningen är viktig för att skapa rätt incitament och undvika att ett osunt risktagande uppstår. Banken har under lång tid arbetat med löptidsbaserade interna priser som säkerställer att priset på kontraktsnivå tar höjd för den likviditetsrisk avtalet gett upphov till. Detta system var fullt implementerat i banken redan 2010.

Tabell 71 Liquidity coverage ratio (LCR)

Beräknat i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2012:6 som trädde ikraft den 1 januari 2013.

Liquidity coverage ratio (LCR) %	2017	2016
EUR	175	136
USD	482	322
Totalt	133	126

Tabell 72 Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter

Komponenterna definieras i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om krav på likviditetstäckningsgrad och rapportering av likvida tillgångar och kassaflöden (FFFS 2012:6). Likvida tillgångar nivå 1 motsvarar 3 kap 6 §. Likvida tillgångar nivå 2 motsvarar 3 kap 7 §. Kundinlåning motsvarar 4 kap 4–9 §§. Marknadsupplåning motsvarar 4 kap 10–13 §§. Övriga kassaflöden motsvarar 4 kap 14–25 §§. Utlåning till icke-finansiella kunder motsvarar 5 kap 4 §. Övriga kassaflöden motsvarar 5 kap 6–12 §§.

Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter mkr	2017	2016
Likvida tillgångar	431 037	290 058
Likvida tillgångar nivå	396 615	251 189
Likvida tillgångar nivå	34 422	38 869
Kassautflöden	366 396	359 659
Kundinlåning	213 769	173 496
Marknadsupplåning	107 727	151 735
Övriga kassautflöden	44 900	34 428
Kassainflöden	43 467	129 176
Inflöden från förfallande utlåning till icke-finansiella kunder	23 508	21 146
Övriga kassainflöden	19 959	108 030

Tabell TB32 Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder

För inlåningsvolymen avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämingsbara mot koncernens balansräkning. Löptidstabeller utan ränteflöden inklusive löptidstabeller i valuta återfinns i Faktabok på handelsbanken.se/ir.

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar- 6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	265 238	-	-	-	-	-	-	265 238
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	129 296	-	-	-	-	-	-	129 296
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	49 906	-	-	-	-	-	-	49 906
Utlåning till kreditinstitut	13 665	1 445	918	601	2 049	2 884	101	21 663
varav omvända repor	1 340	-	-	-	-	-	-	1 340
Utlåning till allmänheten	56 263	249 434	183 229	192 418	409 251	1 048 010	-	2 138 605
varav omvända repor	6 607	-	-	-	-	-	-	6 607
Övrigt	20 858	-	-	-	-	-	216 267	237 125
varav aktier och andelar	14 052	-	-	-	-	-	-	14 052
varav fordringar på fondlikvider	6 806	-	-	-	-	-	-	6 806
Summa tillgångar	535 226	250 879	184 147	193 019	411 300	1 050 894	216 368	2 841 833
Skulder till kreditinstitut	90 432	48 763	3 661	4 399	1 150	6 373	22 959	177 737
varav repor	126	-	-	-	-	-	-	126
varav inlåning från centralbanker	34 335	26 309	553	-	-	-	1 496	62 693
In- och upplåning från allmänheten	9 411	29 483	4 928	767	2 374	5 665	889 651	942 279
varav repor	0	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	62 324	370 578	194 043	205 022	439 494	58 788	-	1 330 249
varav säkerställda obligationer	4 584	97 275	86 808	126 429	289 426	53 842	-	658 364
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	55 690	241 017	66 379	-	-	-	-	363 086
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	2 050	32 286	40 856	78 593	150 068	4 946	-	308 799
Efterställda skulder	392	781	25	21 316	13 984	-	-	36 498
Övrigt	8 674	-	-	-	-	-	332 038	340 712
varav korta positioner	2 085	-	-	-	-	-	-	2 085
varav fondlikvidskulder	6 589	-	-	-	-	-	-	6 589
Summa skulder	171 233	449 605	202 657	231 504	457 002	70 826	1 244 648	2 827 475
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	443 383							

Derivat 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar- 6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	271 825	391 212	65 514	123 510	254 782	57 424	1 164 267
Summa derivat utflöde	270 128	380 734	63 543	111 732	243 383	56 443	1 125 963
Netto	1 697	10 478	1 971	11 778	11 399	981	38 304

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2016 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar- 6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	222 401	-	-	-	-	-	-	222 401
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	97 464	-	-	-	-	-	-	97 464
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	64 344	-	-	-	-	-	-	64 344
Utlåning till kreditinstitut	24 274	2 465	432	151	1 109	3 637	-	32 068
varav omvända repor	4 091	-	-	-	-	-	-	4 091
Utlåning till allmänheten	52 702	260 395	175 411	194 707	365 045	1 008 017	-	2 056 277
varav omvända repor	7 493	-	-	-	-	-	-	7 493
Övrigt	22 769	-	-	-	-	-	223 839	246 608
varav aktier och andelar	20 412	-	-	-	-	-	-	20 412
varav fordringar på fondlikvider	2 357	-	-	-	-	-	-	2 357
Summa tillgångar	483 954	262 860	175 843	194 858	366 154	1 011 654	223 839	2 719 162
Skulder till kreditinstitut	97 589	49 128	4 275	4 729	589	6 744	18 944	181 998
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	29 818	35 413	1 561	-	-	-	1 868	68 660
In- och upplåning från allmänheten	17 328	21 397	5 553	867	2 619	2 614	775 803	826 181
varav repor	2	-	-	-	-	-	-	2
Emitterade värdepapper ³	102 975	361 722	87 129	249 491	438 391	84 163	-	1 323 871
varav säkerställda obligationer	87	105 475	17 241	205 687	267 098	48 094	-	643 682
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	101 745	222 244	25 435	-	-	-	-	349 424
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 143	34 003	44 453	43 804	171 293	36 069	-	330 765
Efterställda skulder	389	840	3 059	1 228	32 808	-	-	38 324
Övrigt	4 105	-	-	-	-	-	320 193	324 298
varav korta positioner	1 572	-	-	-	-	-	-	1 572
varav fondlikvidskulder	2 533	-	-	-	-	-	-	2 533
Summa skulder	222 386	433 087	100 016	256 315	474 407	93 521	1 114 940	2 694 672
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	425 267							

Derivat 2016 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar- 6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	259 217	447 077	75 052	103 839	292 940	95 384	1 273 509
Summa derivat utflöde	257 865	437 574	71 189	90 801	264 335	92 441	1 214 205
Netto	1 352	9 503	3 863	13 038	28 605	2 943	59 304

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 89 070 mkr (68 022) en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 15 402 mkr (10 136) en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 606 772 mkr (528 907) en återstående löptid som understiger ett år.

LIKVIDITETSRESERVEN

För att säkerställa att banken har tillräckligt med likviditet för att stödja kärnverksamheten under stressade finansiella förhållanden håller banken betydande likviditetsreserver. Likviditetsreserver hålls i alla för banken relevanta valutor och är tillgängliga för Group Treasury. Likviditetsreserven är oberoende av finansierings- och valutaväxlingsmarknaderna och kan vid var tid ge likviditet till banken, vissa delar omedelbart och andra delar successivt under en tidsperiod.

Likviditetsreserven består av flera olika delar. Kassa, tillgodohavanden och övrig utlåning till centralbanker är delar som omedelbart kan ge likviditet till banken. Vidare består reserven av statsobligationer, säkerställda obligationer och övriga värdepapper av god kreditkvalitet som är likvida och belåningsbara i centralbanker. Även dessa kan ge banken likviditet omedelbart. Resterande del av likviditetsreserven består av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer och övriga likviditetsskapande åtgärder.

PANTSATTA TILLGÅNGAR OCH SÄKERHETSPOLER

Ytterligare ett viktigt led i Handelsbankens likviditetshandling är att hålla betydande volymer av outnyttjade säkerheter som kan användas vid störningar på finansmarknaderna. En förutsättning för att kunna ställa mer säkerheter är att banken förfogar över säkerheter i utgångsläget. Banken upprätthåller därför betydande volymer av icke-pantsatta tillgångar som skulle kunna användas som säkerhet vid emission av säkerställda obligationer och likvida värdepapper med mycket hög kreditvärdighet.

Banken är restriktiv med att ingå avtal med andra än kreditinstitut, till exempel CSA-avtal, som stipulerar att banken under vissa kriterier kan tvingas att ställa säkerheter till en motpart. Ställda kontantsäkerheter enligt CSA-avtal för utestående derivat uppgick till 5 540 miljoner kronor (7 279). För mer information om bankens in-tecknade tillgångar, se Handelsbankens Fakta-bok, tabell Ställda säkerheter. Utöver att säkerställa bankens likviditet bidrar det restriktiva arbetssättet till att begränsa i vilken utsträckning bankens seniora långgivare blir efterställda de långgivare som investerar i säkerställda obligationer, så kallad subordinering.

För att bedöma graden av subordinering mellan investerare av icke-säkerställd finansiering och säkerställd finansiering är det volymen och kreditkvaliteten på de icke-pantsatta tillgångarna som är relevant. Handelsbankens restriktiva syn på risktagande gör att de icke-pantsatta tillgångarna har en hög kvalitet. Eftersom Handelsbanken vill ha en balanserad användning av säkerställda och seniora obligationer finns en betydande volym hypotekslån som inte är pantsatta. Övriga icke-pantsatta lån har också en låg risk mått till exempel i termer av bankens interna rating.

Tabell 75 visar att volymen icke-pantsatta tillgångar för Handelsbanken utgör 224 procent (210) av den utestående volymen icke-säkerställd upplåning. Banken valde vid slutet av året att minska volymen kortfristig inlåning. Detta förklarar nedgången i tillgodohavanden hos centralbanker och kvoten icke-pantsatta tillgångar i förhållande till den utestående volymen icke-säkerställd upplåning jämfört med tidigare kvartal.

Den helt dominerande delen av de pantsatta tillgångarna utgörs av Stadshypotekets cover pooler, vilka består av hypotekslån som ställs som säkerhet för utestående säkerställda obligationer. Dessutom har banken ett frivilligt så kallat OC (over-collateralisation), det vill säga extra tillgångar utöver de som behövs för att täcka de emitterade obligationerna och utöver de 2 procent som lagstiftningen kräver, på 8 procent som ingår i poolen. Dessa extra tillgångar finns i poolen i händelse av att värdet på hypotekslånen skulle sjunka ned till en sådan nivå att ytterligare tillgångar behövs för att matcha volymen utestående obligationer.

Vid en bedömning av risken för att ytterligare tillgångar blir nödvändiga att skjuta till, är belåningsgraden på hypotekslånen i tillgångspoolen central. Ju lägre belåningsgrad, desto mindre risk för att ytterligare hypotekslån krävs i poolen vid prisfall på fastighetsmarknaden. Handelsbankens genomsnittliga belåningsgrad, LTV-max, uppgick i den svenska poolen till 53,8 procent (50,0), i den norska poolen till 55,6 procent (53,6) och i den finska poolen till 49,7 procent (48,7). Det finns även förutsättningar för en dansk pool, som har åsatts en preliminär rating av Moody's om Aaa, men detta tillgångslager har inte använts för emissioner ännu. Det danska tillgångslagrets genomsnittliga belåningsgrad uppgick till 63,9 procent. Detta visar att banken klarar betydande prisfall på underliggande fastighetstillgångar innan ytterligare hypotekslån måste tillföras poolerna.

De tillgångarna som banken valt att hålla utanför cover poolerna återfinns i tabell 75 och kan användas för emissioner av säkerställda obligationer om så skulle vara nödvändigt.

Tabell 73 Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2017 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	6 766	85 624	48 079	124 765	265 234
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	1 831	13	19	178	2 041
Värdepapper emitterade av stater	92 916	6 916	22 173	-	122 005
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	6 433	-	3 897	50	10 380
Säkerställda obligationer	31 911	1 973	-	6 625	40 509
Egna säkerställda obligationer	2 338	-	-	1 402	3 740
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	126	15	-	-	141
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	131	144	-	-	275
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	142 452	94 685	74 168	133 020	444 325

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2016 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	4 821	99 487	30 460	89 765	224 533
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	7 567	22	23	100	7 712
Värdepapper emitterade av stater	70 483	6 430	12 519	-	89 432
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	2 051	287	4 447	-	6 785
Säkerställda obligationer	36 631	2 108	-	10 306	49 045
Egna säkerställda obligationer	4 602	-	-	-	4 602
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	1	26	-	-	27
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	85	20	-	19	124
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	126 241	108 380	47 449	100 190	382 260

Tabell 74 Intecknade tillgångar och andra ställda säkerheter

Utlåning till allmänheten redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Övriga ställda säkerheter redovisas till verkligt värde. Redovisat värde för de skulder som säkerheterna avser uppgick till 870 mdkr (854).

Intecknade tillgångar och andra ställda säkerheter	Redovisade värden	
	2017	2016
mdkr		
Utlåning till allmänheten ¹	661	663
Statspapper och obligationer	37	34
Aktier	1	1
Kontanter	16	17
Övrigt	142	125
Summa²	857	840
Övriga ställda säkerheter ³	34	33

¹ Varav överpantsättning i cover pool (OC) 61 mdkr (61).

² Varav 23 mdkr (20) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

³ Varav 26 mdkr (27) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

Tabell 75 Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta

Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta	2017		2016	
	IPT (NEA) ¹	Ackumulerad andel av icke-säkerställd upplåning, % ²	IPT (NEA) ¹	Ackumulerad andel av icke-säkerställd upplåning, % ²
mdkr				
Kontanter samt behållning hos centralbanken	267	32	232	28
Likvida obligationer i likviditetsportföljen	177	53	150	46
Utlåning till hushåll inklusive derivat	467		466	
varav hypotekslån	277	86	284	80
varav utlåning med säkerhet i fastighet	9	87	11	81
varav övrig hushållsutlåning	181	109	171	101
Utlåning till företag inklusive derivat	937		831	
varav hypotekslån	272	141	186	124
varav utlåning till bostadsrättsföreningar exkl hypotekslån	54	148	48	129
varav utlåning till fastighetsbolag exkl hypotekslån				
- riskklass 1-3	276	180	260	160
- riskklass 4-5	99	192	98	172
- varav riskklass > 5	9	193	10	173
varav övrig företagsutlåning				
- riskklass 1-3	141	210	144	191
- riskklass 4-5	69	218	70	199
- riskklass > 5	17	220	15	201
Utlåning till kreditinstitut inklusive derivat	19		32	
- riskklass 1-3	19	223	32	205
- riskklass > 3	0	223	0	205
Övrig utlåning	0	223	0	205
Övriga tillgångar	9	224	44	210
Summa	1 876	224	1 755	210

¹ IPT: Icke-intecknade/pantsatta tillgångar. NEA: Non encumbered assets.

² Emitterad kort och lång icke-säkerställd upplåning samt skulder till kreditinstitut.

Tabell 76 Mottagna panter tillgängliga för återpantsättning

Redovisat värde på de skulder och andra åtaganden för vilka säkerheterna ställts uppgick till 5 mdkr (4).

Mottagna panter tillgängliga för återpantsättning	Marknadsvärde för mottagna panter tillgängliga för återpantsättning		Marknadsvärde för mottagna panter som återpantats	
	2017	2016	2017	2016
mdkr				
Statspapper och obligationer	15	12	3	1
Aktier och andelar	1	3	7	4
Summa	16	15	10	5

Tabell 77 Cover pool-data

Cover pool-data	Sverige		Norge		Finland	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Stadshypotek summa utlåning, allmänheten	1 051 541	983 160	79 179	79 564	49 377	50 724
Tillgängliga tillgångar för cover pool	967 320	902 862	75 247	75 226	46 503	47 473
lanspråktagna tillgångar i cover pool	618 744	626 458	25 320	31 269	16 741	5 193
Fyllnadssäkerheter, spärrat konto	5 000	5 000	-	-	-	-
Max-belåningsgrad %, vägt genomsnitt enligt ASCB:s definition ¹	53,81	49,97	55,55	53,63	49,68	48,72
Belåningsgrad, fördelning						
0–10%	22,9	25,5	21,7	23,4	27,6	26,8
10–20%	19,8	21,3	20,0	20,3	23,3	23,3
20–30%	17,1	17,4	17,0	16,9	19,5	20,5
30–40%	14,4	13,7	14,1	14,1	13,4	15,7
40–50%	11,4	10,2	11,7	11,2	8,6	11,2
50–60%	8,0	6,9	8,8	8,2	5,2	2,5
60–70%	5,0	3,9	5,3	4,8	2,1	0
70–75%	1,4	1,1	1,4	1,1	0,4	0
Lånestorlek, vägt genomsnitt, kronor	634 500	647 500	3 538 328	3 673 983	871 894	825 096
Lånelivslängd, vägt genomsnitt, antal månader ²	61	64	23	21	57	55
Räntebindningstider, fördelning						
Rörlig ränta, %	54,9	47,2	97,9	100	99,9	100
Bunden ränta, %	45,1	52,8	2,1	0	0,1	0

¹ Association of Swedish Covered Bond issuers.

² Från Q2 2016 beräknat från lånets beviljandedatum istället för senaste villkorsändringsdag.

OPERATIV RISK

Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.

Styrelsen har fastställt Handelsbankenkoncernens risktolerans för operativa risker. Handelsbanken har låg tolerans för operativa risker, samtidigt som operativ risk oundvikligen förekommer i all verksamhet inom banken. Väsentliga operativa risker som skulle kunna orsaka stora operativa förluster, måste genom riskbegränsande åtgärder reduceras till en lägre risknivå så att riskerna ligger inom bankens risktolerans, det vill säga så att konsekvens av och/eller sannolikhet för en incident blir acceptabel. Förluster till följd av en operativ riskhändelse kan täckas av försäkringar eller andra lösningar.

Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små. CEO har fastställt limiter och gränsvärden för operativa risker. Handelsbankens operativa förluster, som omfattar förväntade och erkända operativa förluster samt eventuella återvinningar, uppgick under 2017 till 49 miljoner kronor (116). Det är inte ovanligt att beloppet avseende operativ förlust justeras över tiden till följd av återvinningar

eller andra erhållna kompensationer, eller att ytterligare förluster tillkommer som hänförs till en tidigare rapporterad incident. Detta kan påverka jämförelsetalen för tidigare rapporterade förluster.

ORGANISATION

Ansvar för att identifiera, bedöma och hantera operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret på alla nivåer i Handelsbankenkoncernen. Bankens decentraliserade arbetssätt och kostnadsmedvetenhet främjar en god hantering av operativa risker, vilket leder till en verksamhet mot potentiella förlustrisker i dagliga rutiner och händelser.

Operativa risker hanteras i affärsverksamheten, och hanteringen kontrolleras av lokal riskkontroll och Group Risk Control. Till chefernas hjälp med hanteringen av operativa risker finns på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader särskilt utsedda lokala koordinatörer (lokala OpRisk-koordinatörer) för operativ risk. Deras ansvar är att säkerställa att befintliga metoder och rutiner för hantering av operativa risker används i affärsverksamheten, att hantera uppföljning av rapporterade incidenter och att stödja affärsverksamheten och följa upp beslutade åtgärder beträffande operativa risker.

Lokal riskkontroll på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader ska säkerställa att enheterna inom den egna verksamheten identifierar, bedömer, rapporterar och hanterar operativa risker samt följa upp att beslutade åtgärder genomförs. Detta görs genom regelbunden

kvalitetssäkring och utvärdering av verksamhetens arbete med operativa risker.

Group Risk Control har det övergripande ansvaret för de metoder och rutiner som används för att hantera operativa risker, samt för att regelbundet utvärdera metoder och rutiner samt verksamhetens tillämpning av dessa. Group Risk Control ansvarar också för att tillse att risker utvärderas innan beslut fattas om nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer och IT-system samt vid större förändringar i koncernens verksamhet och organisation. Group Risk Control ansvarar vidare för att på koncernnivå identifiera, mäta, analysera och rapportera alla väsentliga operativa risker och deras utveckling till ledning och styrelse. Riskrapporteringen till ledning och styrelse innehåller även information om väsentliga incidenter och riskbegränsande åtgärder.

METODER FÖR ATT IDENTIFIERA, BEDÖMA OCH HANTERA OPERATIVA RISKER

Som ett stöd för löpande identifiering, bedömning och hantering av operativa risker har banken ett rapporterings- och ärendehanteringssystem för incidenter, en metod och rutin för självutvärdering av operativa risker samt riskindikatorer.

Incidentrapportering

Den löpande insamlingen av riskfakta i form av incidentrapportering sker hos kontor och avdelningar i hela koncernen i enlighet med CEO:s riktlinjer samt kompletterande instruktioner. Alla medarbetare i hela koncernen ska samla fakta

om incidenter med förlust överstigande 25 000 kronor som deras enhet drabbas av. Därtill ska riskfakta samlas in och rapporteras om incidenter utan förluster eller med förluster som understiger 25 000 kronor, men som visar på väsentliga operativa risker som skulle kunna leda till väsentlig negativ påverkan på en enhets resultat. För att ytterligare främja enhetens förebyggande riskarbete uppmuntras alla medarbetare att även samla fakta om incidenter som ger upphov till mindre förluster eller ingen skada alls.

Rapporterade incidenter granskas och kategoriseras löpande av lokal OpRisk-koordinator. Banken kategoriserar operativ risk efter sju händelsetyper:

- brister i handläggning och processer
- avbrott/störning i verksamhet/system
- kunder, produkter och affärspraxis
- extern brottslighet
- skada på materiella tillgångar
- anställningsförhållanden och arbetsmiljö
- interna bedrägerier.

Självutvärderingsrutin OPRA Riskanalys

OPRA Riskanalys är en självutvärderingsrutin för att dokumentera och bedöma operativa risker som kan få konsekvenser för banken. Den utförs minst en gång om året på alla enheter. Ansvar för utförandet ligger hos respektive chef. Lokal OpRisk-koordinator ger stöd vid planering och genomförande. Deltagare ska vara personer med bred erfarenhet från enhetens verksamhet. Den samlade kompetensen ska täcka alla identifierade ansvarsområden för analysen. Syftet är att bedöma konsekvens av och sannolikhet för en händelse. Konsekvensbedömningen omfattar både ekonomisk förlust och anseenderisk. Viktig information som underlag för OPRA Riskanalys är bland annat fakta och statistik från

tidigare rapporterade incidenter, revisionsrapporter, compliancerapporter, externa publika händelser i omvärlden samt OPRA Riskanalys från andra enheter och väsentliga processer som är relevanta. Självutvärderingen utmynnar i en åtgärdsplan som anger vilka risker som ska reduceras, hur detta ska ske, vem som är ansvarig samt tidsramar för åtgärderna. Åtgärdsplanen är ett arbetsunderlag som följs upp regelbundet under året av affärsverksamheten med stöd av lokal OpRisk-koordinator. Lokal riskkontroll tar del av utförd OPRA Riskanalys inklusive åtgärdsplan och utvärderar rutinen. Group Risk Control ger löpande stöd till lokal OpRisk-koordinator vid planering, genomförande och uppföljning samt gör en årlig aggregerad bedömning av utvärderingarna från alla lokala riskkontroller.

Riskindikatorer

Riskindikatorer tillämpas för att identifiera och förvarna om ökad operativ risk. Lokal OpRisk-koordinator hämtar löpande in data och presenterar dem för lokal ledning. Vissa riskindikatorer hämtas in av Group Risk Control och presenteras för ledning och styrelse. Om ett gränsvärde för en riskindikator överskrids ska en konsekvens- och sannolikhetsbedömning genomföras och dokumenteras av ansvarig enhet.

ORX

Banken är medlem i föreningen ORX (Operational Riskdata eXchange Association). ORX främsta syfte är att deltagande banker utbyter anonymiserade data om incidenter som inneburit operativa förluster. ORX har också en viktig funktion att standardisera och kvalitetssäkra data om operativa risker. Det sker betydande forskningsarbete om metoder inom ämnet operativ risk, och ORX utgör ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

IT-VERKSAMHET I

HANDELSBANKENKONCERNEN

Tillgänglighet och säkerhet i bankens IT-tjänster är en förutsättning för bankens verksamhet. CEO fastställer riktlinjer avseende övergripande mål och strategi för IT-verksamhet i Handelsbankenkoncernen. Operativa risker inom detta område hanteras enligt samma rutiner som i övriga delar av banken, med tillägg av särskilda rutiner för att hantera specifika typer av risker inom området, till exempel:

- övervakning av IT-produktion
- hantering av IT-incidenter
- hantering av cyberrisker
- genomförande av säkerhetstester
- genomförande av riskanalyser av IT-system
- granskning av externa leverantörer med avseende på informations- och IT-säkerhet.

För kontroll av risker inom IT och informations-säkerhet finns en särskild lokal riskkontroll inom Group IT.

INFORMATIONSS- OCH IT-SÄKERHET

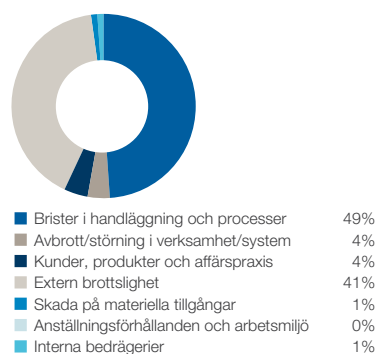
I bankens verksamhet hanteras känslig information löpande, särskilt om bankens kunder och kundrelationer. Bankens arbete med informations- och IT-säkerhet fokuserar på tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet. Information och affärssystem ska finnas tillgängliga utifrån verksamhetens affärskrav. Samtidigt ska all information vara tillförlitlig, korrekt och fullständig. Den får inte spridas till obehöriga och får enbart användas i den utsträckning som arbetsuppgiften kräver. Det ska också vara möjligt att i efterhand kunna se vem som tagit del av eller förändrat information, gällande både tidpunkt och vad som har förändrats. I banken pågår ett strukturerat arbete med att successivt öka medvetenheten hos alla medarbetare och kunder om hot och risker inom informations-säkerhet, till exempel genom föreläsningar, utbildningar och informationsinsatser.

Arbetet med bankens informations- och IT-säkerhet innebär att skydda kunders uppgifter och transaktioner samt bankens IT-miljö. Informationssäkerhet omfattar såväl administrativa lösningar som regler och instruktioner samt tekniska säkerhetslösningar.

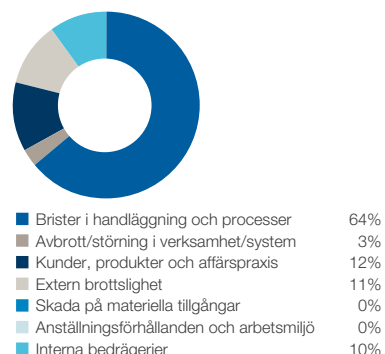
INTEGRITET OCH SEKRETESS – AKTIVT INFORMATIONSS- OCH IT-SÄKERHETSARBETE

Det är viktigt att banken har ett aktivt IT-säkerhetsarbete som svarar upp mot eventuella hot kartlagda genom omvärldsbevakning med

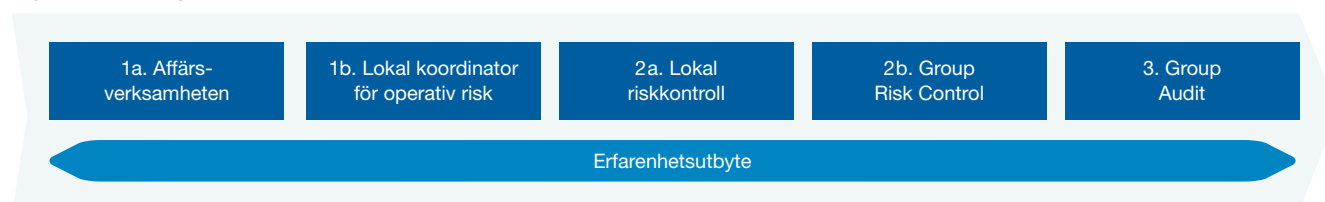
Figur 78 Fördelning av antal förluster över 25 tkr, 2013–2017

Figur 79 Fördelning av förlustbelopp över 25 tkr, 2013–2017

Figur 80 Hantering och kontroll av operativ risk i Handelsbanken

avseende på cyberhot, att det finns en beredskap för att hantera IT-säkerhetsincidenter och att det finns rutiner för att hantera förändringar i IT-miljön så att inga brister uppstår. Om det skulle uppstå brister i hanteringen eller om information felaktigt skulle spridas, kan det leda till allvarliga konsekvenser, som försämrat förtroende för banken eller ekonomiska förluster.

CEO fastställer riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbanken. Samtliga medarbetare i banken har ansvar för att följa regler för skydd av information, och varje chef ansvarar för att reglerna efterlevs inom sitt ansvarsområde. Arbetet med informationssäkerhet bedrivs i enlighet med den internationella standarden ISO 27001. Det innebär bland annat att eventuella risker identifieras löpande och att interna regler tas fram så att informationen skyddas över tid.

Bankens arbete med informations- och IT-säkerhet, samt hantering av känslig information, styrs också av internationella och nationella regelverk.

Bankens regelverk för informationssäkerhet bygger på Standard of Good Practice utarbetat av Information Security Forum (ISF), som är en organisation där flera av världens största företag ingår som medlemmar. Arbetet med informations- och IT-säkerhet bedrivs systematiskt, och banken arbetar med en process där riskanalysen har en central roll. Riskanalyserna genomförs enligt metodiken IRAM (ISF:s Information Risk Analysis Methodology).

Handelsbanken är sedan flera år ackrediterad medlem av Trusted Introducer (Europeiskt nätverk för IT-säkerhet) och FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams). Handelsbanken deltar även i FIDIFinans som är ett forum där information delas mellan stat, näringsliv och andra relevanta organisationer för informationssäkerhetsaspekter inom finanssektorn. Forumet leds av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

FINANSIELL KRIMINALITET

Bankens målsättning är att kontinuerligt arbeta för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt minimera risken för att banken, eller bankens produkter eller tjänster, utnyttjas som ett led i någon typ av finansiell kriminalitet. Finansiell kriminalitet innefattar penningtvätt, finansiering av terrorism, skattebrott, bedrägerier av olika slag, korruption och annan särskilt allvarlig finansiell kriminalitet. Koncernens arbete har under 2017 organiserats i en central enhet som leds av bankens särskilt utsedde befattningshavare. Viktiga utgångspunkter för den nya organisationen är bland annat bankens låga risktolerans samt de externa regelverken gällande penningtvätt och finansiering av terrorism.

NYA PRODUKTER OCH TJÄNSTER

Banken har en process för hanteringen av nya, samt större förändringar av befintliga, produkter och tjänster. Varje affärsområde, dotterbolag

och regionbank med produktansvar hanterar nya produkter och tjänster i enlighet med centrala riktlinjer. Det finns en etablerad beslutsordning för hur nya produkter och tjänster får introduceras, och en riskanalys ska alltid göras vilken godkänns av lokal riskkontroll före en lansering av en ny produkt eller tjänst. I analysen ska riskerna, inklusive operativa risker och anseenderisker, för banken och för kunden beaktas. Dessutom ska analysen beakta frågor rörande hållbarhet, informationssäkerhet och datakvalitet. Group Risk Control involveras i komplicerade fall eller när det är motiverat av andra skäl.

VÄSENTLIGA PROCESSER

Banken har identifierat och dokumenterat de processer som är väsentliga för bankens verksamhet. Bankens förteckning av väsentliga processer ses över och revideras löpande. Riskanalyser utförs årligen och vid en väsentlig förändring av en väsentlig process.

KRISHANTERING OCH KONTINUITETSPLANERING

För att hantera allvarliga störningar finns kris-handböcker och kontinuitetsplaner på plats i alla delar av koncernen. Kontinuitetsplaner görs på organisatoriska enheter, IT-system och väsentliga processer. Krishantering hjälper krisstaben att snabbt, organiserat och systematiskt starta sitt arbete med att ta sig an en kris-situation och dess effekter. Det finns en central krisstab på koncernnivå och lokala krisstaber på hemmamarknaderna, flera dotterbolag, utländska enheter utanför bankens hemmamarknader samt inom flera verksamhetsområden.

Centrala krisstaben är en permanent stab sammansatt av nyckelpersoner i eller nära bankledningen. Centrala krisstabens uppgift är att fungera som sammanhållande krisstab vid större kriser i koncernen, stödja den eller de lokala krisstaber som arbetar med en akut kris och fungera som krisstab för centrala huvudavdelningar. Kontinuitetsplanering syftar till att vidta förberedande åtgärder för att lindra följdverknin-gar av en allvarlig störning i affärsverksamheten. Lokal riskkontroll gör en årlig utvärdering av rutinen. Group Risk Control gör därefter en aggregerad utvärdering på koncernnivå.

UPPDRAGSAVTAL

CEO har utfärdat riktlinjer som anger förutsättningar och krav för utläggande av arbete och funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten. Riktlinjerna gäller i hela Handelsbankenkoncernen och omfattar även dotterbolagen i koncernen.

ORGANISATIONSFÖRÄNDRINGAR

Banken har instruktioner för verksamhets- och/eller organisationsförändringar. I instruktionerna fastställs att det ska finnas en beslutsordning för beslut om större verksamhets- och/eller organisationsförändringar, och de olika funktionernas

ansvar i processen ska tydligt framgå. Före beslut om en verksamhets- och/eller organisationsförändring ska en riskanalys göras. Beslut och beslutsunderlag ska dokumenteras.

ANSEENDERISK, UPPFÖRANDERISK OCH UTBILDNING

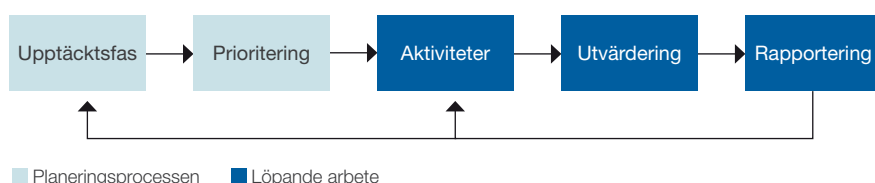
Anseenderisk är risken för förluster till följd av att förtroendet för banken skadas. Detta kan ske exempelvis på grund av bristande etik, olämpligt agerande, bristfällig information eller ogenomtänkt utveckling av nya eller ändrade produkter. Handelsbanken hanterar och minimerar anseenderisken i sin verksamhet genom aktiv omvärldsbevakning med därtill relevanta åtgärder vid behov, samt genom att bedriva verksamheten enligt hög etisk standard. Handelsbankens medarbetare utbildas årligen via obligatorisk säkerhetsgenomgång som omfattar regler kring sekretess, bekämpning av finansiell brottslighet, intressekonflikter, mutor, marknadsmissbruk och klagomålshantering. Handelsbankens låga risktolerans avspeglas även i synen på ersättning. Banken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och fast ersättning tillämpas därför som huvudregel.

HÅLLBARHET

Hållbarhetsrisker kan uppstå i och med bankens olika roller – som långgivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare. Hållbarhetsrisker spänner över områden som mänskliga rättigheter, miljö, klimat, korruption och penningtvätt. Att förutse och hantera hållbarhetsrisker är viktigt ur ekonomiskt och legalt perspektiv, men även för bankens anseende.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer bankens decentraliserade modell och ligger i linje med bankens generellt låga toleransnivå när det gäller risk. Bankens affärsverksamhet bär ansvaret för att identifiera hållbarhetsrisker och att hantera dessa. Detta görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser.

Figur 81 Compliance arbetsprocess

COMPLIANCERISK

Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.

Handelsbankenkoncernen har höga ambitioner avseende ordning och reda, etik samt efterlevnad av lagar och regler. Handelsbankens styrelse har fastställt i Policy för compliance att "banken har låg tolerans för compliancerisker och ska så långt som möjligt sträva efter att förebygga dessa risker". Målsättningen är att det inte ska förekomma regelverksöverträdelser inom koncernens verksamhet samt att compliancerisker är identifierade och omhändertagna.

Bristande hantering av compliancerisker kan leda till ökade operativa och legala risker, anseenderisker samt risk för ingripande av tillsynsmyndigheter. Compliancearbetet syftar till att identifiera compliancerisker och att tillse att nödvändiga åtgärder vidtas för att hantera dessa.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens riktlinjer om vissa aspekter av kraven för funktionen för regelefterlevnad enligt MiFID, anges huvuddragen för hur tillsynsmyndigheterna anser att funktionen för regelefterlevnad ska vara uppbyggd och hur ett kreditinstitut bör arbeta med regelefterlevnadsfrågor. I Baselkommitténs ramverk för regelefterlevnad, Compliance and the compliance function in banks, anges även riktlinjer för hur compliancefunktionen inom en bank bör utformas. Handelsbanken har genom policy, riktlinjer och instruktioner implementerat detta arbetssätt.

ORGANISATION

Handelsbankens funktion för regelefterlevnad är organiserad i en central complianceavdelning (Group Compliance) samt lokala complianceansvariga eller avdelningar (lokal compliance) för affärsområden, regionbanker, centrala avdelningar och i länder där Handelsbanken bedriver lokal verksamhet.

ANSVAR

Regelefterlevnad är en nödvändig förutsättning för Handelsbankens verksamhet och är således ett

ansvar för samtliga chefer och medarbetare i koncernen. Compliance ansvarar för att identifiera och bedöma väsentliga compliancerisker och brister, genomför regelbundna kontroller och bedömningar av huruvida banken fullgör sina förpliktelser enligt lagar, förordningar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten, lämnar rekommendationer, råd och stöd till bankens enheter i frågor om regelefterlevnad och rapporterar till ledning och styrelse om regelefterlevnad och compliancerisker och brister. Group Compliance har det funktionella ansvaret för allt compliancearbete i Handelsbanken. Lokal compliance har det operativa ansvaret på respektive enhet.

Lokala compliancefunktioner utvärderas av Group Compliance för att bedöma om de har ett tillfredställande oberoende och tillräckliga kvantitativa och kvalitativa resurser.

RISKBASERAT COMPLIANCEARBETE

Grunden för compliancearbetet är en riskbaserad prioritering av koncernens mest väsentliga riskområden. Dessa riskområden är utgångspunkten för alla complianceaktiviteter i form av råd och stöd, utbildning och kontroller. Om risker eller brister identifieras värderas dessa och rapporteras enligt en fyrgradig bedömningskala "låg", "medelhög", "hög" samt "kritisk". Bedömningarna sker utifrån regelverkets art, frekvensen av eventuella brister samt verksamhetens arbete med att åtgärda brister och andra iakttagelser. Signifikanta riskområden som bedöms ha en "hög" eller "kritisk" risk rapporteras minst kvartalsvis av Chief Compliance Officer till CEO, halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen. Rapporteringen innehåller även en bedömning av de åtgärder som verksamheten vidtagit för att hantera identifierade risker och brister och rekommendationer till berörda enheter.

COMPLIANCERISKER

Under 2017 har ett fåtal compliancerisker rapporterats som signifikanta på koncernnivå, det vill säga höga eller kritiska risker, och de har blivit föremål för skyndsamma åtgärder för att reduceras till en acceptabel nivå. Under 2017 bedömdes complianceriskerna kopplade till regelverket som rör åtgärder mot penningtvätt och terroristfinansiering som de mest signifikanta. Ett omfattande och kraftfullt arbete pågår för att säkerställa god hantering av riskerna och regelefterlevnad inom detta område i koncernen, vilket även inkluderar att omhändertaga externa faktorer såsom nyligen implementerad lagstiftning och höjd ambitionsnivå från behöriga myndigheter

De allt mer omfattande och detaljerade reglerna rörande investerings- och försäkringsrådgivning utgjorde tidigare en hög compliancerisk för Handelsbanken och för banksystemet som helhet. Under året har banken vidtagit långtgående åtgärder såsom systemförbättringar, mer rigorösa krav på rådgivarnas kompetens och starkare kontroller i verksamheten, vilket har minskat risken betydligt.

Inom ramen för den så kallade översynen av tillgångars kvalitet (Asset Quality Review) och den interna riskklassificeringen har svenska och utländska tillsynsmyndigheter lyft frågor främst kring möjligheten för en utomstående part att kunna reproducera den riskklassificering som görs inom ramen för Handelsbankens decentraliserade expertmodell. Till följd av detta har compliancerisker bedömts som förhöjd även på detta område. Under året har flera ytterligare åtgärder vidtagits i form av utarbetande av nya stödinstruktioner för att säkerställa att banken kan bibehålla sitt expertbaserade arbetssätt och samtidigt efterleva relevanta bestämmelser.

Ett annat område som utgör en potentiell risk för banken och för banksektorn som helhet är hantering av datakvalitet. Banken bedöms ha komplett information för sin riskhantering, men relevanta krav på automatisk aggregering av data i olika dimensioner är högt ställda. Ett internt projekt har slutfört flera riskreducerande åtgärder inom området, inklusive en förstärkt governancestruktur avseende riskhantering och datakvalitet, dokumentation av processen för väsentliga riskrapporter samt information gällande datakvalitet och tillgång till data, vilket har minskat risken även om ytterligare åtgärder är planerade och under genomförande.

RISK I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.

ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningar i Handelsbanken fastställs individuellt för varje medarbetare vid tillträde i ny befattning och i lokala lönesamtal. Ersättningen ska, med beaktande av för Handelsbanken bindande kollektiva avtal eller motsvarande lokala standardiserade avtal eller överenskommelser, baseras på bankens modell för lönesättning och de där angivna lönegrundande faktorerna: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap, marknaden samt uppgiften som bärare av bankens kultur. Denna ordning har tillämpats under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocesser och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

För att säkerställa att Handelsbanken har ett väl utformat ersättningssystem hanteras risker

i ersättningsystemet som ett separat riskslag för vilket hanteringen följer samma ansvarsfördelning som för andra typer av risker. Handelsbanken har låg tolerans för ersättningsrisker och eftersträvar aktivt att hålla dessa risker på en låg nivå. Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och erbjuds inte till medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil.

Under 2017 har 202 anställda (229), som haft möjlighet att tjäna in rörlig ersättning, tjänat in 60 miljoner kronor (79) i rörlig ersättning.

ORGANISATION OCH ANSVAR

Principerna för bankens ersättningsystem fastställs i ersättningspolicyn som beslutas av styrelsen. Mer detaljerade riktlinjer och tillämpningsföreskrifter beslutas av CEO. Ansvaret för att identifiera och hantera ersättningsrisker vilar på varje ansvarig chef i verksamheten. Lokal riskkontroll följer löpande upp att ersättningsystemet tillämpas på avsett sätt. Group Risk Control ansvarar för att analysera riskerna med ersättningspolicyn och ersättningsystemet inför att ersättningspolicyn årligen behandlas och beslutas av styrelsen. Group Risk Control utvärderar dessutom ersättningsystemets tillämpning. Utifrån denna riskanalys och utvärdering bedöms om ersättningsystemet är utformat på ett sätt som skulle kunna hota bankens finansiella ställning.

RISKER I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Bedömningen är att Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningsystem genererar låga risker, harmoniserar med bankens låga risktolerans samt stöder bankens långsiktiga intressen. Ersättningsystemets påverkan på bankens finansiella risk-, kapital- och likviditets-situation är låg. Den totala utbetalda rörliga ersättningen under ett år till anställda i Handelsbankenkoncernen får inte överstiga 0,4 procent av bankens kärnprimärkapital. Underlaget för beräkning av rörlig ersättning riskjusteras utifrån bedömning av nuvarande och framtida risker. Det finns regler för uppskjutande av utbetalning av rörlig ersättning och för att helt eller delvis nedsätta tilldelad uppskjuten rörlig ersättning.

För mer detaljerad information och statistik om bankens ersättningsystem, se bolagsstyrningsrapport och not K8 i årsredovisningen.

RISK I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Risken i försäkringsrörelsen består främst av marknadsrisker och försäkringsrisker.

VERKSAMHETEN OCH RISKER I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Handelsbanken Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med traditionell förvaltning, fondförsäkring och depåförsäkring samt riskförsäkringsverksamhet. Traditionellt förvaldade försäkringar är stängda för nyteckning. Riskprofilen mäts med den i Solvens 2 dominerade standardformeln. Riskprofilen domineras av marknadsrisker och försäkringsrisker.

MARKNADSRISK

Marknadsrisk avser den samlade risken att förändringar i riskfaktorer inom finansiella marknader, till exempel förändringar i räntor, fastighetspriser, aktiepriser och valutakurser, resulterar i värdeförändringar på bolagets placeringstillgångar och/eller dess åtaganden. Marknadsrisken uppstår i den traditionella förvaltningen avseende garantiprodukterna samt indirekt från sparprodukter, fond- och depåförsäkringar, där försäkringstagarna själva står för risken men där bolagets intjäning beror på det förvaldade kapitalet i produkterna.

Ränterisk finns även i försäkringsskulderna genom att de försäkringstekniska avsättningarna diskonteras med en riskfri räntesats.

Utöver den marknadsrisk som beräknas genom standardformeln enligt Solvens 2 använder bolaget en egen modell för att beräkna den totala marknadsrisken i de traditionellt förvaldade portföljerna. Modellen, som beräknar VaR på 99,5 procents konfidensnivå och ett kvartals innehavsperiod, anger marknadsrisken som storleken på det kapitaltillskott som krävs för att uppfylla villkoren i försäkringsavtalet. Den huvudsakliga risken för Handelsbanken Livs traditionellt förvaldade portföljer är ränterisk. Vid årsskiftet uppgick VaR till 736 miljoner kronor (785).

Handelsbanken Liv har låg risktolerans. Handelsbanken Livs styrelse ger genom bola-

gets placeringsriktlinjer och riskpolicy övergripande anvisningar om hur tillgångarna ska förvaltas givet åtagandena till försäkringstagarna och lagstadgade krav, hur styrning och kontroll av placeringarna ska ske samt hur den totala risknivån i bolagets samlade tillgångar och åtaganden ska hanteras. Tillgångar ska endast investeras på ett aktsamt sätt i tillgångar och instrument vars risker kan identifieras, mätas, analyseras och rapporteras.

LIKVIDITETSRIK

Likviditetsrisk är risken för att ett bolag inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster. Likviditetsrisker hanteras genom en daglig uppföljning av kommande utbetalningar och genom att en betydande del av bolags placeringstillgångar placeras i marknadsnoterade värdepapper med mycket god likviditet.

FÖRSÄKRINGSRIK

Försäkringsriskerna består framförallt av liv- och sjukförsäkringsrisker och kan delas in i nedanstående kategorier.

Riskkategori

Dödsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Ökad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Livsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Minskad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Invaliditets- och sjuklighetsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för insjuknande och tillfrisknande.

Annullationsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer eller ändrad volatilitet i fråga om uppehåll, upphörande, förnyelse och återköp.

Driftkostnadsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för driftkostnaderna för försäkringsavtal.

Omprövningsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender för omprövningar av periodiska utbetalningar på grund av ändrade författningar, ändrade rättsliga förhållanden eller ändrad hälsostatus hos de försäkrade.

Tabell 82 Rörlig ersättning

Rörlig ersättning	2017	2016
Intjänade rörliga ersättningar ¹ , mkr	60	79
Löner och arvoden, mkr	8 373	8 103
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning ²	202	229
Medelantal anställda	11 832	11 759
Intjänad rörlig ersättning som andel av totala löner och arvoden, %	0,7	1,0
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning som andel av medelantal anställda, %	1,7	1,9

¹ All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Beloppen fastställs efter publicering av årsredovisningen.

² Antal personer som tilldelas rörlig ersättning fastställs efter publicering av årsredovisningen. Av de 229 personer som hade möjlighet att tjäna in rörlig ersättning 2016, fick 190 personer tilldelning.

Katastrofrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av värdet av försäkringsåtagandena till följd av väsentlig osäkerhet i prissättnings- och avsättningsåtagandena i fråga om extrema eller onormala händelser.

Handelsbanken Liv-gruppen är även exponerad för risker kopplade till olycksfallsförsäkring. Dessa bedöms dock inte vara materiella jämfört med övriga risker. En större del av Handelsbanken Livs försäkringar är tecknade av mindre företag och privatpersoner. Någon riskkoncentration finns inte, utöver att flertalet försäkringar är tecknade i Sverige.

Försäkringsrörelsen rapporterar sina marknads- och försäkringsrisker samt operativa risker till försäkringsbolagets styrelse och CEO, bankens Group Risk Control samt till bankens riskkommitté som är rådgivande till bankens CEO och CFO.

För mer information om Handelsbanken Livs företagsstyrningssystem och riskhantering hänvisas till Handelsbanken Livs publikation Gemensam rapport om solvens och finansiell ställning som finns tillgänglig på handelsbanken.se.

EKONOMISKT KAPITAL

Handelsbankens modell för beräkning av ekonomiskt kapital fångar i ett mått koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

Group Risk Control har ansvaret för att bedriva en heltäckande bevakning av koncernens olika risker. Ett instrument i den bevakningen är bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). EC-modellen utgör även del i bankens bedömning av internt kapitalbehov som rapporteras kvartalsvis till styrelsen. Denna bedömning syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillräckligt med kapital i förhållande till koncernens samtliga risker. Koncernperspektivet innebär att det ekonomiska kapitalet även innefattar risker i försäkringsrörelsen och risker i bankens pensionsåtaganden.

Beräkningen av EC görs med ett års tidshorizont och en konfidenznivå som speglar en acceptabel risknivå och önskad rating. Styrelsen har beslutat att beräkningen av ekonomiskt kapital ska göras på 99,97 procents konfidenznivå, vilket fångar en för banken extremt ogynnsam händelse. EC utgör skillnaden mellan utfallet under ett genomsnittligt år – med positivt resultat och god värdeutveckling av bankens tillgångar – och utfallet vid 99,97 procents konfidenznivå.

I sammanräkningen av EC beaktas diversifieringseffekter mellan de olika risklagen. Kapitalbehovet för samtliga risker är således lägre än summan av det ekonomiska kapitalet för varje individuell risk för sig, eftersom riskerna delvis är oberoende av varandra.

Det kapital och de andra finansiella resurser som utgör en buffert som kan absorbera negativa utfall benämns tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). AFR är Handelsbankens eget kapital med tillägg av andra finansiella värden i och utanför balansräkningen som är tillgängliga för att täcka förluster med ett års tidshorizont.

Koncernen arbetar med ett aktieägarperspektiv på risk- och kapitalsituationen. Genom modellen för ekonomiskt kapital erhålls en samlad bild av koncernen som ger förutsättningar för att optimera risk- och kapitalsituationen utifrån aktieägarens perspektiv. Utfallet från beräkningarna spelar en viktig roll i den interna styrningen av banken och när nya affärer eller strukturförändringar övervägs.

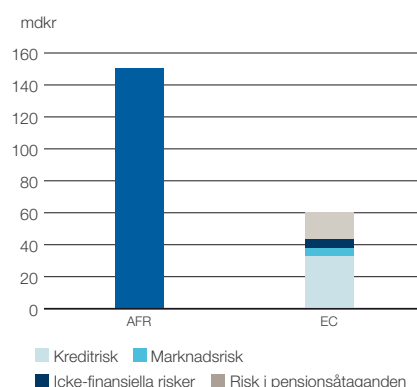
Kreditrisken är beräknad med hjälp av en simulering av utfall avseende fallissemang för koncernens samtliga motparter och exponeringar.

Marknadsriskerna består av risken i handelslagerklassificerade tillgångar, ränterisk i övrig verksamhet, marknadsrisker i försäkringsrörelsen och av risken i aktieinnehav i övrig verksamhet.

Risken i pensionsåtagandena består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för trygghandet av bankens pensionsåtaganden ska minska. Huvuddelen av pensionsåtagandena finns i Sverige och tryggas där i en pensionsstiftelse och försäkras i en tjänstepensionskassa.

De icke-finansiella riskerna består av operativ risk, affärsrisk, fastighetsrisk och försäkringsrisk. Affärsrisken är relaterad till oväntade resultatförändringar inom respektive affärsområde. Dessa kan exempelvis uppstå på grund av att efterfrågan eller konkurrensen förändras på ett oväntat sätt, med minskade volymer och pressade marginaler som följd. Fastighetsrisken fångar risken att de fastigheter som banken äger faller i värde.

Figur 83 Sammanställning av AFR och EC inklusive diversifiering 2017

EC uppgick vid årsskiftet till 60,0 miljarder kronor (54,2), där kreditriskerna står för huvuddelen av den totala risken. Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC ska överstiga 120 procent. Kvoten var vid årsskiftet 251 procent (269), vilket visar att banken är väl kapitaliserad i förhållande till sina totala risker. Finansinspektionen har inom ramen för sin samlade kapitalbedömning av banken kommit till samma slutsats.

Den redovisade risk- och kapitalsituationen är en ögonblicksbild, även om det i riskberäkningarna ingår försiktighetsmarginaler för variationer i konjunkturen. För en slutlig bedömning av koncernens kapitalbehov måste också hänsyn tas till den stress- och scenarioranalys som genomförs inom ramen för bankens kapitalplanering.

KAPITALPLANERING

Handelsbankens kapitalplanering syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har rätt mängd tillgängliga finansiella resurser och att kapitalet har en optimal sammansättning.

Kapitalbehovet är en funktion av koncernens risker, förväntade utveckling, regelverk och mål, Handelsbankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) samt stresstester. Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO och CEO och minst kvartalsvis till styrelsen.

Som en del av den proaktiva kapitalplaneringen finns en beredskaps- och handlingsplan med konkreta åtgärder som kan vidtas om banken behöver förbättra sin kapitalposition. Syftet med beredskaps- och handlingsplaneringen är att säkerställa att det finns ett varningssystem som upptäcker potentiella hot i ett tidigt skede och att koncernen är förberedd att skyndsamt kunna genomföra åtgärder, om så måste ske.

Minst årligen upprättas en långsiktig kapitalplan som syftar till att ge en övergripande bild av koncernens nuvarande kapitalsituation, en prognos över den förväntade kapitalutvecklingen och utfallet i olika scenarier. Dessa scenarier är utformade så att de väsentligt avviker från den förväntade utvecklingen och harmonierar således med koncernens låga risktolerans. Kapitalplanen innehåller också förslag på hur kapitalsituationen ska kunna behållas på en tillfredsställande nivå i ett starkt negativt omvärldsscenario, utifrån både ett reglerings- och ett aktieägarperspektiv.

Kapitalplaneringen är uppdelad i ett kortsiktigt och ett medellångt till långsiktigt prognosarbete. Den del av kapitalplaneringen som utgörs av kortsiktiga prognoser på upp till två år är främst inriktad på att bedöma rådande resultatutveckling och utveckling av kapitalkravet. Prognosarbetet

är nödvändigt för att löpande kunna anpassa kapitalbasens storlek och sammansättning.

Kapitalplanering görs genom en löpande analys av volym-, risk- och resultatutveckling samt genom bevakning av händelser som kan påverka kapitalbehov och kapitalmängd. Det kortsiktiga prognosarbetet omfattar alla delkomponenter som utgör koncernens kapitalbas, och kapitalbehovet inkluderar, förutom regleringsmässiga minimikrav och buffertar, även kapitalkravet enligt regelverkets Pelare 2. I detta arbete ingår också att i ett kortsiktigt perspektiv utföra olika känslighetsanalyser av den förväntade utvecklingen av kapitalkravet och kapitalbasen för att vid behov vara beredd att påverka kapitalbasens storlek och sammansättning genom till exempel marknadsoperationer.

Resultatet av den kortsiktiga analysen utgör grunden för de eventuella kapitaloperationer som genomförs, och resultatet rapporteras veckovis till CFO och CEO och vid behov till styrelsen. Analysen utgår från ett försiktigt grundscenario med beslutspunkter i närtid om hur den befintliga intjäningsförmågan klarar av att bära olika volymförändringar, och vilka effekter som uppkommer av potentiella kapitaloperationer.

Den del av kapitalplaneringen som utgörs av medellånga till långsiktiga prognoser syftar till att säkerställa dels att de lagstadgade kapitalkraven uppfylls, dels att koncernens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR) vid varje tidpunkt med marginal täcker alla risker beräknade enligt modellen för EC.

Även den långsiktiga prognosen innehåller en bedömning av utvecklingen av bankens samlade kapitalbehov över perioden: minimikraven, de kombinerade buffertkraven och Pelare 2-kravet. Syftet är att prognostisera den förväntade utvecklingen och bedöma huruvida bankens motståndskraft är tillfredsställande i olika scenarier. Planeringsperioden är minst fem år och beaktar utvecklingen i hela koncernen.

Basen för den långsiktiga kapitalprognosen är ett grundscenario som ges av den förväntade utvecklingen under de kommande fem åren beträffande resultat, volymtillväxt, finansiella antaganden, som exempelvis kreditförluster, samt utveckling på aktie-, fastighets- och räntemarknaden. Grundscenariot ställs sedan mot utfallen i ett antal konjunktur- och krisscenarier. Stressscenarierna har fastställts efter analys av de historiska sambanden mellan olika makroekonomiska variablers påverkan på de finansiella marknaderna och har valts utifrån de scenarier som kan förväntas påverka Handelsbanken mest negativt.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av 2017 till 22,7 procent (25,1). Kvoten mellan AFR och EC uppgick till 251 procent (269) vid samma tidpunkt. Således överstiger AFR det bedömda interna kapitalbehovet (EC) med mycket god marginal.

Bankens starka position framhävs ytterligare av resultatet av de olika framåtblickande stressscenarier som utförs, vilket visar på att Handelsbankens långsiktiga kapitalisering är

mycket stabil ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv.

Kapitalplaneringen följer även den regleringsmässiga utvecklingen och bedömer effekten och behoven till följd av nya tillkommande krav. Inom ramen för detta görs exempelvis en uppskattning av behovet utifrån förväntad tillämpning av resolutionsregelverkets minimikrav på nedskrivningsbara skulder (så kallad MREL).

KONCERNENS MÅLTAL FÖR REGLERINGSMÄSSIGT KAPITAL

Målen för bankens kapitalisering fastställs löpande av styrelsen. En hörnsten i den interna kapitalbehovsbedömningen av den regleringsmässiga kapitalsituationen är stress- och scenarioanalyser av bankens situation både i det långa och i det korta perspektivet. De scenarier som används grundas i första hand på bankens interna risktolerans samt på krav som kommer direkt av regelverket eller andra myndighetskrav. Utöver den interna bedömningen av kapitalbehovet har Finansinspektionen kommunicerat att svenska bankers måltal, oaktat bankernas interna beräkningar, inte får understiga det av Finansinspektionen framräknade samlade kapitalbehovet. Banken har beaktat detta vid fastställandet av måltalen för den regleringsmässiga kapitaliseringen.

Styrelsen har beslutat att kärnprimärkapitalrelationen, som är det mest relevanta måttet för styrningen av banken enligt nuvarande regler, under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Övriga kapitaldelar (primärkapitalrelation och total kapitalrelation) ska minst uppgå till 1 procentenhet högre värde än det samlade kapitalbehovet som Finansinspektionen har kommunicerat för dessa delar.

Finansinspektionen meddelade Handelsbanken i november 2017 att Finansinspektionen bedömer att Handelsbankens samlade behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2017 var 102 miljarder kronor, vilket motsvarade en kärnprimärkapitalrelation på 20,2 procent.

K3 Räntenetto

mkr	2017	2016
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	2 140	1 422
Utlåning till allmänheten	38 919	39 333
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	188	229
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	676	783
Derivatinstrument	-949	-2 629
Övriga ränteintäkter	1 342	1 317
Summa ränteintäkter	42 316	40 455
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	224	505
Ränteintäkter enligt resultaträkning	42 092	39 950
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 281	-1 086
In- och upplåning från allmänheten	-1 545	-1 423
Emitterade värdepapper	-15 732	-17 740
Derivatinstrument	9 378	10 771
Efterställda skulder	-1 411	-1 534
Övriga räntekostnader	-2 130	-1 579
Summa räntekostnader	-12 721	-12 591
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-395	-584
	-12 326	-12 007
Räntenetto	29 766	27 943

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar om 70 mkr (80). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt på tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 42 605 mkr (42 172). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 21 704 mkr (22 778).

K4 Provisionsnetto

mkr	2017	2016
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	886	916
Fonder	3 559	3 023
Depå och övrig kapitalförvaltning	722	623
Rådgivning	234	317
Försäkringar	664	634
Betalningar	3 359	3 185
Ut- och inlåning	1 238	1 172
Garantier	381	422
Övrigt	496	488
Summa provisionsintäkter	11 539	10 780
Värdepapper	-264	-260
Betalningar	-1 491	-1 289
Övrigt	-66	-75
Summa provisionskostnader	-1 821	-1 624
Provisionsnetto	9 718	9 156

K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2017	2016
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	1 814	832
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	-553	466
varav räntebärande värdepapper	-524	502
varav lån	-29	-36
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	156	182
varav lån	372	446
varav skulder	-216	-264
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	8	1 689
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	-7	-8
varav säkringsinstrument	-42	-47
varav säkrad post	35	39
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	-22	5
Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet	-	-
Vinst/förlust på dekomponerade försäkringskontrakt	-125	-100
Summa	1 271	3 066

Handel, derivat, valutakurseffekter med mera
Posten innehåller i huvudsak realiserade och realiserade marknadsvärdesförändringar samt räntor och utdelningar avseende finansiella tillgångar och skulder som innehas för handelsändamål.

Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen

Posten består av realiserade och realiserade värdeförändringar på sådana instrument som vid första redovisningstillfället klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen*. Orealiserade värdeförändringar på dessa instrument består av ränte- och valuta-effekter samt effekter av ändrad kreditrisk. Den ackumulerade värdeförändring som beror på förändringar av kreditrisk från det första redovisningstillfället av utlåning som klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen uppgår till 0 miljoner kronor (1).

Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde

Posten består av realisationsresultat som uppstår vid förtidsinlöst utlåning, samt realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper.

Finansiella instrument tillgängliga för försäljning

Posten består av realiserat resultat avseende sådana finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning. Ränteintäkter från dessa tillgångar redovisas i räntenettet och utdelningar på raden Övriga utdelningsintäkter.

Säkringsredovisning

På raden Säkring av verkligt värde redovisas nettoresultatet av realiserade och realiserade förändringar i verkligt värde på säkringsinstrument respektive säkrad riskkomponent i finansiella tillgångar och skulder som ingår i säkringar av verkligt värde. Ränteintäkter och räntekostnader som härrör från säkringsinstrument redovisas i räntenettet. Värdeförändringar på säkringsinstrument i kassaflödessäkringar som överstiger värdeförändringar på säkrade framtida kassaflöden redovisas på raden Ineffektivitet på kassaflödessäkringar. Resultateffekten av ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas på raden Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet.

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt motsvaras av det resultat som har uppkommit vid beräkning av garanterad avkastning på den finansiella komponenten i dekomponerade försäkringskontrakt.

* Värdeförändringar som härrör från finansiella instrument som utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse ingår inte i denna post, utan redovisas i provisionsnettot.

K6 Riskresultat försäkring

mkr	2017	2016
Premieinkomst	470	475
Utbetalda försäkringsersättningar	-378	-385
Förändring avsättningar oreglerade skador	32	100
Övrigt	18	-48
Summa	142	142

K7 Övriga intäkter

mkr	2017	2016
Hysesintäkter	39	34
Andra rörelseintäkter	133	169
Summa	172	203

K8 Personalkostnader

mkr	2017	2016
Löner och arvoden	-8 373	-8 103
Socialavgifter	-2 015	-1 922
Pensionskostnader ¹	-1 302	-1 579
Avsättning till vinstandelsstiftelse	-768	-
Andra personalkostnader	-14	-938
Summa	-12 472	-12 542

¹ Komponenterna i redovisade pensionskostnader framgår av tabellen Pensionskostnader.

Löner och arvoden mkr	2017	2016
Ledande befattningshavare ²	-141	-140
Övriga	-8 232	-7 963
Summa	-8 373	-8 103

² Executive Directors och styrelse i moderbolaget samt vd:ar, vice vd:ar och styrelser i dotterbolag (i genomsnitt 55 personer).

Könsfördelning	2017		2016	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Ledande befattningshavare exklusive styrelser	61	39	62	38
varav i moderbolaget	64	36	69	31
varav i dotterbolag	59	41	58	42
Styrelser	63	37	66	34
varav i moderbolaget	55	45	50	50
varav i dotterbolag	64	36	67	33

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Information om ersättningsprinciper till samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen beskrivs närmare i bolagsstyrningsrapporten på sidorna 57–58.

Enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2011:1 och enligt Europeiska kommissionens delegerade förordning (EU) 575/2013 samt (EU) 604/2014 ska banker identifiera anställda vars arbetsuppgifter har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil. Handelsbanken har identifierat 1 259 (1 240) medarbetare med sådana arbetsuppgifter och benämner dem "risktagare". I tabellerna på nästa sida redogörs för Handelsbankenkoncernens ersättningar till dessa "risktagare" enligt upplysningskrav i ovan nämnda regelverk. Under 2017 har Handelsbankenkoncernen inga "risktagare" som har tjänat in rörlig ersättning.

Handelsbanken har för räkenskapsår 2017 gjort en avsättning till resultatandelssystemet Oktogonen om 768 miljoner kronor. För 2016 genomfördes ingen avsättning.

ERSÄTTNINGAR TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Ledande befattningshavare i moderbolaget utgörs av den verkställande direktören, övriga Executive Directors och styrelseledamöter, vilka presenteras på sidorna 60–63. Ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget följer av årsstämman 2017 fastställda ersättningsriktlinjer, se även sidorna 57–58.

Upplysningar om ersättningar, pensionsför-

pliktelse samt om krediter till och inlåning från ledande befattningshavare i Handelsbanken lämnas på dessa sidor även för dotterbolagens verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och styrelseledamöter.

Ersättning till ledande befattningshavare i Handelsbankenkoncernen utgår endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan banken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt styrelsebeslut. Rörlig ersättning förekommer inte. Ledande befattningshavare som är anställd i banken omfattas av Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen och har rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för alla medarbetare.

Styrelseledamöter i Handelsbankens koncern som inte är anställda i banken har endast erhållit arvode enligt årsstämmans beslut.

Styrelseledamöter som är anställda i banken eller bankens dotterbolag erhåller ersättning och pensionsförmåner med anledning av sin anställning. Inga ytterligare ersättningar eller pensionsförmåner utgår för styrelseuppdraget. Information om arvode till styrelseledamöter i moderbolaget finns på sidorna 60–61 i bolagsstyrningsrapporten.

Den pensionskostnad som banken anger i nedanstående ersättningsupplysningar för ledande befattningshavare utgörs av service cost enligt IAS19 avseende förmånsbestämda pensioner, avtalad premie för premiebestämda pensioner och eventuell pensionspremie som växlats från lön.

Medelantal anställda	2017	Män	Kvinnor	2016	Män	Kvinnor
Sverige	7 010	3 359	3 651	7 046	3 305	3 741
Storbritannien	2 151	1 253	898	2 069	1 212	857
Norge	750	405	345	753	410	343
Danmark	653	335	318	673	340	333
Finland	623	261	362	613	252	361
Nederländerna	284	196	88	218	150	68
USA	67	45	22	67	43	24
Kina	71	27	44	73	26	47
Luxemburg	57	35	22	57	35	22
Singapore	36	9	27	39	11	28
Tyskland	42	21	21	45	23	22
Polen	39	14	25	41	15	26
Övriga länder	49	16	33	65	23	42
Summa	11 832	5 976	5 856	11 759	5 845	5 914

Ersättningar ³ över en miljon EUR	2017	2016
Antal personer		
Lönesteg 1,0–1,5 m euro	2	5
Lönesteg 1,5–2,0 m euro	0	1
Lönesteg 2,0–2,5 m euro	1	-
Lönesteg över 2,5 m euro	1	-
Summa	4	6

³ Inklusive intjänad pension och andra löneförmåner.

Verkställande direktörens ersättningar och pensionsvillkor

Verkställande direktören, Anders Bouvin, har under året erhållit fast lön om 12,0 miljoner kronor (4,4). Jämförelseuppgifter avser perioden från och med tillträdet som verkställande direktör den 15 augusti till och med den 31 december 2016. Övriga löneförmåner utgör 0,2 miljoner kronor (0,1) och pensionskostnaden uppgick till 7,3 miljoner kronor (1,8) vilket motsvarar 61,1 procent (40,1) av lönen. Den verkställande direktören omfattas av förmånsbestämd pension som intjänas successivt fram till 60 års ålder för att vid denna tidpunkt uppgå till 65 procent av den fasta lönen. Den premiebestämda pensionen uppgår till 2 procent av lönen fram till 60 år. Efter 60 års ålder är pensionen enbart premiebestämd och uppgår då till 35 procent av den fasta lönen. Den förmånsbestämda pensionen skjuts upp för att utbetalas efter att anställningen avslutats och samordnas med lagstadgad försäkring.

Den tidigare verkställande direktören i moderbolaget, Frank Vang-Jensen, har enligt anställningskontraktet under uppsägningstiden fram till den 30 juni 2017 erhållit en fast lön om 4,8 miljoner kronor (9,5). Övriga löneförmåner uppgick till 0,4 miljoner kronor (0,5) och bankens pensionskostnad uppgick till 1,9 miljoner kronor (3,8). Pensionen är premiebestämd. Samtliga kostnader avseende ersättning till den tidigare verkställande direktören är resultatförda redan under 2016.

Ersättningar ¹ till risktagare ² , segment	2017		2016	
	Ersättning	Antal personer	Ersättning	Antal personer
mkr				
Handelsbanken Sverige	588	540	550	533
Handelsbanken Storbritannien	410	291	421	282
Handelsbanken Danmark	117	82	100	75
Handelsbanken Finland	81	66	71	63
Handelsbanken Norge	105	65	97	67
Handelsbanken Nederländerna	62	50	49	43
Handelsbanken Capital Markets	181	46	210	60
Övrigt	290	119	274	117
Summa	1 834	1 259	1 772	1 240

Ersättningar ¹ till risktagare ²	2017		2016	
	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare
Intjänade fasta ersättningar, mkr	121	1 713	137	1 629
Intjänade rörliga ersättningar, mkr	-	-	-	6
Summa	121	1 713	137	1 635
Antal personer som enbart fått fast ersättning	16	1 243	16	1 221
Antal personer som har möjlighet att få både fast och rörlig ersättning	0	0	0	3
Summa antal personer	16	1 243	16	1 224
Garanterade kostnadsförda rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-
Utfästa garanterade rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-

¹ Intjänade ersättningar inklusive pension och andra löneförmåner har kostnadsförts i sin helhet. Under 2017 har inga risktagare tjänat in rörlig ersättning. Rörliga ersättningar tilldelas på individuell nivå under räkenskapsåret efter intjänningen och betalas ut eller skjuts upp i enlighet med bankens policy för rörliga ersättningar. Under 2017 har rörliga ersättningar till risktagare intjänade under 2016 tilldelats med 4 mkr (8) avseende 3 personer (3), varav utbetalt 2 mkr (5) och uppskjutet 2 mkr (3). Årets ingående uppskjutna rörliga ersättningar till risktagare tjänades in före 2017 och uppgick till 13 mkr (13). Under året har 2 mkr (3) av dessa utbetalats och utgående uppskjutna ersättningar uppgår till 13 mkr (13). Förfoganderätten över uppskjutna ersättningar övergår till den anställda vid utbetalningstillfället. All rörlig ersättning betalas ut kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Under året har avgångsvederlag till 26 risktagare betalats ut med 50 mkr. Totalt utfästa avgångsvederlag under året uppgår till 65 mkr varav det enskilt högsta uppgår till 16,7 mkr. Garanterad rörlig ersättning förekommer inte.

² Anställda vars arbetsuppgifter i tjänsten väsentligt kan påverka bankens riskprofil enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014. Risktagare eller annan särskilt reglerad personal med rörlig ersättning kan finnas i dotterbolag vars ersättningspolicy följer av annan EU-förordning eller annan av Finansinspektionen publicerad föreskrift.

³ Finansinspektionen använder begreppet verkställande ledning i sina föreskrifter FFFS 2011:1. I Handelsbanken motsvaras detta av bankens Executive Directors.

Ersättningar och pensionsvillkor till övriga ledande befattningshavare i moderbolaget

Pensionsvillkor

Av bankens övriga Executive Directors erhåller 3 personer (5) förmånsbestämd ålderspension med som mest 65 procent av lönen vid pensioneringstillfället samt en pensionspremie uppgående till som mest 2 procent av lönen. Pensionsåldern är som lägst 60 år* och den förmånsbestämda ålderspensionen intjänas successivt under anställningstiden och är för dessa personer fullt intjänad vid uppnådd pensionsålder.

Premiebestämd pension med 65 års pensionsålder erhålls av 9 Executive Directors (9). Premien är individuell och uppgår som högst till 50 procent av lönen. 6 av dessa personer (6) har i tillägg till premien kollektivavtalad pension enligt BTP och BTPK.

Intjänad förmånsbestämd pension är oantastbar och tryggas i bankens pensionsstiftelse eller försäkras i bankens pensionskassa. Vid avgång ur tjänst före pensionsålder erhålls fribrev på intjänad förmåns- och/eller premiebestämd pension.

Ersättningar

Vice verkställande direktör Carina Åkerström har under året erhållit fast lön om 5,0 miljoner kronor (4,7). Övriga löneförmåner utgör 0,1 miljoner kronor (0,1) och pensionskostnaden uppgick till 3,1 miljoner kronor (3,0), vilket motsvarar 62,4 procent (64,9) av lönen.

Övriga Executive Directors, i genomsnitt 13 personer (17) under året, har erhållit fasta löner efter växling till pension om 62,2 miljoner kronor (83,9). Övriga löneförmåner utgör 5,9 miljoner kronor (6,6) och pensionskostnaden uppgick till 24,8 miljoner kronor (38,5). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 24,8 miljoner kronor (37,9), vilket motsvarar 40,0 procent (44,7) av lönen.

Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats in till banken.

Ersättningar till ledande befattningshavare i dotterbolag

Arvode till styrelseledamöter i dotterbolag, 16 personer (14), vilka inte är anställda i banken eller dess dotterbolag uppgår till 4,1 miljoner kronor (2,8).

Verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag, 16 personer (17), har 2017 erhållit fasta löner efter växling till pension om 44,1 miljoner kronor (36,0). Övriga löneförmåner utgör 2,1 miljoner kronor (2,4) och pensionskostnaden uppgick till 11,1 miljoner kronor (6,8). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 10,8 miljoner kronor (6,6), vilket motsvarar 24,4 procent (18,1) av lönen.

Ersättning utgår inte till verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag vilka har en annan huvudsaklig arbetsuppgift i Handelsbanken.

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.

K8 Forts

PENSIONSFRÖPLIKTELSE TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Pensionsförpliktelsen** för verkställande direktören, Anders Bouvin, uppgick till 220,4 miljoner kronor (205,3) per den 31 december 2017.

Pensionsförpliktelsen för vice verkställande direktören Carina Åkerström uppgick till 83,1 miljoner kronor (77,2) per den 31 december 2017 och för övriga Executive Directors i moderbolaget, 12 personer (14) den 31 december 2017, uppgick till 233,7 miljoner kronor (308,8).

Pensionsförpliktelsen i Handelsbanken-koncernen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare uppgick till 2 897 miljoner kronor (2 772) per den 31 december 2017. Pensionsförpliktelsen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare i

moderbolaget uppgick till 2 738 miljoner kronor (2 697) per den 31 december 2017. Antal personer som omfattas av dessa förpliktelser är i koncernen 84 (85), varav 61 är pensionärer (60). Motsvarande antal för moderbolaget är 69 (69), varav 55 är pensionärer (53).

KREDITER TILL OCH INLÅNING FRÅN LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Krediter till ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick per den 31 december 2017 i moderbolaget till 79,5 miljoner kronor (76,5) och i dotterbolagen till 67,0 miljoner kronor (74,8). Inlåning till moderbolaget från dessa personer uppgick till 527,0 miljoner kronor (568,6). Bankens ränteintäkter från dessa personer för krediter i moderbolaget uppgick för 2017 till

0,4 miljoner kronor (0,3) och i dotterbolagen till 0,8 miljoner kronor (0,8). Erlagd ränta till dessa personer för inlåning i moderbolaget uppgick till 1,6 miljoner kronor (2,0).

Krediter till ledande befattningshavare i dotterbolagen uppgick per den 31 december 2017 i Handelsbankenkoncernen till 107,9 miljoner kronor (106,6).

Villkor för krediter och inlåning för ledande befattningshavare som är anställda i Handelsbankenkoncernen är i enlighet med samma principer som för alla andra medarbetare i koncernen. Alla krediter beviljas efter kreditprövning.

** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

PENSIONER

Pensionsförpliktelser, netto mkr	2017	2016
Pensionsförpliktelser	30 455	29 670
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	31 694	27 509
Pensionsnetto	1 239	-2 161

Utöver pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna i tabellen ovan finns inom Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avsättningar som gjorts under åren 1989-2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I den ingår förvaltningstillgångar vars marknadsvärde uppgår till 10 897 mkr (11 342). SKP:n medför en utfästelse för banken uppgående till samma belopp som förvaltningstillgångarna.

En del av denna utfästelse, 8 265 mkr (8 652), är villkorad.

De anställda i Norge har fram till 2017-03-31 haft en förmånsbestämd pension som till största delen varit försäkrad i Storebrand. Från och med 2017-04-01 sker all nyintjänning av pension i Norge i en avgiftsbestämd plan. Intjänad förmånsbestämd pension fram till 2017-03-31 har lagts i fribrev, och i och med detta övergick pensionsförpliktelsen i sin helhet till Storebrand, med undantag för anställda som var sjuka vid övergången samt för ett fåtal anställda vars förmånsbestämda pension tryggas i egen regi. För de som var sjuka per 2017-03-31 kommer intjänad förmånsbestämd pension att läggas i fribrev då de återigen blir arbetsföra, därefter kommer fortsatt pensionsintjänning ske i den avgiftsbestämda planen. Övergången till avgiftsbestämd plan medför att pensionsförpliktelsen i Norge har minskat till 125 mkr per 2017-12-31.

Pensionskostnader mkr	2017	2016
Pensioner intjänade under året	-809	-878
Pensioner intjänade under tidigare år ¹	235	23
Ränta på pensionsförpliktelserna	-704	-692
Ränta på förvaltningstillgångar	650	562
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-64	-20
Socialavgifter, förmånsbaserade planer	29	-9
Pensionskostnader, förmånsbaserade planer	-663	-1 014
Pensionskostnader, avgiftsbaserade planer	-629	-531
Socialavgifter, avgiftsbaserade planer	-10	-34
Summa pensionskostnader	-1 302	-1 579

Pensionsförpliktelser mkr	2017	2016
Ingående balans	29 670	29 150
Pensioner intjänade under året	809	878
Pensioner intjänade under tidigare år ¹	-989	-83
Ränta på pensionsförpliktelserna	704	692
Betalda förmåner	-853	-809
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	17	19
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	1 174	-10
Valutaeffekt	-77	-167
Utgående balans	30 455	29 670

¹ Övergången till avgiftsbestämd plan medför att pensionsförpliktelsen i Norge har minskat med 989 mkr per 2017-12-31, samt ger en positiv effekt på pensionskostnaden med 235 mkr.

Förvaltningstillgångar mkr	2017	2016
Ingående balans	27 509	23 836
Pensioner intjänade under tidigare år	-754	-60
Ränta på förvaltningstillgångar	650	562
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	178	169
Ersättning till arbetsgivaren	-545	-510
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-46	-1
Utbetalda medel direkt till anställd	-366	-364
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	5 096	3 983
Valutaeffekt	-28	-106
Utgående balans	31 694	27 509

Avkastning på förvaltningstillgångar mkr	2017	2016
Ränta på förvaltningstillgångar	650	562
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	5 096	3 983
Verklig avkastning	5 746	4 545

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2017	2016
Noterade aktier och andelar	29 036	24 788
lcke-noterade aktier och andelar	717	847
Noterade räntebärande värdepapper	1 493	1 826
lcke-noterade räntebärande värdepapper	25	263
Övriga förvaltningstillgångar	423	-215
Summa	31 694	27 509

I förvaltningstillgångarna ingår aktier i Svenska Handelsbanken AB (publ) med ett marknadsvärde om 130 mkr (144) på balansdagen den 31 december 2017. Obligationer utgivna av Svenska Handelsbanken AB (publ) ingår med ett marknadsvärde om 479 mkr (515). I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

Aktuariella vinster (-)/förluster (+), pensionsförpliktelser mkr	2017	2016
Ändringar i demografiska antaganden	-227	-
Ändringar i finansiella antaganden	1 066	41
Erfarenhetsbaserade justeringar	335	-51
Summa	1 174	-10

Framtida kassaflöden mkr	Utfall 2017	Prognos 2018
Betalda förmåner	-853	-769
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	178	136

Förmånsbestämd pension utgår huvudsakligen för personal i Sverige och Storbritannien. Av den totala pensionsförpliktelsen avser 27 417 mkr (25 570) den svenska planen och 2 866 mkr (2 949) planen i Storbritannien. Därutöver finns en förmånsbestämd plan i Tyskland och i Norge av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

Av de totala förvaltningstillgångarna avser 29 712 mkr (24 927) den svenska planen och 1 940 mkr (1 763) planen i Storbritannien. Därutöver finns förvaltningstillgångar i Tyskland och i Norge av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentliga och därför inte redogörs för närmare.

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På löne-del i inkomstbasbeloppintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdts innan den 1 januari 2006. För personal som anställdts därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 154 200 GBP (2017/2018).

Pensionsplanerna är externt fonderade, där förvaltningstillgångarna innehas av pensionskassa, stiftelser eller liknande juridiska personer. Dessa verksamheter regleras av nationella bestämmelser och praxis, vilka även reglerar förhållandet mellan koncernen och förvaltaren (eller motsvarande) av förvaltningstillgångar, samt sätter ramar för hur förvaltningstillgångar får placeras. I Sverige är det främst tryggandelagen och lagen om understödsföreningar som är tillämplig. I Storbritannien tillämpas standard UK pensions and tax law.

Väsentliga antaganden	Sverige		Storbritannien	
	2017	2016	2017	2016
Diskonteringsränta, %	2,20	2,40	2,50	2,70
Förväntad löneökning, %	3,5	3,5	4,7	5,0
Pensionsuppräknig, %	2,0	2,0	3,2	3,4
Inkomstbasbelopp, %	3,0	3,0	N/A	N/A
Inflation, %	2,0	2,0	3,4	3,7
Personalomsättning, %	3,0	3,0	N/A	N/A
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	23,1	23,1	23,9	25,0
Genomsnittlig duration (Macaulay), år	18,4	18,4	22,0	22,0

Känslighetsanalys	Påverkan på pensionsförpliktelsen				
	Ändring i antagande	Ökad pensionsförpliktelse, mkr		Minskad pensionsförpliktelse, mkr	
		2017	2016	2017	2016
Diskonteringsränta, %	0,5	2 600	3 102	-2 298	-2 693
Förväntad löneökning, %	1,0	1 521	1 649	-1 780	-2 176
Pensionsuppräknig, %	0,5	1 715	1 194	-1 057	-1 973
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	1,0	999	976	-757	-974

Känslighetsanalysen ovan baseras på att ett antagande förändras och övriga antaganden är konstanta. I praktiken är det osannolikt att detta inträffar och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Vid beräkningen av känsligheten i pensionsförpliktelsen för förändringar i väsentliga antaganden, har samma metod använts för att beräkna pensionsförpliktelsen som den som använts för den redovisade pensionsförpliktelsen. Metoden beskrivs närmare i bankens redovisningsprinciper (se not K1, avsnitt 20). Jämfört med årsredovisningen 2016 har det inte skett några förändringar i de metoder som använts vid upprättandet av känslighetsanalysen.

Genom sina förmånsbestämda pensionsplaner är banken exponerad för ett antal risker. De viktigaste riskerna beskrivs nedan:

Tillgångsvolatilitet: Pensionsförpliktelsen beräknas med hjälp av en diskonteringsränta som baseras på företagsobligationer. Om förvaltningstillgångar genererar sämre avkastning än diskonteringsräntan, kommer det att skapa ett underskott. I förvaltningstillgångarna ingår en betydande andel aktier, vilket förväntas ge högre avkastning än företagsobligationer på lång sikt, samtidigt som det ger högre volatilitet och risk på kort sikt. Med anledning av pensionsförpliktelsens långsiktiga karaktär anser banken att en fortsatt hög andel aktier är lämplig för att hantera planerna effektivt.

Förändringar i obligationsräntor: Om företagsobligationsräntorna sjunker så kommer pensionsförpliktelsen att öka. Detta kommer dock delvis att kompenseras genom att värdet av de obligationer som ingår i förvaltningstillgångarna kommer att öka.

Inflationsrisk: Pensionsförpliktelsen är kopplade till inflationen. Högre inflation kommer att leda till att pensionsförpliktelsen ökar. Värderingen av förvaltningstillgångarna påverkas inte direkt av inflationen i någon väsentlig utsträckning. Om inflationen ökar så kommer det sannolikt att leda till ett ökat underskott i pensionsplanerna.

Förväntad livslängd: Syftet med pensionsplanerna är att generera en pension som sträcker sig över den anställdas livstid. Detta innebär att om den förväntade livslängden ökar så kommer pensionsförpliktelsen att öka.

Matchning av tillgångar och skulder: Placering av tillgångar utgår ifrån utfästelsernas sammansättning och förväntade utveckling. Den övergripande målsättningen är att placeringstillgångarnas avkastning på medellång och lång sikt minst ska motsvara pensionsförpliktelsens utveckling. Den största andelen av tillgångarna har investerats i aktier, men investeringar har även gjorts i räntebärande instrument och likvida medel. En hög andel aktier anses lämplig för att hantera planerna effektivt.

Fondering: Lägsta fonderingskrav skiljer sig åt mellan planer, men där sådana krav är baserade på kollektivavtal eller internt fastställt policy så är fonderingskravet normalt att pensionsförpliktelsen värderad till lokala krav ska täckas fullt ut. Fonderingsnivån övervakas löpande. Bankens anser att den nuvarande avgiftsnivån är lämplig.

K9 Övriga kostnader

mkr	2017	2016
Fastigheter och lokaler	-1 235	-1 234
Externa datakostnader	-1 935	-1 698
Kommunikation	-309	-317
Resor och marknadsföring	-317	-306
Köpta tjänster	-1 406	-1 159
Materialanskaffning	-178	-173
Andra omkostnader	-509	-514
Summa	-5 889	-5 401
<i>Varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
Minimileaseavgift	-630	-698
Variabel avgift	-153	-80
Summa	-783	-778

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB		KPMG	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr						
Revisionsuppdraget	-15	-4	-5	-	-4	-13
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-1	-	-	-	-1	-3
Skatterådgivning	-	-	-1	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-	-	-

Kostnader för internerrevision har under året uppgått till 145 mkr (149).

K10 Kreditförluster

mkr	2017	2016
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 811	-1 899
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	225	377
Summa	-1 586	-1 522
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-120	-62
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-10	-10
Summa	-130	-72
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	-4	-16
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	10	2
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-27	-26
Summa	-21	-40
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-1 253	-2 183
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 102	1 863
Återvinningar	205	230
Summa	54	-90
Kreditförluster, netto	-1 683	-1 724

Osäkra fordringar m m mkr	2017	2016
Osäkra fordringar	7 944	7 746
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 578	-4 188
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-118	-107
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-463	-348
Osäkra fordringar, netto	2 785	3 103
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	64,9	59,9
Andel osäkra fordringar, %	0,13	0,16
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	59,1	55,4
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	968	1 061
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	13	4

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidorna 222–224.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2017 mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 188	-348	-107	-4 643
Årets reservering	-1 811	-120	-58	-1 989
Återfört från tidigare reserveringar	225	-	11	236
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 102	-	37	1 139
Valutaeffekt m m	94	5	-1	98
Reserv vid årets utgång	-4 578	-463	-118	-5 159

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2016 mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 444	-278	-94	-4 816
Årets reservering	-1 899	-62	-67	-2 028
Återfört från tidigare reserveringar	377	-	10	387
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 863	-	47	1 910
Valutaeffekt m m	-85	-8	-3	-96
Reserv vid årets utgång	-4 188	-348	-107	-4 643

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2017 mkr	Osäkra fordringar			Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	
	Brutto	Reserver	Netto ¹	Varav förfallna sedan 60 dagar	
Privatpersoner	1 388	-710	678	430	562
Bostadsrättsföreningar	39	-18	21	4	27
Fastighetsförvaltning	2 014	-523	1 491	387	217
Tillverkningsindustri	659	-471	188	37	38
Handel	271	-201	70	38	52
Hotell- och restaurangverksamhet	57	-35	22	18	4
Person- och godstransport till sjöss	1 500	-1 325	175	162	3
Övrig transport och kommunikation	34	-25	9	6	6
Byggnadsverksamhet	766	-697	69	38	-
Elektricitet, gas och vatten	200	-128	72	10	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	82	-46	36	10	4
Övrig serviceverksamhet	298	-215	83	31	53
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	527	-249	278	13	2
Övrig företagsutlåning	109	-53	56	17	-
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 944	-4 696	3 248	1 201	968

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

K10 Forts

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2016

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 405	-745	660	435	721
Bostadsrättsföreningar	41	-20	21	5	-
Fastighetsförvaltning	1 793	-691	1 102	263	240
Tillverkningsindustri	719	-522	197	26	18
Handel	457	-270	187	45	0
Hotell- och restaurangverksamhet	96	-32	64	64	6
Person- och godstransport till sjöss	1 849	-1 244	605	0	-
Övrig transport och kommunikation	52	-36	16	7	5
Byggnadsverksamhet	269	-161	108	46	13
Elektricitet, gas och vatten	68	-39	29	4	9
Jordbruk, jakt och skogsbruk	53	-31	22	11	2
Övrig serviceverksamhet	214	-113	101	94	18
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	601	-316	285	30	6
Övrig företagsutlåning	129	-75	54	14	23
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 746	-4 295	3 451	1 044	1 061

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2017

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	2 052	-1 147	905	415	264
Storbritannien	2 015	-804	1 211	191	204
Norge	493	-220	273	148	168
Danmark	2 336	-1 747	589	288	23
Finland	882	-626	256	148	277
Nederländerna	-	-	-	-	-
Nordamerika	-	-	-	-	-
Övriga Europa	62	-48	14	11	31
Asien	104	-104	0	0	1
Summa	7 944	-4 696	3 248	1 201	968

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2016

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	2 091	-1 218	873	396	346
Storbritannien	1 108	-326	782	146	206
Norge	510	-315	195	35	225
Danmark	2 872	-1 706	1 166	173	16
Finland	880	-599	281	144	238
Nederländerna	3	-1	2	-	-
Nordamerika	-	-	-	-	-
Övriga Europa	169	-92	77	74	30
Asien	113	-38	75	76	-
Summa	7 746	-4 295	3 451	1 044	1 061

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2017	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	2 019	535	-	2 554
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	206	97	-	303
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	88	122	-	210
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	271	137	-	408
Förfallna > 12 månader	-	306	44	-	350
Summa	-	2 890	935	-	3 825

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2016	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	1 486	694	1	2 181
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	253	79	-	332
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	136	80	-	216
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	413	56	-	469
Förfallna > 12 månader	-	329	47	-	376
Summa	-	2 617	956	1	3 574

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran	2017	2016
mkr		
Fastigheter	104	350
Lös egendom	1	4
Aktier och andelar	4	10
Redovisat värde	109	364

Lös egendom består i allt väsentligt av återtagna leasingobjekt. Utöver övertagen egendom redovisad i ovanstående tabell redovisas egendom som övertagits för skyddande av fordran i verksamhet under avveckling, se vidare not K12. Värderingsprinciper för tillgångar och skulder som övertagits för skyddande av fordran beskrivs i not K1.

K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar

mkr	2017	2016
Inventarier	3	24
Fastigheter	11	8
Summa	14	32

K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet

mkr	2017	2016
Intäkter	-	971
Kostnader	-	-888
Rörelseresultat från avvecklad verksamhet	-	83
Därtill hänförlig skatt	-	-29
Summa	-	54
Nedskrivning	-	-41
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	-	13

Bankens ägande i Plastal Industri AB avyttrades under andra kvartalet 2016. Avvecklad verksamhet avser resultatet från dotterbolaget Plastal Industri AB, för tiden före avyttring, samt resultat från avyttring av bolaget.

En redogörelse för bankens principer för värdering av tillgångar som härrör från avvecklad verksamhet finns i not K1.

K13 Resultat per aktie

	2017	2016
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 102	16 232
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-99	-139
Årets resultat från avvecklad verksamhet, mkr	-	13
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-	-
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 102	16 245
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-99	-139
Genomsnittligt antal under året konverterade aktier, miljoner	0,0	20,0
Genomsnittligt innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 927,1
Genomsnittlig utspädningseffekt antal aktier, miljoner	30,1	45,6
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 974,3	1 972,7
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,28	8,42
efter utspädning	8,20	8,30
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	-	0,01
efter utspädning	-	0,01
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,28	8,43
efter utspädning	8,20	8,31

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att ta hänsyn till effekterna av en konvertering av utestående konvertibla skuldebrev. Det innebär att genomsnittligt antal aktier justeras med potentiella stamaktier och att årets resultat justeras med årets räntekostnad på utestående konvertibla skuldebrev efter skatt.

K14 Övrig utlåning till centralbanker

mkr	2017	2016
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	6 683	4 821
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	32 237	20 706
Summa	38 920	25 527
Varav omvända repor	-	-
Medelvolymer		
mkr	2017	2016
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	32 076	37 654
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	35 768	30 662
Summa	67 844	68 316
Varav omvända repor	164	88

K15 Utlåning till övriga kreditinstitut

mkr	2017	2016
Utlåning i svenska kronor		
Banker	1 810	7 432
Övriga kreditinstitut	3 664	199
Summa	5 474	7 631
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	12 833	15 502
Övriga kreditinstitut	1 943	8 214
Summa	14 776	23 716
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till övriga kreditinstitut	20 250	31 347
<i>Varav omvända repor</i>	<i>1 338</i>	<i>4 088</i>
Medelvolymer		
mkr	2017	2016
Utlåning till övriga kreditinstitut i svenska kronor	3 997	4 800
Utlåning till övriga kreditinstitut i utländsk valuta	44 958	59 945
Summa	48 955	64 745
<i>Varav omvända repor</i>	<i>9 726</i>	<i>19 898</i>

K16 Utlåning till allmänheten

mkr	2017	2016
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	806 455	760 339
Företag	480 564	460 468
Riksgälden	1 831	982
Summa	1 288 850	1 221 789
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	288 999	273 618
Företag	493 071	472 858
Riksgälden	-	-
Summa	782 070	746 476
Sannolika kreditförluster	-5 159	-4 643
Summa utlåning till allmänheten	2 065 761	1 963 622
<i>Varav omvända repor</i>	<i>6 607</i>	<i>7 493</i>
<i>Varav efterställda</i>	<i>68</i>	<i>71</i>
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2017	2016
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	1 262 736	1 218 650
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	759 366	718 700
Summa	2 022 102	1 937 350
<i>Varav omvända repor</i>	<i>12 295</i>	<i>14 171</i>

K17 Räntebärande värdepapper

mkr	2017			2016		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	127 392	129 006	129 006	95 571	97 205	97 205
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	47 094	49 601	49 601	62 020	63 909	63 909
Summa	174 486	178 607	178 607	157 591	161 114	161 114
<i>Varav onoterade värdepapper</i>		100	100		255	255
<i>Varav efterställda</i>		30	30		-	-

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent	2017			2016		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
mkr						
Stat	127 392	129 006	129 006	95 571	97 205	97 205
Kreditinstitut	19 016	19 779	19 779	25 683	25 990	25 990
Bostadsinstitut	26 166	27 927	27 927	33 503	35 024	35 024
Övrigt	1 912	1 895	1 895	2 834	2 895	2 895
Summa	174 486	178 607	178 607	157 591	161 114	161 114

Medelvolymer		
mkr	2017	2016
Räntebärande värdepapper	181 927	158 663
Räntebärande värdepapper, försäkringsrörelsen	6 672	6 758
Summa	188 599	165 421

K18 Aktier och andelar

mkr	2017	2016
Innehav värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Noterade	9 009	12 937
Icke noterade	3 869	5 857
Summa	12 878	18 794
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning		
Noterade	4	-
Icke noterade	1 170	1 618
Summa	1 174	1 618
Summa aktier och andelar	14 052	20 412

K19 Andelar i intresseföretag

Handelsbanken har inga enskilda väsentliga innehav i intresseföretag. Det finns vissa företag som anses strategiska för bankverksamheten i koncernen då de utför stödjande verksamheter, såsom exempelvis betalningstjänster. Samtliga innehav är onoterade.

Andelar i intresseföretag	2017	2016
mkr		
Redovisat värde vid årets början	255	245
Andel av årets resultat	14	25
Skatt	2	-7
Aktieägartillskott	76	19
Utdelning	-48	-10
Förvärv	-	2
Avyttringar	-3	-16
Nedskrivning	-	-
Omräkningsdifferenser	1	-3
Redovisat värde vid årets slut	297	255

Resultat från intresseföretag	2017	2016
mkr		
Årets resultat	16	18
Övrigt totalresultat	-2	-1
Årets totalresultat	14	17

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Röstandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2017	2016
Add Value Fund Management BV ¹	19196768	Amsterdam				4
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	74	70
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	151	83
Dyson Group plc	00163096	Sheffield	26 577 254	24,01	0	23
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	23	21
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	10	9
Upplysningscentralen UC AB ²	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	39	45
Summa					297	255

¹ Dotterbolag från och med juli 2017.

² Avser uppgifter för koncernen.

K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2017	2016
Fond- och depåförsäkringstillgångar	131 484	114 721
Övriga fondtillgångar	4 124	3 597
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	9	328
Summa	135 617	118 646

K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag

mkr	Innehav i fonder	
	2017	2016
Tillgångar		
Aktier och andelar	730	1 577
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	118 626	101 359
Summa innehav i strukturerade företag som inte konsolideras	119 356	102 936

Ett strukturerat företag är ett företag som har utformats så att röster eller liknande rättigheter inte är den dominerande faktorn vid avgörandet av vem som har det bestämmande inflytandet i företaget, exempelvis när rösträtten endast avser administrativa uppgifter och relevanta aktiviteter regleras genom avtal. Handelsbankens innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är begränsade och utgörs av fondandelar. Fondandelar ägs främst genom fondförsäkringsavtal hos Handelsbanken Liv samt liknande avtal i andra länder. Fondandelar som ägs genom fondförsäkringsavtal utgör inte grund för konsolidering, se vidare not K1, och utgör därmed icke-konsoliderade strukturerade företag. Handelsbanken äger vidare fondandelar i egenskap av market maker. I den mån dessa innehav inte konsolideras utgör de andelar i icke-konsoliderade strukturerade företag. Den maximala exponeringen för förlust för alla innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är det redovisade värdet på innehaven. De totala tillgångarna för dessa företag anses inte som meningsfull information för att förstå de relaterade riskerna och därför har de inte presenterats.

K22 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	19 235	26 851	2 334	48 420	59 528	360	494	413	560
FRA/terminer	1 000 743	379 116	-	1 379 859	616 151	179	141	72	123
Swappar	450 467	1 139 123	339 073	1 928 663	1 775 365	22 843	32 213	23 646	32 838
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	79 185	2 728	31	81 944	54 924	346	620	410	764
Terminer	90 382	6 114	518	97 014	100 972	1 087	1 730	1 004	1 390
Swappar	409 170	43 110	3 563	455 843	481 929	3 911	6 614	4 907	8 176
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	16 038	9 393	129	25 560	28 175	1 540	1 486	1 801	2 007
Terminer	1 141	-	-	1 141	1 129	1	13	5	15
Swappar	12 855	2 026	10	14 891	20 130	122	420	465	961
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	148	185	53	386	519	8	10	201	276
Terminer	10 273	2 727	14	13 014	19 282	557	576	537	601
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	2 062	4 941	1 180	8 183	9 631	288	386	115	113
Summa	2 091 699	1 616 314	346 905	4 054 918	3 167 735	31 242	44 703	33 576	47 824
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	750	5 062	-	5 812	5 645	23	28	-	-
Swappar	8 468	63 040	1 998	73 506	36 583	42	51	125	82
Summa	9 218	68 102	1 998	79 318	42 228	65	79	125	82
Derivat för kassafödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	106 077	405 238	56 967	568 282	561 557	12 756	17 597	3 698	3 699
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	209 981	258 467	23 835	492 283	496 514	32 829	47 308	7 388	5 990
Summa	316 058	663 705	80 802	1 060 565	1 058 071	45 585	64 905	11 086	9 689
Summa derivatinstrument	2 416 975	2 348 121	429 705	5 194 801	4 268 034	76 892	109 687	44 787	57 595
Varav börshandlade derivat				1 069 100	347 636	492	488	1 075	1 426
Varav OTC-derivat clearade via CCP				2 055 920	1 374 610	14 717	12 669	15 574	13 997
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP				2 069 781	2 545 788	61 683	96 530	28 138	42 172
Kvittade belopp				-2 071 229	-1 747 179	-20 822	-27 054	-19 911	-25 857
Nettobelopp				3 123 572	2 520 855	56 070	82 633	24 876	31 738
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-129 791	-122 101	127 172	129 900
USD						131 549	319 374	-190 300	-33 705
EUR						214 818	109 364	30 137	-23 918
Övriga						-139 684	-196 950	77 778	-14 682
Summa						76 892	109 687	44 787	57 595

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaföden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredo visas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 638 mkr (585).

K23 Kvittning av finansiella instrument

2017		Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
mkr				
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
Bruttobelopp		76 892	18 605	95 497
Kvittade belopp		-20 822	-9 309	-30 131
Redovisat värde i balansräkningen		56 070	9 296	65 366
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
Finansiella instrument, nettningsavtal		-16 838	-	-16 838
Mottagna finansiella säkerheter		-30 023	-9 296	-39 319
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen		-46 861	-9 296	-56 157
Nettobelopp		9 209	-	9 209
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
Bruttobelopp		44 787	9 435	54 222
Kvittade belopp		-19 911	-9 309	-29 220
Redovisat värde i balansräkningen		24 876	126	25 002
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
Finansiella instrument, nettningsavtal		-16 838	-	-16 838
Ställda finansiella säkerheter		-2 974	-126	-3 100
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen		-19 812	-126	-19 938
Nettobelopp		5 064	-	5 064
2016				
mkr				
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
Bruttobelopp		109 687	13 427	123 114
Kvittade belopp		-27 054	-1 030	-28 084
Redovisat värde i balansräkningen		82 633	12 397	95 030
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
Finansiella instrument, nettningsavtal		-20 643	-	-20 643
Mottagna finansiella säkerheter		-42 238	-12 397	-54 635
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen		-62 881	-12 397	-75 278
Nettobelopp		19 752	-	19 752
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal				
Bruttobelopp		57 595	1 032	58 627
Kvittade belopp		-25 857	-1 030	-26 887
Redovisat värde i balansräkningen		31 738	2	31 740
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen				
Finansiella instrument, nettningsavtal		-20 643	-	-20 643
Ställda finansiella säkerheter		-3 807	-2	-3 809
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen		-24 450	-2	-24 452
Nettobelopp		7 288	-	7 288

Derivatinstrument kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera derivat. Återköpsavtal och omvända återköpsavtal mot centrala clearingmotparter kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Det inträffar när banken har både en avtalsmässig rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto. Den kvarvarande motpartsrisken i derivat redu-

ceras genom avtal om nettningsinställelse, det vill säga nettningsinställelse, det vill säga nettningsinställelse av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart i en konkurssituation. Banken har som policy att teckna nettningsavtal med alla bankmotparter. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen. I huvudsak används kontanter som säkerhet, men även statspapper förekommer. Säkerheter för återköpsavtal samt

in- och utlåning av värdepapper utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper.

I det kvittade beloppet för derivattillgångar ingår kvittade kontantsäkerheter om 3 342 miljoner kronor (3 565) vilka härrör från balansräkningsposten In- och upplåning från allmänheten. I det kvittade beloppet för derivatsskulder ingår kvittade kontantsäkerheter om 2 431 miljoner kronor (2 367) vilka härrör från balansräkningsposten Utlåning till allmänheten.

K24 Immateriella tillgångar

2017					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kundkontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 761	182	777	2 403	10 123
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	7	-	-	694	701
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-56	-56
Valutaeffekt	30	3	13	-1	45
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 798	185	790	3 040	10 813
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-48	-114	-568	-730
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	56	56
Årets avskrivningar	-	-36	-39	-191	-266
Årets nedskrivningar	-	-	-	-9	-9
Valutaeffekt	-	-1	-2	0	-3
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-85	-155	-712	-952
Redovisat värde	6 798	100	635	2 328	9 861

2016					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kundkontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 460	65	410	1 943	8 878
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	147	124	388	558	1 217
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-89	-89
Valutaeffekt	154	-7	-21	-9	117
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 761	182	777	2 403	10 123
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-32	-89	-503	-624
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	89	89
Årets avskrivningar	-	-20	-26	-152	-198
Årets nedskrivningar	-	-	-	-1	-1
Valutaeffekt	-	4	1	-1	4
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-48	-114	-568	-730
Redovisat värde	6 761	134	663	1 835	9 393

mkr	Goodwill		Immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod	
	2017	2016	2017	2016
Handelsbanken Sverige	3 331	3 331	-	-
Handelsbanken Storbritannien	159	160	-	-
Handelsbanken Finland	17	16	-	-
Handelsbanken Danmark	2 463	2 401	-	-
Handelsbanken Norge	661	697	-	-
Handelsbanken Nederländerna	157	146	-	-
Handelsbanken Capital Markets	10	10	3	3
Summa	6 798	6 761	3	3

Nedskrivningsprövning av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Redovisad koncerngoodwill härrör till övervägande del från traditionell bankverksamhet på Handelsbankens hemmamarknader. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning årligen i samband med årsbokslutet. Vid nedskrivningsprövningen beräknas nyttjandevärdet för de enheter till vilka goodwill fördelats ut genom diskontering av estimerade framtida kassaflöden samt slutvärde. I tabellen har goodwill fördelats ut på rörelsesegment. Goodwill som följs upp internt på en lägre nivå än rörelsesegment prövas på den lägre nivån.

Estimerade framtida kassaflöden bygger de första fem åren på prognoser för riskvägda

volymer, intäkter, kostnader samt kreditförluster. Prognoserna baseras främst på en intern bedömning av den framtida intäkt- och kostnadsutvecklingen, konjunkturläge, förväntad ränteutveckling samt förväntade effekter av kommande regelverk. Efter den första femårsperioden görs en prognos baserad på ett antagande om långsiktig tillväxttakt. Antagandet om kassaflödestillväxt baseras på historisk real BNP-utveckling samt Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Årets nedskrivningsprövning bygger på ett antagande om en långsiktig tillväxttakt på 2 procent (2). Den totala prognosperioden är 20 år. Som slutvärde används det prognostiserade substansvärdet för den prövade enheten. Estimerade kassaflöden har diskonterats med en ränta som baseras på riskfri ränta samt riskjustering motsvarande markna-

dens genomsnittliga avkastningskrav. Diskonteringsräntan uppgick vid årets nedskrivningsprövning till 6 procent (5,9) efter skatt. Motsvarande ränta före skatt uppgick till 9,1 procent (8,8).

Vid årets nedskrivningsprövning bedömdes avståndet mellan återvinningsvärde och bokfört värde på goodwill vara betryggande. Det beräknade nyttjandevärdet på goodwill är känsligt för ett antal olika variabler som har betydelse för förväntade kassaflöden samt diskonteringsräntan. De variabler som har störst betydelse för beräkningen är antaganden om ränte- och konjunkturutveckling, framtida marginaler och kostnadseffektivitet. Ingen rimligt möjlig förändring av viktiga antaganden skulle påverka det redovisade värdet på goodwill.

K25 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2017	2016
Inventarier	791	712
Fastigheter	1 342	1 321
Egendom övertagen för skyddande av fordran	105	354
Summa	2 238	2 387

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 104 mkr (350). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med -1 mkr (1). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende, godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (96 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (8 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med -1 mkr (5). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 246 mkr (82) varav 7 mkr (2) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (40) varav 0 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2017	2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 003	1 654
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	398	360
Förändring genom rörelseförvärv under året	-	16
Avyttringar och utrangeringar	-244	-26
Valutaeffekt	-22	-1
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 135	2 003
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 291	-1 023
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-	-14
Årets avskrivningar enligt plan	-308	-269
Avyttringar och utrangeringar	250	23
Valutaeffekt	5	-8
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 344	-1 291
Redovisat värde	791	712
Fastigheter mkr	2017	2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 261	2 160
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	-
Förändring genom rörelseförvärv under året	-	54
Ny- och ombyggnation	76	60
Avyttringar och utrangeringar	-29	-22
Valutaeffekt	5	9
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 313	2 261
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-940	-891
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-	-17
Årets avskrivningar enligt plan	-35	-35
Årets nedskrivningar	-	0
Avyttringar och utrangeringar	4	4
Valutaeffekt	0	-1
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-971	-940
Redovisat värde	1 342	1 321

K26 Övriga tillgångar

mkr	2017	2016
Fondlikvidfördringar	6 806	2 357
Övrigt	3 909	3 258
Summa	10 715	5 615

K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2017	2016
Upplupna ränteintäkter	3 735	3 684
Övriga upplupna intäkter	2 081	1 992
Förutbetalda kostnader	529	546
Summa	6 345	6 222

K28 Skulder till kreditinstitut

mkr	2017	2016
Skulder i svenska kronor		
Banker	56 332	29 082
Övriga kreditinstitut	6 428	7 527
Summa	62 760	36 609
Skulder i utländsk valuta		
Banker	111 965	141 529
Övriga kreditinstitut	95	643
Summa	112 060	142 172
Summa skulder till kreditinstitut	174 820	178 781
Varav repor	126	-

Medelvolym	2017	2016
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	64 606	40 440
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	201 743	221 398
Summa	266 349	261 838
Varav repor	321	562

K29 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten	2017	2016
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	323 084	294 119
Företag	215 870	183 451
Riksgälden	-	-
Summa	538 954	477 570
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	106 844	92 716
Företag	243 852	205 517
Riksgälden	-	-
Summa	350 696	298 233
Summa inlåning från allmänheten	889 650	775 803

Upplåning från allmänheten	2017	2016
Upplåning i svenska kronor	20 258	26 320
Upplåning i utländsk valuta	32 059	27 213
Summa	52 317	53 533
Varav repor	-	-
Varav försäkringsrörelsen	7 922	8 360
Summa in- och upplåning från allmänheten	941 967	829 336

Medelvolym	2017	2016
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	516 192	460 276
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	354 483	293 497
Summa	870 675	753 773
Upplåning från allmänheten		
Upplåning i svenska kronor	26 414	32 535
Upplåning i svenska kronor, försäkringsrörelsen	8 132	8 587
Upplåning i utländsk valuta	128 846	189 857
Summa	163 392	230 979
Varav repor	7 889	7 706

K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2017	2016
Fond- och depåförsäkringsskulder	131 484	114 720
Övriga fondskulder	4 124	3 697
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	9	328
Summa	135 617	118 745

K31 Emitterade värdepapper

mkr	2017		2016	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	2 147	2 369	3 409	3 701
<i>Varav</i>				
<i>till upplupet anskaffningsvärde</i>	-	-	-	-
<i>för handel</i>	2 147	2 369	3 409	3 701
Certifikat i utländsk valuta	411 088	411 420	356 665	361 868
<i>Varav</i>				
<i>till upplupet anskaffningsvärde</i>	409 158	409 164	354 994	359 807
<i>för handel</i>	1 930	2 256	1 671	2 061
Summa	413 235	413 789	360 074	365 569
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	448 456	466 397	442 500	460 004
<i>Varav</i>				
<i>till upplupet anskaffningsvärde</i>	448 456	466 397	442 500	460 004
<i>för marknadsvärdesäkringar</i>	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	396 950	396 409	436 519	436 192
<i>Varav</i>				
<i>till upplupet anskaffningsvärde</i>	396 950	396 409	436 519	436 192
<i>för marknadsvärdesäkringar</i>	-	-	-	-
Summa	845 406	862 806	879 019	896 196
Summa emitterade värdepapper	1 258 641	1 276 595	1 239 093	1 261 765

mkr	2017	2016
Emitterade värdepapper vid årets ingång	1 261 765	1 245 367
Emitterade	1 207 398	1 250 093
Återköpta	-55 656	-52 372
Förfallna	-1 098 438	-1 205 320
Valutaeffekter m m	-38 474	23 997
Emitterade värdepapper vid årets utgång	1 276 595	1 261 765

Medelvolymer	2017	2016
mkr		
Svenska kronor	461 826	464 861
Utländsk valuta	823 371	833 146
Summa	1 285 197	1 298 007

K32 Korta positioner

mkr	2017	2016	Medelvolymer	2017	2016
Korta positioner värderade till verkligt värde					
Aktier	659	1 346	Svenska kronor	11 269	13 701
Räntebärande värdepapper	1 413	226	Utländsk valuta	256	312
Summa	2 072	1 572	Summa	11 525	14 013

K33 Försäringsskulder

mkr	2017	2016
Skuld för sjukräntor	173	176
Skuld för livsfall	205	213
Skuld för andra oreglerade skador	143	171
Skuld för förinbetalda premier	28	14
Summa	549	574

K34 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2017	2016
Säkringsinstrument	109	238
Immateriella tillgångar	5	4
Fastigheter och inventarier	9	13
Pensioner	273	646
Övrigt	3	61
Summa	399	962

Uppskjutna skatteskulder mkr	2017	2016
Utlåning till allmänheten ¹	5 372	5 685
Säkringsinstrument	735	1 717
Immateriella tillgångar	244	258
Fastigheter och inventarier	109	98
Pensioner	312	-
Övrigt	81	117
Summa	6 853	7 875
Netto uppskjutna skatteskulder	6 454	6 913

Förändring av uppskjutna skatter 2017 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	5 685	-313	-	-	5 372
Säkringsinstrument	1 479	-4	-849	-	626
Immateriella tillgångar	254	-16	-	1	239
Fastigheter och inventarier	85	15	-	-	100
Pensioner	-646	-179	864	-	39
Övrigt	56	22	-	-	78
Summa	6 913	-475	15	1	6 454

Förändring av uppskjutna skatter 2016 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	6 116	-431	-	-	5 685
Säkringsinstrument	2 202	-1	-723	1	1 479
Immateriella tillgångar	65	59	127	3	254
Fastigheter och inventarier	71	7	7	-	85
Pensioner	-1 252	-290	876	20	-646
Övrigt	153	-94	-9	6	56
Summa	7 355	-750	278	30	6 913

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2017	2016
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-5 253	-4 922
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-145	-229
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	475	750
Summa	-4 923	-4 401
Skatt beräknat som 22% på årets resultat före skatt	-4 626	-4 539
Skillnad	-297	138
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-41	-36
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-283	-
Annan skattesats i försäkringsrörelse	152	128
Ej skattepliktiga reavinsten och utdelningar	75	298
Annan skattesats i utlandet	-41	-83
Övrigt	-159	-169
Summa	-297	138

¹ Varav leasing 5 372 mkr (5 686).

K35 Avsättningar

mkr	Avsättning för omstrukturering	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2017	Summa 2016
Avsättningar vid årets ingång	503	77	151	731	113
Avsatt under året	-	18	32	50	820
lanspråktaget	-503	-	-107	-610	-199
Återfört	-	-	-18	-18	-3
Avsättningar vid årets utgång	-	95	58	153	731

Avsättningen för omstrukturingskostnader avser främst kostnader för förtida pensioneringar. Beloppet har sin i helhet reglerats under 2017.

Avsättning för garantiåtaganden avser gruppvis reservering samt reservering av individuellt värderade garantier.

Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot bolag inom koncernen.

K36 Övriga skulder

mkr	2017	2016
Fondlikvidskulder	6 589	2 533
Övrigt	9 274	6 894
Summa	15 863	9 427

K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2017	2016
Upplupna räntekostnader	8 960	11 525
Övriga upplupna kostnader	2 277	1 801
Förutbetalda intäkter	1 481	1 254
Summa	12 718	14 580

K38 Efterställda skulder

mkr	2017	2016
Förlagslån i svenska kronor	8 350	8 230
Förlagslån i utländsk valuta	24 546	25 170
Summa	32 896	33 400

Medelvolymer

mkr	2017	2016
Förlagslån i svenska kronor	8 177	9 284
Förlagslån i utländsk valuta	24 637	24 323
Summa	32 814	33 607

Specifikation, förlagslån

Emissionsår/förfall	Valuta	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
I SVENSKA KRONOR				
Svenska förlagslån ¹		10 825		8 350
Summa				8 350
I UTLÄNDSK VALUTA				
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656	14 751
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	9 795
Summa				24 546

Summa efterställda skulder

32 896

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 109,92 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K50.

² För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K50.

³ För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K50.

K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2017	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
mkr									
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					226 314			226 314	226 314
Övrig utlåning till centralbanker					38 920			38 920	38 920
Belåningsbara statskuldförbindelser m m	7 349	120 683				974		129 006	129 006
Utlåning till övriga kreditinstitut					20 250			20 250	20 081
Utlåning till allmänheten		377			2 065 384			2 065 761	2 073 536
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					36			36	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13 261	30 948				5 392		49 601	49 601
Aktier och andelar	11 914	964				1 174		14 052	14 052
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		135 563			54			135 617	135 617
Derivatinstrument	12 572		43 498					56 070	56 070
Övriga tillgångar	16				10 699			10 715	10 715
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	102	490			5 749	4		6 345	6 345
Summa finansiella tillgångar	45 214	289 025	43 498		2 367 406	7 544		2 752 687	2 760 257
Andelar i intresseföretag								297	
Övriga icke finansiella tillgångar								13 993	
Summa tillgångar								2 766 977	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							174 820	174 820	176 611
In- och upplåning från allmänheten							941 967	941 967	941 975
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		135 556					61	135 617	135 617
Emitterade värdepapper	4 625					1 271 970		1 276 595	1 289 925
Derivatinstrument	15 204		9 672					24 876	24 876
Korta positioner	2 072							2 072	2 072
Övriga skulder	12						15 851	15 863	15 863
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13						12 705	12 718	12 718
Efterställda skulder							32 896	32 896	33 889
Summa finansiella skulder	21 926	135 556	9 672				2 450 270	2 617 424	2 633 546
Övriga icke finansiella skulder								7 949	
Summa skulder								2 625 373	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

2016	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					199 362			199 362	199 362
Övrig utlåning till centralbanker					25 527			25 527	25 527
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	13 000	83 458				747		97 205	97 205
Utlåning till övriga kreditinstitut					31 347			31 347	31 148
Utlåning till allmänheten		926			1 962 696			1 963 622	1 978 834
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					35			35	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22 328	36 117				5 464		63 909	63 909
Aktier och andelar	17 727	1 067				1 618		20 412	20 412
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		118 588			58			118 646	118 646
Derivatinstrument	19 742		62 891					82 633	82 633
Övriga tillgångar	32				5 584			5 616	5 616
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	170	520			5 528	4		6 222	6 222
Summa finansiella tillgångar	72 999	240 676	62 891		2 230 137	7 833		2 614 536	2 629 514
Andelar i intresseföretag								255	
Övriga icke finansiella tillgångar								12 789	
Summa tillgångar								2 627 580	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							178 781	178 781	180 648
In- och upplåning från allmänheten							829 336	829 336	829 303
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		118 687					58	118 745	118 745
Emitterade värdepapper	5 763						1 256 002	1 261 765	1 280 523
Derivatinstrument	23 272		8 466					31 738	31 738
Korta positioner	1 572							1 572	1 572
Övriga skulder	21						9 407	9 428	9 428
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2						14 578	14 580	14 580
Efterställda skulder							33 400	33 400	35 330
Summa finansiella skulder	30 630	118 687	8 466				2 321 562	2 479 345	2 501 867
Övriga icke finansiella skulder								11 854	
Summa skulder								2 491 199	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Omklassificerade finansiella tillgångar	2017		2016	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	8	1 122	10	1 290
Verkligt värde	8	1 068	10	1 209
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	0
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	-1	-116	1	94
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	0	0	0	0
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	24	-	5
Intäktsförd ränta	0	15	0	41

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2017				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	7 212	137	-	7 349
Klassificerade att värderas till verkligt värde	118 810	1 873	-	120 683
Tillgängliga för försäljning	974	-	-	974
Utlåning till allmänheten	-	364	13	377
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	12 360	901	-	13 261
Klassificerade att värderas till verkligt värde	29 762	1 186	-	30 948
Tillgängliga för försäljning	4 989	403	-	5 392
Aktier och andelar				
Innehav för handel	7 955	3 959	-	11 914
Klassificerade att värderas till verkligt värde	839	-	125	964
Tillgängliga för försäljning	4	49	1 121	1 174
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	135 099	-	464	135 563
Derivatinstrument	364	55 619	87	56 070
Summa	318 368	64 491	1 810	384 669
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	135 092	-	464	135 556
Emitterade värdepapper	-	4 625	-	4 625
Derivatinstrument	377	24 411	88	24 876
Korta positioner	2 013	59	-	2 072
Summa	137 482	29 095	552	167 129
Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2016				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	12 927	73	-	13 000
Klassificerade att värderas till verkligt värde	81 837	1 621	-	83 458
Tillgängliga för försäljning	747	-	-	747
Utlåning till allmänheten	-	909	17	926
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 610	718	-	22 328
Klassificerade att värderas till verkligt värde	34 996	1 121	-	36 117
Tillgängliga för försäljning	4 908	556	-	5 464
Aktier och andelar				
Innehav för handel	10 723	7 004	-	17 727
Klassificerade att värderas till verkligt värde	805	-	262	1 067
Tillgängliga för försäljning	-	43	1 575	1 618
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	117 826	-	762	118 588
Derivatinstrument	408	82 225	-	82 633
Summa	286 787	94 270	2 616	383 673
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	117 925	-	762	118 687
Emitterade värdepapper	-	5 763	-	5 763
Derivatinstrument	443	31 295	-	31 738
Korta positioner	1 097	475	-	1 572
Summa	119 465	37 533	762	157 760

Värderingshierarkin

Finansiella instrument värderade till verkligt värde har i tabellerna kategoriserats med avseende på hur de värderats och graden av transparens kring marknadsdata som använts vid värderingen. Kategoriseringen framgår som nivå 1–3 i tabellerna. Finansiella instrument som värderas till ett direkt och likvitt marknadspris kategoriseras som nivå 1. Dessa finansiella instrument består främst av statspapper och andra räntebärande värdepapper som handlas aktivt, noterade aktier samt korta positioner i motsvarande tillgångar. I nivå 1 ingår även merparten av de fondandelar och andra tillgångar som är kopplade till fondförsäkringskontrakt och liknande avtal samt motsvarande skulder. Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I nivå 2 ingår främst räntebärande värdepapper samt ränte- och valutarelaterade derivat. Finansiella instrument vars värdering i väsentlig utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3. I nivå 3 ingår onoterade aktier, vissa innehav i riskkapitalfonder samt vissa derivat.

Som grund för indelningen ligger den värderingsmetod som använts på balansdagen. Om kategorin för ett specifikt instrument har förändrats i jämförelse med föregående balansdag (2016-12-31) har instrumentet flyttats mellan nivåerna i tabellen. Under räkenskapsåret har vissa volymer flyttats mellan nivå 1 och nivå 2 till följd av en ny bedömning av marknadsaktiviteten. På tillgångssidan har räntebärande värde-

papper till ett värde av 212 miljoner kronor och aktier till ett värde av 88 miljoner kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2. Räntebärande värdepapper till ett värde av 556 miljoner kronor och aktier till ett värde av 16 miljoner kronor har flyttats från nivå 2 till nivå 1. På skuldsidan har derivat till ett värde av 9 miljoner kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2 och derivat till ett värde av 7 miljoner kronor flyttats från nivå 2 till nivå 1. Årets förändringar av innehav i nivå 3 redovisas i en separat tabell.

Innehav i nivå 3 består främst av onoterade aktier. Koncernens innehav av onoterade aktier består till övervägande del av bankens andelar i olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på Handelsbankens hemmamarknader. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris till vilket den senaste transaktionen genomfördes. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Utöver onoterade aktier kategoriseras även vissa innehav i riskkapitalfonder i nivå 3. De värderas med värderingsmodeller som huvudsakligen bygger på relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Det resultatmått som jämförelsen bygger på justeras för faktorer som stör jämförelsen mellan investeringen och jämförelsebolaget. Därefter beräknas värdet på basis av vinstmultiplar, exempelvis P/E-tal. Merparten av dessa innehav utgör

placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse. Värdeförändringar på placeringstillgångarna ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen. Under 2017 har derivatkomponenten i vissa av bankens emitterade strukturerade obligationer och dess tillhörande säkrande derivat flyttats från nivå 2 till nivå 3. Flytt till nivå 3 av dessa derivat motiveras av att interna antaganden som har väsentlig påverkan för beräkningen av det verkliga värdet har reviderats. Säkrande derivat i nivå 3 är handlade under CSA-avtal, där marknadsvärdena stäms av och säkerställs på daglig basis med bankens motparter.

Årets realiserade värdeförändringar på finansiella instrument i nivå 3 uppgår till 61 miljoner kronor (65). Hela beloppet ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen.

Skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell

Som framgår av redovisningsprinciperna i not K1 periodiseras väsentliga positiva skillnader mellan det värde som räknats fram vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (så kallat dag 1-resultat) vid modellvärdering av derivat. Principen innebär att en periodiserings-effekt om 144 miljoner kronor (143) redovisas i nettoresultat av finansiella transaktioner under året. Vid utgången av året uppgick sammanlagda ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 638 miljoner kronor (585).

Förändring av innehav i nivå 3 2017

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	1 837	-	-	17	762	-762
Nyanskaffningar	25	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-62	-	-	-	-318	318
Förfallet	-	-	-	-5	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-77	-	-	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-477	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	87	-88	1	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 246	87	-88	13	464	-464

Förändring av innehav i nivå 3 2016

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	1 283	-	-	10	732	-732
Nyanskaffningar	14	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-90	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-2	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-55	-	-	-	30	-30
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	685	-	-	1	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	-	8	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 837	-	-	17	762	-762

K40 Forts

Principer för upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde

Upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde lämnas i not K39 och i tabellen nedan. Dessa instrument består i allt väsentligt av utlåning samt in- och upplåning. För betalningsmedel samt kortfristiga fordringar och skulder har det redovisade värdet bedömts vara en godtagbar estimering av det verkliga värdet. Fordringar och skulder med förfallodag alternativt tidpunkt för näst-

kommande ränteomsättning som infaller inom 30 dagar, har definierats som kortfristiga.

Värderingen av utlåning till fast ränta baseras på aktuell marknadsränta med justering för antagande om marknadsmässig kredit- och likviditetsriskpremie. Premien har antagits vara lika med genomsnittlig marginal för nyutlåning vid mättdpunkten. Räntebärande värdepapper har värderats till aktuellt marknadspris i den mån ett sådant funnits tillgängligt. Upplåning samt räntebärande värdepapper för vilka marknadsprisinformation inte funnits har värderats med en värderingsmodell som bygger på marknadsdata i form av priser eller räntor för liknande instrument.

I tabellen har den värdering som ligger till grund för uppgifterna om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde kategoriserats i den värderingshierarki som beskrivits ovan. Betalningsmedel samt inlåning har likställts med kontanter och kategoriserats som nivå 1. I nivå 1 redovisas även räntebärande värdepapper (tillgångar och skulder) för vilka det finns ett aktuellt marknadspris. Utlåning för vilken antagandet om kredit- och likviditetspremie väsentligt påverkat upplysningen om verkligt värde har kategoriserats som nivå 3. Övriga instrument är kategoriserade som nivå 2.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2017

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	-	-	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	31 368	7 552	-	38 920
Belåningsbara statskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	9 004	10 616	461	20 081
Utlåning till allmänheten	606	16 729	2 055 824	2 073 159
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Summa	267 292	34 951	2 056 285	2 358 528
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	52 105	124 506	-	176 611
In- och upplåning från allmänheten	894 402	47 573	-	941 975
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	61	-	61
Emitterade värdepapper	774 071	511 229	-	1 285 300
Efterställda skulder	-	33 889	-	33 889
Summa	1 720 578	717 258	-	2 437 836

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2016

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	-	-	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	20 269	5 258	-	25 527
Belåningsbara statskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	11 927	18 228	993	31 148
Utlåning till allmänheten	1 310	12 230	1 964 368	1 977 908
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Summa	232 868	35 774	1 965 361	2 234 003
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	110 885	69 763	-	180 648
In- och upplåning från allmänheten	771 416	57 887	-	829 303
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Emitterade värdepapper	765 371	509 390	-	1 274 761
Efterställda skulder	-	35 330	-	35 330
Summa	1 647 672	672 428	-	2 320 100

K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2017	2016
Kontanter	16 360	17 411
Statspapper och obligationer	36 458	33 561
Utlåning till allmänheten	660 805	662 920
Aktier	1 495	1 003
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	131 788	114 771
Övrigt	9 866	10 316
Summa	856 772	839 982
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	23 465	20 145

Övriga ställda säkerheter mkr	2017	2016
Kontanter	183	457
Statspapper och obligationer	26 618	23 486
Utlåning till allmänheten	2 244	3 788
Aktier	5 114	5 644
Övrigt	6	0
Summa	34 165	33 375
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	26 083	27 136

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Ställda säkerheter

Ställda säkerheter i form av räntebärande värdepapper består i huvudsak av värdepapper som ställts som säkerhet i centralbanker och andra kreditinstitut, för betalningssystem, värdepappershandel och clearing samt värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal (repot). Ställda säkerheter i form av aktier består av utlånade aktier och aktier i försäkringsrörelsen.

Utlåning till allmänheten som ställts som säkerhet utgörs till största delen av den registrerade säkerhetsmassan till förmån för innehavare av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek. Säkerhetsmassan består av hypotekslån som lämnats mot pant i huvudsakligen småhus, fritidshus, flerbostadshus och bostadsrätter med belåningsgrad inom 75 procent av marknadsvärdet. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av de säkerställda obligationerna förmånsrätt enligt lagen om säkerställda obligationer och förmånsrättslagen i de pantförskrivna tillgångarna. Om tillgångarna i säkerhetsmassan vid tiden för ett konkursbeslut uppfyller de villkor som uppställts i lagen ska de hållas åtskilda från konkursboets övriga tillgångar och skulder. Innehavarna av obligationerna erhåller då fortsatt kontraktssnliga betalningar enligt obligationsvillkoren fram till förfall.

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar under fondförsäkringsavtal i Handelsbanken Liv i vilka försäkringstagarna har förmånsrätt.

Mottagna säkerheter

Vid omvända återköpsavtal och aktielån mottas värdepapper som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Sådana värdepapper redovisas inte i balansräkningen. Det verkliga värdet av mottagna värdepapper under omvända återköpsavtal och avtal om aktielån uppgick till 25 659 miljoner kronor (19 976) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 10 766 miljoner kronor (5 519) sålts eller pantsatts vidare. Information om mottagna panter för utlåning och andra mottagna säkerheter framgår av not K2.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen

Överförda finansiella tillgångar är tillgångar för vilka rätten till framtida kassaflöden direkt eller indirekt överförs till en extern motpart. Merparten av de överförda finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen består av räntebärande värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal samt utlånade aktier. I normalfallet regleras villkoren för bindande återköp och aktielån i ramavtal som ingåtts mellan banken och respektive motpart.

Bindande återköpsavtal innebär försäljning av ett värdepapper med förbindelse om återköp till ett fastställt pris vid en förutbestämd framtida tidpunkt. Säljaren av värdepappret är därmed fortsatt exponerad för risken för värdeförändringar under avtalets löptid. Sålda värdepapper under återköpsavtal kvarstår till marknadsvärde i balansräkningen under avtalets löptid.

Mottagen köpeskilling redovisas som skuld till motparten. Enligt standardvillkoren i återköpsavtal övergår äganderätten till det sålda värdepappret helt från säljare till köpare, vilket innebär att köparen har rätt att vidaresälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de köpta värdepappren.

Enligt standardavtalen för aktielån kvarstår exponeringen för värdeförändring i den utlånade aktien hos långivaren. Utlånade aktier kvarstår därmed i balansräkningen under lånets löptid. Säkerheter för utlånade aktier utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper. Mottagen kontantsäkerhet redovisas som skuld i balansräkningen. På samma sätt som för återköpsavtal innebär det standardavtal som används för aktielån att låntagaren under lånets löptid har rätt att vidaresälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de lånade aktierna.

Som övriga överförda finansiella tillgångar redovisas statspapper, obligationer och aktier som ställts som säkerhet för värdepappershandel, clearing med mera och där förfoganderätten över värdepappret övergått till mottagaren. Som överförda finansiella tillgångar redovisas även vissa tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken. Posten består av portföljer av finansiella instrument till vilka banken har formell äganderätt, men där de risker som är förknippade med tillgångarna liksom rätten till framtida kassaflöden överförs till en tredje part. Värderingen av dessa tillgångar speglar värderingen av den motsvarande skuldposten.

K41 Forts

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2017		2016	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
mkr				
Aktier, värdepappersutlåning	6 054	1 086 ¹	6 002	340 ¹
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	5 172	126	928	2
Statspapper och obligationer, övrigt	263	-	710	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	522	522	824	824
Summa	12 011	1 734	8 464	1 166

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

K42 Eventualförpliktelser

	2017	2016
mkr		
Garantiförbindelser, krediter	10 177	9 643
Garantiförbindelser, övriga	57 878	63 108
Oåterkalleliga rembursar	6 057	4 237
Övrigt	1 554	1 542
Summa	75 666	78 530

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister

Bolag inom koncernen är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bedömningen är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till vår fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på koncernens ställning eller resultat.

K43 Övriga åtaganden

	2017	2016
mkr		
Kreditlöften	290 643	272 729
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	131 121	128 967
Övrigt	21 619	23 571
Summa	443 383	425 267

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter

	2017	2016
mkr		
Inom 1 år	693	781
Mellan 1 och 5 år	1 740	2 031
Senare än 5 år	1 539	1 128
Summa	3 972	3 940

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

K44 Leasing

Uppgift om bruttoinvestering och nettoinvestering mkr	2017	2016
Bruttoinvestering	34 165	35 411
Ej intjänade finansiella intäkter	403	403
Nettoinvestering	33 762	35 008

Fördelning på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2017				
Fördelning av bruttoinvestering	4 462	16 356	13 347	34 165
Fördelning av nettoinvestering	4 443	16 128	13 191	33 762
2016				
Fördelning av bruttoinvestering	3 823	16 322	15 266	35 411
Fördelning av nettoinvestering	3 810	16 113	15 085	35 008

Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Samtliga leasingavtal har garanterade restvärden. Bokförd reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter uppgår till 0 mkr (0). Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 88 mkr (89).

Vid utgången av året fanns i koncernen fem leasingengagemang som vart och ett enskilt hade ett redovisat värde överstigande 1 mdkr.

K45 Segmentinformation

mkr	Hemmamarknader								Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	16 694	4 659	1 714	1 203	3 666	557	472	801		29 766
Provisionsnetto	4 434	602	433	462	410	155	3 174	48		9 718
Nettoreultat av finansiella transaktioner	663	127	95	52	90	20	979	-755		1 271
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat							2	12		14
Övriga intäkter	49	3	15	18	14	1	26	637		763
Summa intäkter	21 840	5 391	2 257	1 735	4 180	735	4 793	743		41 674
Personalkostnader	-3 465	-1 828	-669	-396	-570	-289	-2 241	-2 818	-196	-12 472
Övriga kostnader	-1 180	-549	-159	-180	-223	-85	-922	-2 591		-5 889
Internt köpta och sålda tjänster	-3 168	-595	-335	-303	-424	-98	52	4 871		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-79	-63	-13	-19	-14	-13	-83	-282	-53	-619
Summa kostnader	-7 892	-3 035	-1 176	-898	-1 231	-485	-3 194	-820	-249	-18 980
Resultat före kreditförluster	13 948	2 356	1 081	837	2 949	250	1 599	-77	-249	22 694
Kreditförluster, netto	-210	-739	-466	-57	-157	2	-56			-1 683
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	-1	13	0	1	-	-1	0		14
Rörelseresultat	13 740	1 616	628	780	2 793	252	1 542	-77	-249	21 025
Resultatutdelning	1 257	35	94	150	90	3	-1 629	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	14 997	1 651	722	930	2 883	255	-87	-77	-249	21 025
Interna intäkter ¹	601	-935	-237	-228	-2 196	-227	-2 735	5 957		
K/I-tal, %	34,2	55,9	50,0	47,6	28,8	65,7	100,9			45,5
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,38	0,48	0,05	0,06	-0,01	0,12			0,08
Tillgångar	1 716 334	366 440	114 495	188 330	247 576	47 478	284 454	1 943 297	-2 141 427	2 766 977
Skulder	1 636 370	353 334	108 784	182 684	231 739	46 013	280 140	1 943 297	-2 156 988	2 625 373
Allokerat kapital	79 964	13 106	5 711	5 646	15 837	1 465	4 314		15 561	141 604
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,3	10,2	9,7	12,8	14,1	14,3	-1,5			12,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	54	112	1	45	22	28	463	431		1 156
Årets investeringar i intresseföretag								76		76
Medelantal anställda	4 078	2 045	608	506	672	273	1 625	2 025		11 832

¹ Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom ränteintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

Rörelsesegmenten redovisas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment, vilket innebär att segmentinformationen presenteras på motsvarande sätt som tillämpas internt i styrningssyfte. Handelsbankens verksamhet presenteras uppdelat på segmenten Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna samt Capital Markets. Kontorsrörelsen i Handelsbanken, vars verksamhet består av att tillhandahålla ett fullsortiment av banktjänster, var under 2017 uppdelad i fjorton regionbanker, varav fem svenska och nio belägna utanför Sverige. Varje regionbank styrs av en regionbankschef och följs upp som en fristående resultatenheter. Segmentet Capital Markets är bankens investmentbank, vilket bland annat inbegriper värdepappershandel och invest-

ringsrådgivning. I verksamheten ingår även kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet samt bankens internationella verksamhet utanför hemmamarknaderna.

Segmentens resultat visas före och efter intern resultatutdelning. Den interna resultatutdelningen innebär att kundansvarig enhet tilldelas allt resultat som härrör från dess kunders transaktioner med banken, oavsett inom vilket segment transaktionen är genomförd. Dessutom redovisas intäkter och kostnader för internt utförda tjänster netto på raden Internt köpta och sålda tjänster. Transaktioner mellan segmenten redovisas huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kolumnerna Övrigt samt Justeringar och elimineringsringar visas poster som inte hör till något specifikt segment eller elimineras på kon-

cernnivå. I kolumnen Övrigt ingår finansförvaltning och centrala stabsavdelningar samt kostnaden för avsättningen till Oktogonen som uppgår till 768 miljoner kronor (0). I kolumnen Justeringar och elimineringsringar redovisas bland annat justeringar för personalkostnader. I justeringar för personalkostnader ingår skillnaden mellan koncernens pensionskostnader beräknade enligt IAS 19 Ersättningar till anställda och lokalt beräknade pensionskostnader.

Interna intäkter består främst av interna räntor och provisioner. I segmentens resultaträkningar ingår dessutom interna poster i form av ersättningar för interna tjänster. Interndebitering sker huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kontorsrörelsen består tillgångarna till största delen av utlåning till allmänheten och

Segmentinformation 2016	Hemmamarknader								Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
mkr										
Räntenetto	15 519	4 414	1 686	1 218	3 355	438	557	756		27 943
Provisionsnetto	4 233	519	379	419	381	75	3 081	69		9 156
Nettoreultat av finansiella transaktioner	725	219	75	87	114	5	984	857		3 066
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat							2	23		25
Övriga intäkter	47	3	15	10	81	1	8	266		431
Summa intäkter	20 524	5 155	2 155	1 734	3 931	521	4 772	1 971		40 763
Personalkostnader	-3 671	-1 849	-655	-380	-676	-210	-2 368	-2 335	-398	-12 542
Övriga kostnader	-1 153	-463	-194	-210	-206	-60	-871	-2 244		-5 401
Internt köpta och sålda tjänster	-2 645	-545	-287	-239	-379	-77	-56	4 228		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-67	-46	-14	-14	-8	-7	-76	-248	-15	-495
Summa kostnader	-7 536	-2 903	-1 150	-843	-1 269	-354	-3 371	-599	-413	-18 438
Resultat före kreditförluster	12 988	2 252	1 005	891	2 662	167	1 401	1 372	-413	22 325
Kreditförluster, netto	-416	-160	-716	-36	-347	0	-49			-1 724
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	2	7	0	0	-	0	23		32
Rörelseresultat	12 572	2 094	296	855	2 315	167	1 352	1 395	-413	20 633
Resultatutdelning	997	35	85	131	91	3	-1 342	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	13 569	2 129	381	986	2 406	170	10	1 395	-413	20 633
Interna intäkter ¹	116	-1 195	-334	-262	-2 463	-210	-2 851	7 199		
K/I-tal, %	35,0	55,9	51,3	45,2	31,6	67,6	98,3			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,08	0,85	0,03	0,17	0,00	0,10			0,09
Tillgångar	1 572 446	316 732	108 299	178 132	246 940	35 293	279 905	1 810 638	-1 920 805	2 627 580
Skulder	1 494 646	305 306	102 078	171 880	231 057	34 042	274 872	1 810 638	-1 933 320	2 491 199
Allokerat kapital	77 800	11 426	6 221	6 252	15 883	1 251	5 033		12 515	136 381
Räntabilitet på allokert kapital, %	14,7	15,4	4,8	13,0	13,3	12,5	0,2			13,1
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	66	155	4	20	17	13	295	403		973
Årets investeringar i intresseföretag								19		19
Medelantal anställda	4 293	1 959	624	491	668	206	1 678	1 840		11 759

¹ Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom räntintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

skulderna av inlåning från allmänheten samt intern upplåning. I segmentet Capital Markets består tillgångarna främst av värdepapper som förvaltas inom ramen för kapitalförvaltning och försäkringsverksamheten. Tillgångarna i kolumnen Övrigt består till övervägande del av internutlåning till de olika segmenten medan skulderna framförallt består av extern upplåning. Det allokerade kapitalet för segmenten överensstämmer med kapitalfördelningen enligt den interna styrmodellen.

Intäkter per produktområde	2017	2016
mkr		
In- och utlåning privat	15 206	14 060
In- och utlåning företag	15 278	14 671
Betalningar netto	1 868	1 896
Kapitalförvaltning fonder	4 281	3 646
Pension och Försäkring	702	689
Investmentbankstjänster	2 169	2 298
Övrigt	2 170	3 503
Summa	41 674	40 763

Produktindelningen har ändrats för att bättre spegla bankens verksamhet.

K46 Geografisk information

Geografisk information 2017 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	26 156	15 405	-3 889	2 318 256
Storbritannien	5 331	1 325	-395	336 772
Norge	4 024	2 471	-586	264 918
Danmark	2 230	403	-91	134 060
Finland	1 994	906	-191	221 016
Nederländerna	740	216	-53	48 373
USA	461	207	4	310 693
Kina	223	112	-13	8 789
Luxemburg	195	51	-18	33 125
Singapore	111	-17	-2	10 112
Tyskland	87	-11	-28	10 569
Frankrike	55	3	-1	3 704
Polen	44	-23	-2	2 338
Estland	14	-5	-	1 444
Lettland	4	-9	-	466
Österrike	3	0	-	-
Litauen	2	-9	-	128
Brasilien	-	-	-	-
Elimineringar	-	-	342	-937 786
Koncernen	41 674	21 025	-4 923	2 766 977

Intäkter, kostnader och tillgångar som presenteras i den geografiska informationen består av de interna och externa intäkterna, kostnaderna och tillgångarna i respektive land. Den geografiska fördelningen av intäkter och kostnader är baserad på det land där affären är genomförd och är inte jämförbar med redovisningen av segmentinformationen. Med skatt avses aktuell och uppskjuten skatt. Ytterligare geografisk information lämnas i not M16 avseende koncernföretag och deras säte samt i not K8 avseende medelantal anställda per land.

Geografisk information 2016 mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	26 212	15 288	-3 458	2 211 192
Storbritannien	5 027	1 851	-474	296 449
Norge	3 624	1 917	-393	261 574
Danmark	2 219	180	-72	124 624
Finland	1 981	973	-199	230 654
USA	670	422	-130	289 126
Nederländerna	544	179	-43	35 667
Luxemburg	169	25	-22	19 597
Tyskland	109	-3	-	14 935
Kina	59	-47	1	8 438
Frankrike	55	8	-2	10 194
Polen	42	-49	0	3 400
Singapore	27	-76	-2	13 366
Estland	14	-13	-	1 533
Österrike	6	-3	-	330
Lettland	4	-8	-	303
Litauen	1	-9	-	90
Brasilien	0	-2	-	0
Elimineringar	0	0	394	-893 892
Koncernen	40 763	20 633	-4 400	2 627 580

K47 Tillgångar och skulder i valuta

2017 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	83	85 625	3 916	2 139	84 768	48 079	1 704	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	6 683	-	7 170	24 198	492	-	377	38 920
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 059	5 700	566	45	811	9 711	1 358	20 250
Utlåning till allmänheten	1 287 467	200 448	235 215	94 108	213 208	28 186	7 129	2 065 761
<i>varav företag</i>	481 250	133 080	145 245	33 661	143 347	27 955	6 324	970 862
<i>varav hushåll</i>	806 217	67 368	89 970	60 447	69 861	231	805	1 094 899
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	100 576	6 853	-	12	-	20 804	761	129 006
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	36 964	2 383	1 090	-	1 378	7 786	-	49 601
Övriga ej valutafördelade poster	237 125	-	-	-	-	-	-	237 125
Summa tillgångar	1 670 957	301 009	247 957	120 502	300 657	114 566	11 329	2 766 977
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	62 784	61 572	13 866	7 860	3 373	18 915	6 450	174 820
In- och upplåning från allmänheten	559 212	104 453	57 429	39 416	146 293	29 973	5 191	941 967
<i>varav företag</i>	221 345	86 046	36 994	22 164	98 176	27 633	4 666	497 024
<i>varav hushåll</i>	337 867	18 407	20 435	17 252	48 117	2 340	525	444 943
Emitterade värdepapper	468 766	282 725	24 175	556	93 884	376 959	29 530	1 276 595
Efterställda skulder	8 349	14 751	-	-	-	9 796	-	32 896
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	340 699	-	-	-	-	-	-	340 699
Summa skulder och eget kapital	1 439 810	463 501	95 470	47 832	243 550	435 643	41 171	2 766 977
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		162 627	-152 299	-72 590	-56 970	321 072	29 891	
Nettoposition i valuta		135	188	80	137	-5	49	584

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2 på sidan 84.

2016 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	140	99 547	6 199	102	61 774	30 463	1 137	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	4 820	-	-	20 269	394	-	44	25 527
Utlåning till övriga kreditinstitut	7 630	6 983	360	5	976	14 127	1 266	31 347
Utlåning till allmänheten	1 220 175	187 649	232 704	92 299	192 953	28 636	9 206	1 963 622
<i>varav företag</i>	460 084	128 416	139 985	36 741	128 371	28 413	8 287	930 297
<i>varav hushåll</i>	760 091	59 233	92 719	55 558	64 582	223	919	1 033 325
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	72 683	6 431	-	11	-	17 344	736	97 205
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	43 464	2 181	1 329	-	1 701	15 234	-	63 909
Övriga ej valutafördelade poster	246 608	-	-	-	-	-	-	246 608
Summa tillgångar	1 595 520	302 791	240 592	112 686	257 798	105 804	12 389	2 627 580
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	36 630	73 200	4 454	17 700	4 775	27 768	14 254	178 781
In- och upplåning från allmänheten	503 890	78 736	59 761	34 733	122 374	23 181	6 661	829 336
<i>varav företag</i>	192 720	61 542	38 662	19 051	86 076	21 003	6 170	425 224
<i>varav hushåll</i>	311 170	17 194	21 099	15 682	36 298	2 178	491	404 112
Emitterade värdepapper	463 704	240 231	30 826	324	84 338	405 286	37 056	1 261 765
Efterställda skulder	8 230	14 355	-	-	-	10 815	-	33 400
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	324 298	-	-	-	-	-	-	324 298
Summa skulder och eget kapital	1 336 752	406 522	95 041	52 757	211 487	467 050	57 971	2 627 580
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		103 917	-145 364	-59 815	-46 342	361 349	45 650	
Nettoposition i valuta		186	187	114	-31	103	68	627

K48 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2017	2016	2017	2016
mkr				
Utlåning till allmänheten	875	849	-	-
Övriga tillgångar	51	59	7	515
Summa	926	908	7	515
In- och upplåning från allmänheten	298	223	406	604
Efterställda skulder	-	-	668	681
Övriga skulder	-	0	56	58
Summa	298	223	1 130	1 343

Närstående – intäkter och kostnader	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2017	2016	2017	2016
mkr				
Ränteintäkter	9	13	0	1
Räntekostnader	0	0	-72	-71
Provisionsintäkter	3	1	-	-
Provisionskostnader	-266	-237	-21	-18
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	-	-
Övriga intäkter	2	1	14	15
Övriga kostnader	-58	-39	-58	-53
Summa	-310	-261	-137	-126

Specifikation över intresseföretagen samt information om aktieägartillskott till intresseföretag finns i not K19. Intresseföretagens verksamhet består i att utföra olika typer av tjänster som har anknytning till bankens verksamhet. I gruppen Övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster.

Moderbolagets svenska dotterbolag har betalat pensionspremier avseende förmånsbestämda pensioner till pensionskassan uppgående till 57 mkr (52). Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 145 mkr (6 099). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 545 mkr (510) avseende pensionskostnader och 450 mkr (465) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 24 mkr (25) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

K49 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

K50 Kapitaltäckning

Tabellerna i denna not utgör utdrag ur Handelsbankens publikation Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3. Det innebär att dessa tabeller följer en numrering som är specifik för den rapporten.

KAPITALPOLICY

Banken har som mål att upprätthålla en betryggande kapitalnivå som svarar mot de risker som koncernens verksamhet innebär och som överstiger de minimikrav som lagen föreskriver. En god kapitalnivå behövs för att kunna hantera situationer med finansiell påfrestning, men även andra händelser såsom förvärv och kraftig volymtillväxt.

KAPITALKRAVSREGLER

Enligt kapitaltäckningsreglerna, förordning nr 575/2013 EU (CRR) som trädde ikraft inom EU den 1 januari 2014 och direktiv 2013/36/EU (CRD IV) som genomfördes i Sverige den 2 augusti 2014, ska banken ha kärnprimärkapital, primärkapital och en total kapitalbas som minst motsvarar de enskilda kraven i förhållande till det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Utöver att hålla kapital enligt minimikravet ska banken hålla kärnprimärkapital för att uppfylla det kombinerade buffertkravet som i Sverige utgörs av summan av en kapitalkonserveringsbuffert, en cyklicitetsbuffert samt en systemriskbuffert. Banken ska dessutom göra en intern kapitalutvärdering. Handelsbankens kapitalpolicy – senast fastställd under 2017 – anger riktlinjerna för den interna kapitalutvärderingen. Banken omfattas även av ett kapitalkrav på nivån finansiellt konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, se vidare Kapitaltäckning för det finansiella konglomeratet nedan. Sedan 1 februari 2016 gäller även att resolutionsmyndigheten, som i Sverige är Riksgäldskontoret, ska fastställa ett minimikrav på nedskrivningsbara skulder (så kallad MREL) för banken. Banken har under 2017, med god marginal, uppfyllt samtliga av de lagstadgade minimi- och buffertnivåerna. Detaljerad information om bankens kapitalbas och kapitalkrav finns i not K2, Risk- och kapitalhantering, samt i Handelsbankens publikation Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3, se handelsbanken.se/ir.

BESKRIVNING AV KONSOLIDERAD SITUATION

Den regleringsmässiga konsolideringen (konsoliderad situation) består av moderbolaget samt dotter- och intresseföretag som också ingår i koncernens redovisning, se tabell på sidan 151. De bolag som ingår i koncernredovisningen men som inte ingår i den konsoliderade situationen framgår också av tabell på sidan 151. Precis som i koncernredovisningen konsolideras intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i den regleringsmässigt konsoliderade situationen. Vidare konsolideras dotterbolag enligt förvärvsmetoden. Samtliga dotterbolag som omfattas

av regelverket ingår i konsoliderad situation. Handelsbanken har inga dotterbolag där den faktiska kapitalbasen underskrider föreskriven kapitalbas.

BESKRIVNING AV KAPITALBASEN FÖR KONSOLIDERAD SITUATION

Kapitalbasen består av primärt respektive supplementärt kapital. Det primära kapitalet delas in i kärnprimärkapital samt övrigt primärkapital. Kärnprimärkapitalet utgörs i huvudsak av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i konsolideringen. Övrigt primärkapital utgörs av utgivna primärkapitaltillskott. Det supplementära kapitalet består huvudsakligen av förlagslån. Från kapitalbasen görs därefter vissa avdrag. Avdragen görs huvudsakligen från kärnprimärkapitalet. För bankens riskhantering är det viktigt att såväl koncernen som den regleringsmässiga konsolideringen riskmässigt kan ses som en enhet. För att risker ska kunna hanteras effektivt i koncernen kan kapital behöva omfördelas mellan de olika företagen i koncernen. Banken har generellt sett möjlighet att omfördela kapital mellan koncernens bolag, inom ramen för de begränsningar som följer av lagstiftning, till exempel kapitaltäckningskrav och bolagsrättsliga begränsningar. Banken ser i övrigt inga materiella eller rättsliga hinder för en snabb överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderbolaget och dess dotterföretag.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital respektive övrigt primärkapital.

Kärnprimärkapital

Kärnprimärkapitalet utgörs till största delen av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i den regleringsmässiga konsolideringen. I och med att koncernens försäkringsbolag inte ingår i konsolideringen, se tabell på sidan 151, ingår inte upparbetade vinstmedel i dessa bolag i kärnprimärkapitalet. De poster som ska exkluderas från kärnprimärkapitalet är främst goodwill och andra immateriella tillgångar samt kapitaltillskott till försäkringsbolag i koncernen eller vissa uppskjutna skattefordringar som överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet. Summan av kapitaltillskott och uppskjutna skattefordringar får heller inte överstiga 15 procent av kärnprimärkapitalet. Eftersom varken kapitaltillskotten till försäkringsbolagen i koncernen eller de uppskjutna skattefordringarna överstiger tröskelvärdet, belastar dessa inte kärnprimärkapitalet. Neutralitetsjustering görs för påverkan som kassaflödessäkringar har haft på eget kapital. Dessutom ska en prisjustering beräknas och vid

behov göras för försiktig värdering av instrument som värderas till verkligt värde. Institut som har tillstånd att använda interna riskklassificeringsmodeller ska göra ett avdrag för skillnaden mellan förväntad kreditförlust enligt internmetoden och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster i det fall de förväntade kreditförlusterna överstiger gjorda reserveringar. Avdrag ska även göras för nettovärdet av redovisade övervärden i pensionstillgångar. Avdraget får emellertid minskas med ett belopp som motsvarar bankens rätt till ersättning för pensionskostnader från Handelsbankens Pensionsstiftelse. Slutligen ska även avdrag göras för tillstånd att inneha egna aktier i egenskap av marknadsгарant. Avdraget ska motsvara det högsta marknadsvärde tillståndet omfattar.

Övrigt primärkapital

Övrigt primärkapital utgörs av instrument som uppfyller kraven för primärkapitaltillskott. Dessa är bland annat att tillskotten ska ha evig löptid och kunna förtidsinlösas tidigast efter fem år och först efter att tillstånd fått från tillsynsmyndigheten. Det nominella värdet ska kunna skrivas ned eller konverteras till aktier för att skapa kärnprimärkapital vid en förutbestämd nivå på kärnprimärkapitalet, och räntebetalningarna ska ovillkorligen kunna ställas in.

Bankens samtliga primärkapitaltillskott uppgår till 12,1 miljarder kronor. Av dessa emitterades under 2015 primärkapitaltillskott om 9,8 miljarder kronor som uppfyller kraven enligt CRR. Bankens övriga utestående primärkapitaltillskott är emellertid emitterade efter tillstånd enligt tidigare regelverk och inkluderar därmed i enlighet med övergångsregler i CRR. Dessa uppgår till 2,4 miljarder kronor och utgörs av så kallade enhanced primärkapitaltillskott. För enhanced primärkapitaltillskott gäller att banken har rätt att omvandla instrumenten till eget kapital redan tidigare för att undvika att bryta mot regleringsmässiga krav. I händelse av likvidation skuldförs instrumenten, även till den del som sedan tidigare omvandlats till eget kapital, och har då lika rätt till utskiftning av bolagets medel. Denna rätt är efterställd alla andra fordringshavare.

Det är endast aktieägarna som har en sämre rätt till utskiftning. För enhanced primärkapitaltillskott har banken en ovillkorlig rätt att ställa in kupongbetalningar, det vill säga ränteutbetalning kan ställas in när som helst. I det fall utdelningsbara medel saknas måste kupongutbetalningar ställas in för båda typer av tillskott.

Supplementärkapital

Det supplementära kapitalet utgörs av förlagslån med en löptid om minst fem år. Avdrag görs för förlagslånetillskott till försäkringsbolagen inom koncernen.

K50 Forts**KAPITALKRAV****Kreditrisk**

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden enligt CRR. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF (grundläggande internmetoden) och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF (avancerade internmetoden).

I internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF beräknar banken med en egen metod sannolikheten för att kunden ska falla inom ett år (PD), medan övriga parametrar är givna i regelverket CRR. I internmetoden med egna skattningar av LGD och KF använder banken egna metoder för att beräkna förlust givet fallissemang (LGD) och exponeringsbeloppet. För definition av konverteringsfaktorn (KF) hänvisas till Handelsbankens Faktabok.

Handelsbanken tillämpar internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF för exponeringar mot institut, samt för vissa produkt- och säkerhetstyper avseende företagsexponeringar för hela regionbanksrörelsen samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden med egna skattningar av LGD och KF tillämpas för merparten av exponeringarna mot stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar i regionbanksrörelsen (exklusive Nederländerna), Handelsbanken Capital Markets, Stadshypotek AB och Handelsbanken Finans AB, samt för hushållsexponeringar i Sverige, Norge, Finland och Danmark samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden omfattade vid årsskiftet 81 procent (79) av det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisk. För resterande kreditriskexponeringar beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden. Sifferuppgifter som redovisas i detta avsnitt avser minimikapitalkraven enligt Pelare 1 i kapitäläckningsreglerna CRR och CRD IV. När det i tabellerna står CRR är utgångspunkten hur minimikapitalkraven ser ut efter det att övergångsreglerna upphört att gälla. Övergångsreglerna upphörde att gälla per den 31 december 2017.

I tabellen Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden särredovisas repor och värdepapperslån eftersom dessa ger upphov till mycket låga kapitalkrav samtidigt som volymerna varierar betydligt över tiden. Det låga kapitalkravet beror på att exponeringen presenteras brutto och att exponeringen är säkerställd.

Den totala genomsnittliga riskvikten för exponeringar godkända för internmetoden minskade under året och uppgick till 13,9 procent (14,3). Minskningen beror främst på att statsexponeringar från och med andra kvartalet 2017 rapporteras enligt internmetoden. Detta motverkas till en del av högre genomsnittliga riskvikter på företagsexponeringar. Dessa högre riskvikter

beror på nya modeller för PD, med i genomsnitt högre PD-värden, vilka blivit implementerade under 2017.

Kreditkvaliteten är god. Av Handelsbankens företagsexponeringar var 97 procent (97) kunder med en bedömd återbetalningsförmåga som var normal, eller bättre än normal, det vill säga hade en riskklassificering mellan 1 och 5 i bankens tiogradiga skala för riskklassificering.

Under 2017 har Handelsbanken blivit godkänd för att använda nya PD-modeller för företag i internmetoden. Dessa modeller utgår från den historiska fallissemangsfrekvensen, både per riskklass och per portfölj. Skattningarna per portfölj är baserade dels på bankens interna data, dels på data från andra källor, såsom till exempel externa kreditvärderingsinstitut, och ska gälla över en tänkt konjunkturcykel där ett av fem år är ett nedgångsår och där den svenska bankkrisen på 1990-talet beaktas, enligt krav från Finansinspektionen. Till skattningarna adderas väsentliga försiktighetsmarginaler, och dessa portfölj-PD väntas i normalfallet inte variera mellan åren. Skattningarna per riskklass baseras på bankens interna fallissemangsdata och en modell som fastställer relationen i fallissemangsrisk mellan olika riskklasser. Marginaler adderas sedan så att varje portföljs aggregerade PD sammanfaller med skattningen av portfölj-PD. Detta innebär att PD per riskklass kan komma att variera över tid trots att portfölj-PD inte gör det, då fördelningen av motparter över riskklasserna varierar över tid.

Kapitalkravet för aktieexponeringar i internmetoden beräknas enligt förenklad riskviktsmetod.

För närmare information om förändringar under året hänvisas till bankens delårsrapporter under 2017 samt till bankens publikation Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3.

Marknadsrisk

Kapitalkravet för marknadsrisk beräknas för bankens konsoliderade situation. Kapitalkravet för ränterisker och aktiekursrisker beräknas dock endast för positioner i handelslagret. Vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker tillämpas schablonmetoden.

Operativ risk

Handelsbanken använder schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas genom att en i regelverket bestämd faktor multipliceras med den genomsnittliga rörelseintäkten under de tre senaste verksamhetsåren. Olika faktorer tillämpas för olika affärssegment.

KAPITALTÄCKNING FÖR DET FINANSIELLA KONGLOMERATET

Institut och försäkringsbolag som ingår i det finansiella konglomeratet ska ha en kapitalbas som är tillräckligt stor för att uppfylla konglomeratets kapitalkrav. Kapitalbasen för det finansiella konglomeratet har beräknats med hjälp

av en kombination av sammanläggnings- och avräkningsmetoden och konsolideringsmetoden. Detta innebär att kapitalbasen för konsoliderad situation har lagts samman med kapitalbasen för Handelsbanken Liv AB Försäkringsgrupp. För att beräkna kravet för konglomeratet har på motsvarande sätt kapitalkravet för konsoliderad situation adderats med solvenskraven enligt övergångsreglerna för försäkringsgruppen.

Tabell TB40 Företag som ingår i konsoliderad situation

Företag som ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken AB (publ)¹		502007-7862	Stockholm
KONCERNFÖRETAG			
Handelsbanken Finans AB¹	100	556053-0841	Stockholm
Kredit-Inkasso AB	100	556069-3185	Stockholm
Handelsbanken Rahoitus Oy	100	0112308-8	Helsingfors
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	100	310101717882194	Shanghai
Stadshypotek AB¹	100	556459-6715	Stockholm
Svenska Intecknings Garanti AB Sigab (inaktiv)	100	556432-7285	Stockholm
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	100	556070-0683	Stockholm
Handelsbanken Fonder AB	100	556418-8851	Stockholm
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	100	12930879	Köpenhamn
Xact Kapitalförvaltning AB	100	556997-8140	Stockholm
AB Handel och Industri	100	556013-5336	Stockholm
Heartwood Wealth Management Limited	100	4132340	London
Heartwood Nominees Limited (inaktiv)	100	2299877	London
Heartwood Second Nominees Limited (inaktiv)	100	3193458	London
Private Office Limited (inaktiv)	100	4332528	London
Optimix Vermogensbeheer N.V.	100	33194359	Amsterdam
Add Value Fund Management B.V.	80	19196768	Amsterdam
Optimix Beheer en Belegging B.V. (inaktiv)	100	33186584	Amsterdam
Övriga dotterbolag			
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S ¹	100	59173812	Hillerød
Forva AS	100	945812141	Oslo
Handelsbanken Markets Securities, Inc ¹	100	11-3257438	New York
Lokalbolig A/S	60	78488018	Hillerød
Rådstuplass 4 AS	100	910508423	Bergen
SIL (Nominees) Limited (inaktiv)	100	1932320	London
Svenska Property Nominees Limited (inaktiv)	100	2308524	London
Lila stugan i Stockholm AB (inaktiv)	100	556993-9084	Stockholm
Ecster AB	100	556993-2311	Stockholm
Blå stugan i Stockholm (inaktiv)	100	556993-9357	Stockholm
Dotterbolag till Handelsbanken Liv Försäkrings AB			
Handelsbanken Fastigheter AB	100	556873-0021	Stockholm
INTRESSEFÖRETAG			
Bankomatcentralen AB	20	556197-2265	Stockholm
BGC Holding AB	25,38	556607-0933	Stockholm
Bankgirocentralen BGC AB ²	100	556047-3521	Stockholm
Torig AB	100	556564-5404	Stockholm
Finansiell ID-teknik BID AB	28,3	556630-4928	Stockholm
UC AB	24,48	556137-5113	Stockholm
UC Affärsfakta AB ²	100	556613-0042	Stockholm
UC Marknadsinformation AB ²	100	556948-5518	Stockholm
UC Bostadsvärdering AB ²	100	556576-7133	Stockholm
UC allabolag AB ²	100	556730-7367	Stockholm
Bankomat AB	20	556817-9716	Stockholm
Getswish AB	20	556913-7382	Stockholm
¹ Kreditinstitut.			
² Avser ägande i dotterbolag samt intressebolag.			
Företag som inte ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken Liv Försäkring AB (koncernen exkl Handelsbanken Fastigheter AB)	100	516401-8284	Stockholm
Svenska Re S.A.	100	RCS Lux B-32053	Luxemburg
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	100	516401-6767	Stockholm
Dyson Group plc	27	163096	Sheffield
EFN Ekonomikanalen AB	100	556930-1608	Stockholm
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	100	2478149-7	Helsingfors
Svenska RKA International Insurance Services AB (inaktiv)	100	556324-2964	Stockholm

K50 Forts

Tabell 84 Balansräkning

Balansräkning	2017		2016	
	Konsoliderad situation	Koncern	Konsoliderad situation	Koncern
mkr				
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	226 314	199 362	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	38 920	38 920	25 527	25 527
Belåningsbara statskuldforbindelser m m	125 898	129 006	94 247	97 205
Utlåning till övriga kreditinstitut	20 250	20 250	31 347	31 347
Utlåning till allmänheten	2 066 890	2 065 761	1 964 751	1 963 622
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	36	36	35	35
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	46 220	49 601	60 311	63 909
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	5 393	5 393	5 464	5 464
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	-67	-67	-62	-107
Aktier och andelar	13 088	14 052	19 345	20 412
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	1 174	1 174	1 618	1 618
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	554	554	1 041	1 041
Andelar i intresseföretag	6 574	297	6 510	255
Tillgångar där kunden står för värdeförändringsrisken	5 023	135 617	4 500	118 646
Derivatinstrument	56 070	56 070	82 632	82 633
<i>varav kassafödessäkringar</i>	654	654	2 487	2 487
Återförsäkringstillgångar	-	14	-	9
Immateriella tillgångar	9 720	9 861	9 288	9 393
Fastigheter och inventarier	2 238	2 238	2 387	2 387
Aktuella skattefordringar	238	242	26	38
Uppskjutna skattefordringar	399	399	962	962
<i>varav relaterade till kassafödessäkringar</i>	-	-	-	-
<i>varav relaterade till räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	19	19	22	22
Pensionstillgångar	1 283	1 239	-	-
Tillgångar som innehas för försäljning	-	-	1	1
Övriga tillgångar	10 351	10 715	5 338	5 615
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 288	6 345	6 153	6 222
Summa tillgångar	2 635 800	2 766 977	2 512 722	2 627 580
SKULDER OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	174 795	174 820	178 734	178 781
In- och upplåning från allmänheten	939 792	941 967	826 274	829 336
Skulder där kunden står för värdeförändringsrisken	5 023	135 617	4 599	118 745
Emitterade värdepapper	1 276 595	1 276 595	1 261 765	1 261 765
Derivatinstrument	24 877	24 876	31 745	31 738
<i>varav kassafödessäkringar</i>	-	-	-	-
Korta positioner	2 072	2 072	1 572	1 572
Försäkringsskulder	-	549	-	574
Aktuella skatteskulder	368	394	488	514
Uppskjutna skatteskulder	6 813	6 853	7 832	7 875
<i>varav relaterade till kassafödessäkringar</i>	184	184	702	702
<i>varav relaterade till aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	7	7	6	6
Avsättningar	143	153	719	731
Pensionsskulder	-	-	2 121	2 161
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	-	-	-	-
Övriga skulder	15 580	15 863	9 210	9 427
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	12 589	12 718	14 412	14 580
Efterställda skulder	32 896	32 896	33 400	33 400
<i>varav primärkapitallån</i>	12 146	12 146	13 167	13 167
<i>varav lån med återstående löptid > 5 år</i>	17 745	17 745	17 354	17 354
<i>varav lån med återstående löptid < 5 år</i>	-	-	-	-
<i>varav övriga lån</i>	3 004	3 004	2 879	2 879
Summa skulder	2 491 543	2 625 373	2 372 871	2 491 199
Minoritetsintresse	11	11	6	6
Aktiekapital	3 013	3 013	3 013	3 013
<i>Innehav egna aktier</i>	-	-	-	-
Överkursfond	5 629	5 629	5 628	5 628
<i>varav eget kapital från sammansatta finansiella instrument</i>	466	466	1 045	1 045
Andra reserver	8 116	8 106	9 273	9 268
Balanserad vinst	112 210	108 746	101 857	102 222
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	15 278	16 099	20 074	16 244
Summa eget kapital	144 257	141 604	139 851	136 381
Summa skulder och eget kapital	2 635 800	2 766 977	2 512 722	2 627 580

Tabell 85 Kapitalbas under övergångsperioden

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

mkr	2017			2016	
	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
Kapitalbas under övergångsperioden					
Kärnprimärkapital: instrument och reserver					
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	8 177	26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3	7 597	
	Varav: aktiekapital	8 177	EBA-förteckningen 26.3	7 597	
	Varav: konvertibler	-	EBA-förteckningen 26.3		
2	Ej utdelade vinstmedel	112 210	26.1 c	101 857	
3	Akkumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	8 445	26.1	10 084	
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	697	26.2	10 352	
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	129 529		129 890	
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar					
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-409	34, 105	-645	
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-9 787	36.1 b, 37, 472.4	-9 355	
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-654	33 a	-2 487	
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-2 357	36.1 d, 40, 159, 472.6	-1 527	
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-	33 b	-	
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-	36.1 e, 41, 472.7	-	
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-569	36.1 f, 42, 472.8	-636	
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79, 470, 472.11	-	
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-	36.1 c, 38, 48.1 a, 470, 472.5	-	
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-	48.1	-	
23	Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna	-	36.1 i, 48.1 b, 470, 472.11	-	
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	-	36.1 c, 38, 48.1 a, 470, 472.5	-	
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-	36.1 a, 472.3	-	
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-	36.1 l	-	
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-	36.1 j	-	
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-13 776		-14 650	
29	Kärnprimärkapital	115 753		115 240	
Primärkapitaltillskott: instrument					
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	9 794	51, 52	10 815	
32	Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder	9 794		10 815	
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 352	2 352, 486.3	2 353	2 353
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	12 146		13 168	

K50 Forts

mkr	2017			2016		
	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
Kapitalbas under övergångsperioden						
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar						
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	-400	52.1 b, 56 a, 57, 475.2	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		56 d, 59, 79, 475.4	-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som över-skrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)	-		56 e	-	
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400			-400	
44	Primärkapitaltillskott	11 746			12 768	
45	Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	127 499			128 008	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar						
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 745		62, 63	17 354	
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 745			17 354	
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar						
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-		63 b i, 66 a, 67, 477.2	-	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129		66 d, 69, 79, 477.4	-1 129	
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129			-1 129	
58	Supplementärkapital	16 616			16 225	
59	Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	144 115			144 233	
59a	Risikvägda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	509 032			458 787	
	Varav: kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)	15 633		472, 472.5, 472.8 b, 472.10 b, 472.11 b	15 633	
	Varav: uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)	788		475, 475.2 b, 475.2 c, 475.4 b	1 856	
60	Summa riskvägda tillgångar	509 032			458 787	
Kapitalrelationer och buffertar						
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	22,7		92.2 a, 465	25,1	
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	25,0		92.2 b, 465	27,9	
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	28,3		92.2 c	31,4	
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	6,7		Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	6,4	
65	Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5			2,5	
66	Varav: krav på kontracyklisk kapitalbuffert	1,2			0,9	
67	Varav: krav på systemriskbuffert	3,0			3,0	
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	0,0		Kapitalkravsdirektivet 131	0,0	
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,2		Kapitalkravsdirektivet 128	20,6	

Kapitalbas under övergångsperioden		2017		2016
		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning
mkr				
Kapitalrelationer och buffertar				
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	2	36.1 h, 45, 46, 472.10, 56 c, 59, 60, 475.4, 66 c, 69, 70, 477.4	0
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-	36.1 i, 45, 48, 470, 472.11	-
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	-315	36.1 c, 38, 48, 470, 472.5	-743
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet				
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 048	62	1 011
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	2 090	62	1 796
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)				
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	116	484.3, 486.2 och 486.5	174
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.3, 486.2 och 486.5	-
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	4 890	484.4, 486.3 och 486.5	7 335
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.4, 486.3 och 486.5	-
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	2 963	484.5, 486.4 och 486.5	4 444
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.5, 486.4 och 486.5	-

K50 Forts

Tabell TB37 De viktigaste delarna i kärnprimärkapitalinstrument

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i kärnprimärkapitalinstrument

Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0000193120	SE0000152084
Reglerande lag(ar) för instrumentet	Svensk rätt	Svensk rätt
<i>Rättslig behandling</i>		
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Aktiekapital, serie A	Aktiekapital, serie B
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	8 029 mkr	148 mkr
Instrumentets nominella belopp	2 959 mkr	55 mkr
Emissionspris	8 029 mkr	148 mkr
Inlösenpris	N/A	N/A
Redovisningsklassificering	Eget kapital	Eget kapital
Ursprungligt emissionsdatum	1871	1990
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	N/A	N/A
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	N/A	N/A
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	N/A	N/A
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	N/A	N/A
<i>Kuponger/utdelningar</i>		
Fast eller rörlig utdelning/kupon	N/A	N/A
Kuponränta och eventuellt tillhörande index	N/A	N/A
Förekomst av utdelningsstopp	N/A	N/A
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	N/A	N/A
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	N/A	N/A
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A

Tabell TB38 De viktigaste delarna i primärkapitalinstrument

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i primärkapitalinstrument

Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0002450601	XS0406264092	XS1194054166
Reglerande lag(ar) för instrumentet	Svensk rätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt
<i>Rättslig behandling</i>			
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Ej godtagbart	Supplementärkapital	Primärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp (undergruppsnivå)
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	2 mkr	2 350 mkr	9 794 mkr
Instrumentets nominella belopp	2 mkr	2 350 mkr	1 200 mUSD
Emissionspris	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2008-06-12	2008-12-19	2015-02-25
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2013-05-21, Skattemässig inlösen, 100% av nominellt belopp	2019-03-19, Skatt/Regleringsmässig inlösen, 100% av nominellt belopp	2021-03-01, Skatt/Regleringsmässig inlösen, 100% av nominellt belopp
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart löpande med 40 dagars karenstid	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetaldningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetaldningsdag efter första inlösendatum
<i>Kuponger/utdelningar</i>			
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast	Fast
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	0,18%	11,00%	5,25%
Förekomst av utdelningsstopp	Ja	Ja	Ja
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Ja	Ja	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Helt skönmässigt	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	Helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	62,52 kr per aktie	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Frivilligt	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	Aktiekapital, serie A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Svenska Handelsbanken AB	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Ja	Ja	Ja
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Förväntat brott mot kapitalkrav	Förväntat brott mot kapitalkrav	Kärnprimärkapitalrelation 8% konsoliderat, 5,125% moderbolag
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Tillfällig	Tillfällig	Tillfällig
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja	Ja	N/A
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Step-up samt utdelningsstopp	Step-up samt utdelningsstopp	N/A

K50 Forts

Tabell TB39 De viktigaste delarna i supplementärkapitalinstrument

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i supplementärkapitalinstrument

Emittent	Svenska Handelsbanken AB XS1014674227	Svenska Handelsbanken AB XS1717456914	Svenska Handelsbanken AB XS1717456994
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	XS1014674227	XS1717456914	XS1717456994
Reglerande lag(ar) för instrumentet	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt
<i>Rättslig behandling</i>			
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Gotttagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Förlagslån	Förlagslån	Förlagslån
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	14 751 mkr	1 297 mkr	1 697 mkr
Instrumentets nominella belopp	1 500 mEUR	1 300 mkr	1 700 mkr
Emissionspris	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2014-01-15	2017-11-15	2017-11-15
Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
Ursprunglig förfallodag	2024-01-15	2027-11-15	2027-11-15
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2019-01-15, Skatt/ Regleringsmässig inlösen, 100% av nominellt belopp	2022-11-15, Skatt/ Regleringsmässig inlösen, 100% av nominellt belopp	2022-11-15, Skatt/ Regleringsmässig inlösen, 100% av nominellt belopp
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum
<i>Kuponger/utdelningar</i>			
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast	Fast	Rörlig
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	2,66%	1,41%	0,44%
Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej	Nej
Ikke-kumulativa eller kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A	N/A
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A	N/A
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A	N/A

Tabell 89 Förändring kapitalbas

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Förändring kapitalbas mkr	2017	2016
Kärnprimärkapital – ingående balans	115 240	100 535
Periodens vinst	15 278	20 074
Utdelning	-14 581	-9 721
Konverteringar	99	2 518
Minoritetsintressen	0	0
Uppskjuten skatt	-427	-545
Kapitaltillskott utanför konsoliderad situation	0	0
Positioner i värdepapperisering	0	0
Goodwill och immateriella tillgångar	-432	-1 109
Prisjusteringar för positioner värderade till verkligt värde	237	-91
Egna aktier (innehav)	67	-193
Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-830	-132
Poster som påverkat via övrigt totalresultat		
AFS aktier	-10	40
AFS ränta	12	53
Pensioner (IAS 19)	3 510	3 797
Valutakurspåverkan	-750	1 247
Nettoinvesteringssäkringar	-1 177	-111
Övrigt, inkl innehavsförändringar	-483	-1 122
Kärnprimärkapital – utgående balans	115 753	115 240
Övrigt primärkapital – ingående balans	12 768	11 933
<i>Primärkapitaltillskott</i>		
Emissioner	0	0
Förfall	0	0
Valutakurspåverkan	-1 021	837
Konverteringar	-1	-1
Regelverksjusteringar kapital	0	-1
Övrigt primärkapital – utgående balans	11 746	12 768
Summa primärkapital	127 499	128 008
Supplementärkapital – ingående balans	16 225	16 021
<i>Supplementärkapitalinstrument</i>		
Emissioner	2 994	0
Förfall	-2 999	0
Valutakurspåverkan	396	648
Löpjustering	0	-444
Supplementärkapital – utgående balans	16 616	16 225
Summa kapitalbas	144 115	144 233

K50 Forts

Tabell 90 EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp

Tabellen visar riskvägda exponeringsbelopp (REA) för kreditrisk, motpartsrisk, marknadsrisk och operativ risk per utgången av 2017 och föregående år. Beloppen för kreditrisk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden, den grundläggande internmetoden och den avancerade internmetoden. Beloppen för marknadsrisk och operativ risk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden. REA för kreditrisk har ökat jämfört med föregående år. REA för motpartsrisk har minskat jämfört med föregående år. REA för marknadsrisk är i nivå med föregående år. REA för operativ risk har ökat jämfört med föregående år.

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp		Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
		T	T-1	T
mkr				
	1 Kreditrisk (exklusive motparts-kreditrisk)	419 557	364 538	33 565
Artikel 438 c och d	2 Varav schablonmetoden	83 473	80 355	6 678
Artikel 438 c och d	3 Varav den grundläggande internmetoden	48 496	44 733	3 880
Artikel 438 c och d	4 Varav den avancerade internmetoden	282 520	234 491	22 602
Artikel 438 d	5 Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskviktade metoden eller den interna modellen	5 068	4 959	405
Artikel 107	6 Motparts-kreditrisk	12 640	15 704	1 011
Artikel 438 c och d				
Artikel 438 c och d	7 Varav marknadsvärdering	12 632	15 698	1 011
Artikel 438 c och d	8 Varav ursprunglig exponering			
	9 Varav schablonmetoden			
	10 Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11 Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	8	6	1
Artikel 438 c och d	12 Kreditvärdighetsjustering	4 890	7 429	391
Artikel 438 e	13 Avvecklingsrisk	0	0	0
Artikel 449 o i)	14 Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	22	24	2
	15 Varav internmetoden	22	24	2
	16 Varav den interna formelbaserade metoden			
	17 Varav internmetoden			
	18 Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19 Marknadsrisk	10 310	10 910	825
	20 Varav schablonmetoden	10 310	10 910	825
	21 Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22 Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23 Operativ risk	61 613	60 182	4 929
	24 Varav basmetoden			
	25 Varav schablonmetoden	61 613	60 182	4 929
	26 Varav internmätningmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27 Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktning på 250 procent)			
Artikel 500	28 Justering av minimigränsen			62 125
	29 Summa	509 032	458 787	102 848

Tabell 62 EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden

Tabellen visar kapitalkrav och riskexponeringsbelopp för marknadsrisk enligt schablonmetoden (CRR) per utgången av 2017.

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden		2017		2016	
		a	b	a	b
mkr		Risikexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Risikexponeringsbelopp	Kapitalkrav
	Direkta produkter				
1	Ränterisk	10 089	808	10 669	854
1a	varav generell risk	7 145	572	7 474	598
1b	varav specifik risk	2 944	236	3 195	256
2	Aktiekursrisk	113	9	54	4
2a	varav generell risk	34	3	12	1
2b	varav specifik risk	74	6	40	3
2c	varav fonder	5	0	2	0
3	Valutakursrisk	-	-	-	-
4	Råvarurisk	60	5	113	9
	Optioner				
7	Scenariometod	48	3	74	6
7a	varav ränterisk	5	0	14	1
7b	varav aktiekursrisk	43	3	59	5
7c	varav valutakursrisk	-	-	-	-
7d	varav råvarurisk	0	0	1	0
8	Värdepapperisering (specifik risk)	-	-	-	-
9	Avvecklingsrisk	0	0	0	0
10	Summa	10 310	825	10 910	873

Tabell 91 Kapitaltäckningsanalys

Tabellen visar kapitalrelationer. Totalt riskvägt exponeringsbelopp har ökat jämfört med föregående år.

Kapitaltäckningsanalys	2017	2016
%		
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	22,7	25,1
Primärkapitalrelation, CRR	25,0	27,9
Total kapitalrelation, CRR	28,3	31,4
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	509 032	458 787
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	142,0	148,0
Institutspecifika buffertkrav	6,7	6,4
varav krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontryckisk buffert	1,2	0,9
varav krav på systemriskbuffert	3,0	3,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	18,2	20,6

Tabell 92 Kapitaltäckning finansiella konglomeratet

Tabellen visar relation mellan kapital och kapitalkrav för det finansiella konglomeratet. Nivåerna är i nivå jämfört med föregående år.

Kapitaltäckning finansiella konglomeratet	2017	2016
mkr		
Kapitalbas efter avdrag och justeringar	147 387	145 971
Kapitalkrav	107 751	102 557
Överskott	39 636	43 414

Tabell 40 Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr										
Statsexponeringar	357 719		18 456		7 474		598		2,1	
Företagsexponeringar	852 845	821 000	121 454	125 992	237 107	194 650	18 969	15 572	27,8	23,7
Företagsutlåning	835 665	798 330	121 384	125 836	233 707	190 709	18 697	15 257	28	23,9
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	109 608	116 048	62 936	68 506	32 467	35 946	2 598	2 876	29,6	31
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	726 057	682 282	58 448	57 330	201 240	154 763	16 099	12 381	27,7	22,7
varav stora företag	152 189	126 774	32 991	33 749	58 176	57 176	4 654	4 574	38,2	45,1
varav medelstora företag	80 590	81 640	9 914	9 928	37 839	32 486	3 027	2 599	47	39,8
varav fastighetsbolag	493 278	473 868	15 543	13 653	105 225	65 101	8 418	5 208	21,3	13,7
Motpartsrisk	17 180	22 670	70	156	3 400	3 941	272	315	19,8	17,4
Bostadsrättsföreningar	195 265	187 897	4 680	4 624	9 974	7 555	798	604	5,1	4
Hushållsexponeringar	1 026 668	982 270	51 744	54 308	72 574	72 398	5 806	5 792	7,1	7,4
Privatpersoner	1 001 733	955 346	45 593	47 561	65 742	65 258	5 259	5 221	6,6	6,8
varav fastighetskrediter	925 491	874 253	21 280	19 879	51 092	48 178	4 087	3 854	5,5	5,5
varav övriga	76 242	81 093	24 313	27 682	14 650	17 080	1 172	1 367	19,2	21,1
Små företag	24 935	26 924	6 151	6 747	6 832	7 140	547	571	27,4	26,5
varav fastighetskrediter	6 929	7 650	7	27	1 707	1 706	137	137	24,6	22,3
varav övriga	18 006	19 274	6 144	6 720	5 125	5 434	410	434	28,5	28,2
Institutsexponeringar	72 223	105 185	12 426	13 235	13 929	17 397	1 114	1 392	19,3	16,5
Institutsutlåning	16 332	20 066	6 195	4 231	5 232	6 175	418	494	32	30,8
Motpartsrisk	55 891	85 119	6 231	9 004	8 697	11 222	696	898	15,6	13,2
varav repor och värdepapperslån	7 667	14 070	6 231	9 004	173	631	14	50	2,3	4,5
varav derivat	48 224	71 049	-	-	8 524	10 591	682	848	17,7	14,9
Aktieexponeringar	1 512	1 340	-	-	5 068	4 959	405	397	335,1	370
varav börsnoterade aktier	661	-	-	-	1 916	-	153	-	290	-
varav övriga aktier	851	1 340	-	-	3 152	4 959	252	397	370	370
Motpartslösa exponeringar	2 238	2 387	-	-	2 238	2 387	179	191	100	100
Positioner i värdepapperisering	20	22	-	-	22	24	2	2	106	105,9
varav traditionell värdepapperisering	20	22	-	-	22	24	2	2	106	105,9
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	2 508 490	2 100 101	208 760	198 159	348 386	299 370	27 871	23 950	13,9	14,3

K50 Forts

Tabell 41 Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden¹

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Stater och centralbanker	236	255 748	21	4 029	-	77	-	6	0	0
Kommuner	-	54 908	-	6 332	-	22	-	2	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	568	636	1	0	-	0	-	0	0	0
Internationella organisationer	35	49	-	0	-	0	-	0	0	0
Institut	7 290	4 215	498	298	506	343	40	27	6,9	8,1
Företag	9 407	10 640	2 205	1 020	9 312	10 017	745	801	99,0	94,1
Hushåll	16 824	17 042	3 186	3 282	12 580	12 737	1 006	1 019	74,8	74,7
Säkerheter i fastigheter	106 316	92 087	6 426	5 688	38 158	33 316	3 053	2 665	35,9	36,2
Fallerade exponeringar	654	199	7	3	748	258	60	21	114,4	129,6
Fonder	86	-	-	-	86	-	7	-	100,0	-
Aktier	6 813	6 796	-	-	16 143	16 126	1 291	1 290	236,9	237,3
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	6 813	6 796	-	-	16 143	16 126	1 291	1 290	236,9	237,3
Övriga poster	6 780	8 571	-	303	6 300	8 000	505	641	92,9	93,4
Summa schablonmetoden	155 009	450 891	12 344	20 955	83 833	80 896	6 707	6 472	54,1	17,9

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

Tabell 93 LRCCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning

Tabellen visar bruttosoliditetsgrad per utgången av 2017 och föregående år. Exponeringarna är specificerade för kategorierna balansräkning, derivat, värdepappersfinansiering och exponeringar utanför balansräkning. Bruttosoliditetsgraden beräknas som primärkapital dividerat med sammanlagda exponeringar. Bruttosoliditetsgraden har minskat jämfört med föregående år. Minskningen är hänförlig till att bankens primärkapital har varit i stort sett oförändrat medan balansomslutningen ökat.

LRCCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning

mkr	2017	2016
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
1 Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar, men inklusive säkerhet)	2 571 653	2 417 175
2 (Tillgångsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital)	-13 775	-14 650
3 Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar) (summan av raderna 1 och 2)	2 557 878	2 402 525
Derivatexponeringar		
4 Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	10 962	30 213
5 Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	28 379	30 758
EU-5a Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
6 Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
7 (Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner)	-7 785	-6 917
8 (Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart)	-	-
9 Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	7 766	8 917
10 (Justerad effektiv teoretisk kompensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat)	-366	-679
11 Sammanlagda derivatexponeringar (summa av rad 4 till 10)	38 955	62 292
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
12 Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	8 077	12 914
13 (Nettade belopp för kontantskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering)	-	-
14 Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	2 176	4 436
EU-14a Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
15 Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
EU-15a (Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten)	-	-
16 Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering (summa av raderna 12 till 15a)	10 253	17 350
Andra poster utanför balansräkningen		
17 Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	501 292	492 788
18 (Justeringar för konvertering till kreditkvaliteter)	-320 747	-314 413
19 Övriga exponeringar utanför balansräkningen (summa av rad 17 till 18)	180 545	178 375
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.7 och 429.14 (i och utanför balansräkningen)		
EU-19a (Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
EU-19b (Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
20 Primärkapital	127 499	128 008
21 Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad (summan av raderna 3, 11, 16, 19, EU-19a och EU-19b)	2 787 631	2 660 542
Bruttosoliditetsgrad		
22 Bruttosoliditetsgrad	4,6%	4,8%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
EU-23 Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmättet	Transitional	Transitional
EU-24 Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	0

Tabell 94 LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad

Tabellen specificerar redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad per utgången av 2017 och föregående år. Totalt exponeringsmätt för bruttosoliditetsgrad har ökat jämfört med föregående år.

LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad		2017	2016
mkr			
1	Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 766 977	2 627 580
2	Justering för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	-131 176	-114 858
3	(Justering för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013)	0	0
4	Justeringar för finansiella derivatinstrument	-17 115	-20 341
5	Justeringar för transaktioner för värdepappersfinansiering	2 176	4 436
6	Justering för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditequivalerter för exponeringar utanför balansräkningen)	180 545	178 375
EU-6a	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
EU-6b	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
7	Andra justeringar	-13 775	-14 650
8	Summa exponeringsmätt för bruttosoliditetsgrad	2 787 631	2 660 542

Tabell 95 LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar)

Tabellen specificerar redovisningstillgångar i balansräkningen med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och exponeringar undantagna vid beräkning av bruttosoliditetsgraden per utgången av 2017 och föregående år. Totala exponeringar har ökat jämfört med föregående år.

LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar)		2017	2016
mkr			
EU-1	Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) varav:	2 550 077	2 402 525
EU-2	Exponeringar i handelslagret	227 178	175 292
EU-3	Exponeringar utanför handelslagret, varav:	2 322 899	2 227 233
EU-4	Säkerställda obligationer	4 953	5 019
EU-5	Exponeringar som hanteras som exponeringar mot nationella regeringar	291 874	297 369
EU-6	Exponeringar mot delstatliga självstyrelseorgan, multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer och offentliga organ som inte behandlas som exponeringar mot nationella regeringar	0	107
EU-7	Institut	6 269	11 695
EU-8	Säkrade genom panträtt i fastigheter	1 703 244	1 606 790
EU-9	Hushållsexponeringar	80 834	81 816
EU-10	Företag	212 566	199 532
EU-11	Fallerande exponeringar	4 607	4 833
EU-12	Övriga exponeringar (t ex aktier, värdepappersiseringar och övriga motpartslösa tillgångar)	18 553	20 072

Förvaltningsberättelse Moderbolaget

Utveckling i moderbolaget

Moderbolagets räkenskaper omfattar delar av den verksamhet som organisatoriskt ingår i kontorsrörelsen i och utanför Sverige, Capital Markets samt centrala avdelningar och staber. Även om Handelsbankens affärer till övervägande del utgår från och samordnas av de lokala bankkontoren, ligger en betydande del av affärsvolymerna juridiskt utanför moderbolaget i helägda dotterbolag, i synnerhet bolåneinstitutet Stadshypotek AB. Utvecklingen i moderbolaget är därmed inte att likställa med utvecklingen av affärsverksamheten i koncernen som helhet.

Moderbolagets rörelseresultat minskade med 20 procent till 20 233 miljoner kronor (25 296), huvudsakligen på grund av minskade utdelningar samt minskat nettoresultat av finansiella transaktioner. Årets resultat minskade med 24 procent till 15 686 miljoner kronor (20 600). Räntenettet ökade med 9 procent till 16 326 miljoner kronor (15 011) och provisionsnettot ökade med 1 procent till 6 592 miljoner kronor (6 509). Utdelningar har erhållits uppgående till 13 705 miljoner kronor (17 045). Moderbolagets egna kapital har sedan årsskiftet ökat till 120 200 miljoner kronor (116 642). För moderbolagets 5-årsöversikt, se sidorna 170–171.

Riskhantering

Handelsbanken har en låg risktolerans som upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller för alla områden i koncernen. För närmare beskrivning av bankens exponering mot risker och hanteringen av dessa, se not K2.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Handelsbankens principer för ersättning till ledande befattningshavare framgår av not K8 samt avsnittet Principer för ersättning till ledande befattningshavare i Bolagsstyrningsrapporten, se sidan 58.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 112 282 miljoner kronor.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Till aktieägarna utdelas per aktie 7,50 kronor, varav 5,50 kronor i ordinarie utdelning (5 kronor för 2016)	14 581
Till nästa år överförs	97 701
Summa disponerat	112 282

Styrelsen har bedömt att storleken på den föreslagna utdelningen, totalt 14 581 miljoner kronor, är försvarlig med hänsyn tagen till verksamhetens art, omfattning, konsolideringsbehov, risker, likviditet och ställning i övrigt såväl i moderbolaget som i koncernen.

Orealiserade värdeförändringar på tillgångar och skulder värderade till verkligt värde har påverkat det egna kapitalet med netto 4 544 miljoner kronor.

Moderbolagets och den konsoliderade situationens kapitalisering vid årsskiftet, minskad med föreslagen utdelning baserad på genomförda konverteringar och andra väsentliga förändringar efter årsskiftet, översteg kraven enligt förordning (EU) 575/2013 och direktiv 2013/36/EU samt övriga relevanta krav som myndigheterna fastställt för banken.

Aktien

Aktierna fördelade på aktieslag

31 december 2017

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster
Serie A	1 908 922 222	98,19	99,82
Serie B	35 251 329	1,81	0,18
Totalt	1 944 173 551	100,00	100,00

Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: AB Industrivärden och Stiftelsen Oktogonen. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid årsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. För mer information om aktieägares rättigheter, se sidan 50.

Vid årsstämman i mars 2017 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2018. Detta mandat utnyttjades inte under 2017. Utförligare information om detta finns på sidan 43.

Övrigt

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan. För mer information om bankens miljöarbete, se sidan 44.

Handelsbanken arbetar för att det decentraliserade arbetssättet och tron på individen ska genomsyra verksamheten. För utförlig beskrivning av bankens arbetssätt och utveckling av medarbetare, se sidorna 44–45.

Finansiella rapporter

Moderbolaget

INNEHÅLL

Resultaträkning	166	M21 Övriga tillgångar	187
Totalresultat	166	M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	187
Balansräkning	167	M23 Skulder till kreditinstitut	187
Förändring i eget kapital	168	M24 In- och upplåning från allmänheten	188
Kassaflödesanalys	169	M25 Emitterade värdepapper	189
5-årsöversikt	170	M26 Korta positioner	189
Noter Moderbolaget	172	M27 Skatter	190
M1 Redovisningsprinciper	172	M28 Avsättningar	190
M2 Risk- och kapitalhantering	173	M29 Övriga skulder	191
M3 Räntenetto	176	M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	191
M4 Erhållna utdelningar	176	M31 Efterställda skulder	191
M5 Provisionsnetto	177	M32 Obeskattade reserver	191
M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner	177	M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	192
M7 Övriga rörelseintäkter	177	M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	193
M8 Personalkostnader	178	M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	195
M9 Övriga administrationskostnader	178	M36 Eventualförpliktelser	195
M10 Kreditförluster	179	M37 Övriga åtaganden	195
M11 Bokslutsdispositioner	181	M38 Pensionsförpliktelser	196
M12 Utlåning till kreditinstitut	181	M39 Tillgångar och skulder i valuta	197
M13 Utlåning till allmänheten	182	M40 Upplysningar om närstående	198
M14 Räntebärande värdepapper	182	M41 Förslag till vinstdisposition	198
M15 Aktier och andelar	182	M42 Aktieinformation	198
M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	183	M43 Händelser efter balansdagen	198
M17 Derivatinstrument	184	M44 Kapitaltäckning	199
M18 Kvittning av finansiella instrument	185		
M19 Immateriella tillgångar	185		
M20 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	186		

Resultaträkning Moderbolaget

mkr		2017	2016
Ränteintäkter	Not M3	24 228	21 997
Leasingintäkter	Not M3	538	79
Räntekostnader	Not M3	-8 440	-7 065
Erhållna utdelningar	Not M4	13 705	17 045
Provisionsintäkter	Not M5	8 595	8 297
Provisionskostnader	Not M5	-2 003	-1 788
Nettoreultat av finansiella transaktioner	Not M6	1 339	3 076
Övriga rörelseintäkter	Not M7	1 690	1 647
Summa rörelseintäkter		39 652	43 288
Allmänna administrationskostnader			
Personalkostnader	Not M8	-10 938	-10 427
Övriga administrationskostnader	Not M9	-5 702	-5 224
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not M19, M20	-1 094	-591
Summa kostnader före kreditförluster		-17 734	-16 242
Resultat före kreditförluster		21 918	27 046
Kreditförluster, netto	Not M10	-1 685	-1 730
Nedskrivning av finansiella tillgångar		-	-20
Rörelseresultat		20 233	25 296
Bokslutsdispositioner	Not M11	115	-193
Resultat före skatter		20 348	25 103
Skatter	Not M27	-4 662	-4 503
Årets resultat		15 686	20 600

Totalresultat Moderbolaget

mkr		2017	2016
Årets resultat		15 686	20 600
Övrigt totalresultat			
Kassafödessäkringar		41	-1 882
Instrument tillgängliga för försäljning		-470	-1 152
Årets omräkningsdifferens		-2 261	387
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet		-1 476	-65
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		311	538
varav kassafödessäkringar		-9	414
varav instrument tillgängliga för försäljning		-5	110
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet		325	14
Summa övrigt totalresultat		-2 379	-2 109
Årets totalresultat		13 307	18 491

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Balansräkning Moderbolaget

mkr		2017	2016
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		226 314	199 362
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	<i>Not M14</i>	125 887	94 236
Utlåning till kreditinstitut	<i>Not M12</i>	664 018	593 125
Utlåning till allmänheten	<i>Not M13</i>	795 691	763 567
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	<i>Not M14</i>	46 220	60 311
Aktier och andelar	<i>Not M15</i>	13 073	19 339
Aktier i koncern- och intresseföretag	<i>Not M16</i>	47 302	46 363
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		5 005	4 172
Derivatinstrument	<i>Not M17</i>	59 767	87 061
Immateriella tillgångar	<i>Not M19</i>	2 610	2 268
Fastigheter och inventarier	<i>Not M20</i>	2 822	2 970
Aktuella skattefordringar	<i>Not M27</i>	191	-
Uppskjutna skattefordringar	<i>Not M27</i>	283	425
Övriga tillgångar	<i>Not M21</i>	18 807	16 713
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	<i>Not M22</i>	4 886	4 792
Summa tillgångar	<i>Not M33</i>	2 012 876	1 894 704
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	<i>Not M23</i>	193 822	189 176
In- och upplåning från allmänheten	<i>Not M24</i>	941 401	827 753
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		5 005	4 271
Emitterade värdepapper m m	<i>Not M25</i>	654 637	648 977
Derivatinstrument	<i>Not M17</i>	41 771	54 491
Korta positioner	<i>Not M26</i>	2 072	1 572
Aktuella skatteskulder		-	184
Uppskjutna skatteskulder	<i>Not M27</i>	582	1 066
Avsättningar	<i>Not M28</i>	146	429
Övriga skulder	<i>Not M29</i>	12 746	8 786
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<i>Not M30</i>	6 915	7 164
Efterställda skulder	<i>Not M31</i>	32 896	33 400
Summa skulder	<i>Not M33</i>	1 891 993	1 777 269
Obeskattade reserver	<i>Not M32</i>	683	793
Aktiekapital		3 013	3 013
Överkursfond		5 629	5 628
Andra fonder		7 320	9 242
Balanserad vinst		88 552	78 159
Årets resultat		15 686	20 600
Summa eget kapital		120 200	116 642
Summa skulder och eget kapital		2 012 876	1 894 704

Förändring i eget kapital

Moderbolaget

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹		
Ingående eget kapital 2017	3 013	2 682	1 766	5 628	-119	974	3 939	98 759	116 642
Årets resultat								15 686	15 686
Övrigt totalresultat					32	-475	-1 936		-2 379
Årets totalresultat					32	-475	-1 936	15 686	13 307
Utdelning								-9 721	-9 721
Lämnade koncernbidrag								-37	-37
Skatteeffekt på koncernbidrag								8	8
Effekter av konvertibla förlagslån	0			1					1
Fond för internt utvecklad programvara			457					-457	
Utgående eget kapital 2017	3 013	2 682	2 223	5 629	-87	499	2 003	104 238	120 200

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹		
Ingående eget kapital 2016	2 956	2 682		3 204	1 349	2 016	3 538	91 367	107 112
Årets resultat								20 600	20 600
Övrigt totalresultat					-1 468	-1 042	401		-2 109
Årets totalresultat					-1 468	-1 042	401	20 600	18 491
Utdelning								-11 442	-11 442
Effekter av konvertibla förlagslån	57			2 424					2 481
Fond för internt utvecklad programvara			1 766					-1 766	
Utgående eget kapital 2016	3 013	2 682	1 766	5 628	-119	974	3 939	98 759	116 642

¹ Ingår i fond för verkligt värde.

Under perioden januari–december 2017 hade konvertibler till ett nominellt värde av 1 mkr (2 513) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 22 151 A-aktier (37 105 318). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv	2017	2016
mkr		
Säkringsreserv vid årets ingång	-119	1 349
Orealiserade värdeförändringar under året	32	-1 468
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-	-
Säkringsreserv vid årets utgång	-87	-119
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr		
Verkligt värdereserv vid årets ingång	974	2 016
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	-472	706
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-3	-1 748
Verkligt värdereserv vid årets utgång	499	974
Förändring av omräkningsreserv		
mkr		
Omräkningsreserv vid årets ingång	3 939	3 538
Förändring av omräkningsdifferens	-1 937	403
Omklassificerat till resultaträkningen ³	1	-2
Omräkningsreserv vid årets utgång	2 003	3 939

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post - mkr (-).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (121).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 1 mkr (0).

Kassaflödesanalys Moderbolaget

mkr	2017	2016
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat	20 233	25 296
<i>varav inbetalda räntor</i>	24 130	22 016
<i>varav utbetalda räntor</i>	-9 344	-7 118
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	13 705	17 045
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 827	1 841
Orealiserade värdeförändringar	861	-2 563
Av- och nedskrivningar	1 094	591
Koncernbidrag att erhålla	-11 814	-12 220
Betalda inkomstskatter	-5 064	-5 281
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Utlåning till kreditinstitut	-70 893	3 367
Utlåning till allmänheten	-33 734	-31 416
Räntebärande värdepapper och aktier	-13 113	-35 879
Skulder till kreditinstitut	5 228	12 393
In- och upplåning från allmänheten	113 066	75 936
Emitterade värdepapper	5 660	-27 973
Derivatinstrument, nettopositioner	14 954	-3 578
Korta positioner	646	-1 006
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-33	-1 781
Övrigt	-43	-1 924
Kassaflöde från löpande verksamhet	28 875	-4 197
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av dotterbolag	-	-408
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-926	-19
Försäljning av aktier och andelar	2	5 456
Försäljning av räntebärande värdepapper	-	1 000
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-1 749	-2 344
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	863	87
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-645	-598
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar	-	0
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-2 455	3 174
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering efterställda skulder	-	-2 512
Emission efterställda skulder	-	-
Utbetald utdelning	-9 721	-11 442
Utdelningar från koncernföretag	12 257	10 971
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	2 536	-2 983
<i>varav valutakursförändringar</i>	<i>-504</i>	<i>4 178</i>
Årets kassaflöde	28 956	-4 006
Likvida medel vid årets början	199 362	202 630
Kassaflöde från löpande verksamhet	28 875	-4 197
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-2 455	3 174
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	2 536	-2 983
Kursdifferens i likvida medel	-2 004	738
Likvida medel vid årets slut	226 314	199 362

5-årsöversikt Moderbolaget

Resultaträkning mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Räntenetto	16 326	15 011	15 250	16 082	15 962
Erhållna utdelningar	13 705	17 045	11 978	9 664	8 995
Provisionsnetto	6 592	6 509	6 778	6 112	5 649
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 339	3 076	2 349	1 117	589
Övriga rörelseintäkter	1 690	1 647	1 644	2 188	1 953
Summa rörelseintäkter	39 652	43 288	37 999	35 163	33 148
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	-10 938	-10 427	-10 904	-10 441	-9 977
Övriga administrationskostnader	-5 702	-5 224	-5 040	-5 006	-5 075
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-1 094	-591	-507	-478	-498
Summa kostnader före kreditförluster	-17 734	-16 242	-16 451	-15 925	-15 550
Resultat före kreditförluster	21 918	27 046	21 548	19 238	17 598
Kreditförluster, netto	-1 685	-1 730	-1 614	-1 825	-1 189
Nedskrivning av finansiella tillgångar	-	-20	-15	-	-29
Rörelseresultat	20 233	25 296	19 919	17 413	16 380
Bokslutsdispositioner	115	-193	100	111	4 267
Resultat före skatt	20 348	25 103	20 019	17 524	20 647
Skatter	-4 662	-4 503	-4 176	-3 823	-4 619
Årets resultat	15 686	20 600	15 843	13 701	16 028
Utdelning för året	14 581 ¹	9 721	11 442	11 124	10 488

¹ Enligt styrelsens förslag.

Totalresultat mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Årets resultat	15 686	20 600	15 843	13 701	16 028
Övrigt totalresultat					
Kassaflödessäkringar	41	-1 882	195	3 249	-3 009
Instrument tillgängliga för försäljning	-470	-1 152	694	295	534
Årets omräkningsdifferens	-2 261	387	-1 155	5 634	879
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>-1 476</i>	<i>-65</i>	<i>-444</i>	<i>2 675</i>	<i>901</i>
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	311	538	73	-1 311	397
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	<i>-9</i>	<i>414</i>	<i>-43</i>	<i>-709</i>	<i>656</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>-5</i>	<i>110</i>	<i>18</i>	<i>-14</i>	<i>-61</i>
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>325</i>	<i>14</i>	<i>98</i>	<i>-588</i>	<i>-198</i>
Summa övrigt totalresultat	-2 379	-2 109	-193	7 867	-1 199
Årets totalresultat	13 307	18 491	15 650	21 568	14 829

Balansräkning mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Tillgångar					
Utlåning till allmänheten	795 691	763 567	733 988	737 483	685 372
Utlåning till kreditinstitut	664 018	593 125	596 441	568 589	475 440
Räntebärande värdepapper	172 107	154 547	112 410	134 014	112 728
Övriga tillgångar	381 060	383 465	397 219	695 709	533 321
Summa tillgångar	2 012 876	1 894 704	1 840 058	2 135 795	1 806 861
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	941 401	827 753	755 066	1 020 962	814 227
Skulder till kreditinstitut	193 822	189 176	173 533	210 099	226 631
Emitterade värdepapper	654 637	648 977	676 950	633 128	532 607
Efterställda skulder	32 896	33 400	34 216	30 289	15 965
Övriga skulder	69 237	77 963	92 611	138 033	125 900
Obeskattade reserver	683	793	570	699	773
Eget kapital	120 200	116 642	107 112	102 585	90 758
Summa skulder och eget kapital	2 012 876	1 894 704	1 840 058	2 135 795	1 806 861
Nyckeltal	2017	2016	2015	2014	2013
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	65,7	60,1	54,3	46,6	58,0
Andel osäkra fordringar, %	0,18	0,23	0,30	0,36	0,24
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	21,4	23,4	19,9	18,5	
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II					20,5
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	23,9	26,3	22,6	20,2	
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II					21,4
Total kapitalrelation, % enligt CRR	27,5	30,0	26,1	23,9	
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,74	0,99	0,74	0,70	0,91

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 222 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

Noter Moderbolaget

M1 Redovisningsprinciper

Lag- och föreskriftsenlighet

Moderbolagets årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Moderbolaget tillämpar också RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. I enlighet med Finansinspektionens allmänna råd tillämpar moderbolaget så kallad lagbegränsad IFRS. Det innebär att de internationella redovisningsstandarder och tolkningar av dessa standarder som har antagits av EU har tillämpats i den utsträckning som det är möjligt inom ramen för nationella lagar och föreskrifter samt sambandet mellan redovisning och beskattning.

Sambandet mellan moderbolagets och koncernens redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i stora delar med koncernens. I det följande redogörs endast för de områden där moderbolagets principer skiljer sig från koncernens. I allt övrigt hänvisas till redovisningsprinciperna för koncernen i not K1.

Förändrade redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i allt väsentligt med de som tillämpades för räkenskapsåret 2016.

Presentation

Moderbolaget tillämpar de uppställningsformer för resultat- och balansräkning som följer av ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär främst följande skillnader i förhållande till den uppställning som tillämpas av koncernen:

- Fordringar på centralbanker som är direkt disponibla på anmodan, som i koncernens balansräkning redovisas i posten Övrig utlåning till centralbanker, redovisas i moderbolagets balansräkning som Utlåning till kreditinstitut.
- Broker- och börskostnader redovisas i moderbolaget som Provisionskostnader.
- Erhållna utdelningar redovisas på särskild rad i moderbolagets resultaträkning.
- Resultat vid avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas i moderbolaget som övrig intäkt/kostnad.
- Obeskattade reserver, som i koncernen delas upp i egen kapitalandel respektive skatteskuld, redovisas i moderbolaget i en egen balanspost.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Lån i moderbolaget som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet värderas till historisk anskaffningskurs.

Tillgångar som innehas för försäljning och avvecklad verksamhet

Någon särredovisning av nettoresultat efter skatt från avvecklad verksamhet sker inte i moderbolagets resultaträkning. I balansräkningen görs inte heller någon särskild uppdelning av tillgångar som innehas för försäljning.

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag

Aktier och andelar i dotterföretag och intresseföretag värderas till anskaffningsvärde. Varje balansdag prövas alla innehav med avseende på indikationer om nedskrivningsbehov. I de fall värdet har minskat sker nedskrivning till koncernmässigt värde. Eventuella nedskrivningskostnader klassificeras i resultaträkningen som Nedskrivning av finansiella tillgångar. Utdelningar på aktier i dotter- och intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen i posten Erhållna utdelningar.

Finansiella garantier

Finansiella garantier i form av borgensförbindelser till förmån för dotter- och intresseföretag redovisas i moderbolaget som en avsättning i balansräkningen, i den utsträckning moderbolaget har ett befintligt åtagande och betalning sannolikt erfordras för att reglera åtagandet.

Immateriella tillgångar

I moderbolaget görs avskrivningar på inkråmsgoodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod i enlighet med bestämmelserna i ÅRKL. De kundrelationer som förvärven gett upphov till, och därmed nyttjandeperioden för inkråmsgoodwill, är erfarenhetsmässigt mycket långa. Avskrivningstiden är satt till 20 år.

Leasingobjekt

Moderbolaget redovisar finansiella leasingavtal som operationella leasingavtal. Det innebär att tillgångarna redovisas som leasingobjekt med avskrivningar inom Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas som leasingintäkter inom Räntenettet i resultaträkningen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden.

Utdelningar

I posten Erhållna utdelningar redovisas alla erhållna utdelningar i moderbolaget, inklusive utdelningar från dotterföretag och intresseföretag, samt erhållna koncernbidrag. Anteciperad utdelning redovisas endast om moderbolaget har beslutanderätt avseende utdelningens storlek och beslutet har fattats innan publiceringen av de finansiella rapporterna.

Redovisning av pensioner

Moderbolaget tillämpar inte bestämmelserna i IAS 19 om redovisning av förmånsbestämda planer. Istället sker beräkning av kalkylmässig pensionskostnad i moderbolaget enligt Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär framförallt skillnader i fråga om hur diskonteringsräntan fastställs och att beräkningen av framtida förpliktelse inte tar hänsyn till antaganden om framtida löneökningar. Redovisad nettokostnad för pensioner beräknas som utbetalda pensioner, pensionspremier samt avsättning till pensionsstiftelse, med avräkning för eventuell gottgörelse från pensionsstiftelse. Årets nettokostnad för pensioner redovisas som Personalkostnad i moderbolagets resultaträkning.

Överskjutande belopp till följd av att förvaltningstillgångarnas värde överstiger beräknade pensionsförpliktelser redovisas inte som en tillgång i moderbolagets balansräkning. Underskott redovisas som en skuld.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om Pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är banken skyldig att ta över och betala åtagandet.

Skatter

I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en egen post i balansräkningen. Obeskattade reserver består av en komponent som utgör uppskjuten skatteskuld och en komponent som utgör eget kapital.

M2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbankenkoncernens riskhantering beskrivs i not K2. Specifika upplysningar över moderbolagets risker presenteras nedan. För definitioner se sidorna 223 och 224.

Kreditrisk

Kreditriskeponeringar mkr	2017	2016
Utlåning till allmänheten ¹	795 691	763 567
<i>varav omvända repor</i>	6 607	7 493
Utlåning till övriga kreditinstitut	625 098	567 598
<i>varav omvända repor</i>	4 911	4 088
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	125 887	94 236
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	46 220	60 311
Derivatinstrument ²	59 767	87 061
Eventualförpliktelser	120 653	120 238
<i>varav garantiförbindelser, krediter</i>	50 552	46 633
<i>varav garantiförbindelser, övriga</i>	64 023	69 207
<i>varav dokumentkrediter</i>	6 078	4 398
Övriga åtaganden	480 598	466 044
<i>varav outnyttjad del av beviljade räkningskrediter</i>	131 159	131 289
<i>varav kreditlöften</i>	287 706	269 583
<i>varav övrigt</i>	61 733	65 172
Summa	2 253 914	2 159 055
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	199 362
Övrig utlåning till centralbanker	38 920	25 527
Summa	2 519 148	2 383 944

¹ Av detta belopp består 377 mkr (926) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

² Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsliga hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 42 929 mkr (66 418).

Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag mkr	2017			2016		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Privatpersoner	177 318	-531	176 787	170 717	-572	170 145
Bostadsrättsföreningar	33 720	-7	33 713	30 181	-8	30 173
Fastighetsförvaltning	395 204	-521	394 683	378 240	-689	377 551
Tillverkningsindustri	25 234	-471	24 763	25 621	-522	25 099
Handel	19 671	-201	19 470	19 916	-270	19 646
Hotell- och restaurangverksamhet	7 530	-35	7 495	7 679	-32	7 647
Person- och godstransport till sjöss	7 709	-1 325	6 384	8 513	-1 244	7 269
Övrig transport och kommunikation	8 449	-25	8 424	7 048	-36	7 012
Byggnadsverksamhet	17 077	-693	16 384	15 321	-161	15 160
Elektricitet, gas och vatten	13 162	-128	13 034	15 514	-39	15 475
Jordbruk, jakt och skogsbruk	4 289	-46	4 243	4 233	-31	4 202
Övrig serviceverksamhet	18 972	-215	18 757	16 310	-113	16 197
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	54 002	-248	53 754	51 954	-316	51 638
Stat och kommun	2 343	0	2 343	1 864	0	1 864
Övrig företagsutlåning	15 952	-53	15 899	14 891	-74	14 817
Summa utlåning till allmänheten före beaktande av gruppvisa reserveringar	800 632	-4 499	796 133	768 002	-4 107	763 895
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-442			-328
Summa utlåning till allmänheten			795 691			763 567

Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet mkr	2017		2016		Kreditriskeponering inom balansräkningen, fördelad per säkerhet mkr	2017		2016	
Bostadsfastigheter ¹	262 116	242 297	262 116	242 297	Bostadsfastigheter ¹	262 116	242 297	262 116	242 297
<i>varav privatpersoner</i>	128 359	120 252	128 359	120 252	<i>varav privatpersoner</i>	128 359	120 252	128 359	120 252
Övriga fastigheter	257 388	256 283	257 388	256 283	Övriga fastigheter	257 388	256 283	257 388	256 283
Stat, kommun och landsting ²	19 592	16 817	19 592	16 817	Stat, kommun och landsting ²	289 813	244 967	289 813	244 967
Borgen ³	22 463	9 910	22 463	9 910	Borgen ³	22 916	10 424	22 916	10 424
Finansiella säkerheter	15 152	16 963	15 152	16 963	Finansiella säkerheter	20 120	22 848	20 120	22 848
Objektssäkerheter	2 953	1 702	2 953	1 702	Objektssäkerheter	2 953	1 702	2 953	1 702
Övriga säkerheter	17 297	18 689	17 297	18 689	Övriga säkerheter	17 297	18 689	17 297	18 689
Blanko	198 730	200 906	198 730	200 906	Blanko	806 444	752 034	806 444	752 034
Summa utlåning till allmänheten	795 691	763 567	795 691	763 567	Summa kreditriskeponering inom balansräkningen	1 679 047	1 549 244	1 679 047	1 549 244

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

¹ Inklusive bostadsrätter.

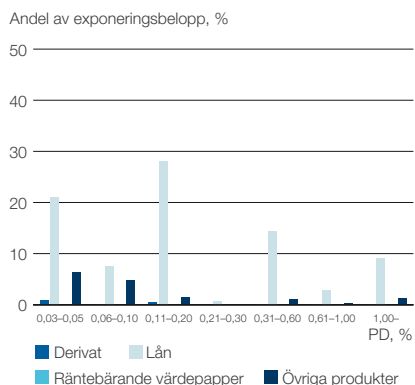
² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

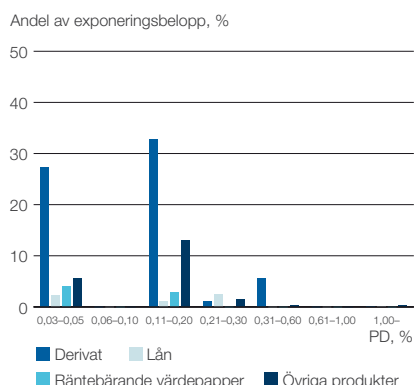
M2 Forts

Kreditkvalitet

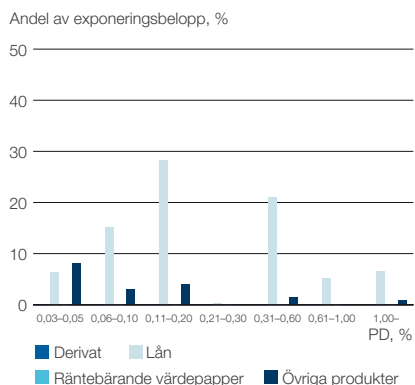
Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar, 2017

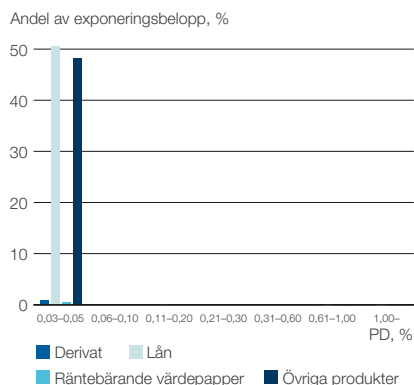
Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar, 2017

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar, 2017

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Statsexponeringar, 2017

Marknadsrisk

Marknadsrisk	2017	2016
mkr		
Ränterisk	433	1 292
Valutakursrisk ¹	48	115
Aktiekursrisk	93	152
Råvaruprisrisk	3	6

¹ Värsta utfall av +/-5% förändring av SEK.

Likviditetsrisk

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar- 6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	265 238	-	-	-	-	-	-	265 238
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	126 165	-	-	-	-	-	-	126 165
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	46 498	-	-	-	-	-	-	46 498
Utlåning till kreditinstitut	57 035	125 527	104 468	152 011	170 106	25 932	95	635 174
varav omvända repor	1 340	-	-	-	-	-	-	1 340
Utlåning till allmänheten	45 370	135 574	102 436	111 263	228 701	198 565	-	821 909
varav omvända repor	6 607	-	-	-	-	-	-	6 607
Övrigt	17 080	-	-	-	-	-	137 666	154 746
varav aktier och andelar	13 073	-	-	-	-	-	-	13 073
varav fordringar på fondlikvider	4 007	-	-	-	-	-	-	4 007
Summa tillgångar	557 386	261 101	206 904	263 274	398 807	224 497	137 761	2 049 730
Skulder till kreditinstitut	90 935	50 371	3 545	358	1 651	6 475	43 884	197 219
varav repor	126	-	-	-	-	-	-	126
varav inlåning från centralbanker	34 337	26 311	555	-	-	-	1 496	62 699
In- och upplåning från allmänheten	14 358	29 246	4 678	3 173	521	106	889 632	941 714
varav repor	0	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	57 740	273 303	107 235	78 593	150 068	4 946	-	671 885
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	55 690	241 017	66 379	-	-	-	-	363 086
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	2 050	32 286	40 856	78 593	150 068	4 946	-	308 799
Efterställda skulder	392	781	25	21 316	13 984	-	-	36 498
Övrigt	6 238	-	-	-	-	-	183 895	190 133
varav korta positioner	2 085	-	-	-	-	-	-	2 085
varav fondlikvidskulder	4 153	-	-	-	-	-	-	4 153
Summa skulder	169 663	353 701	115 483	103 440	166 224	11 527	1 117 411	2 037 449
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	480 598	-	-	-	-	-	-	480 598
Derivat 2017 mkr								
Summa derivat inflöde	271 992	408 083	70 685	148 840	320 954	78 313	-	1 298 867
Summa derivat utflöde	270 267	402 839	69 877	142 727	311 855	77 088	-	1 274 653
Netto	1 725	5 244	808	6 113	9 099	1 225		24 214
Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2016 mkr								
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	222 401	-	-	-	-	-	-	222 401
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	94 476	-	-	-	-	-	-	94 476
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	60 718	-	-	-	-	-	-	60 718
Utlåning till kreditinstitut	73 047	154 004	98 143	49 894	171 893	34 061	-	581 042
varav omvända repor	4 091	-	-	-	-	-	-	4 091
Utlåning till allmänheten	43 161	146 228	101 594	106 522	210 639	188 853	-	796 997
varav omvända repor	7 493	-	-	-	-	-	-	7 493
Övrigt	21 644	-	-	-	-	-	162 459	184 103
varav aktier och andelar	19 339	-	-	-	-	-	-	19 339
varav fordringar på fondlikvider	2 305	-	-	-	-	-	-	2 305
Summa tillgångar	515 447	300 232	199 737	156 416	382 532	222 914	162 459	1 939 737
Skulder till kreditinstitut	96 801	48 445	4 183	311	880	7 044	35 054	192 718
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	29 818	35 413	1 488	-	-	-	1 868	68 587
In- och upplåning från allmänheten	22 159	21 120	5 296	2 817	555	104	775 788	827 839
varav repor	2	-	-	-	-	-	-	2
Emitterade värdepapper ³	101 486	252 770	68 977	43 271	169 063	35 589	-	671 156
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	100 351	219 201	25 088	-	-	-	-	344 640
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 135	33 569	43 889	43 271	169 063	35 589	-	326 516
Efterställda skulder	389	840	3 059	1 228	32 808	-	-	38 324
Övrigt	4 058	-	-	-	-	-	191 342	195 400
varav korta positioner	1 574	-	-	-	-	-	-	1 574
varav fondlikvidskulder	2 484	-	-	-	-	-	-	2 484
Summa skulder	224 893	323 175	81 515	47 627	203 306	42 737	1 002 184	1 925 437
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	466 044	-	-	-	-	-	-	466 044
Derivat 2016 mkr								
Summa derivat inflöde	259 374	460 718	87 868	126 283	361 061	118 061	-	1 413 365
Summa derivat utflöde	258 012	455 177	85 406	119 385	339 897	114 972	-	1 372 849
Netto	1 362	5 541	2 462	6 898	21 164	3 089		40 516

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 88 522 mkr (67 214) en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 15 402 mkr (10 136) en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 431 409 mkr (415 972) en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymen avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M3 Räntenetto

mkr	2017	2016
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	5 181	4 513
Utlåning till allmänheten	18 144	18 424
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	188	229
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	676	783
Derivatinstrument	-949	-2 629
Övriga ränteintäkter	1 212	1 183
Summa ränteintäkter	24 452	22 503
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	224	506
Ränteintäkter enligt resultaträkning	24 228	21 997
Leasingintäkter	538	79
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 332	-1 121
In- och upplåning från allmänheten	-1 554	-1 452
Emitterade värdepapper	-9 124	-9 261
Derivatinstrument	6 307	7 269
Efterställda skulder	-1 411	-1 534
Övriga räntekostnader	-1 721	-1 550
Summa räntekostnader	-8 835	-7 649
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-395	-584
Räntekostnader enligt resultaträkning	-8 440	-7 065
Räntenetto före avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	16 326	15 011
Avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	-480	-70
Räntenetto efter avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	15 846	14 941

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar om 66 mkr (77). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt på tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 24 741 mkr (24 219). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 14 747 mkr (14 334).

M4 Erhållna utdelningar

mkr	2017	2016
Utdelningar på aktier och andelar	686	315
Utdelningar från intresseföretag	5	10
Utdelningar från koncernföretag	1 200	4 500
Erhållna koncernbidrag	11 814	12 220
Summa	13 705	17 045

M5 Provisionsnetto

mkr	2017	2016
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	861	901
Fonder	1 955	1 750
Depå och övrig kapitalförvaltning	437	375
Rådgivning	186	287
Betalningar	3 314	3 143
Ut- och inlåning	957	911
Garantier	381	422
Övrigt	504	508
Summa provisionsintäkter	8 595	8 297
Värdepapper	-462	-447
Betalningar	-1 489	-1 286
Övrigt	-52	-55
Summa provisionskostnader	-2 003	-1 788
Provisionsnetto	6 592	6 509

M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2017	2016
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	1 757	794
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	-554	466
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	-524	502
<i>varav lån</i>	-30	-36
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	163	134
<i>varav lån</i>	163	174
<i>varav skulder</i>	0	-40
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	8	1 676
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	-8	3
<i>varav säkringsinstrument</i>	-40	-29
<i>varav säkrad post</i>	32	32
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	-27	3
Summa	1 339	3 076

M7 Övriga rörelseintäkter

mkr	2017	2016
Hysesintäkter	22	21
Andra rörelseintäkter	1 668	1 626
Summa	1 690	1 647

M8 Personalkostnader

mkr	2017	2016
Löner och arvoden	-7 734	-7 481
Socialavgifter	-1 861	-1 775
Pensionskostnader ¹	-369	-546
Avsättning till vinstandelsstiftelse	-727	14
Andra personalkostnader	-247	-639
Summa	-10 938	-10 427

¹ Uppgift om pensionskostnaderna visas i not M38.

Löner och arvoden mkr	2017	2016
Ledande befattningshavare ² , 23 personer (26)	-93	-101
Övriga	-7 641	-7 380
Summa	-7 734	-7 481

² Executive Directors och styrelsen.

Könsfördelning %	2017		2016	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Styrelse	55	45	50	50
Executive Directors	64	36	69	31

Medelantal anställda	2017	Män	Kvinnor	2016	Män	Kvinnor
Sverige	6 519	3 132	3 387	6 575	3 078	3 497
Storbritannien	2 021	1 184	837	1 940	1 145	795
Norge	738	398	340	729	403	326
Danmark	644	327	317	652	330	322
Finland	573	239	334	524	215	309
Nederländerna	248	165	83	207	140	67
USA	59	39	20	60	38	22
Kina	71	27	44	71	26	45
Luxemburg	49	30	19	55	33	22
Singapore	36	9	27	40	11	29
Tyskland	42	21	21	43	22	21
Polen	38	13	25	40	14	26
Övriga länder	49	16	33	56	20	36
Summa	11 087	5 600	5 487	10 992	5 475	5 517

Information om principer avseende ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget finns i not K8.

M9 Övriga administrationskostnader

mkr	2017	2016
Fastigheter och lokaler	-1 379	-1 372
Externa datakostnader	-1 874	-1 625
Kommunikation	-285	-293
Resor och marknadsföring	-271	-264
Köpta tjänster	-1 258	-1 032
Materialanskaffning	-163	-160
Andra omkostnader	-472	-478
Summa	-5 702	-5 224

Varav kostnader avseende operationell leasing

Minimileasingavgift	-638	-684
Variabel avgift	-408	-78
Summa	-1 046	-762

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag mkr	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB		KPMG	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Revisionsuppdraget	-11	-4	-5	-	-2	-9
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	0	-	-	-	0	-3
Skatterådgivning	-	-	-1	-	-	-
Övriga tjänster	-	-	-	-	-	-

M10 Kreditförluster

mkr	2017	2016
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 788	-1 861
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	209	362
Summa	-1 579	-1 499
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-119	-62
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-	-
Summa	-119	-62
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	-12	-27
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	14	7
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-27	-26
Summa	-25	-46
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-1 185	-2 061
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 091	1 828
Återvinningar	132	110
Summa	38	-123
Kreditförluster, netto	-1 685	-1 730

Osäkra fordringar m m	2017	2016
Osäkra fordringar		
Osäkra fordringar	7 526	7 381
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 499	-4 107
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-	-
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-442	-328
Osäkra fordringar, netto	2 585	2 946
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	65,7	60,1
Andel osäkra fordringar, %	0,18	0,23
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	59,8	55,6
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	728	731
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	13	4

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidan 222.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2017				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 107	-328	-	-4 435
Årets reservering	-1 788	-119	-	-1 907
Återfört från tidigare reserveringar	209	-	-	209
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 091	-	-	1 091
Valutaeffekt m m	96	5	-	101
Reserv vid årets utgång	-4 499	-442	-	-4 941

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2016				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 349	-259	-	-4 608
Årets reservering	-1 861	-62	-	-1 923
Återfört från tidigare reserveringar	362	-	-	362
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 828	-	-	1 828
Valutaeffekt m m	-87	-7	-	-94
Reserv vid årets utgång	-4 107	-328	-	-4 435

M10 Forts

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2017 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 013	-531	482	264	344
Bostadsrättsföreningar	12	-7	5	4	27
Fastighetsförvaltning	2 006	-521	1 485	382	195
Tillverkningsindustri	659	-471	188	37	38
Handel	271	-201	70	38	52
Hotell- och restaurangverksamhet	57	-35	22	18	4
Person- och godstransport till sjöss	1 500	-1 325	175	162	3
Övrig transport och kommunikation	34	-25	9	6	6
Byggnadsverksamhet	759	-693	66	35	-
Elektricitet, gas och vatten	200	-128	72	10	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	82	-46	36	10	4
Övrig serviceverksamhet	298	-215	83	31	53
Holding-, investmen-, försäkringsbolag, fonder m m	527	-248	279	13	2
Övrig företagsutlåning	108	-53	55	17	-
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 526	-4 499	3 027	1 027	728

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2016 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 076	-572	504	292	413
Bostadsrättsföreningar	13	-8	5	5	-
Fastighetsförvaltning	1 786	-689	1 097	259	220
Tillverkningsindustri	719	-522	197	26	18
Handel	457	-270	187	45	0
Hotell- och restaurangverksamhet	96	-32	64	63	6
Person- och godstransport till sjöss	1 849	-1 244	605	0	-
Övrig transport och kommunikation	52	-36	16	7	5
Byggnadsverksamhet	269	-161	108	47	13
Elektricitet, gas och vatten	68	-39	29	4	8
Jordbruk, jakt och skogsbruk	53	-31	22	11	2
Övrig serviceverksamhet	214	-113	101	94	18
Holding-, investmen-, försäkringsbolag, fonder m m	601	-316	285	30	6
Övrig företagsutlåning	128	-74	54	14	22
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	7 381	-4 107	3 274	897	731

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2017 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	1 823	-1 035	788	349	70
Storbritannien	2 015	-804	1 211	190	204
Norge	493	-220	273	148	141
Danmark	2 314	-1 742	572	282	20
Finland	715	-546	169	47	261
Nederländerna	-	-	-	-	-
Nordamerika	-	-	-	-	-
Övriga Europa	62	-48	14	11	31
Asien	104	-104	0	0	1
Summa	7 526	-4 499	3 027	1 027	728

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2016 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	1 889	-1 092	797	347	87
Storbritannien	1 108	-326	782	146	206
Norge	510	-315	195	36	200
Danmark	2 866	-1 704	1 162	173	9
Finland	723	-539	184	46	199
Nederländerna	3	-1	2	-	-
Nordamerika	-	-	-	-	-
Övriga Europa	169	-92	77	74	30
Asien	113	-38	75	75	-
Summa	7 381	-4 107	3 274	897	731

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2017	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	485	237	-	722
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	109	50	-	159
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	28	111	-	139
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	175	135	-	310
Förfallna > 12 månader	-	238	41	-	279
Summa	-	1 035	574	-	1 609

Förfallstruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2016	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			Summa
		Hushåll	Företag	Övrigt	
mkr					
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	454	458	-	912
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	122	59	-	181
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	48	79	-	127
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	288	63	-	351
Förfallna > 12 månader	-	330	58	-	388
Summa	-	1 242	717	-	1 959

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran	2017	2016
mkr		
Fastigheter	96	343
Lös egendom	-	-
Aktier och andelar	-	-
Redovisat värde	96	343

M11 Bokslutsdispositioner

mkr	2017	2016
Förändring av överavskrivning inventarier och leasingobjekt	-	-306
Förändring av överavskrivning inkråmsgoodwill	115	113
Summa	115	-193

M12 Utlåning till kreditinstitut

mkr	2017	2016
Utlåning i svenska kronor		
Banker	8 493	12 205
Övriga kreditinstitut	468 582	395 012
Summa	477 075	407 217
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	44 940	35 997
Övriga kreditinstitut	142 003	149 911
Summa	186 943	185 908
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till kreditinstitut	664 018	593 125
Varav omvända repor	4 911	4 088
Varav efterställda	21 718	21 718
Medelvolymer		
mkr	2017	2016
Utlåning till kreditinstitut i svenska kronor	508 434	456 108
Utlåning till kreditinstitut i utländsk valuta	176 595	188 329
Summa	685 029	644 437
Varav omvända repor	9 890	19 986

M13 Utlåning till allmänheten

mkr	2017	2016
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	38 354	41 651
Företag	161 268	159 437
Riksgälden	1 831	982
Summa	201 453	202 070
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	163 361	151 342
Företag	435 818	414 591
Riksgälden	-	-
Summa	599 179	565 933
Sannolika kreditförluster	-4 941	-4 436
Summa utlåning till allmänheten	795 691	763 567
Varav omvända repor	6 607	7 493
Varav efterställda	1 197	1 200
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2017	2016
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	209 972	223 046
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	579 857	547 871
Summa	789 829	770 917
Varav omvända repor	12 295	14 171

M14 Räntebärande värdepapper

mkr	2017			2016		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Belåningsbara värdepapper emitterade av stat	124 379	125 887	125 887	92 735	94 236	94 236
Summa belåningsbara statsskuldförbindelser m m	124 379	125 887	125 887	92 735	94 236	94 236
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	43 857	46 220	46 220	58 606	60 311	60 311
Summa räntebärande värdepapper	168 236	172 107	172 107	151 341	154 547	154 547
Varav onoterade värdepapper		100	100		255	255
Varav efterställda		30	30		-	-

mkr	2017			2016		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Stat	124 379	125 887	125 887	92 735	94 236	94 236
Kreditinstitut	17 811	18 533	18 533	24 351	24 602	24 602
Bostadsinstitut	24 799	26 460	26 460	32 026	33 418	33 418
Övrigt	1 247	1 227	1 227	2 229	2 291	2 291
Summa	168 236	172 107	172 107	151 341	154 547	154 547
Medelvolymer						
mkr	2017	2016				
Räntebärande värdepapper	181 917	158 658				

M15 Aktier och andelar

mkr	2017	2016
Innehav värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Noterade	8 160	12 126
Icke noterade	3 743	5 595
Summa	11 903	17 721
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning		
Noterade	-	-
Icke noterade	1 170	1 618
Summa	1 170	1 618
Summa aktier och andelar	13 073	19 339

M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag mkr	2017	2016
Intresseföretag, icke-noterade	193	117
Koncernföretag, icke-noterade	47 109	46 246
Summa	47 302	46 363

Intresseföretag	Organisations- nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	Redovisat värde, mkr	
					2017	2016
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	67	67
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	80	4
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	24	24
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	21	21
Upplysningscentralen UC AB	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	1	1
Summa					193	117

Koncernföretag	Organisations- nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	Redovisat värde, mkr	
					2017	2016
Handelsbanken Finans AB¹	556053-0841	Stockholm	1 550 000	100	11 672	11 672
Kredit-Inkasso AB	556069-3185	Stockholm		100		
Handelsbanken Rahoitus Oy	0112308-8	Helsingfors		100		
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	310101717882194	Shanghai		100		
Stadshypotek AB¹	556459-6715	Stockholm	162 000	100	26 870	26 870
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	556070-0683	Stockholm	10 000	100	1	1
Handelsbanken Fonder AB	556418-8851	Stockholm		100		
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	12930879	Köpenhamn		100		
Xact Kapitalförvaltning AB	556997-8140	Stockholm		100		
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	516401-8284	Stockholm	100 000	100	6 189	6 189
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	2478149-7	Helsingfors		100		
Handelsbanken Fastigheter AB	556873-0021	Stockholm		100		
AB Handel och Industri	556013-5336	Stockholm	100 000	100	104	104
Heartwood Wealth Management Limited	04132340	London	1 319 206	100	489	492
Optimix Vermogensbeheer N.V	33194359	Amsterdam	10 209	100	629	613
Add Value Fund Management BV	19196768	Amsterdam		80		
Övriga dotterbolag						
EFN Ekonomikanalen AB	556930-1608	Stockholm	100	100	0	0
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S	59173812	Hillerød	2 700 000	100	200	200
Forva AS	945812141	Oslo	4 000 000	100	1	1
Handelsbanken Markets Securities, Inc. ¹	11-3257438	New York	1 000	100	37	37
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	516401-6767	Stockholm	1 500	100	31	31
Lokalbolig A/S	78488018	Hillerød	540 000	60	1	1
Rådstuplass 4 AS	910508423	Bergen	40 000	100	0	0
SIL (Nominees) Limited	1932320	London	100	100	-	-
Svenska Property Nominees Limited	2308524	London	100	100	-	-
Svenska Re S.A.	RCS Lux B-32053	Luxemburg	20 000	100	35	35
Lila stugan i Stockholm AB	556993-9084	Stockholm	50	100	0	0
Blå stugan i Stockholm AB	556993-9357	Stockholm	50	100	0	0
Ecster AB	556993-2311	Stockholm	50 000	100	850	0
Summa					47 109	46 246

Förteckningen över koncernföretag omfattar direktägda dotterbolag samt större dotterbolag till dessa.

¹ Kreditinstitut.

M17 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	20 778	37 047	2 334	60 159	70 995	382	522	436	589
FRA/terminer	1 047 142	379 116	-	1 426 258	624 393	179	141	72	123
Swappar	592 811	1 434 344	425 759	2 452 914	2 289 708	30 782	42 281	31 584	42 904
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	79 185	2 728	31	81 944	54 924	346	620	410	764
Terminer	90 383	6 114	518	97 015	100 972	1 087	1 730	1 004	1 390
Swappar	454 535	218 147	42 532	715 214	758 519	16 541	23 692	17 539	25 262
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	16 038	9 393	129	25 560	28 175	1 541	1 486	1 800	2 006
Terminer	1 141	-	-	1 141	1 129	1	13	5	15
Swappar	12 855	2 026	10	14 891	20 130	122	420	465	961
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	148	185	53	386	519	8	10	201	276
Terminer	10 273	2 727	14	13 014	19 282	557	576	537	601
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	2 062	4 941	1 180	8 183	9 631	288	386	115	113
Summa	2 327 351	2 096 768	472 560	4 896 679	3 978 377	51 834	71 877	54 168	75 004
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	8 468	63 040	1 998	73 506	36 583	43	50	125	82
Summa	8 468	63 040	1 998	73 506	36 583	43	50	125	82
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	34 905	257 627	13 624	306 156	304 390	6 323	8 919	2 193	2 313
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	187 361	170 948	4 351	362 660	358 367	22 389	33 269	5 196	2 949
Summa	222 266	428 575	17 975	668 816	662 757	28 712	42 188	7 389	5 262
Summa derivatinstrument	2 558 085	2 588 383	492 533	5 639 001	4 677 717	80 589	114 115	61 682	80 348
Varav börshandlade derivat				1 069 100	347 442	492	488	1 075	1 426
Varav OTC-derivat clearade via CCP				2 055 920	1 374 610	14 717	12 669	15 574	13 997
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP				2 513 981	2 955 665	65 380	100 958	45 033	64 925
Kvittade belopp				-2 071 229	-1 747 179	-20 822	-27 054	-19 911	-25 857
Nettobelopp				3 567 772	2 930 538	59 767	87 061	41 771	54 491
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-97 301	-104 444	37 883	26 934
USD						113 350	326 911	-167 553	7 608
EUR						208 058	97 387	113 574	60 462
Övriga						-143 518	-205 739	77 778	-14 656
Summa						80 589	114 115	61 682	80 348

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 638 mkr (585).

M18 Kvittning av finansiella instrument

2017 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlån av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 589	22 178	102 767
Kvittade belopp	-20 822	-9 309	-30 131
Redovisat värde i balansräkningen	59 767	12 869	72 636
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Mottagna finansiella säkerheter	-30 023	-12 869	-42 892
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-46 861	-12 869	-59 730
Nettobelopp	12 906	-	12 906
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	61 682	9 435	71 117
Kvittade belopp	-19 911	-9 309	-29 220
Redovisat värde i balansräkningen	41 771	126	41 897
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Ställda finansiella säkerheter	-2 974	-126	-3 100
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-19 812	-126	-19 938
Nettobelopp	21 959	-	21 959
2016			
2016 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlån av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	114 115	13 427	127 542
Kvittade belopp	-27 054	-1 030	-28 084
Redovisat värde i balansräkningen	87 061	12 397	99 458
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
Mottagna finansiella säkerheter	-42 238	-12 397	-54 635
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-62 881	-12 397	-75 278
Nettobelopp	24 180	-	24 180
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 348	1 032	81 380
Kvittade belopp	-25 857	-1 030	-26 887
Redovisat värde i balansräkningen	54 491	2	54 493
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-20 643	-	-20 643
Ställda finansiella säkerheter	-3 807	-2	-3 809
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-24 450	-2	-24 452
Nettobelopp	30 041	-	30 041

M19 Immateriella tillgångar

2017 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2017	2016 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 281	2 231	4 512	Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 068	1 816	3 884
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	645	645	Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	85	513	598
Avyttringar och utrangeringar	-	-56	-56	Avyttringar och utrangeringar	-	-88	-88
Valutaeffekt	17	-1	16	Valutaeffekt	128	-10	118
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 298	2 819	5 117	Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 281	2 231	4 512
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 779	-465	-2 244	Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 510	-412	-1 922
Avyttringar och utrangeringar	-	56	56	Avyttringar och utrangeringar	-	88	88
Årets avskrivningar enligt plan	-121	-177	-298	Årets avskrivningar enligt plan	-172	-140	-312
Årets nedskrivningar	-	-9	-9	Årets nedskrivningar	-	-1	-1
Valutaeffekt	-12	0	-12	Valutaeffekt	-97	0	-97
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 912	-595	-2 507	Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 779	-465	-2 244
Redovisat värde	386	2 224	2 610	Redovisat värde	502	1 766	2 268

M20 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt

Fastigheter, inventarier och leasingobjekt mkr	2017	2016
Inventarier	765	681
Fastigheter	130	125
Leasingobjekt	1 831	1 821
Egendom övertagen för skyddande av fordran	96	343
Summa	2 822	2 970

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 96 mkr (343). Realiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med -1 mkr (-7). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge och alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (96 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (1 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Realiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med -1 mkr (-2). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 246 mkr (82) varav 7 mkr (2) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (40) varav 0 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2017	2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 896	1 562
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	388	352
Förändring genom rörelseförvärv under året	0	-
Avyttringar och utrangeringar	-238	-22
Valutaeffekt	-14	4
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 032	1 896
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 215	-964
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	0	-
Årets avskrivningar enligt plan	-301	-260
Avyttringar och utrangeringar	230	20
Valutaeffekt	19	-11
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 267	-1 215

Redovisat värde 765 681

Fastigheter mkr	2017	2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	210	203
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	-
Ny- och ombyggnation	11	8
Avyttringar och utrangeringar	-	-1
Anskaffningsvärde vid utgången av året	221	210
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-85	-80
Årets avskrivningar enligt plan	-6	-6
Årets nedskrivningar	-	0
Avyttringar och utrangeringar	-	1
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-91	-85

Redovisat värde 130 125

Leasingobjekt mkr	2017	2016
Anskaffningsvärde vid ingången av året	3 289	-
Anskaffat genom rörelseförvärv under året	104	3 352
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	648	100
Avyttringar och utrangeringar	-625	-64
Valutaeffekt	-140	-99
Anskaffningsvärde vid utgången av året	3 276	3 289
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 468	-
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-58	-1 482
Årets avskrivningar enligt plan	-464	-72
Årets nedskrivningar	0	-
Avyttringar och utrangeringar	504	42
Valutaeffekt	41	44
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 445	-1 468

Redovisat värde 1 831 1 821

Fördelning av framtida minimileaseavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2017				
Fördelning av framtida minimileaseavgifter	209	1 424	574	2 207
2016				
Fördelning av framtida minimileaseavgifter	146	1 503	472	2 121

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden. Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 44 mkr (89).

M21 Övriga tillgångar

mkr	2017	2016
Fondlikvidfordringar	4 007	2 305
Övrigt	14 800	14 408
Summa	18 807	16 713

M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2017	2016
Upplupna ränteintäkter	2 867	2 789
Övriga upplupna intäkter	1 452	1 421
Förutbetalda kostnader	566	582
Summa	4 885	4 792
<i>Varav efterställda</i>	2	27

M23 Skulder till kreditinstitut

mkr	2017	2016
Skulder i svenska kronor		
Banker	56 321	29 082
Övriga kreditinstitut	19 256	13 623
Summa	75 577	42 705
Skulder i utländsk valuta		
Banker	111 944	141 478
Övriga kreditinstitut	6 301	4 993
Summa	118 245	146 471
Summa skulder till kreditinstitut	193 822	189 176
<i>Varav repor</i>	-	-
Medelvolym		
mkr	2017	2016
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	138 874	123 664
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	119 924	145 425
Summa	258 798	269 089
<i>Varav repor</i>	321	562

M24 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten mkr	2017	2016
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	323 066	294 104
Företag	222 451	189 434
Riksgälden	-	-
Summa	545 517	483 538
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	106 844	92 717
Företag	244 645	206 325
Riksgälden	-	-
Summa	351 489	299 042
Summa inlåning från allmänheten	897 006	782 580
Upplåning från allmänheten mkr	2017	2016
Upplåning i svenska kronor	12 336	17 959
Upplåning i utländsk valuta	32 059	27 213
Summa	44 395	45 172
<i>Varav repor</i>	-	-
Summa in- och upplåning från allmänheten	941 401	827 752
Medelvolymer mkr	2017	2016
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	522 219	467 410
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	355 294	294 284
Summa	877 513	761 694
Upplåning från allmänheten		
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	26 414	32 535
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	128 846	189 857
Summa	155 260	222 392
<i>Varav repor</i>	7 889	7 706

M25 Emitterade värdepapper

mkr	2017		2016	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	2 147	2 369	3 409	3 701
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	-	-	-	-
för handel	2 147	2 369	3 409	3 701
Certifikat i utländsk valuta	411 088	411 420	356 665	361 868
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	409 158	409 164	354 994	359 807
för handel	1 930	2 256	1 671	2 061
Summa	413 235	413 789	360 074	365 569
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	15 791	15 752	17 113	17 021
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	15 791	15 752	17 113	17 021
för marknadsvärdesäkringar	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	225 259	225 096	266 537	266 387
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	225 259	225 096	266 537	266 387
för marknadsvärdesäkringar	-	-	-	-
Summa	241 050	240 848	283 650	283 408
Summa emitterade värdepapper	654 285	654 637	643 724	648 977

mkr	2017	2016
Emitterade värdepapper vid årets ingång	648 977	676 950
Emitterade	1 061 752	1 094 335
Återköpta	-4 356	-10 440
Förfallna	-1 022 230	-1 137 150
Valutaeffekter m m	-29 506	25 282
Emitterade värdepapper vid årets utgång	654 637	648 977

Medelvolymer	2017	2016
mkr		
Svenska kronor	19 996	22 981
Utländsk valuta	657 830	670 628
Summa	677 826	693 609

M26 Korta positioner

mkr	2017	2016
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	659	1 346
Räntebärande värdepapper	1 413	226
Summa	2 072	1 572

Medelvolymer	2017	2016
mkr		
Svenska kronor	11 269	13 701
Utländsk valuta	256	312
Summa	11 525	14 013

M27 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2017	2016
Fastigheter och inventarier	5	11
Säkringsinstrument	84	221
Övrigt	194	193
Summa	283	425

Uppskjutna skatteskulder mkr	2017	2016
Fastigheter och inventarier	18	16
Säkringsinstrument	525	983
Övrigt	39	67
Summa	582	1 066
Netto uppskjutna skatteskulder	299	641

Förändring av uppskjutna skatter 2017 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	5	8	-	13
Säkringsinstrument	762	-5	-316	441
Övrigt	-126	-29	-	-155
Summa	641	-26	-316	299

Förändring av uppskjutna skatter 2016 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	-2	7	0	5
Säkringsinstrument	1 190	0	-428	762
Övrigt	5	-122	-9	-126
Summa	1 193	-115	-437	641

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2017	2016
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 550	-4 424
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-138	-194
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	26	115
Summa	-4 662	-4 503
Skatt beräknat som 22% på årets resultat före skatt	-4 477	-5 523
Skillnad	-185	1 020
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-37	-36
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-283	-
Ej skattepliktiga reavinsten och utdelningar	340	1 286
Annan skattesats i utlandet	-28	-79
Övrigt	-177	-151
Summa	-185	1 020

M28 Avsättningar

mkr	Avsättning för omstrukturering	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2017	Summa 2016
Avsättningar vid årets ingång	236	77	116	429	96
Avsatt under året	253	18	27	298	538
lanspråktaget	-489	-	-78	-567	-201
Återfört	-	-	-14	-14	-4
Avsättningar vid årets utgång	-	95	51	146	429

Avsättningen för omstrukturingskostnader avser främst kostnader för förtida pensioneringar. Beloppet har i sin helhet reglerats under 2017. Avsättning för garantiåtaganden avser gruppvis reservering samt reservering av individuellt värderade garantier. Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

M29 Övriga skulder

mkr	2017	2016
Fondlikvidskulder	4 153	2 484
Övrigt	8 593	6 302
Summa	12 746	8 786

M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2017	2016
Upplupna räntekostnader	3 902	4 795
Övriga upplupna kostnader	1 903	1 447
Förutbetalda intäkter	1 110	922
Summa	6 915	7 164

M31 Efterställda skulder

mkr	2017	2016
Förlagslån i svenska kronor	8 350	8 230
Förlagslån i utländsk valuta	24 546	25 170
Summa	32 896	33 400

Medelvolymer	2017	2016
mkr		
Förlagslån i svenska kronor	8 177	9 362
Förlagslån i utländsk valuta	24 637	24 324
Summa	32 814	33 686

Specifikation, förlagslån	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta			Räntesats, %	Utestående belopp
	Valuta				
Emissionsår/förfall					
I SVENSKA KRONOR					
Svenska förlagslån ¹		10 825			8 350
Summa					8 350
I UTLÄNDSK VALUTA					
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656		14 751
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250		9 795
Summa					24 546
Summa efterställda skulder					32 896

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 109,92 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K50.

² För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K50.

³ För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K50.

M32 Obeskattade reserver

mkr	2017	2016
Akkumulerade överavskrivningar inventarier och leasingobjekt	318	318
Akkumulerade överavskrivningar inkråmsgoodwill	365	475
Summa	683	793

M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2017	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					226 314			226 314	226 314
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	7 349	117 575				963		125 887	125 887
Utlåning till kreditinstitut					664 018			664 018	672 737
Utlåning till allmänheten		377			795 314			795 691	796 728
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13 261	27 566				5 393		46 220	46 220
Aktier och andelar	11 903					1 170		13 073	13 073
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		4 951			54			5 005	5 005
Derivatinstrument	33 163		26 604					59 767	59 767
Övriga tillgångar	16				18 791			18 807	18 809
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	102	450			4 330	4		4 886	4 886
Summa finansiella tillgångar	65 794	150 919	26 604		1 708 821	7 530		1 959 668	1 969 426
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								47 302	
Övriga icke finansiella tillgångar								5 906	
Summa tillgångar								2 012 876	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							193 822	193 822	195 613
In- och upplåning från allmänheten							941 401	941 401	939 956
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		4 951					54	5 005	5 005
Emitterade värdepapper	4 625						650 012	654 637	660 468
Derivatinstrument	35 796		5 975					41 771	41 771
Korta positioner	2 072							2 072	2 072
Övriga skulder	12						12 734	12 746	12 747
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13						6 902	6 915	6 915
Efterställda skulder							32 896	32 896	33 887
Summa finansiella skulder	42 518	4 951	5 975				1 837 821	1 891 265	1 898 434
Övriga icke finansiella skulder								728	
Summa skulder								1 891 993	
2016									
mkr	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					199 362			199 362	199 362
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	13 000	80 500				736		94 236	94 236
Utlåning till kreditinstitut					593 125			593 125	602 852
Utlåning till allmänheten		926			762 641			763 567	765 473
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	22 328	32 519				5 464		60 311	60 311
Aktier och andelar	17 721					1 618		19 339	19 339
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		4 114			58			4 172	4 172
Derivatinstrument	46 916		40 145					87 061	87 061
Övriga tillgångar	32				16 681			16 713	16 713
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	170	474			4 144	4		4 792	4 792
Summa finansiella tillgångar	100 167	118 533	40 145		1 576 011	7 822		1 842 678	1 854 311
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								46 363	
Övriga icke finansiella tillgångar								5 663	
Summa tillgångar								1 894 704	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							189 176	189 176	191 052
In- och upplåning från allmänheten							827 753	827 753	827 720
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		4 213					58	4 271	4 271
Emitterade värdepapper	5 763						643 214	648 977	657 001
Derivatinstrument	50 452		4 039					54 491	54 491
Korta positioner	1 572							1 572	1 572
Övriga skulder	21						8 765	8 786	8 786
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2						7 162	7 164	7 164
Efterställda skulder							33 400	33 400	35 330
Summa finansiella skulder	57 810	4 213	4 039				1 709 528	1 775 590	1 787 387
Övriga icke finansiella skulder								1 679	
Summa skulder								1 777 269	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Redogörelse för tillämpade principer för värdering till verkligt värde återfinns i not K40.

Omklassificerade finansiella tillgångar	2017		2016	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	8	1 122	10	1 290
Verkligt värde	8	1 068	10	1 209
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	0
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	-1	-116	1	94
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	0	0	0	0
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	24	-	5
Intäktsförd ränta	0	15	0	41

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2017				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	7 212	137	-	7 349
Klassificerade att värderas till verkligt värde	117 575	-	-	117 575
Tillgängliga för försäljning	963	-	-	963
Utlåning till allmänheten	-	364	13	377
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	12 360	901	-	13 261
Klassificerade att värderas till verkligt värde	27 566	-	-	27 566
Tillgängliga för försäljning	4 990	403	-	5 393
Aktier och andelar				
Innehav för handel	7 944	3 959	-	11 903
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	-	49	1 121	1 170
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	4 487	-	464	4 951
Derivatinstrument	364	59 316	87	59 767
Summa	183 461	65 129	1 685	250 275
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	4 487	-	464	4 951
Emitterade värdepapper	-	4 625	-	4 625
Derivatinstrument	377	41 306	88	41 771
Korta positioner	2 013	59	-	2 072
Summa	6 877	45 990	552	53 419
Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2016				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	12 927	73	-	13 000
Klassificerade att värderas till verkligt värde	80 500	-	-	80 500
Tillgängliga för försäljning	736	-	-	736
Utlåning till allmänheten	-	909	17	926
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 610	718	-	22 328
Klassificerade att värderas till verkligt värde	32 519	-	-	32 519
Tillgängliga för försäljning	4 908	556	-	5 464
Aktier och andelar				
Innehav för handel	10 717	7 004	-	17 721
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	-	43	1 575	1 618
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	3 352	-	762	4 114
Derivatinstrument	407	86 654	-	87 061
Summa	167 676	95 957	2 354	265 987
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	3 451	-	762	4 213
Emitterade värdepapper	-	5 763	-	5 763
Derivatinstrument	443	54 048	-	54 491
Korta positioner	1 097	475	-	1 572
Summa	4 991	60 286	762	66 039

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

M34 Forts

Förändring av innehav i nivå 3 2017						
mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	1 575	-	-	17	762	-762
Nyanskaffningar	24	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-1	-	-	-	-318	318
Förfallet	-	-	-	-5	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-477	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	87	-88	1	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 121	87	-88	13	464	-464

Förändring av innehav i nivå 3 2016						
mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar	Derivat-skulder	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	881	-	-	10	732	-732
Nyanskaffningar	9	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-1	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	-	30	-30
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	685	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	-	8	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 575	-	-	17	762	-762

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2017

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	-	-	226 314
Belåningsbara statskskuldforbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	40 347	630 272	2 118	672 737
Utlåning till allmänheten	606	18 211	777 534	796 351
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Summa	267 267	648 537	779 652	1 695 456
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	54 753	140 860	-	195 613
In- och upplåning från allmänheten	895 153	44 803	-	939 956
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Emitterade värdepapper	205 060	450 783	-	655 843
Efterställda skulder	-	33 887	-	33 887
Summa	1 154 966	670 387	-	1 825 353

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2016

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	199 362	-	-	199 362
Belåningsbara statskskuldforbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	32 111	569 748	993	602 852
Utlåning till allmänheten	1 310	13 620	749 616	764 546
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Summa	232 783	583 426	750 609	1 566 818
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	126 410	64 642	-	191 052
In- och upplåning från allmänheten	773 856	53 864	-	827 720
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	58	-	58
Emitterade värdepapper	212 474	438 764	-	651 238
Efterställda skulder	-	35 330	-	35 330
Summa	1 112 740	592 658	-	1 705 398

M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2017	2016
Kontanter	7 845	9 146
Statspapper och obligationer	29 968	27 004
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	940	358
Övrigt	473	380
Summa	39 226	36 888
<i>Varav pantar som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>23 465</i>	<i>20 145</i>

Övriga ställda säkerheter mkr	2017	2016
Kontanter	183	456
Statspapper och obligationer	26 618	23 486
Utlåning till allmänheten	2 244	3 788
Aktier	5 114	5 644
Övrigt	248	83
Summa	34 407	33 457
<i>Varav pantar som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>26 083</i>	<i>27 136</i>

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Mottagna säkerheter

Som en del av ingångna omvända återköpsavtal och värdepapperslån har koncernen accepterat säkerheter som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av sådana accepterade säkerheter uppgick till 29 232 mkr (19 976) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 13 716 mkr (5 519) var sålda eller pantsatta till tredje part.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen mkr	2017		2016	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	6 054	1 086 ¹	6 002	340 ¹
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	5 172	126	928	2
Statspapper och obligationer, övrigt	263	-	710	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	522	522	824	824
Summa	12 011	1 734	8 464	1 166

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

M36 Eventualförpliktelser

mkr	2017	2016
Garantiförbindelser, krediter	50 552	46 633
Garantiförbindelser, övriga	64 023	69 207
Oåterkalleliga rembursar	6 057	4 237
Övrigt	21	161
Summa	120 653	120 238

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister

Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bankens bedömning är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till bankens fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat.

M37 Övriga åtaganden

mkr	2017	2016
Kreditlöften	287 706	269 583
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	131 159	131 289
Övrigt	61 733	65 172
Summa	480 598	466 044

I raden Övrigt ingår interna likviditetsgarantier till dotterbolag på 39 649 mkr (40 418).

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter mkr	2017	2016
Inom 1 år	941	755
Mellan 1 och 5 år	2 900	1 933
Senare än 5 år	4 800	945
Summa	8 641	3 633

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

M38 Pensionsförpliktelser

mkr	2017	2016
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	28 838	27 051
Pensionsförpliktelser	30 978	30 689
Pensionsnetto¹	-2 140	-3 638

Pensionsförpliktelser har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter, vilket innebär att skuld i Sverige är beräknad enligt tryggandelagen, och motsvarande utländska förpliktelser har beräknats utifrån lokal reglering. Förvaltningstillgångarna innehas av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Pensionskassan SHB, Försäkringsförening och liknande juridiska personer avseende utfästelser i bankens filialer i Storbritannien, Norge och Tyskland. Då varken Pensionskassans tillgångar eller försäkringsteknisk avsättning finns fördelad på arbetsgivare som har försäkring hos Pensionskassan ingår ingen av dessa i tabellen ovan. I Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 6 145 mkr (6 099) och marknadsvärdet av tillgångarna till 13 000 mkr (11 581). Överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår således till 6 855 mkr (5 482).

Av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna i Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avser 10 897 mkr (11 342) avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I förpliktelserna ingår utfästelse avseende SKP med samma belopp som förvaltningstillgångarnas verkliga värde.

En del av denna utfästelse, 8 265 mkr (8 652), är villkorad.

¹ Med hänsyn till att överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening kan utnyttjas för att täcka moderbolagets pensionsförpliktelser, samt att delar av utfästelsen är villkorad, redovisas inte ett underskott som en skuld i balansräkningen för 2017.

Pensionskostnader mkr	2017	2016
Utbetalda pensioner	-483	-441
Pensionspremier ²	-382	-572
Socialavgifter	7	-15
Ersättning från pensionsstiftelse	545	510
Avsättning till pensionsstiftelse	-56	-28
Summa pensionskostnader	-369	-546

Nästa års förväntade utbetalda pensioner avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 485 mkr. Kostnaderna för pensionspremier innehåller premier för BTPK (avgiftsbestämd pension) med 85 mkr (85).

Förvaltningstillgångar mkr	2017	2016
Ingående balans	27 051	25 680
Avkastning	2 276	1 853
Avsättning till pensionsstiftelse	56	28
Ersättning från pensionsstiftelse	-545	-510
Utgående balans	28 838	27 051
Procentuell avkastning på förvaltningstillgångar	8%	7%

Pensionsförpliktelser mkr	2017	2016
Ingående balans	30 689	28 159
Teknisk avgift	962	624
Ränta	333	308
Värdesäkring	119	0
Förtida pensionering	165	153
Utbetalda pensioner	-661	-441
Ändrade antaganden ³	341	3 062
Värdet förändring villkorad förpliktelse ²	-387	-1 115
Effekt av planändring ²	-801	-
Annan förändring av kapitalvärdet	218	-61
Utgående balans	30 978	30 689

² Övergången till avgiftsbestämd plan medför att pensionsförpliktelserna i Norge har minskat med 801 mkr per den 31 december 2017, samt ger en positiv effekt på pensionskostnaden med 235 mkr. För ytterligare information, se not K8.

³ Avser effekt av ändrad diskonteringsränta enligt Finansinspektionens anvisningar.

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2017	2016
Aktier och andelar	28 066	25 325
Räntebärande värdepapper	1 070	1 600
Övriga förvaltningstillgångar ⁴	-298	126
Summa	28 838	27 051

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Värdet av pensionsförpliktelserna beräknas årligen, per balansdagen, på försäkringstekniska grunder.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdes innan den 1 januari 2006. För personal som anställdes därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 154 200 GBP (2017/2018).

I Sverige är de mest väsentliga beräkningsantagandena dödligheten och diskonteringsräntan. Dödlighetsantagandet och diskonteringsräntan följer antagandena i tryggandelagens grunder. Diskonteringsräntan är 0,4% (0,5%) efter skatt och antaganden om omkostnader. Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna är beräknade enligt lokala redovisningskrav.

⁴ I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

M39 Tillgångar och skulder i valuta

2017 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	83	85 625	3 916	2 139	84 768	48 079	1 704	226 314
Utlåning till kreditinstitut	473 660	49 356	60 787	67 386	1 299	9 671	1 859	664 018
Utlåning till allmänheten	200 197	141 086	154 696	51 324	213 212	28 183	6 993	795 691
<i>varav företag</i>	162 059	96 721	125 022	33 201	143 351	27 952	6 188	594 494
<i>varav hushåll</i>	38 138	44 365	29 674	18 123	69 861	231	805	201 197
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	97 468	6 853	-	1	-	20 804	761	125 887
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	33 582	2 383	1 090	-	1 378	7 787	-	46 220
Övriga ej valutafördelade poster	154 746							154 746
Summa tillgångar	959 736	285 303	220 489	120 850	300 657	114 524	11 317	2 012 876
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	75 576	64 785	14 435	10 299	3 401	18 899	6 427	193 822
In- och upplåning från allmänheten	557 852	104 787	57 635	39 561	146 397	29 977	5 192	941 401
<i>varav företag</i>	222 992	86 380	37 200	22 309	98 280	27 637	4 667	499 465
<i>varav hushåll</i>	334 860	18 407	20 435	17 252	48 117	2 340	525	441 936
Emitterade värdepapper	18 121	179 340	1 132	556	90 063	335 895	29 530	654 637
Efterställda skulder	8 350	14 751	-	-	-	9 795	-	32 896
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	190 120							190 120
Summa skulder och eget kapital	850 019	363 663	73 202	50 416	239 861	394 566	41 149	2 012 876
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		78 497	-147 090	-70 354	-60 659	280 037	29 880	
Nettoposition i valuta		137	197	80	137	-5	48	594
2016								
mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	140	99 547	6 199	102	61 774	30 463	1 137	199 362
Utlåning till kreditinstitut	407 217	59 713	49 430	58 739	2 459	14 066	1 501	593 125
Utlåning till allmänheten	200 577	126 909	151 774	54 795	191 846	28 629	9 037	763 567
<i>varav företag</i>	159 147	91 519	120 447	36 266	127 264	28 406	8 118	571 167
<i>varav hushåll</i>	41 430	35 390	31 327	18 529	64 582	223	919	192 400
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	69 724	6 431	-	1	-	17 344	736	94 236
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 866	2 181	1 329	-	1 701	15 234	-	60 311
Övriga ej valutafördelade poster	184 103							184 103
Summa tillgångar	901 627	294 781	208 732	113 637	257 780	105 736	12 411	1 894 704
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	42 694	73 622	5 843	20 238	4 781	27 770	14 228	189 176
In- och upplåning från allmänheten	501 497	79 139	60 068	34 828	122 376	23 184	6 661	827 753
<i>varav företag</i>	193 564	61 945	38 969	19 146	86 078	21 006	6 170	426 878
<i>varav hushåll</i>	307 933	17 194	21 099	15 682	36 298	2 178	491	400 875
Emitterade värdepapper	20 722	141 884	2 305	324	80 485	371 157	32 100	648 977
Efterställda skulder	8 230	14 355	-	-	-	10 815	-	33 400
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	195 398							195 398
Summa skulder och eget kapital	768 541	309 000	68 216	55 390	207 642	432 926	52 989	1 894 704
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		14 407	-140 321	-58 133	-50 169	327 293	40 646	
Nettoposition i valuta		188	195	114	-31	103	68	637

Bankens syn på valutarisktagande framgår av not K2 på sidan 84.

M40 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr						
Utlåning till kreditinstitut	604 978	536 510	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	1 151	1 151	875	849	-	-
Derivat	3 697	4 429	-	-	-	-
Övriga tillgångar	12 591	13 011	51	59	7	515
Summa	622 417	555 101	926	908	7	515
Skulder till kreditinstitut	23 694	15 066	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	7 457	7 301	298	223	406	604
Derivat	16 895	22 753	-	-	-	-
Efterställda skulder	0	-	-	-	668	681
Övriga skulder	90	98	-	0	56	58
Summa	48 136	45 218	298	223	1 130	1 343
Eventualförpliktelser	43 433	46 744	-	-	6 145	6 099
Derivat, nominella värden	433 986	398 353	-	-	-	-

Närstående – intäkter och kostnader	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr						
Ränteintäkter	3 052	3 110	9	13	0	1
Räntekostnader	-207	-200	0	0	-72	-71
Provisionsintäkter	12	21	3	1	-	-
Provisionskostnader	-	-	-258	-229	-	-
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	-	-	0	0	-	-
Övriga intäkter	1 568	1 478	1	1	14	15
Övriga kostnader	-303	-299	-57	-39	-	-
Summa	4 122	4 110	-302	-253	-58	-55

Specifikation över dotterbolagen och intresseföretagen finns i not M16. Intresseföretagens verksamhet består av att utföra olika typer av tjänster i anknytning till de finansiella marknaderna. I gruppen övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster. Upplysningar om aktieägartillskott till concern- och intresseföretag lämnas i not M16.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 145 mkr (6 099). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 545 mkr (510) avseende pensionskostnader och 450 mkr (465) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 24 mkr (25) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

M41 Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår en utdelning om 7,50 kronor varav 5,50 kronor i ordinarie utdelning (5,00 kronor). Styrelsens förslag till vinstdisposition finns på sidan 164.

M42 Aktieinformation

31 december 2017

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Aktiekapital	Kvotvärde
Serie A	1 908 922 222	98,19	99,82	2 958 829 444	1,55
Serie B	35 251 329	1,81	0,18	54 639 560	1,55
	1 944 173 551	100,00	100,00	3 013 469 004	

M43 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

M44 Kapitaltäckning

Handelsbankenkoncernens kapitaltäckning beskrivs i not K50. Specifika upplysningar över kapitaltäckningen för moderbolaget presenteras nedan. För definitioner se sidan 223.

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

mkr	2017		2016	
	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
		Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	
Kärnprimärkapital: instrument och reserver				
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	8 177	26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3	7 597
	Varav: aktiekapital	8 177	EBA-förteckningen 26.3	7 597
	Varav: konvertibler		EBA-förteckningen 26.3	
2	Ej utdelade vinstmedel	93 456	26.1 c	82 606
3	Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera realiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	2 745	26.1	5 605
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	1 104	26.2	10 879
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	105 482		106 687
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar				
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-150	34, 105	-354
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-2 245	36.1 b, 37, 472.4	-1 793
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	87	33 a	119
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 823	36.1 d, 40, 159, 472.6	-1 140
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-	33 b	-
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-	36.1 e, 41, 472.7	-
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-569	36.1 f, 42, 472.8	-636
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79, 470, 472.11	-
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-	36.1 c, 38, 48.1 a, 470, 472.5	-
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-	48.1	-
23	Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna	-	36.1 i, 48.1 b, 470, 472.11	-
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	-	36.1 c, 38, 48.1 a, 470, 472.5	-
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-	36.1 a, 472.3	-
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-	36.1 l	-
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-	36.1 j	-
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-4 700		-3 804
29	Kärnprimärkapital	100 782		102 883

M44 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2017			2016	
		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013
mkr						
Primärkapitaltillskott: instrument						
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	9 794		51, 52	10 815	
32	Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder	9 794			10 815	
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 352	2 352	486.3	2 353	2 353
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	12 146			13 168	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar						
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	-400	52.1 b, 56 a, 57, 475.2	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		56 d, 59, 79, 475.4	-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överstiger institutets supplementärkapital (negativt belopp)	-		56 e	-	
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400			-400	
44	Primärkapitaltillskott	11 746			12 768	
45	Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	112 528			115 651	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar						
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 745		62, 63	17 354	
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 745			17 354	
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar						
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-		63 b i, 66 a, 67, 477.2	-	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129		66 d, 69, 79, 477.4	-1 129	
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129			-1 129	
58	Supplementärkapital	16 616			16 225	
59	Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	129 144			131 876	
59a	Riskvägda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	470 353			439 657	
	Varav: kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)	15 633		472, 472.5, 472.8 b, 472.10 b, 472.11 b	15 633	
	Varav: uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)	499		475, 475.2 b, 475.2 c, 475.4 b	512	
60	Summa riskvägda tillgångar	470 353			439 657	

Kapitalbas under övergångsperioden	2017		2016	
	Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
mkr		Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	
Kapitalrelationer och buffertar				
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	21,4	92.2 a, 465	23,4
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	23,9	92.2 b, 465	26,3
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	27,5	92.2 c	30,0
64	Institutspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontracyklisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	3,7	Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	3,4
65	Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5		2,5
66	Varav: krav på kontracyklisk kapitalbuffert	1,2		0,9
67	Varav: krav på systemriskbuffert	0,0		0,0
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	0,0	Kapitalkravsdirektivet 131	0,0
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	16,9	Kapitalkravsdirektivet 128	18,9
Kapitalrelationer och buffertar				
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	2	36.1 h, 45, 46, 472.10, 56 c, 59, 60, 475.4, 66 c, 69, 70, 477.4	0
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-	36.1 i, 45, 48, 470, 472.11	-
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	-200	36.1 c, 38, 48, 470, 472.5	-205
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet				
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 796	62	1 759
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	1 614	62	1 428
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)				
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	116	484.3, 486.2 och 486.5	174
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.3, 486.2 och 486.5	-
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	4 890	484.4, 486.3 och 486.5	7 335
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.4, 486.3 och 486.5	-
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	2 963	484.5, 486.4 och 486.5	4 444
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.5, 486.4 och 486.5	-

M44 Forts

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp		Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
		T	T-1	T
mkr				
	1 Kreditrisk (exklusive motparts-kreditrisk)	400 077	363 025	32 006
Artikel 438 c och d	2 Varav schablonmetoden	143 334	140 176	11 467
Artikel 438 c och d	3 Varav den grundläggande internmetoden	44 818	43 208	3 585
Artikel 438 c och d	4 Varav den avancerade internmetoden	200 793	169 888	16 063
Artikel 438 d	5 Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskväktade metoden eller den interna modellen	11 132	9 753	891
Artikel 107	6 Motparts-kreditrisk	12 640	15 704	1 011
Artikel 438 c och d				
Artikel 438 c och d	7 Varav marknadsvärdering	12 632	15 698	1 011
Artikel 438 c och d	8 Varav ursprunglig exponering			
	9 Varav schablonmetoden			
	10 Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11 Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	8	6	1
Artikel 438 c och d	12 Kreditvärdighetsjustering	4 891	7 429	391
Artikel 438 e	13 Avvecklingsrisk	0	0	0
Artikel 449 o i)	14 Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	22	24	2
	15 Varav internmetoden	22	24	2
	16 Varav den interna formelbaserade metoden			
	17 Varav internmetoden			
	18 Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19 Marknadsrisk	10 310	10 910	825
	20 Varav schablonmetoden	10 310	10 910	825
	21 Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22 Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23 Operativ risk	42 413	42 565	3 393
	24 Varav basmetoden			
	25 Varav schablonmetoden	42 413	42 565	3 393
	26 Varav internmätningmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27 Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktning på 250 procent)			
Artikel 500	28 Justering av minimigränsen			14 886
	29 Summa	470 353	439 657	52 514

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden		2017		2016	
		a	b	a	b
mkr		Riskexponerings- belopp	Kapitalkrav	Riskexponerings- belopp	Kapitalkrav
Direkta produkter					
1	Ränterisk	10 089	808	10 669	854
1a	varav generell risk	7 145	572	7 474	598
1b	varav specifik risk	2 944	236	3 195	256
2	Aktiekursrisk	113	9	54	4
2a	varav generell risk	34	3	12	1
2b	varav specifik risk	74	6	40	3
2c	varav fonder	5	0	2	0
3	Valutakursrisk	-	-	-	-
4	Råvarurisk	60	5	113	9
Optioner					
7	Scenariometod	48	3	74	6
7a	varav ränterisk	5	0	14	1
7b	varav aktiekursrisk	43	3	59	5
7c	varav valutakursrisk	-	-	-	-
7d	varav råvarurisk	0	0	1	0
8	Värdepapperisering (specifik risk)	-	-	-	-
9	Avvecklingsrisk	0	0	0	0
10	Summa	10 310	825	10 910	873

Kapitaltäckningsanalys	2017	2016
%		
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	21,4	23,4
Primärkapitalrelation, CRR	23,9	26,3
Total kapitalrelation, CRR	27,5	30,0
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	470 353	439 657
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	249	260
Institutspecifika buffertkrav	3,7	3,4
varav krav på kapitalkonservingsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontryckisk buffert	1,2	0,9
varav krav på systemriskbuffert		
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	16,9	18,9

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr								
Statsexponeringar	330 648		5 355		428		1,6	
Företagsexponeringar	686 291	664 184	208 680	177 677	16 694	14 214	30,4	26,8
Företagsutlåning	669 111	641 514	205 280	173 736	16 422	13 899	30,7	27,1
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	108 923	115 418	32 154	35 658	2 572	2 853	29,5	30,9
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	560 188	526 096	173 126	138 078	13 850	11 046	30,9	26,2
varav stora företag	152 484	126 610	58 121	57 124	4 650	4 570	38,1	45,1
varav medelstora företag	67 891	70 884	34 780	30 345	2 782	2 428	51,2	42,8
varav fastighetsbolag	339 813	328 602	80 225	50 609	6 418	4 049	23,6	15,4
Motpartsrisk	17 180	22 670	3 400	3 941	272	315	19,8	17,4
Bostadsrättsföreningar	24 422	32 672	4 580	3 724	366	298	18,8	11,4
Hushållsexponeringar	152 864	160 251	24 357	28 313	1 949	2 265	15,9	17,4
Privatpersoner	134 301	140 322	18 663	22 350	1 493	1 788	13,9	15,9
varav fastighetskrediter	76 003	76 311	9 942	10 155	795	812	13,1	13,3
varav övriga	58 298	64 011	8 720	12 195	698	976	15	19,1
Små företag	18 563	19 929	5 694	5 963	456	477	30,7	29,9
Institutsexponeringar	72 223	105 184	13 929	17 397	1 114	1 392	19,3	16,5
Institutsutlåning	16 332	20 065	5 232	6 175	419	494	32	30,8
Motpartsrisk	55 891	85 119	8 697	11 222	696	898	15,6	13,2
varav repor och värdepapperslån	7 667	14 070	173	631	14	50	2,3	4,5
varav derivat	48 224	71 049	8 524	10 591	682	848	17,7	14,9
Aktieexponeringar	3 010	2 636	11 132	9 753	891	780	369,9	370
varav börsnoterade aktier	4	-	13	-	1	-	290	-
varav övriga aktier	3 006	2 636	11 119	9 753	890	780	370	370
Motpartslösa exponeringar	990	1 149	990	1 149	79	92	100	100
Positioner i värdepapperisering	20	22	22	24	2	2	106	105,9
varav traditionell värdepapperisering	20	22	22	24	2	2	106	105,9
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	1 270 468	966 099	269 045	238 036	21 524	19 043	21,2	24,6

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
mkr								
Stater och centralbanker	196	252 304	-	77	-	6	0	0
Kommuner	-	27 630	-	22	-	2	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	568	636	-	0	-	0	0	0
Internationella organisationer	35	49	-	0	-	0	0	0
Institut	611 949	550 741	938	799	75	64	0,2	0,1
Företag	9 348	10 413	9 252	9 789	740	783	99,0	94,0
Hushåll	16 675	16 902	12 469	12 633	997	1 011	74,8	74,7
Säkerheter i fastigheter	106 316	92 087	38 158	33 316	3 053	2 665	35,9	36,2
Fallerade exponeringar	350	199	420	258	34	21	119,8	129,6
Aktier	67 185	67 063	76 515	76 392	6 121	6 111	113,9	113,9
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	67 185	67 063	76 515	76 392	6 121	6 111	113,9	113,9
Övriga poster	6 411	7 999	5 942	7 431	476	595	92,7	92,9
Summa schablonmetoden	819 033	1 026 023	143 694	140 717	11 496	11 258	17,5	13,7

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

LRCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning mkr	2017	2016
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 941 459	1 794 728
Tilläggsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital	-4 699	-3 803
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 936 759	1 790 925
Derivatexponeringar		
Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	10 963	34 618
Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	31 302	38 297
Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner	-7 785	-6 917
Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart	-	-
Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	7 766	8 917
Justerad effektiv teoretisk compensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat	-366	-679
Sammanlagda derivatexponeringar	41 879	74 236
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	11 650	12 915
Nettade belopp för kontantsskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	-	-
Motpartens kreditriskeponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	2 199	4 440
Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskeponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten	-	-
Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering	13 849	17 355
Andra poster utanför balansräkningen		
Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	542 726	539 468
Justeringar för konvertering till kreditkvaliteter	-351 822	-348 431
Övriga exponeringar utanför balansräkningen	190 904	191 037
Undantagna exponeringar		
Undantag för exponeringar inom gruppen (individuell nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-626 486	-568 333
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
Primärkapital	112 528	115 651
Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad	1 556 905	1 505 220
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad	7,2%	7,7%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmättet	Transitional	Transitional
Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	0
LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad mkr	2017	2016
Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 012 876	1 894 704
Justerings för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	0	0
Justerings för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	0
Justerings för finansiella derivatinstrument	-17 888	-12 825
Justerings för transaktioner för värdepappersfinansiering	2 199	4 440
Justerings för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditkvaliteter för exponeringar utanför balansräkningen)	190 904	191 037
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013	-626 486	-568 333
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Andra justeringar	-4 699	-3 803
Summa exponeringsmätt för bruttosoliditetsgrad	1 556 905	1 505 220

Styrelsens och vd:s underskrifter

Härmed försäkras att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, att moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med god redovisningssed för aktiemarknadsbolag, att års- och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de övriga företag som ingår i koncernen står inför.

STOCKHOLM DEN 6 FEBRUARI 2018

Pär Boman
styrelseordförande

Fredrik Lundberg
vice ordförande

Karin Apelman
styrelseledamot

Jon Fredrik Baksaas
styrelseledamot

Jan-Erik Höög
styrelseledamot

Kerstin Hessius
styrelseledamot

Ole Johansson
styrelseledamot

Lise Kaae
styrelseledamot

Bente Rathe
styrelseledamot

Charlotte Skog
styrelseledamot

Anders Bouvin
verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Org nr 502007-7862

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2017. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 7–205 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och

lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar, och bolagsstyrningsrapporten är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med Revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder

beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Övriga upplysningar

Revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för år 2016 har utförts som gemensam revision av KPMG AB och Ernst & Young AB som lämnat en revisionsberättelse daterad 16 februari 2017 med omodifierade uttalanden i Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen.

SÄRSKILT BETYDELSEFULLA OMRÅDEN

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden. Beskrivningen nedan av hur revisionen genomfördes inom dessa områden ska läsas i detta sammanhang.

Vi har fullgjort de skyldigheter som beskrivs i avsnittet Revisorns ansvar i vår rapport om årsredovisningen också inom dessa områden. Därmed genomfördes revisionsåtgärder som utformats för att beakta vår bedömning av risk för väsentliga fel i årsredovisningen och koncernredovisningen. Utfallet av vår granskning och de granskningsåtgärder som genomförts för att behandla de områden som framgår nedan utgör grunden för vår revisionsberättelse.

Kreditgivning och reservering för kreditförluster

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Kreditriskexponeringar och dess hantering beskrivs i not K2 från sid 86. Koncernens redovisade kreditförluster specificeras i not K10. Upplysningar avseende moderbolaget finns i not M2 och M10. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 10 på sid 76. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende kreditgivning och reserveringar för kreditförluster överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

I Svenska Handelsbankens verksamhet ingår att ta kreditrisker i kontorsrörelsen.

Koncernens (moderbolagets) kreditportfölj uppgår till 2 351 245 (1 686 023) mkr per 31 december 2017, vilket motsvarar 85 (84) procent av totala tillgångar. Den totala kreditriskexponering, inklusive åtaganden utanför balansräkningen, uppgår till 3 104 971 (2 519 148) mkr, vilket motsvarar 112 (125) procent av totala tillgångar. Summa reserv för sannolika kreditförluster uppgår till -5 159 (-4 941) mkr.

Reservering för kreditförluster motsvarar bankens bästa uppskattning av potentiellt uppkomna förluster i kreditportföljerna per balansdagen. Reserveringen för förfallna krediter beräknas antingen på individuell basis eller på kollektiv basis för grupper med likartade krediter. 91 (91) procent av redovisade kreditförluster utgörs av specifika reserveringar för individuell värderade fordringar.

Den största delen av verksamheten utgörs av kreditihantering och kreditriskexponering utgör den dominerande risken för banken. Utöver

detta finns det en inneboende osäkerhet i redovisning av avsättningar för kreditförluster. Redovisningen bygger på bedömningar av banken av ett stort antal interna och externa observationer inklusive uppskattningar av framtida kassaflöden. Till följd av den osäkerhet som är kopplad till bedömningen av dessa kassaflöden, har detta område bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område i revisionen av Svenska Handelsbanken.

Hur detta område beaktades i revisionen

Vi har testat utformning och effektivitet av nyckelkontroller i kreditprocessen inklusive kreditbeslut, kreditgranskning, ratingklassificering samt identifiering och fastställande av krediter som ska reserveras för. Testade kontroller utgörs av såväl manuella kontroller som automatiska kontroller i applikationssystem. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system.

Vi har utmanat de bedömningar av återvinningsvärdet av framtida kassaflöden för specifika reserveringar gjorda för individuellt värderade krediter som gjorts av banken.

För krediter som är värderade med kollektiva reserveringsmodeller har vi bedömt antagandena i modellerna. Vi har också stickprovsvis kontrollerat indata i modellerna och rimligheten i beräkningarna.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informationen är tillräckligt omfattande som beskrivning av bankens bedömningar.

Vi har också utvärderat det granskningsarbete som genomförs av Svenska Handelsbankens internrevision.

Värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Finansiella instrument värderade till verkligt värde beskrivs i not K40 för koncernen och M34 för moderbolaget. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 9 på sid 76. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Svenska Handelsbanken har finansiella instrument som värderas till verkligt värde. Banken har finansiella instrument där aktuella marknadspriser saknas varför verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller som bygger på marknadsdata. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki. Svenska Handelsbanken har även i viss omfattning finansiella instrument vars värdering till verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller där värdet påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Koncernen (moderbolaget) har finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 2 om 64 491 (65 129) mkr respektive 29 095 (45 990) mkr. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 uppgår till 1 810 (1 685) mkr respektive 552 (552) mkr.

Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, samt företagsobligationer utgör finansiella instrument i nivå 2. Företagsobligationer och derivatkontrakt i nivå 2 värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Finansiella instrument i nivå 3 utgörs främst av onoterade aktier i gemensamägda, placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt vissa derivatkontrakt som värderas med icke-observerbar data. Värdering av finansiella instrument i nivå 2 och 3

innefattar bedömningar av banken, eftersom de värderas med hjälp av modeller. Mot denna bakgrund har värderingen av dessa finansiella instrument bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur detta område beaktades i revisionen

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande bankens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av datakvalitet samt förändringshantering avseende interna värderingsmodeller. Testade kontroller utgörs av såväl manuella kontroller som automatiska kontroller i applikationssystem. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system.

Vi har engagerat våra interna värderingsspecialister i syfte att utmana de metoder och antaganden som använts vid värderingen av finansiella instrument där marknadsvärden saknas.

Vi har bedömt metoderna i värderingsmodellerna mot värderingsriktlinjer och branschpraxis.

Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor och undersökt betydande avvikelser. Vi har också kontrollerat rimligheten i beräkningarna genom att stickprovsvis utfört egna oberoende värderingar.

Vi har bedömt de omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen och om informatio-

nen är tillräckligt omfattande som beskrivning av bankens bedömningar.

Vi har också utvärderat det granskningsarbete som genomförs av Svenska Handelsbankens internrevision.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det tryckta årsredovisningsdokumentet innehåller även annan information än den formella årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 4–6 och 211–224. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska

beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller,

om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhets art, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska

situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisions-sed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelse skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Ernst & Young AB, Jakobsbergsgatan 24, 111 24 Stockholm, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 29 mars 2017 och har varit bolagets revisor sedan 28 april 1998.

PricewaterhouseCoopers AB, Torsgatan 21, 113 97 Stockholm, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 29 mars 2017 och har varit bolagets revisor sedan 29 mars 2017.

Stockholm den 16 februari 2018

Ernst & Young AB

Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

PricewaterhouseCoopers AB

Johan Rippe
Auktoriserad revisor

Handelsbanken

Kontaktuppgifter

Webbadress: handelsbanken.se där inget annat anges.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Anders Bouvin, koncernchef
Carina Åkerström, stf koncernchef
Mikael Hallåker, Centrala huvudkontoret
Ulf Riese, Centrala huvudkontoret
Göran Stille, Centrala huvudkontoret
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 handelsbanken.se
 Organisationsnummer: 502007-7862

HANDELSBANKENS STYRELSE

Klas Tollstadius, styrelsens sekreterare
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

BUSINESS SUPPORT CAPITAL MARKETS

Joakim Jansson, chef
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP AUDIT

Tord Jonerot, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP COMMUNICATIONS

Mikael Hallåker, tf chef
Katarina Grönwall tillträder som chef
 den 5 mars 2018
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP COMPLIANCE

Pål Bergström, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP CREDITS

Per Beckman, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP FINANCE

Rolf Marquardt, CFO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP FINANCIAL CRIME PREVENTION

Hannu Saari, chef
 Torsgatan 14
 103 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP HR

Stina Petersson, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP INFRASTRUCTURE

Klas Bornälv, chef
 Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT

Agneta Lilja, CIO
 Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT OPERATIONS & DEVELOPMENT

Juha Rantamaa, chef
 Tegeluddsvägen 10
 115 82 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP LEGAL

Martin Wasteson, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP RISK CONTROL

Maria Hedin, CRO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP SUSTAINABILITY

Elisabet Jamal Bergström, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

AFFÄRSOMRÅDEN

HANDEL & E-TJÄNSTER

Yonnie Bergqvist, chef
 Katarinavägen 15
 103 14 Stockholm
 08-701 10 00

HANDELSBANKEN INTERNATIONAL

Dan Lindwall, chef
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

MARKETS & ASSET MANAGEMENT

Per Elcar, chef
Ann Öberg, chef ekonomisk analys
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

PENSION & LIFE

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00

DOTTERBOLAG

ECSTER AB

Yonnie Bergqvist, chef
 Katarinavägen 15
 103 14 Stockholm
 08-701 46 67
 Organisationsnummer: 556993-2311

EFN

Mikaela Strand, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 efn.se
 Organisationsnummer: 556930-1608

HANDELSBANKEN FINANS

Maria Lidström Andersson, chef
Kajsen Hansson tillträder som chef i maj 2018
 Torsgatan 12-14
 106 35 Stockholm
 08-701 46 00
 Organisationsnummer: 556053-0841

HANDELSBANKEN FONDER

Carl Cederschiöld, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556418-8851

HANDELSBANKEN LIV

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00
 Organisationsnummer: 516401-8284

HANDEL & INDUSTRI

Magnus Sternbrink, chef
 Nybrokajen 15
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556013-5336

HEARTWOOD

Tracey Davidson, chef
 No.1 Kingsway
 London WC2B 6AN, Storbritannien
 +44 (0)20 704 513 20
 Organisationsnummer: 4132340

OPTIMIX

Michel Alofs, chef
Jaap Westerling, chef
 Johannes Vermeerstraat 14
 1071 DR Amsterdam, Nederländerna
 +31 (0)20 570 30 30
 Organisationsnummer: 33194359

STADSHYPOTEK

Ulrica Stolt Kirkegaard, chef
Maria Lidström Andersson tillträder som chef
 den 15 februari 2018
 Torsgatan 12
 103 70 Stockholm
 08-701 54 00
 Organisationsnummer: 556459-6715

XACT KAPITALFÖRVALTNING

Pär Nürnberg, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556997-8140

**HUVUDKONTOR HEMMAMARKNADER,
REGIONBANKER OCH AFFÄRSSTÖD****NORRA SVERIGE**

Magnus Ericson, chef
 Storgatan 48
 Box 1002
 901 20 Umeå
 090-15 45 00

MELLANSVERIGE

Pontus Åhlund, chef
 Nygatan 20
 Box 196
 801 03 Gävle
 026-17 20 60

STOCKHOLM

Carina Åkerström, chef
 Arsenalsgatan 9
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

VÄSTRA SVERIGE

Katarina Ljungqvist, chef
 Östra Hamngatan 23 A
 405 40 Göteborg
 031-774 80 00

SYDÖSTRA SVERIGE

Anders Fagerdahl, chef
 Södergatan 10
 205 40 Malmö
 040-24 50 00

AFFÄRSSTÖD SVERIGE

Katarina Berner Frösdal, COO
 Nybrokajen 13
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

HUVUDKONTOR UK

Mikael Sørensen, chef
 3 Thomas More Square
 London E1W 1WY, Storbritannien
 +44 (0)20 757 880 00
 handelsbanken.co.uk

NORRA STORBRITANNIEN

John Parker, chef
 4M Building
 Malaga Avenue
 Manchester Airport
 Manchester M90 3RR, Storbritannien
 +44 (0)16 160 202 00
 handelsbanken.co.uk

YORKSHIRE OCH**NORDÖSTRA STORBRITANNIEN**

Suzanne Minifie, chef
 No. 1 Whitehall Riverside, 4th floor
 Leeds LS1 4BN, Storbritannien
 +44 (0)11 338 601 00
 handelsbanken.co.uk

CENTRALA STORBRITANNIEN

Nick Lowe, chef
 Two Colmore Square
 38 Colmore Circus, 3rd floor
 Queensway
 Birmingham B4 6BN, Storbritannien
 +44 (0)12 121 291 74
 handelsbanken.co.uk

SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Chris Teasdale, chef
 1100 Parkway North
 Stoke Gifford
 Bristol BS34 8YU, Storbritannien
 +44 (0)11 793 110 08
 handelsbanken.co.uk

SÖDRA STORBRITANNIEN

John Hodson, chef
 3 Thomas More Square
 London E1W 1WY, Storbritannien
 +44 (0)20 757 880 00
 handelsbanken.co.uk

DANMARK

Lars Moesgaard, chef
 Havneholmen 29
 DK-1561 Köpenhamn V, Danmark
 +45 (0)46 79 12 00
 handelsbanken.dk

FINLAND

Nina Arkilahti, chef
 Östersjögatan 11-13
 FI-00180 Helsingfors, Finland
 +358 (0)10 444 11
 handelsbanken.fi

NORGE

Dag Tjernsmo, chef
 Tjuvholmen Allé 11
 Postboks 1342 Vika
 NO-0113 Oslo, Norge
 +47 (0)22 39 70 00
 handelsbanken.no

NEDERLÄNDERNA

Jens Wiklund, chef
 WTC Schiphol Airport
 Schiphol Boulevard 135
 NL-1118 BG Schiphol, Nederländerna
 +31 (0)204 127 600
 handelsbanken.nl

Kontor och kontorschefer

HANDELSBANKEN NORRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Bob Persson** Frösön, ordförande
 Direktör **Richard Bergfors** Stockholm
 Bankdirektör **Magnus Ericson** Umeå
 Styrelseordförande **Annika Högström** Luleå
 Direktör **Hans Jonsson** Umeå
 Direktör **Ulf Larsson** Sundsvall
 Professor Umeå universitet **Agneta Marell** Umeå
 Banktjänsteman **Anna Mattsson** Luleå, (P)*

Chef

Magnus Ericson Umeå

Kontor/chef för kontoret

Arvidsjaur **Katarina Rutberg**
 Bergsjö **Rose-Marie Hildingsson**
 Bjurholm **Anna Johansson**
 Boden **Ellinor Lundström**
 Bredbyn **Kari Pessa**
 Bräcke **Per Stålhandske**
 Burträsk **Joakim Löfbom**
 Byske **Eva Berggren**
 Delsbo **Örjan Källman**
 Dorotea **Thomas Rönnberg**
 Fränsta **Caroline Jungell**
 Gnarp **Rose-Marie Hildingsson**
 Gällivare **Johan Larsson**
 Gällö **Per Stålhandske**
 Hammarstrand **Linda Nordvall**
 Hammerdal **Lars-Erik Olsén**
 Haparanda **Maria Mörk**
 Hede **Mattias Sundt**
 Holmsund **Sofie Jakobsson**
 Hudiksvall **Thony Nylund**
 Husum **Veronica Egnor**
 Härnösand **Åsa Starfelt Nilsson**
 Jokkmokk **Johan Larsson**
 Järpen **Jenny Strand**
 Järvsö **Mikael Stridh**
 Kalix **Maria Mörk**
 Kiruna **Lisbeth Aidanpää**
 Kramfors **Susanne Moström**
 Krokoms **Henrik Lindqvist**
 Kvissleby **Niclas Södergren**
 Liden **Amanda Eriksson**
 Lit **Henrik Lindqvist**
 Ljusdal **Mikael Stridh**
 Luleå
 Gammelstad **Petter Eriksson**
 Storgatan **Jörgen Ericsson**
 Örnåset **Petter Eriksson**
 Lycksele **Anna Karin Öhnerud**
 Lövånger **Eva Berggren**

Malå **Anna Karin Öhnerud**
 Matfors **Caroline Jungell**
 Nordingrå **Susanne Moström**
 Nordmaling **Veronica Egnor**
 Norsjö **Anna Karin Öhnerud**
 Offerdal **Henrik Lindqvist**
 Pajala **Maria Grym**
 Piteå **Stefan Uddström**
 Ramsele **Sofia Bodin**
 Robertsfors **Joakim Löfbom**
 Råneå **Petter Eriksson**
 Skellefteå **Eva Berggren**
 Skönsberg **Per Pettersson**
 Sollefteå **Sofia Bodin**
 Sorsele **Thomas Lind**
 Storuman **Thomas Lind**
 Strömsund **Lars-Erik Olsén**
 Sundsvall **Owe Sundin**
 Sveg **Jörgen Andersson**
 Svenstavik **Bengt Nilzén**
 Sävar **Catharina Olsson**
 Sörberge **Amanda Eriksson**
 Timrå **Amanda Eriksson**
 Ullånger **Susanne Moström**
 Umeå
 City **Anders Sundström**
 Teg **Catharina Olsson**
 Västra **Henrik Lundström**
 Vilhelmina **Thomas Rönnberg**
 Vindeln **Anna Johansson**
 Vännäs **Anna Johansson**
 Ånge **Michaela Morén**
 Åre **Jenny Strand**
 Åsele **Thomas Rönnberg**
 Älvsbyn **Katarina Rutberg**
 Örnsköldsvik **Kari Pessa**
 Östersund **Petter Dahlin**
 Övertorneå **Maria Grym**

HANDELSBANKEN MELLANSVERIGE

Styrelse

Direktör **Ulf Bergkvist** Insjön, ordförande
 Direktör **Torsten Engwall** Gävle
 Direktör **Peter Larson** Gävle
 Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*
 Direktör **Monica Oldenstedt** Västerås
 Direktör **Arne Skoglund** Uppsala
 Bankdirektör **Pontus Åhlund** Gävle

Chef

Pontus Åhlund Gävle

Kontor/chef för kontoret

Alfta **Anna Ekström**
 Arboga **Larry Andersson**
 Avesta **Andreas Borgfors**
 Bergby **Carola Johansson**
 Bjursås **Anders Rapp**
 Bollnäs **Thomas Frykberg**
 Borlänge **Caroline Cedergren**
 Bålsta **Ann-Sofie Sivander**
 Edsbyn **Dan Silvroth**
 Enköping **Lars Olsson**
 Eskilstuna **Johan Gustavsson**
 Fagersta **Sara Runeberg**
 Falun **Henrik Ragnarsson**
 Fjögesta **Anders Hedvall**
 Flen **Staffan Krause**
 Frövi **Mikael Jansson**
 Gagnef **Anders Rehn**
 Grängesberg **Andreas Byrén**
 Gävle City **Svante Larsson**
 Hallsberg **Mats Kagerup**
 Hallstavik **Catarina Lyshag**
 Hedemora **Sara Runeberg**
 Hedesunda **Markus Strömberg**
 Insjön **Oskar Ahlzén**
 Katrineholm **Mattias Jönsson**
 Kilafors **Pernilla Flink Westh**
 Knivsta **Agneta Stureson**
 Kolbäck **Niklas Johansson**
 Kopparberg **Lena Ragnarsson Vöks**
 Kumla **Michael Johnson**
 Kungsör **Ann-Charlotte Edin**
 Köping **Anette Holmsten**
 Leksand **Anders Ekström**
 Lima **Lena Eggens**
 Lindsberg **Maria Ekdahl**
 Ludvika **Andreas Abraham**
 Malung **Sofie Stafås**
 Mockfjärd **Jenny Åkerström**
 Mora **Jürgen Smolle**
 Norberg **Håkan Bjurling**
 Norrtälje **Mats Sagström**
 Ockelbo **Johan Björk**
 Orsa **Anette Skoglund**
 Pålsboda **Mats Kagerup**
 Rimbo **Helena Kolström**
 Rättvik **Maria Holmberg**

Sala-Heby **Helén Emnerud Wilhelmsson**
 Sandviken **Fredrik Nordkvist**
 Sigtuna **Mattias Nordin**
 Skinnskatteberg **Emelie Strandh**
 Skultuna **Terese Ahl-Lejderud**
 Skutskär **Magnus Sjökvist**
 Skärplinge **Sören Herbertsson**
 Stora Tuna **Henrik Bergenström**
 Storvik **Björn Tröjbom**
 Strängnäs **Katharina Schramm Hellmark**
 Säter **Patrik Nylén**
 Söderhamn **Joakim Frithiof**
 Tierp **Anders Estman**
 Torsåker **Pernilla Strömberg**
 Uppsala
 City **Johanna Lundberg**
 Eriksberg **Kristina Carlsson**
 Industriområde **Micael Lindström**
 Luthagen **Birger Kristiansson**
 Vansbro **Fredrik Hallqvist**
 Västerås
 City **Therese Massaro**
 Emausgatan **Terese Ahl-Lejderud**
 Köpingsvägen **Mats Söderlund**
 Östernälarstrand **Johanna Landin**
 Örebro
 Drottningparken **Anders Forsgren**
 Ekersgatan **Kristina Dahl**
 Stortorget **Kenneth Vallin**
 Österbybruk **Ann Robertsson**
 Östervåla **Thomas Forsgren**
 Östhammar **Anna Lydell Bjälmen**

Mötesplatser

Hallsberg
 Askersund **Mats Kagerup**
 Knivsta
 Ålsike **Agneta Stureson**
 Lindsberg
 Nora **Maria Ekdahl**
 Lima
 Sälen **Lena Eggens**
 Mora
 Älvdalen **Jürgen Smolle**
 Strängnäs
 Mariefred **Katharina Schramm Hellmark**

(P)*= personalrepresentant

HANDELSBANKEN STOCKHOLM

Styrelse

Direktör **Ulf Lundahl** Stockholm, ordförande
 Direktör **Johnny Alvarsson** Hägersten
 Direktör **Ingall Berglund** Solna
 Direktör **Siv Malmgren** Stockholm
 Direktör **Katarina Martinson** Stockholm
 Banktjänsteman **Anne Reis** Stockholm, (P)*
 Bankdirektör **Carina Åkerström** Stockholm

Chef

Carina Åkerström Stockholm

Kontor/chef för kontoret

Alviks Torg **Johan Lurén**
 Arbetargatan **Ulrika Staffas Nordqvist**
 Brommaplan **Charlotta Hallqvist Lindström**
 Dalarö **Anna Brannefalk**
 Djursholm **Carl-Gustav Moberg**
 Ekerö **Patrik Lönnstad**
 Farsta **Camilla Sandgren Esgård**
 Frihamnen **Johanna Lagerbäck**
 Fårösund **Britt Nordstöm**
 Gamla Stan **Carl-Magnus Gustafsson**
 Globen **Lena Stenmark**
 Gnesta **Asta Beyerl**
 Gustav Adolfs Torg **Anders Lindegren**
 Götgatsbacken **Cecilia Hallqvist**
 Hammarby **Sara Hellström**
 Haninge **María Sjöstedt**
 Hemse **Helena Leoj**
 Hornsberg **Kajsen Hansson**
 Hornsgatan **Tommie Jonsson**
 Huddinge **Jenny Lööv Borsos**
 Humlegården **AnneMarie Dahlstedt**
 Hägersten **Eva Kallur**
 Hässelby Gård **Anders Stenberg**
 Högalid **Mårten Larsson**
 Högdalen **Linda Unger**
 Jakobsberg **Anna Andersson**
 Järna **Håkan Samuelsson**
 Karlaplan **Cecilia Carlberg**
 Karlavägen **Nahir Oussi**
 Kista **Hans Lundin**
 Klintehamn **Helena Leoj**
 Kungsholmstorg **Anders Friman**
 Kungsträdgården **Johan Palm**
 Kungsängen **Karin Åkerblom Lingois**
 Kårtorp **Jessica Nirvin**
 Lidingö
 Centrum **Mikael Gustafson**
 Larsberg **Magnus Blomqvist**
 Marieberg **Lotta Adestam**
 Marievik **Anna Blomstergren**
 Mårsta **Carl-Fredrik Boija**
 Mörbj Centrum **vakant**
 Nacka Forum **Anki Lenksjö**
 Norrmalmstorg **Ola Arvidsson**
 Nyköping **Jens Fransson**
 Nynäshamn **Åsa Wenngren**
 Näsby Park **Cecilia Sonntag**
 Odengatan **Catarina Thunstedt**
 Odenplan **Tommie Jonsson**
 Renstiernas Gata **Ana Maria Ruiz**
 S:t Eriksplan **Marika Hedblom**
 Salem **Niclas Landbergsson**

Saltsjö-Boo **Malin Meijer**
 Skanstull **Johan Hilmersson**
 Skärholmen **Marcus Axelsson**
 Sköndal **Jessica Nirvin**
 Slite **Britt Nordström**
 Sollentuna **Fredrik Andersson**
 Solna
 Arenastaden **Lisa Spangenberg**
 Frösunda **Ulf Eliasson**
 Solna **Mats Liebgott**
 Solna Strand **Martin Björgell**
 Spånga **Agneta Gustafsson**
 Stockholm Sergel **Maria Hellberg**
 Strandvägen **Mats Ernberg**
 Stureplan **Peter Sturesson**
 Stuvsta **Kristin Elofsson**
 Torsgården **Jan Larsson**
 Sveavägen **Anna Karlsson**
 Södertälje **Bengt Bohman**
 Tessinparken **Lars Ebersson**
 Torsgatan **Torsten Johansson**
 Trosa **Henrik Hellvard**
 Trångsund **Mattias Lindmark**
 Tullinge **Kristina Jansenberger**
 Tyresö **Kjell Andersson**
 Täby Centrum **Johan Grahn**
 Ulvsunda **Tina Nylén**
 Upplands Väsby **Urban Wolters**
 Vallentuna **Fredrik Enander**
 Vanadisplan **Stina Marklund**
 Vasagatan **Christer Örtegren**
 Vaxholm **Maria Lindberg**
 Visby
 Adelsgatan **Linda Ewald**
 Öster **Carl Oscar Sjöström**
 Vällingby **Åsa Eriksson Hedensjö**
 Värmdö **Ulrika Kallur**
 Värtavägen **Anna Gustafsson**
 Västerhaninge **Mats Nordling**
 Åkersberga **Per Karlsson**
 Årsta **Linda Norman Monteil**
 Älvsjö **Jesper Hellström**
 Ängby Blackeberg **Camilla Juhlin**
 Ösma **Åsa Wenngren**
 Östermalmstorg **Jan Larsson**
 Östra Station **Elisabeth Croon**

Mötesplatser

Alviks Torg
 Äppelvikens **Johan Lurén**
 Värtavägen
 Norra Djurgårdsstaden **Anna Gustafsson**

HANDELSBANKEN VÄSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Claes Larsson** Göteborg, ordförande
 Finansdirektör **Peter Claesson** Kullavik
 Verkställande direktör **Carin Kindbom** Västra Frölunda
 Direktör **Håkan Larsson** Göteborg
 Banktjänsteman **Lena Lindén** Stockholm, (P)*
 Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda
 Direktör **Vilhelm Schottenius** Varberg
 Direktör **M Johan Widerberg** Göteborg
 Kommunikation- och marknadschef
Kina Wileke Göteborg

Chef

Katarina Ljungqvist Västra Frölunda

Kontor/chef för kontoret

Ale Torg **Anna-Lisa Jansson**
 Alingsås **Jonas Sandberg**
 Anderstorp **Per Risberg**
 Arvika **Peter Johansson**
 Bankeryd **Jens Claesson**
 Bollebygd **Anders Roos**
 Borås
 Borås City **Joakim Antonsson**
 Viared **Caroline Fensby**
 Falkenberg **Kristian Gårdenfelt**
 Falköping **Torbjörn Låth**
 Filipstad **Cecilia Blom**
 Fristad **Carina Larsson**
 Gislaved **Per Risberg**
 Göteborg
 Almedal **Anna-Lena Ranhöög**
 Avenyn **Håkan Jarbeck**
 Backa **Tobias Johansson**
 City **Martin Henriksson**
 Eriksberg **Kent Larsson**
 Frölunda **Patrik Niklasson**
 Första Långgatan **Anders Olausson**
 Gårda **Marie Erlandson**
 Hisings Kärra **Peter Kornesjö**
 Högsbo **Charlotta Larsson**
 Landala **Börje Ström**
 Lilla Bommen **Anna Fägersten**
 Lindholmen **Camilla Heribertsson**
 Sisjön **Christian Sjöberg**
 Torslanda **Fredrik Karlberg**
 Volvo **Björn Torsteinsrud**
 Örgryte **Linda Hellsten**
 Övre Husargatan **Anna Ekstrand**
 Hagfors **Anna Bengtsson**
 Halmstad **Magnus Landbring**
 Herrljunga **Ulf Carrick**
 Hjo **Martin Drebin**
 Huskvarna **Mats Andersson**
 Jönköping **Jens Claesson**
 Karlskoga **Per Forsman**
 Karlstad
 Stora Torget **Fredrik Ekenberg**
 Våxnäs **Sara Brask**
 Kristinehamn **Cecilia Blom**
 Kungsbacka **Mats Rollof**

Kungälv **Lena Gillholm**
 Laholm **Fredrik Johnson**
 Landvetter **Anja Börve**
 Lerum **Anna Green**
 Lidköping **Magnus Kvarnmarker**
 Lilla Edet **Ann Bengtsson**
 Ljungby **Thomas Eldh**
 Markaryd **Maria Larsson**
 Mariestad **Katarina Lindholm**
 Mellerud **Jan-Olof Strand**
 Mölndal **Johan Martinsson**
 Mölnlycke **Anders Blomqvist**
 Partille **Sara Larsson**
 Skara **Anna-Lena Andersson**
 Skövde **Martin Drebin**
 Sollebrunn **Jonas Sandberg**
 Stenungsund **Fredrik Holmger**
 Strömstad **Johan Rosengren**
 Sunne **Dennis Göransson**
 Svenljunga **Patrik Hedemyr**
 Säffle **Magdalena Gunnarsson**
 Tibro **Martin Drebin**
 Tidaholm **Torbjörn Låth**
 Torsby **Anna Bengtsson**, tf
 Tranemo **Patrik Hedemyr**
 Trollhättan **Ingela Karlsson**
 Uddevalla **Marie Kaptein**
 Ulricehamn **Martin Ekman**
 Vaggeryd **Inger Ågren**
 Vara **Maj Rudell**
 Varberg **Jonas Lagerqvist**
 Vårgårda **Lars-Göran Pettersson**
 Vänersborg **Jan-Olof Strand**
 Värnamo **Jonas Flink**
 Åmål **Magdalena Gunnarsson**
 Årjäng **Peter Johansson**
 Älvsborg **Allison Åsblom**
 Älvängen **Anna-Lisa Jansson**

Mötesplatser

Göteborg Volvo
 Arendal **Björn Torsteinsrud**
 Kungsbacka
 Kungsporten **Mats Rollof**

(P)*= personalrepresentant

HANDELSBANKEN SYDÖSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Charlotta Falvin** Genarp, ordförande
 Direktör **Santhe Dahl** Växjö
 Bankdirektör **Anders Fagerdahl** Malmö
 Banktjänsteman **Pia Håkansson** Ystad, (P)*
 Direktör **Bengt Kjell** Helsingborg
 Direktör **Claes Lindqvist** Viken
 Direktör **Johan Mattsson** Tomelilla
 Direktör **Anders Ohlner** Malmö
 Direktör **Sten Peterson** Katrineholm
 Direktör **Mikael Roos** Malmö

Chef

Anders Fagerdahl Malmö

Kontor/chef för kontoret

Alvesta **Maj-Lis Pettersson**
 Bara **Isabel Almqvist**
 Borensberg **Malin Svanberg**
 Borgholm **Christin Abrahamsson**
 Broby **Rebecca Thörnqvist**
 Båstad **Lars-Olof Ottosson**
 Eksjö **Gunilla Johansson**
 Emmaboda **Annie Almlöf**
 Eslöv **Mats Jonsson**
 Finspång **Ingela Nyrén**
 Färjestaden **Ida Petersson**
 Helsingborg
 Norr **Jonas Olsson**
 Stortorget **Göran Pelvén**
 Hultsfred **Berit Lundqvist**
 Hässleholm **Magnus Gardell**
 Höganäs **Gunilla Voss**
 Högsby **Jonas Petersson**
 Hölvikén **Cecilia Wahlberg**
 Höör **Marie Lärka Stjernström**
 Kalmar **Johan Lorentzon**
 Karlshamn **Catharina Lydell**
 Karlskrona **Hedvig Stache**
 Kivik **Andreas Jeppsson**
 Klippan **Alexandra Paulsson**
 Kristianstad **Rebecca Thörnqvist**
 Kävlinge **Dag Olsson**
 Lammhult **Christina Blomstrand**
 Landskrona **Per-Ove Kamlund**
 Linköping
 City **Michael Sterne**
 Tornby **Anders Spång**
 Lomma **Erik Hultgren**
 Lund
 City **Peter Andersson**
 Ideon **Cecilia Leijgård**
 Väster **Carina Jönsson**
 Malmö
 City **Erik Bredberg**
 Fosie **Anders Persson**
 Fridhem **Göran Camitz**
 Hyllie **Anders Persson**
 Limhamn **Roger Håkansson**
 Triangeln **Jonas Darte**
 Västra Hamnen **Alexander Lindeskog**
 Öster **Magnus Björk**

Mjölby **Karl Gustafsson**
 Motala **Anders Hättström**
 Mönsterås **Jonas Petersson**
 Norrköping
 Drottninggatan **Cicki Törnell**
 Fjärilsgatan **Marika Ronnerheim**
 Nybro **Annie Almlöf**
 Nässjö **Cecilia Antonsson**
 Olofström **Catharina Lydell**
 Osby **Henrica Lorentsson**
 Oskarshamn **Jonas Petersson**
 Ronneby **Peter Andersson**
 Simrishamn **Andreas Jeppsson**
 Sjöbo **Thomas Hansson**
 Skanör **Maria Hägerström**
 Skurup **Mia Kristell**
 Staffanstorps **Mårten Edlund**
 Svedala **Isabel Almqvist**
 Sävsjö **Christina Blomstrand**
 Söderköping **Maria Hoonk**
 Sölvesborg **Anita Svensson Barba**
 Sösdala **Magnus Gardell**
 Tingsryd **Torbjörn Danielsson**
 Tomelilla **Mia Kristell**
 Torsås **Johan Lorentzon**
 Tranås **Mattias König**
 Trelleborg **Katerina Bosevska**
 Tyringe **Magnus Gardell**
 Vadstena **Anders Hättström**
 Veberöd **Hans-Åke Mårtensson**
 Vellinge **Cecilia Wahlberg**
 Vetlanda **Jörgen Asp**
 Vimmerby **Hans Will**
 Virserum **Berit Lundqvist**
 Volvsjö **Thomas Hansson**
 Västervik **Thomas Rörstrand**
 Växjö **Maj-Lis Pettersson**
 Ystad **Mia Kristell**
 Åhus **Daniel N Högstedt**
 Åseda **Marie-Louise Mobelius**
 Åtvidaberg **Michael Sterne**
 Älmhult **Fredrik Roghner**
 Ängelholm **Irene Andersson**

HANDELSBANKEN NORRA STORBRIANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
 chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
 Bankdirektör **John Parker** Manchester

Chef

John Parker Manchester

Kontor/chef för kontoret

Aberdeen **Neil Clark**
 Altrincham **Ian Noke**
 Blackburn **Philip Skupski**
 Bolton **Sean Greenhalgh**
 Burnley **Simon Joyce**
 Bury **David Bowen**
 Carlisle **Jason Smith**
 Chester **David Barker**
 Chorley **Julie Monks**
 Dundee **Vic Bicocchi**
 Dunfermline **Jim Donnelly**
 Edinburgh
 Charlotte Square **Colin McGill**
 West End **Iain Henderson**
 Glasgow
 Finnieston **David Waddell**
 St Vincent Street **George Shanks**
 Heswall **Keith Lowe**, tf
 Inverness **Hamish Boag**

Kendal **Mike Fell**
 Lancaster **Alison Norfolk**
 Liverpool
 Duke Street **John Williams**, tf
 Exchange Station **John Williams**
 Lytham **Kevin Sanderson**
 Manchester
 Spinningfields **Phil Basten**
 Trinity Way **John Burke**
 Oldham **Scott Parkinson**
 Penrith **Richard Lancaster**
 Perth **David Beggs**
 Preston **David Warbrick**
 Southport **Andrew Pearson**
 Stirling **Lesley Dunlop**
 Stockport **Joe McGrath**
 Warrington **Keith Lowe**
 Wigan **Adam Short**
 Wilmslow **Anthony Flynn**

(P)*= personalrepresentant

HANDELSBANKEN YOKSHIRE OCH NORDÖSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **Suzanne Minifie** Leeds

Chef

Suzanne Minifie Leeds

Kontor/chef för kontoret

Barnsley **Peter Gray**
Beverley **Anna Adcock**
Bradford **Andy Cook**
Castleford **Ian Jackson**
Chesterfield **Phil Walker**
Darlington **Tom Ramshaw**
Doncaster **Sarah Smith**
Durham **David Allenson**
Gateshead **Brian Foreman**
Grimsby **Di Jones**
Halifax **Ian Mason**
Harrogate **Richard Lally**
Hexham **David Wilson**
Huddersfield **Tony Jones**
Hull
Hesslewood **Neil Harrison**
Marina Court **Ian Gatenby**
Ilkley **Sue Toulson**
Leeds
The Embankment **David Brady**
Headingley **Andrew Lowther**
Wellington Street **Andrew Shakeshaft**

Middlesbrough **John Martinson**
Morpeth **David Elliot**
Newcastle upon Tyne **Granville Kelly**
Tynemouth **Mike Brunskill**
Northallerton **David Thompson**
Rotherham **Sarah Hanson**
Scarborough **Steve Halliday**
Scunthorpe **Matthew Hawcroft**
Sheffield
Barker's Pool **Stephen Tweedle**
Tudor Square **Clare Ibbotson**
Stockton-on-Tees **David Filby**
Sunderland **David Allenson**
Wakefield **Paul Drysdale**
Wetherby **Adam von Emloh**
York **Christopher Ibbotson**

HANDELSBANKEN CENTRALA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **Nick Lowe** Birmingham

Chef

Nick Lowe Birmingham

Kontor/chef för kontoret

Banbury **Paul Graham**
Bedford **Mick Valerio**
Birmingham
Newhall St **David Hastings**
Temple Row **Stephen Ellis**
Bromsgrove **Mark Turner**
Burton-on-Trent **Judith Brown**
Bury St Edmunds **Nigel Foyster**
Cambridge
Milton Road **Richard Waters**
Hills Road **David Rundle**
Colwyn Bay **Gareth Jones**
Coventry **Andy McCabe**
Crewe **Sharon Wooliscroft**
Derby **Ian Morris**
Edgbaston **Tony Hall**
Hitchin **Paul Drummond**
Ipswich **Andrew Pike**
Leamington Spa **Paul Brooksbank**
Leicester
New Walk **John Clay**
Grey Friars **Michael Allread**
Lincoln **John Gell**

Loughborough **Simon Grant**
Luton **Christopher Spurgeon**
Mansfield **Darryn Evans**
Milton Keynes **Derek Bell**
Northampton **Mark Charteress**
Norwich **Ian Hall**
Nottingham
City Gate **Larick Walker**
West Bridgford **Ian Davys**
Peterborough **Julian Turner**
Rugby **Brett Salisbury**
Shrewsbury **Lindsay Pearson**
Solihull **Tom Queenan**
Stafford **Helen Yates**
Stourbridge **Richard Mander**
Stratford-upon-Avon **Andrew Smith**
Stoke-on-Trent **Martin Randall**
Tamworth **Andrew Mair**
Walsall **Stephen Breen**
Wolverhampton **Chris Hyde**
Worcester **Philip Dutton**
Wrexham **Vicky Varley**

HANDELSBANKEN SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
 Bankdirektör **Chris Teasdale** Bristol

Chef

Chris Teasdale Bristol

HANDELSBANKEN SÖDRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London, chef för Handelsbanken UK, ordförande
 Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
 Bankdirektör **John Hodson** London

Chef

John Hodson London

Kontor/chef för kontoret

Abingdon **David Cook**
 Ascot **Richard Payton**
 Aylesbury **Jack Miller**, tf
 Barnstaple **Peter Larcombe**
 Basingstoke **Julie Hurst**
 Bath **Simon Cropper**
 Bodmin **Leon Sargeant**
 Bournemouth **Jeremy Tollworthy**
 Bridgend **Illyd Francis**
 Bristol
 Clifton **Martin Bidgood**
 Parkway **Steve Howell**
 Queen Square **Jo Norton**
 Cardiff **Neil Humphreys**
 Cheltenham **Stephanie Hughston**
 Chichester **Jonathan Hughes**
 Chippenham **Shaun Bradshaw**
 Cirencester **Di Pitts**
 Dorchester **Andrew Denning**
 Exeter **Darren Galliford**
 Farnham **Glenn Gough**
 Frimley **Mark Clinkskel**
 Gloucester **Emma Gray**
 Guildford **Richard James**
 Henley-on-Thames **Sarah Dean**
 Hereford **Andy Williams**
 High Wycombe **Jack Miller**
 Newbury **Geoff Dann**
 Newport **Craig Wyer**
 Oxford
 West Way **Graham Beith**
 Parkway **Bob Wood**
 Petersfield **Sean Kanavan**
 Plymouth **Darren Edwards**
 Poole **Jeremy Tollworthy**, tf
 Portishead **Steve Carter**
 Portsmouth **Phil Dedman**
 Reading **Mike Booth**
 Salisbury **Graham Renshaw**
 Southampton **Andy Taylor**
 Swansea **Martin Griffiths**, tf
 Swindon **Jon Hemming**
 Taunton **Peter Kirby**
 Truro **Elizabeth Stansfield**
 Weston-super-Mare **Martin Williams**
 Winchester **John Gornall**
 Windsor **Mark Bradbury**
 Yeovil **Jim Durrant**

Kontor/chef för kontoret

Ashford **David Kiernan**
 Bishop's Stortford **Stephen Hills**
 Brighton **Simon Howe**
 Bromley **Chris Pye**
 Canterbury **Andy Davies**
 Chatham **Gavin Coleman**
 Chelmsford **Mark Earlam**
 Colchester **Russell Felstead**
 Crawley **Simon Briggs**
 Croydon **Mike O'Neill**
 Dartford **Trevor Adams**
 Ealing **Chris Ttoui**
 Eastbourne **Neil Hooper**
 Enfield **Adrian Bennett**
 Epsom **Phil Hunt**
 Harrow **Paul Jarman**
 Haywards Heath **David Barden**
 Hertford **Debbie Chilton**
 Hove **Simon Nicholson**
 Islington **Paul Cooledge**
 Kingston **Peter Wylde**
 London
 Belgravia **Julian Reynolds**
 Blackheath **Raff Gallo**
 Chelsea **Kieran Costello**
 Chiswick **Dermot Jordan**
 Clapham **Jason May**
 Finchley **Steve Smith**
 Hampstead **Anthony Fogden**
 Holborn **Toni Virtanen**
 Kensington **Tom Fuller**
 Liverpool Street **Mark Earlam**
 London Bridge **David Boaden**
 Marylebone **Andrew Rowlands**
 Mayfair **Mark Plummer**
 Moorgate **Ross Simmons**
 Queen's Park **Steve MacDonald**
 Stratford **Kirti Mistry**
 West End **Roy Budgett**
 Maidstone **Jeremy Brett**
 Redhill **Clive Martin**
 Richmond **Kim Bailey**
 Romford **Andy Walker**
 Sevenoaks **Nick Brooker**
 Southend-on-Sea **John Brooks**
 Staines-upon-Thames **Geoff Harrison**
 St Albans **Bill Whittemore**
 Tunbridge Wells **Nick Green**
 Uxbridge **Carol Albert**
 Watford **Andrew Samarasinghe**
 Weybridge **Tim Tostevin**
 Wimbledon **Barry Sexton**

Mötesplatser

London Blackheath
 Canary Wharf **Raff Gallo**

HANDELSBANKEN DANMARK

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Köpenhamn.

Styrelse

CEO **Ulrik Kolding Hartvig** Roskilde, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, vice ordförande
 Bankdirektör **Lars Moesgaard** Hellerup
 Banktjänsteman **Helle Rank** Aalborg, (P)*
 CFO **John Vestergaard** Ikast
 Direktör och partner **Lise Westphal** Köpenhamn
 Partner **Steen Winther-Petersen** Köpenhamn

Chef

Lars Moesgaard Köpenhamn

HANDELSBANKEN FINLAND

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Helsingfors.

Styrelse

Vice häradshövding **Matti Vuoria** Helsingfors, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, vice ordförande
 Bankdirektör **Nina Arkilahti** Esbo
 Direktör **Tapio Hakakari** Hyvinge
 Direktör **Esa Korvenmaa** Helsingfors
 Direktör **Bjarne Mitts** Esbo
 Direktör **Pirjo Repo** Helsingfors
 Direktör **Leena Saarinen** Helsingfors
 Banktjänsteman **Pekka Vasankari** Vanda, (P)*

Chef

Nina Arkilahti Helsingfors

Kontor/chef för kontoret

Aalborg

City **Ole Dahl Nielsen**
 Syd **Morten O. Hedemann**

Aarhus

Aarhus City **Morten Andersen**
 Aarhus Nord **Lars Graugaard**
 Aarhus Syd **Lars Windolf-Nielsen**

Allerød **Jens Karlsson**

Amager **Jakob Pilegaard Hansen**

Aulum **Gerda Kviesgaard**

Ballerup **Steen Hansen**
 Birkerød **Steen Hirschsprung**

Brande **Henrik Overgaard**
 Charlottenlund **Michael Petersen**

Esbjerg **Jan Plantener**

Farum **Jeanett Schultz Brix**

Fredensborg **Kjeld Aunstrup**

Fredericia **Brian Sørensen**

Frederiksberg

Frederiksberg **Jan Rasmussen**

Frederiksberg Vest **Charlotte Kondrup Jepsen**

Frederikssund **Michael Tøgersen**

Frederiksværk **Alan Nielsen**

Give **Kathrine Vesterager Andersen**

Grindsted **Thomas Lindal Pedersen**

Hammerum **Vibeke Hestbek**

Helsingør **Steen Malmqvist**

Helsingør **Henrik Bengtsson**

Herlev **vakant**

Herning

City **Niels Viggo Malle**

Fredhøj **Bruno Hansen**

Hillerød **Dennis Grouleff**

Holstebro **Helle Bjerre**

Horsens **Martin Skovgaard Larsen**

Hørsholm **Allan Kandrup**

Ikast **Arnth Stougaard**

Karup **Arnth Stougaard**

Kgs. Lyngby **Preben Bjerrekær**

Kibæk **Preben Staal**

Kolding **Carsten Johansen**

Köpenhamn

City **Gorm Ejnefors-Bjørkmann**

Large Corporates **Knud Jacobsen**

Vest **Jan Arup**

Østerbro **Lars Hoffmann**

Køge **Maj-Britt Nielsen**

Lemvig **Peter Tornbo**

Lynge **Hatice Bakke**

Odense **Klaus Rydal**

Roskilde **Jakob Nordahl Weber**

Sdr. Felding **Frank Jensen**

Silkeborg **Stefan Brochmann**

Slagelse **Henrik Eg**

Slangerup **Ida Riisberg Mikkelsen**

Stenløse **Klaus Møller Hansen**

Struer **Poul Bakkegaard**

Sunds **Lars Christian Lauth Hansen**

Vejle **Carsten Hjortflod**

Viborg **Henrik Toft Mathiasen**

Videbæk **Henrik Kristiansen**

Vildbjerg **Henrik Kristiansen**

Kontor/chef för kontoret

Björneborg **Tero Järvi**

Borgå **Annika Ekroos**

Ekenäs **Anders Sandbacka**

Esbo

Hagalund **Aku Dunderfelt**

Mattby **Arja Luoto**

Grankulla **Mikko Hyttinen**

Helsingfors

Alexen **Tuija Nuutinen**

Böle **Jari Murtopeä**

Gardet **Piia Nyberg**

Gräsviken **Outi Vesanto**

Hagnäs **Mona von Weissenberg**

Hertonäs **Mona von Weissenberg**

Kampen **Sami Hoffrén**

Large Corporates **Riitta Hallila**

Munksnäs **Nora Kari**

Hyvinge **Risto Mäkeläinen**

Imatra **Pekka Lankinen**

Jakobstad **Jörgen Blomqvist**

Joensuu **Mauri Kujanen**

Jyväskylä **Jesse Järvinen**

Karleby **Esa Alkio**

Kervo **Ilkka Arenius**

Kotka **Joonas Heinonen**

Kouvola **Auli Lehtomäki**

Kuopio **Simo Sarkkinen**

Kyrkslätt **Arja Luoto**

Lahtis

Askonkatu **Jaana Repo-Kemppinen**

Vapaudenkatu **Matti Nieminen**

Raumo **Janne Saarinen**

Rovaniemi **Sami Hiltunen**

Salo **Teemu Alanko**

Seinäjoki **Jaana Meritähti**

St. Michel **Jussi Myllymäki**

Tammerfors

Kuninkaankatu **Tarja Suvisalmi**

Kyttälä **Ilari Tyrkkö**

Tavastehus **Jarkko Pöysti**

Torneå **Matti Tapio**

Träskända **Outi Parviainen**

Uleåborg **Jari Itkonen**

Vanda

Aviapolis **Hanna Kuvaja**

Dickursby **Pauli Ranta**

Vasa **Frej Björnes**

Villmanstrand **Arto Valjakka**

Åbo

Electrocity **Josefiina Kärkkäinen**

Salutorget **Risto Vihula**

(P)*= personalrepresentant

HANDELSBANKEN NORGE

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Oslo.

Styrelse

Direktör **Bjørn Flatgård** Kolbotn, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, vice ordförande
 Adm. dir. **Linda Bernander Silseth** Nesøya
 Banktjänsteman **Christer Enersen** Slemmestad, (P)*
 Direktör **Ivar Rusdal** Egersund
 Adm. dir. **Dag Tangevald-Jensen** Oslo
 Bankdirektör **Dag Tjernsmo** Oslo

Chef

Dag Tjernsmo Oslo

HANDELSBANKEN NEDERLÄNDERNA

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken AB, filial Nederländerna.

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, ordförande
Paul Gerdin Estoril, Portugal
 Bankdirektör **Jens Wiklund** Amsterdam

Chef

Jens Wiklund Amsterdam

Kontor/chef för kontoret

Arendal **Trond Røisland**
 Asker **Kirsti Jensås**
 Bergen
 Fana **Kristian H. Knudsen**
 Fyllingsdalen **Gottlieb Gullaksen**
 Kokstad **Jarle Hundven**
 Minde **Margunn Kolle**
 Sentrum **Geir Flaa**
 Vest **Tore Svein Nese**
 Åsane **Mette Skauge**
 Bodø **Tore Halvorsen**
 Drammen **Hege Kristiansen**
 Fredrikstad **Tove Anita R Torp**
 Halden **Espen Lerkerød**
 Hamar **Thomas Olsen**, tf
 Haugesund **Knut Børge Lunde**
 Jæren **Rolf Inge Knutsen**
 Jessheim **Inger Kyhen**
 Kolbotn **Hanne Bjørnå Berntsen**
 Kongsberg **Hege Kristiansen**, tf
 Kristiansand **Vidar Akselsen**
 Larvik **Bodil Hansen**
 Lillehammer **Thomas Næstad Moe**
 Lillestrøm **Paal Tollefsen**
 Lysaker **Glenn Steinbo**
 Mo i Rana **Svenn Harald Johannesen**
 Molde **Jørund Alme**

Moss **Willy Fossum**
 Oslo
 Grev Wedels plass **Thomas B. Tresselt**
 Large Corporates **Harald Søreide**
 Majorstuen **Jannike Johansen**
 Nydalen **Marius Bretteville**
 Olav Vs gate **Eirik Arnesen**
 Bryn **Christian Doksrød**
 Skøyen **Thomas Stousland**
 Økern **Ronny Myreng**
 Sandefjord **Hans Jørgen Ormar**
 Sandnes **Sindre Bergsagel**
 Sandvika **Cecilie Tvedt**
 Sarpsborg **Tormod Sørum**
 Ski **Geir Anders Sundnes**
 Skien **Mårten Jacobsson**
 Stavanger
 Sentrum **Kjetil Halvorsen**, tf
 Straen **Ole Henry Slette**
 Tromsø **Raymond Brendeløkken**
 Trondheim
 Heimdal **Ola Grøtte**
 Leangen **Ole-Martin Smedseng**
 Sondregate **Ola Grøtte**
 Tønsberg **Per Skustad**
 Ålesund **Steinar Krøvel**

Kontor/chef för kontoret

Alkmaar **Ronald Smit**
 Alphen aan den Rijn **Edwin Boonk**
 Amersfoort **Jeroen Ammerdorffer**
 Amsterdam
 Centrum **Jasper Klok**
 Zuid **Daniël van Til**
 Apeldoorn **Jeroen Altena**
 Arnhem **Patricia Schwalbach**
 Bergen op Zoom **Jeroen Wiertz**
 Breda **Ton Schröder**
 Den Haag **Marc de Brey**
 Eindhoven **Pieter van de Koolwijk**
 Emmen **Marc Bruin**
 Groningen **Erwin van der Steur**
 Haarlem **Nicole Broersma**
 Het Gooi **Lars Vissers**
 Laren **Sharon Peeters**

Leeuwarden **Tammo Oosterhof**
 Maastricht **Tim Neu**
 Rijnmond Zuid **Wim Tieleman**
 Roermond **Luc Geisen**
 Rotterdam **Peter Bot**
 Schiphol **Caroline Mesters**
 's-Hertogenbosch **Nicole van Rijmenam**
 Tilburg **Marco van Tongeren**
 Twente **Martijn Peters**
 Utrecht **Robert van der Kolk**
 Zwolle **Peter Hulsbergen**

Mötesplatser

Schiphol
 Amstelveen **Caroline Mesters**

(P)*= personalrepresentant

KONTOR UTANFÖR NORDEN, STORBRIANNIEN OCH NEDERLÄNDERNA

Verksamheten bedrivs i Svenska Handelsbanken med filial i respektive land.

Estland

Landschef **Annika Nordström**
Tallinn **Jan Nurminen**

Frankrike

Landschef **Jörgen Oldensand**, tf
Nice **Anna Jansson-Clauzier**

Kina

Landschef **Mikael Westerback**
Hongkong **Johan André**
Shanghai **Mikael Westerback**

Lettland

Landschef **Annika Nordström**
Riga **Martins Freibergs**

Litauen

Landschef **Annika Nordström**
Vilnius **Paulius Zagurskis**

Luxemburg

Landschef **Jörgen Oldensand**, tf

Polen

Landschef **Marzena Malek**

Singapore

Landschef **Anders Fagerdahl**
Marion Ulander, tf

Tyskland

Landschef **Tomas Ejnar**

USA

Landschef **Susanna Svartz**

REPRESENTANTKONTOR

Beijing

Representant **Joakim Hedhill**

Jakarta

Representant **Erik Milfors**

Kuala Lumpur

Representant **Abhinash Murukesvan**

Marbella

Representant **Vibeke Toustrup Bonne**

Mumbai

Representant **Ashish Gupta**

Sydney

Representant **Robert Karlsson**

Taipei

Representant **Amy Chen**

Wien

Representant **Tomas Ejnar**

Zürich

Representant **Olof Svalborn**

STYRELSE DOTTERBOLAG

ECSTER****Styrelse**

Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, ordförande
Verkställande direktör **Yonnie Berqvist** Täby
Banktjänsteman **Tina Jansson** Stockholm, (P)*
Banktjänsteman **Benny Johansson** Stockholm
Bankdirektör **Agneta Lilja** Drottningholm

Verkställande direktör **Ecster**
Yonnie Berqvist

EFN****Styrelse**

Bankdirektör **Michael Green** Stockholm, ordförande
Bankdirektör **Magnus Berglund** Saltsjöbaden
Banktjänsteman **Carl Bjurling** Enskede
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Ulf Köping-Höggård** Lidingö
Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda

Verkställande direktör **EFN**
Mikaela Strand

HANDEL & INDUSTRI****Styrelse**

Bankdirektör **M Johan Widerberg** Göteborg, ordförande
Verkställande direktör **Bo Annvik** Helsingborg
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Verkställande direktör **Magnus Sternbrink** Bromma

Verkställande direktör **Handel & Industri**
Magnus Sternbrink

HANDELSBANKEN FINANS****Styrelse**

Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo, ordförande
Bankdirektör **Martin Blåvarg** Stockholm
Banktjänsteman **Marie Järvås** Hägersten, (P)*
Verkställande direktör **Maria Lidström Andersson** Solna
Bankdirektör **Erik de la Motte** Helsingborg

Verkställande direktör **Handelsbanken Finans**
Maria Lidström Andersson

HANDELSBANKEN FONDER****Styrelse**

Bankdirektör **Michael Green** Stockholm, ordförande
Direktör **Helen Fast Gillstedt** Djursholm
Direktör **Malin Hedman Björkmo** Lidingö
Banktjänsteman **Robert Lundin** Stockholm, (P)*
Direktör **Lars Seiz** Antibes, Frankrike
Bankdirektör **Göran Stille**, Falsterbo

Verkställande direktör **Handelsbanken Fonder**
Carl Cederschiöld

HANDELSBANKEN LIV****Styrelse**

Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna, ordförande
Bankdirektör **Katarina Berner Frösödal** Stockholm
Counsel **Viveca Classon** Stockholm
Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo
Försäkringstjänsteman **Anna Hjelmberg** Järfälla, (P)*
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Tobias Lindhe** Uppsala
Bankdirektör **Anders Ohlner** Malmö

Verkställande direktör **Handelsbanken Liv**
Louise Sander

HEARTWOOD****Styrelse**

Head **Ian White** Stockport, ordförande
Head **Noland Carter** Oxfordshire
CEO **Tracey Davidson** London
Head **Simon Dixon** Battle

Verkställande direktör **Heartwood**
Tracey Davidson

OPTIMIX****Styrelse**

Jens Wiklund Amsterdam, ordförande
Edwin van Essen Almere
Gert van Wakeren Soest

STADSHYPOTEK****Styrelse**

Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo
Bankdirektör **Johanna Lundberg** Uppsala
Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*
Verkställande direktör **Ulrica Stolt Kirkegaard** Stocksund
Bankdirektör **Helena Öström Nimander** Enebyberg

Verkställande direktör **Stadshypotek**
Ulrica Stolt Kirkegaard

XACT KAPITALFÖRVALTNING****Styrelse**

Bankdirektör **Per Beckman** Lidingö, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Direktör **Gunnar Båtelsson** Sandviken
Banktjänsteman **Maria Lönnqvist** Bromma, (P)*
Direktör **Åsa Magnusson** Linköping
Direktör **Lena Munkhammar** Solna
Bankdirektör **Jörgen Oldensand** Märsta

Verkställande direktör **XACT Kapitalförvaltning**
Pär Nürnberg

(P)* = personalrepresentant

** För fullständigt firmanamn, se not M16.

Definitioner och förklaringar

ALTERNATIVA NYCKELTAL

Bankens finansiella rapporter innehåller alternativa nyckeltal som Handelsbanken bedömer ger värdefull information till läsaren, eftersom de används av koncernledning för intern styrning och resultatuppföljning samt även för jämförelser mellan rapportperioder.

Alternativa nyckeltal (Alternative Performance Measures) är finansiella mått över resultatutveckling, finansiell ställning eller kassaflöde som varken definieras i IFRS eller i kapitaltäckningsregelverket. Dessa behöver inte vara jämförbara med liknande nyckeltal som presenteras av andra bolag. Beräkningar av vissa nyckeltal finns redovisade i Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ANDEL OSÄKRA FORDRINGAR

Osäkra fordringar netto i förhållande till total utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker). Osäkra fordringar redovisas utan avdrag för de säkerheter som finns för att säkerställa fordran.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER AKTIE

Eget kapital vid årets slut reducerat med eget kapitaleffekten av kassaflödessakringar och minoritetens andel av eget kapital. Justerat eget kapital divideras sedan med antalet stamaktier vid årsskiftet, reducerat med återköp. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

K/I-TAL

Summa kostnader i förhållande till summa intäkter. I segmentsredovisningen inkluderas resultatutdelningen i summa intäkter.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ

Kreditförluster och värdeförändringar på övertagen egendom i förhållande till utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker) samt övertagen egendom och kreditgarantier vid årets början.

OSÄKRA FORDRINGAR

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter.

P/E-TAL

Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie.

RESERVERINGSGRAD EXKLUSIVE GRUPPVISA RESERVERINGAR

Totala reserveringar exklusive gruppvisa reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

RESULTAT PER AKTIE

Årets resultat hänförligt till stamaktieägarna dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

RÄNTABILITET PÅ ALLOKERAT KAPITAL

Segmentets rörelseresultat efter resultatutdelning beräknat med skattesatsen 22 procent i relation till genomsnittet av årets kvartalsvisa allokerade kapital.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittligt eget kapital. Genomsnittligt eget kapital för de fyra senaste kvartalen justeras för värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning, derivat i kassaflödessakringar, omvärderingseffekter av förmånsbestämda pensionsplaner samt ett vägt genomsnitt av nyemission, utdelning samt återköp av egna aktier.

RÄNTABILITET PÅ TOTALT KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittet av de fem senaste kvartalens balansomslutning.

TOTALAVKASTNING

Summan av årets aktiekursförändring och utbetald utdelning per aktie dividerad med aktiekursen vid utgången av föregående år.

TOTAL RESERVERINGSGRAD FÖR OSÄKRA FORDRINGAR

Totala reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

NYCKELTAL DEFINIERADE I KAPITALTÄCKNINGSGRADER

BRUTTOSOLIDITETSGRAD

Primärkapitalet i förhållande till totala tillgångar inklusive vissa poster utanför balansräkningen omräknade med konverteringsfaktorer definierade i schablonmetoden samt regleringsmässiga justeringar från kapitalbasen.

EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp (Exposure at default) är det belopp som ska kapitaltäckas. Beloppet beräknas inklusive räntor och avgifter. Belopp för poster utanför balansräkningen omräknas med konverteringsfaktor (KF). För derivat beräknas exponeringsbelopp som positivt MTM (mark-to-market) plus värdeförändringsrisk, det vill säga nominellt belopp multiplicerat med uppräkningsfaktor.

EXPONERINGSVÄRDE

Exponeringsvärde är detsamma som exponeringsbelopp. Begreppet exponeringsvärde används inom schablonmetoden för kreditrisk.

KAPITALBAS/TOTALT KAPITAL

Kapitalbasen består av summan av primärkapital och supplementärt kapital.

KAPITALKRAV

Lagstadgat kapitalkrav innebär att institut som lyder under CRR ska ha en kärnprimärkapitalrelation på minst 4,5 procent, en primärkapitalrelation på minst 6 procent och en total kapitalrelation på minst 8 procent. Detta innebär att kapitalbasen för respektive relation måste uppgå till den angivna procentandelen av riskexponeringsbeloppet. För definitioner av respektive kapitalbasbelopp, se Kärnprimärkapital, Primärkapital och Totalt kapital. Tillsynsmyndigheten kan utöver de generella kraven lägga till institutsspecifika krav i enlighet med regelverkets andra pelare.

KONVERTERINGSFAKTOR (KF)

Den faktor som används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansräkningen.

KREDITVÄRDIGHETSJUSTERINGSRISK (CVA)

Kreditvärdighetsjusteringsrisk (Credit valuation adjustment, CVA) mäter risken att marknadsvärdet på ett derivat minskar beroende på att kreditvärdigheten hos motparten försämras. Kreditvärdighetsjustering är en komponent i regelverket för värdering av derivat. Justeringen i värdet baseras på motpartens kreditvärdighet. En exponering mot en motpart med sämre kreditvärdighet ska ha ett lägre redovisat värde än motsvarande exponering mot en motpart med bättre kreditvärdighet. Kreditrisk i detta sammanhang innebär att om en given motparts kreditvärdighet försämras minskar omedelbart värdet i balansräkningen på alla derivattransaktioner med positivt marknadsvärde mot denna motpart och därmed minskar bankens eget kapital. För att ta höjd för denna risk i kapitaltäckningen har kreditvärdighetsjusteringsrisk införts som en del av kapitaltäckningsreglerna.

KÄRNPRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital är en delkomponent av kapitalbasen och består i huvudsak av eget kapital. Avdrag görs för bland annat upparbetad utdelning, goodwill och andra immateriella tillgångar samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION

Kärnprimärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION TILLGÄNGLIGT ATT ANVÄNDAS SOM BUFFERT

Kärnprimärkapitalrelation efter avdrag för den del av kärnprimärkapitalet som krävs för att uppfylla samtliga formella kapitalkrav.

LIKVIDITETSTÄCKNINGSGRAD (LCR)

Högkvalitativa likvida tillgångar i förhållande till ett beräknat nettolikviditetsutflöde under en period av 30 dagar.

PRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital inklusive primärkapitaltillskott.

PRIMÄRKAPITALRELATION

Primärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

PRIMÄRKAPITALTILLSKOTT

Primärkapitaltillskott utgörs av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 och därmed får räknas med i primärkapitalet.

RISKEXPONERINGSBELOPP

Kapitalkrav enligt CRR multiplicerat med 12,5. Riskexponeringsbelopp används i samband med marknadsrisk och operativa risk.

RISKVIKT

Mått för att beskriva hur riskfylld en exponering beräknas vara enligt kapitaltäckningsregelverket.

RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp multiplicerat med riskvikt. Riskvägda exponeringsbelopp används i samband med kreditrisker inklusive motpartsrisk.

SUPPLEMENTÄRT KAPITAL

Supplementärt kapital är en delkomponent av kapitalbasen och består huvudsakligen av förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 för att räknas med i supplementärkapitalet.

TOTAL KAPITALRELATION

Totalt kapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

TOTALT RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Totalt riskvägt exponeringsbelopp är summan av riskexponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp.

FÖRKLARINGAR

AVKASTNINGSDELNING

Avkastningsdelning innebär att försäkringsbolaget erhåller tio procent av totalavkastningen i avkastningsdelning då totalavkastningen överstiger den garanterade räntan i försäkringar med garanterad ränta.

BENCHMARKEFFEKT

Avser den skillnad i matchning av räntebindningstid mellan ut- och upplåningen som uppstår då Stadshypoteks emissioner förfaller med nio månaders intervall samtidigt som nyutlåningen till kund sker på daglig basis. Effekten varierar mellan kvartalen men går mot noll över en längre tidsperiod.

CRR

EU:s kapitalkravsförordning för kreditinstitut och värdepappersföretag: Förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag.

ENGÅNGSPOSTER

Engångsposter är poster som Handelsbanken bedömer vara av engångskaraktär. Dessa specificeras i Handelsbankens faktabok, som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ITRAXX

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna (Credit default swaps) för de 25 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som en investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

OTC-DERIVAT

Over-the-counter-derivat är oclearade skräddarsydda derivat.

PREMIEINKOMST

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse som i huvudsak betecknar summan av under året inbetalda försäkringspremier.

RISKRESULTAT

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Årets riskresultat är skillnaden mellan de avgifter som bolaget tar ut för att täcka försäkringsrisker (död, livslängd, sjuk- och olycksfall) och den faktiska kostnaden för inträffade försäkringsfall.

SOCIALAVGIFTER

Avgifter för finansiering av systemen för social trygghet. Omfattar arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt samt motsvarande skatter och avgifter i utlandet.

SOLVENSKVOT

Begrepp inom försäkringsrörelsen. Solvenskvoten är kapitalbasen delad med erforderlig solvensmarginal och mäter vilken marginal bolaget har för att kunna stå för sina åtaganden. Kvoten för vinstutdelande livbolag kan inte jämföras med kvoten för ömsesidiga livbolag.

SÄRSKILDA POSTER

Särskilda poster är sådana poster som tenderar att variera över rapportperioder och som Handelsbanken har preciserat för att underlätta jämförelsen av resultatutvecklingen, exempelvis Avsättning till vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

